

Я.Р. Самуйлік

*Бацькам – Софii Кандратаўне
і Рыгору Андрэевiчу – прысвячаю*

АТЛАС ГАВОРАК ВЫГАНАЎСКАГА ПАЛЕССЯ

Брэст 2013

УДК 81'286(476.7)

ББК 81.2(4бел)

С17

Навуковы рэдактар:

кандыдат філалагічных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь
Ф.Д. Клімчук

Рэцэнзенты:

загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы ўстановы адукацыі
"Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт" доктар філалагічных навук,
прафесар *М.Р. Прыгодзіч*

дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства і дыялекталогіі ўстановы адукацыі
"Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна"
кандыдат філалагічных навук *І.У. Сацута*

Самуйлік, Я.Р. Атлас гаворак **Выганаўскага Палесся** / Я.Р. Самуйлік ;
С17 Брэсц. дзярж. тэхн. ун-т, Каф. беларус. і рус. моў. – Брэст : БрДТУ,
2013. – 322 с.

ISBN 978-985-493-273-6

У Атласе гаворак Выганаўскага Палесся адлюстраваны асноўныя моўныя асаблівасці жыхароў 34 населеных пунктаў міжрэчча Ясельды (левы прыток Прыпяці) і Шчыры (левы прыток Нёмана). Атлас змяшчае дадатковыя матэрыялы і 253 карты (142 – фанетычныя, марфалагічныя і лексічныя, 99 – ізагласныя, 12 – уступнага характару).

Адрасуецца студэнтам філалагічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў, мовазнаўцам, а таксама ўсім, хто цікавіцца родным краем, яго мовай, гісторыяй і культурай.

УДК 81'286(476.7)

ББК 81.2(4бел)

ISBN 978-985-493-273-6

© Самуйлік Я.Р., 2013

© Выдавецтва БрДТУ, 2013

З М Е С Т

Змест.....	3
Ад рэдактара.....	10
З водзваў на атлас.....	12
Геаграфічнае палажэнне і прыродныя ўмовы Выганаўскага Палесся.....	19
З гісторыі Выганаўскага Палесся.....	20
Сетка “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся”.....	24
Транскрыпцыя.....	25
Пра спосабы картаграфавання.....	27
Звесткі пра абследаваныя населеныя пункты сеткі “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся”.....	28
Праграма “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся. Фанетыка. Марфалогія. Лексіка”.....	32
Адказы на апытальнік праграмы “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся. Фанетыка. Марфалогія. Лексіка”.....	36
Спіс абследаваных населеных пунктаў.....	55
Алфавітны паказальнік абследаваных населеных пунктаў.....	56
Уступныя карты:	
Карта № I. Выганаўскае Палессе і наваколлі.....	57
Карта № II. Гаворкі Выганаўскага Палесся і наваколляў.....	58
Карта № III. Этнаграфічныя рэгіёны (па Цітову В.С.).....	59
Карта № IV. Лясныя і балотныя масівы ў сярэдзіне XX ст.....	60
Гістарычныя карты:	
Карта № V. Каменны і бронзавы век.....	61
Карта № VI. Жалезны век і ранні феадалізм.....	62
Карта № VII. Феадальныя княствы і землі ў XII–XIII ст.....	63
Карта № VIII. Воласці і ўдзельныя княствы ў XV – першай палове XVI ст. (у складзе Вялікага Княства Літоўскага).....	64
Карта № IX. Адміністрацыйны падзел у канцы XVI ст. (у складзе Вялікага Княства Літоўскага, састаўной часткі Рэчы Паспалітай).....	65
Карта № X. Адміністрацыйны падзел у канцы XVIII ст. (у складзе Вялікага Княства Літоўскага, састаўной часткі Рэчы Паспалітай).....	66
Карта № XI. Адміністрацыйны падзел у канцы XIX – пачатку XX ст. (у складзе Расіі).....	67
Карта № XII. Адміністрацыйны падзел у 20–30-я гады XX ст. (у складзе Польшчы).....	68
Лінгвістычныя карты:	
1. Галосны на месцы *o ў пераднаціскных складах пасля цвёрдых звучных.....	69
2. Галосны на месцы *o ў новых закрытых складах пад націскам.....	70
3. Галосны на месцы *o ў прыназоўніку <i>над</i>	71
4. Галосны на месцы націскаго *ǫ.....	72
5. Паслянаціскны галосны ў слове <i>вечер</i>	73
6. Галосны на месцы *e, *ǫ ў першым пераднаціскным складзе пасля	

губных.....	74
7. Галосны на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе пасля пярэдняязычных *д, *т, *з, *с, *н.....	75
7а. Пераднаціскны галосны ў слове <i>няма</i>	76
8. Галосны на месцы *е ў слове <i>далёка</i>	77
9. Вымаўленне слова <i>авёс</i>	78
10. Вымаўленне слова <i>мёд</i>	79
11. Вымаўленне слова <i>вёчар</i>	80
11а. Паслянаціскны галосны ў слове <i>бэраг</i>	81
12. Вымаўленне слова <i>хлеў</i>	82
13. Галосны на месцы *е ў пераднаціскным складзе ў словах <i>глядзеў</i> , <i>злякаўся</i> , <i>злякаўца</i>	83
14. Галосны на месцы *е ў пераднаціскным складзе ў слове <i>узля́</i>	84
15. Галосны на месцы *е ў паслянаціскным складзе ў словах <i>заяц</i> , <i>памяць</i>	85
15а. Пераднаціскны галосны ў словаформе <i>яйцом</i>	86
16. Галосны на месцы *ы ў націскным і першым пераднаціскным складзе пасля губных зычных.....	87
17. Вымаўленне націскага *ы ў словах тыпу <i>сын</i> , <i>валы</i> , <i>рыба</i> , <i>дым</i>	88
18. Галосны пасля зычнага [б] у словаформах <i>быў</i> , <i>была</i> , <i>было</i> , <i>былі</i>	89
19. Вымаўленне слова <i>джа́ла</i> (у пчалы).....	90
20. Вымаўленне слова <i>слане́чнік</i>	91
21. Вымаўленне слова <i>часно́к</i>	92
22. Цвёрдасць-мяккасць губных перад рэфлексамі *е.....	93
23. Цвёрдасць-мяккасць зычнага [е] у прыметнікавай форме <i>но́вае</i>	94
23а. Цвёрдасць-мяккасць губных і заднеязычных перад канчаткам <i>-эй(-ей)</i> у назоўніках жаночага р. мн. ліку. Р. склону.....	95
24. Цвёрдасць-мяккасць пераднеязычных перад рэфлексамі *е.....	96
25. Цвёрдасць-мяккасць зычнага *л перад *е, *і.....	97
26. Цвёрдасць-мяккасць заднеязычных перад [э], [е].....	98
27. Цвёрдасць-мяккасць губных перад рэфлексамі *і.....	99
28. Цвёрдасць-мяккасць пераднеязычных перад рэфлексамі *і.....	100
29. Цвёрдасць-мяккасць зычных перад рэфлексамі націскага *џ.....	101
30. Цвёрдасць-мяккасць зычных перад рэфлексамі *о ў новых закрытых складах пад націскам.....	102
31. Цвёрдасць-мяккасць заднеязычных у гістарычных спалучэннях *гы, *кы, *хы.....	103
32. Рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *е.....	104
33. Рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *і.....	105
34. Рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі націскага *џ.....	106
35. Рэалізацыя зычнага *т на канцы дзеясловаў у форме 3-й асобы адз. і мн. ліку.....	107
36. Цвёрдасць-мяккасць зычнага *р.....	108
37. Цвёрдасць-мяккасць шыпячых.....	109

38. Цвёрдасць-мяккасць гістарычнага мяккага *ц.....	110
39. Звонкія зычныя на канцы слова.....	111
40. Звонкія зычныя перад глухімі ў сярэдзіне слова.....	112
41. Рэфлексы зычнага *в (< *в, *л) пасля галосных.....	113
42. Рэалізацыя губнога *м перад перад *е.....	114
43. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>восень</i>	115
44. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>вочы</i>	116
45. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>востры</i>	117
46. Прыстаўныя зычныя ў словаформе <i>ніводнага</i>	118
47. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>вуліца</i>	119
48. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>араць</i>	120
49. Прыстаўныя зычныя ў слове <i>ануча</i>	121
50. Формы асабова-ўказальных займеннікаў 3-й асобы мужчынскага, жаночага і ніякага р. адз. і мн. ліку <i>ён, яна́, яно́, яны́</i>	122
51. Спалучэнні [-чн-], [-шн-] у словах <i>ручнік, смачны, ячны</i>	123
52. Вымаўленне слова <i>што</i>	124
53. Зычныя на месцы спалучэнняў *-лж-, *-нж- паміж галоснымі.....	125
54. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага і ніякага р. адз. ліку II скланення з мяккай і зацвярдзелай асновай у Т. склоне.....	126
55. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага р. адз. ліку II скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў М. склоне.....	127
56. Канчаткі назоўнікаў жаночага р. адз. ліку I скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў М. склоне.....	128
57. Канчаткі назоўнікаў жаночага, мужчынскага і ніякага р. адз. ліку I і II скланенняў з цвёрдай і мяккай асновай у М. склоне.....	129
58. Формы Кл. склону агульных назоўнікаў і ўласных імёнаў жаночага р. адз. ліку.....	130
59. Канчаткі назоўнікаў жаночага р. мн. ліку I скланення ў Р. склоне.....	131
60. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага р. мн. ліку II скланення ў Д. склоне.....	132
61. Канчаткі назоўніка <i>грудзі</i> ў Т. склоне.....	133
62. Формы назоўніка <i>боты (чобаты)</i> у М. склоне мн. ліку.....	134
63. Націскны канчатак прыметнікаў мужчынскага р. адз. ліку ў Н. склоне.....	135
64. Ненаціскны канчатак прыметнікаў мужчынскага р. адз. ліку ў Н. склоне.....	136
65. Націскны канчатак прыметнікаў жаночага р. адз. ліку ў Н. склоне.....	137
66. Ненаціскны канчатак прыметнікаў жаночага р. адз. ліку ў Н. склоне....	138
67. Націскны канчатак прыметнікаў ніякага р. адз. ліку ў Н. склоне.....	139
68. Ненаціскны канчатак прыметнікаў ніякага р. адз. ліку ў Н. склоне.....	140
69. Уласна-асабовы займеннік 2-й асобы мн. ліку <i>вы</i>	141
70. Азначальны займеннік <i>усё</i>	142
71. Формы азначальнага займенніка <i>ўсе</i> ў выразе <i>жа́ла жы́та з усі́мі</i>	143
72. Няпэўны займеннік <i>нешта</i>	144
73. Формы інфінітыва з асновай на галосны.....	145

74. Формы зваротных дзеясловаў у інфінітыве.....	146
75. Формы інфінітыва з асновай на [к].....	147
76. Формы інфінітыва <i>раска́зваць</i>	148
77. Дзеяслоўныя формы <i>лята́ць, лята́юць</i>	149
78. Формы дзеясловаў <i>хадзіць, насіць</i> у 1-й асобе адз. ліку.....	150
79. Цвёрдасць-мяккасць зычнага [с] у зваротнай форме дзеяслова.....	151
80. Формы дзеясловаў II спражэння ў 3-й асобе адз. і мн. ліку з націскам на аснове.....	152
81. Формы дзеясловаў <i>ісці, несці</i> ў 3-й асобе адз. ліку.....	153
82. Формы зваротнага дзеяслова <i>смяя́цца</i> ў 3-й асобе адз. ліку.....	154
83. Формы дзеясловаў I спражэння з асновай на [з], [к] у 3-й асобе мн. ліку.....	155
84. Формы дзеяслова <i>вісець</i> у 3-й асобе мн. ліку.....	156
85. Часціца і злучнік <i>ці</i>	157
86. <i>Соне́йка</i>	158
87. <i>Во́блака</i>	159
88. <i>Лі́вень</i>	160
89. <i>Це́мна</i>	161
90. <i>Се́ння</i>	162
91. <i>Хво́я</i>	163
92. <i>Падасі́навік</i>	164
93. Неядомыя грыбы.....	165
94. Ядомыя грыбы.....	166
95. <i>Жураві́ны</i>	167
96. <i>Брусні́цы</i>	168
97. <i>Чабо́р</i>	169
98. <i>Пту́шка</i>	170
99. <i>Гняздо́</i>	171
100. <i>Дзю́ба</i> ў птушак.....	172
101. <i>Бу́сел</i>	173
102. <i>Верабе́й</i>	174
103. <i>Пе́вень</i>	175
104. <i>Ку́рыца</i>	176
105. <i>Куры сако́чуць</i>	177
106. <i>Сві́нні</i>	178
107. Свінні <i>ро́хкаюць</i>	179
108. <i>Кот мяўкае</i>	180
109. <i>Во́жык</i>	181
110. <i>Конь нату́рысты</i>	182
111. <i>Падло́га</i>	183
112. <i>Ва́пна</i>	184
113. <i>Драбі́ны</i> (прыстаўная лесвіца).....	185
114. <i>Гумно́</i>	186
115. Калодзежны журавель.....	187
116. Саха ў калодзежным жураўлі.....	188

117. Вага ў калодзежным жураўлі.....	189
118. Вочап у калодзежным жураўлі.....	190
119. Значэнне слова звод (<i>звод, звёд, звыд, звід</i>).....	191
120. Пластаваны абярэмак сена.....	192
121. <i>Насілы</i>	193
122. <i>Капá</i> сена.....	194
123. <i>Бульба</i>	195
124. <i>Капéц</i> бульбы.....	196
125. Таўчоная бульба (пюрэ).....	197
126. <i>Бярэ́мя</i>	198
127. <i>Абро́ць</i>	199
128. <i>Баранава́ць</i>	200
129. <i>Сустрэ́цца</i>	201
130. <i>Спява́ць</i>	202
131. <i>Бо́ты</i>	203
132. Палатняяная коўдра.....	204
133. <i>Каўне́р</i> у кажусе.....	205
134. <i>Палі́чка, рукаві́чка</i>	206
135. <i>Пляме́ннік</i>	207
136. <i>Пляме́нніца</i>	208
137. <i>Ма́быць</i>	209
138. <i>Цэ́раз</i>	210
Тыпалогія ізаглас:	
I. Паўночная група.....	211
139. Гічыцкі пучок.....	211
140. Гічыцкі пучок.....	212
141. Гічыцкі пучок.....	213
142. Гічыцкі пучок.....	214
143. Гічыцка-целяханскі пучок.....	215
144. Жытлінска-гічыцка-выганашчанскі пучок.....	216
145. Жытлінска-гічыцка-выганашчанскі пучок.....	217
146. Жытлінска-гічыцка-целяханскі пучок.....	218
147. Жытлінска-гічыцка-целяханскі пучок.....	219
148. Жытлінска-гічыцка-крайскі пучок.....	220
149. Жытлінска-гічыцка-крайскі пучок.....	221
150. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	222
151. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	223
152. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	224
153. Гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	225
154. Гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	226
155. Гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	227
156. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	228
157. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	229
158. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок.....	230
159. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	231

160. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	232
161. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	233
162. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	234
163. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок.....	235
164. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	236
165. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	237
166. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	238
167. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	239
168. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	240
169. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	241
170. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	242
II. Паўднёвая група.....	243
171. Загародскі (сакалоўскі) пучок.....	243
172. Загародскі (сакалоўскі) пучок.....	244
173. Загародскі (сакалоўскі) пучок.....	245
174. Загародскі (сакалоўскі) пучок.....	246
175. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	247
176. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	248
177. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	249
178. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	250
179. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	251
180. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	252
181. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок.....	253
182. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	254
183. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	255
184. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	256
185. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	257
186. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I).....	258
187. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	259
188. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	260
189. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	261
190. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	262
191. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	263
192. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	264
193. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	265
194. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	266
195. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	267
196. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II).....	268
III. Цэнтральная група.....	269
197. Жытлінска-целяханска-рэчкаўскі пучок.....	269
198. Гічыцка-целяханска-валішчанскі пучок.....	270
199. Бабровіцка-сомінска-азарыцкі пучок.....	271
200. Бабровіцка-сомінска-азарыцкі пучок.....	272
201. Жытлінска-вядска-крайскі пучок.....	273
202. Жытлінска-вядска-крайскі пучок.....	274

203. Гошчаўска-целяханска-крайскі пучок.....	275
204. Гошчаўска-целяханска-крайскі пучок.....	276
205. Выганашчанска-целяханска-сакалоўскі пучок.....	277
206. Вядска-целяханска-гошчаўскі пучок.....	278
207. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	279
208. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	280
209. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	281
210. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	282
211. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	283
212. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок.....	284
IV. Лакальныя пучкі ізаглас.....	285
1. Усходнецеляханская мікрападгрупа.....	285
213. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	285
214. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	286
215. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	287
216. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	288
217. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	289
218. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок.....	290
219. Раздзялавіцка-валішчанскі пучок.....	291
220. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок.....	292
221. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок.....	293
222. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок.....	294
223. Азарыцка-рэчкаўскі пучок.....	295
224. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	296
225. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	297
226. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	298
227. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	299
228. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	300
229. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	301
230. Рэчкаўска-валішчанскі пучок.....	302
2. Заходнецеляханская мікрападгрупа.....	303
231. Вялікагацка-доўгаўскі пучок.....	303
232. Вялікагацка-доўгаўскі пучок.....	304
233. Вялікагацка-доўгаўскі пучок.....	305
234. Вялікагацка-доўгаўскі пучок.....	306
235. Вядска-бавровіцкі пучок.....	307
236. Вядска-бавровіцкі пучок.....	308
137. Целяханска-гошчаўскі пучок.....	309
Скарачэнні.....	310
Літаратура.....	311
Спіс скарачэнняў.....	320

АД РЭДАКТАРА

Я.Р. Самуйлік стварыў рэгіянальны дыялекталагічны атлас Выганаўскага Палесся ў 1986 г. Тады ён з'яўляўся студэнтам філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Пры вызначэнні тэрыторыі абследавання, складанні сеткі атласа, праграмы для збірання матэрыялаў, транскрыпцыі, легенд для карт ён звяртаўся за кансультацыямі ў аддзел дыялекталогіі і лінгвагеаграфіі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР (цяпер філіял “Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы” ДНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі”). У адзеле абмяркоўвалася кожная яго карта. Гэта было добрай школай для Я.Р. Самуйліка, паколькі памянёны аддзел дыялекталогіі і лінгвагеаграфіі мае багатыя традыцыі і напрацоўкі. Атлас з’явіўся дадаткам да яго дыпломнай работы, якая на выпускным экзамене зусім натуральна атрымала ацэнку “выдатна”.

Пэўныя дапаўненні і змены ў атлас унёс Я.Р. Самуйлік у час працы ў Брэсцкім дзяржаўным універсітэце імя А.С. Пушкіна (1998–2009 гг.). Асабліва карыснымі для яго былі экспедыцыйныя паездкі са студэнтамі ў вёскі Івацэвіцкага раёна Берасцейскай вобласці.

У 2009 г. атлас апублікаваны пад назвай “Гаворкі Выганаўскага Палесся. Лінгвістычны атлас для студэнтаў філалагічнага факультэта ўніверсітэта” (Брэст: БрДУ імя А.С. Пушкіна, 199 с., 154 карты).

У час працы ў Брэсцкім дзяржаўным тэхнічным універсітэце на кафедры беларускай і рускай моў (працуе з 2009 г.) Я.Р. Самуйлік дапоўніў атлас раздзелам “Тыпалогія ізаглас” (99 карт).

Выганаўскае Палессе – невялікі рэгіён, які ахоплівае паўднёвую частку Івацэвіцкага раёна (Целяханшчыну) і сумежжа раёнаў Ганцавіцкага і Пінскага. Рэгіён гэты знаходзіцца на ўзмежжы “тыповага” Берасцейска-Пінскага Палесся і “тыповага” Панямоння.

Сетка атласа складаецца з асноўнай часткі (26 пунктаў) і дадаткаў (8 пунктаў). Дадаткі размешчаны ў спецыяльнай рамцы, якая абрамляе асноўную тэрыторыю. Адна з асаблівасцей атласа – гэта тое, што на асноўнай тэрыторыі ў сетку ўключаны ўсе населеныя пункты. Перавага гэтага заключаецца ў наступным. Як ужо гаварылася, Выганаўскае Палессе размешчана на ўзмежжы двух вялікіх рэгіёнаў – Берасцейска-Пінскага Палесся і Панямоння. У іншых атласах на гэтай тэрыторыі ўключаны ў сетку ўсяго некалькі пунктаў.

Вынікі такога картаграфавання гаворак на дыялектным сумежжы звычайна паказваюць наступнае: у гэтых гаворках ёсць асаблівасці і адной, і другой дыялектных адзінак, на сумежжы якіх гэтыя гаворкі знаходзяцца. Здавалася б, усё нармальна – на стыку розных дыялектных груп так і павінна быць. Але вось на гэтай невяліччай тэрыторыі створаны рэгіянальны дыялекталагічны атлас. Замест некалькіх пунктаў абследаваны не адзін дзесятак. І цяпер рэгіянальны атлас адкрывае тое, чаго не можа адкрыць атлас агульнанацыянальны. Цяпер ужо атлас паказвае не толькі такі факт, што тут ёсць тое і тое. Цяпер атлас

адлюстроўвае дыялектны ландшафт мікрарэгіёна. На картах выдзяляюцца арэалы асобных з’яў, асобныя ізагласы. Большасць ізаглас аб’ядноўваецца ў пучкі ізаглас. Апошнія дазваляюць выдзеліць групы гаворак і дыялектныя мікразоны. Канфігурацыя ізаглас дазваляе заглянуць у моўныя працэсы, якія адбываліся ў мінулым. Розніцу паміж “звычайным” вялікім дыялекталагічным атласам і невялікім рэгіянальным атласам з уключэннем у сетку ўсіх ці амаль усіх населеных пунктаў можна параўнаць з наступным. У першым выпадку мы нібы глядзім няўзброеным вокам, у другім – нібы глядзім у мікраскоп ці тэлескоп, які павялічвае аб’ект у мноства разоў. Агульнаацыянальныя і рэгіянальныя дыялекталагічныя атласы дапаўняюць адны другіх. Адны праблемы вырашаюцца і тымі, і другімі атласамі, другія – толькі атласамі агульнаацыянальнымі. У той жа час няма такіх праблем, якія могуць вырашацца толькі дзякуючы атласам рэгіянальным.

Такім чынам, атлас Я.Р. Самуйліка, створаны ў 1986 г., выдадзены першы раз праз 23 гады ў 2009 г. У той варыянт атласа, які выдаецца, унесены невялікія змены, а таксама дабаўлены раздзелы “З водзваў на атлас”, “З гісторыі Выганаўскага Палесся” (дадатковыя матэрыялы), “Тыпалогія ізаглас” (99 карт).

Па дыялектных тыпах гаворкі 26 асноўных населеных пунктаў, якія ўключаны ў атлас, размяркоўваюцца наступным чынам: *гродзенска-баранавіцкая* гаворка 1 (1), *паўночнабрэсцкія* гаворкі – 17 (2–13, 15, 16, 18–20), *сярэднябрэсцкія* дыялектныя тыпы – 7 (14, 17, 21, 22, 23, 25, 26), *уласна загарадская* гаворка 1 (24). Размеркаванне дадатковых пунктаў: *гродзенска-баранавіцкія* гаворкі – 2 (27, 28), *сярэднябрэсцкі* тып – 1 (29), *уласна загарадскія* гаворкі – 4 (30–33), *тураўская* гаворка – 1 (34).

“Атлас гаворак Выганаўскага Палесся” змяшчае дадатковыя матэрыялы і 253 карты, з іх 142 прысвечаны фанетычным, марфалагічным і лексічным з’явам, 99 – ізагласам, 12 – уступнага характару.

Фёдар Данілавіч КЛІМЧУК, кандыдат філалагічных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь

З ВОДЗЫВАЎ НА АТЛАС

Я с большим интересом ознакомился с рукописным диалектологическим атласом Выгоновского Полесья, созданным Я.Г. Самуйликом. Занимаясь почти четверть века изучением Полесья и руководя в последние годы работой над Полесским этнолингвистическим атласом в Институте славяноведения и балканистики АН СССР, я хорошо сознаю чрезвычайную научную ценность полесского диалектного, фольклорного и этнокультурного материала, сохраняющего большое число архаизмов, и считаю особенно важным для славистики обстоятельное полевое изучение отдельных локальных зон и создание разнообразных региональных атласов, словарей, монографий. Недавно вышедший в свет региональный полесский атлас Т.В. Назаровой (Киев, 1985), посвященный диалектам района Нижней Припяти, показывает особую ценность небольших пограничных ареалов, изучение и картографирование которых позволяет не только уточнить границы отдельных явлений в зоне их наибольшего сгущения, но и вскрыть закономерности и механизм междиалектной интерференции. Судя по небольшому атласу Я.Г. Самуйлика (впрочем, он содержит более 150 карт; атлас Т.В. Назаровой – 107 карт), зона Выгоновского Полесья отличается высокой ареальной значимостью, поскольку в ней проходит множество изоглосс как фонетического, так и лексического и морфологического характера. Атлас Я.Г. Самуйлика хорошо дополняет и иллюстрирует выводы Ф.Д. Климчука о мозаичном расположении диалектных типов в Западном Полесье, изложенные им в монографии «Говоры Западного Полесья».

Остается сказать, что автор атласа Я.Г. Самуйлик обнаружил в своей работе не только хорошую диалектологическую подготовку, но и безусловную способность к собирательской и исследовательской работе, вполне профессиональное понимание задач региональной лингвогеографии. Я считаю, что атлас Выгоновского Полесья вполне заслуживает публикации, а его автору очень важно было бы предоставить возможность дальнейшей научной подготовки.

2 июня 1986 г. *Никита Ильич ТОЛСТОЙ, член-корреспондент
АН СССР [с 1987 г. академик АН СССР], г. Москва*

Дыпломнае даследаванне Самуйліка Я.Р. прысвечана вывучэнню аднаго з актуальных пытанняў лінгвістычнай геаграфіі, якое звязана з групойкай народных гаворак, генезісам і гісторыяй фарміравання дыялектаў, моўнымі кантактамі і інш. Перад даследчыкам стаяла канкрэтная задача – абследаваць гаворкі рэгіёна Выганаўскага Полесья і яго наваколле: раёны Івацэвіцкі, Ляхавіцкі, Бярозаўскі, Ганцавіцкі, Іванаўскі, Пінскі (разумеюцца тыя гаворкі гэтых тэрыторый, што прылягаюць да гэтага рэгіёна) на ўзроўні фанетыкі, марфалогіі і лексікі, апрацаваць сабраны матэрыял, закартаграфавашь, стварыць карты.

На кожным з гэтых падрыхтоўчых этапаў перад Самуйлікам Я.Р. стаялі праблемы, такія, напрыклад, як выбар вёсак, тыповых, палескіх, праблема дабрацца да вёскі, знайсці добрых інфарматараў, паклапаціцца пра начлег і г.д. І калі прыняць пад увагу, што ўся гэта работа выконвалася на аматарскіх пачатках, можна пазайздросціць вынослівасці і любові Самуйліка да роднага краю, роднай мовы.

У дыялекталагічным атласе Выганаўскага Палесся і наваколляў 142 лінгвістычныя карты і 12 дадатковых гістарычных карт. На гэтых картах знайшлі адлюстраванне асаблівасці невялікага рэгіёна на поўначы Заходняга Палесся, што мяжуе з паўднёвым Панямоннем. У моўным плане рэгіён займае прамежкавае становішча паміж “тыповым” Заходнім Палесsem і Панямоннем, гістарычна звязаны з абедзвюма названымі абласцямі Заходняй Беларусі.

Для дыялекталагічнага мікраатласа абследавана мова 34 населеных пунктаў па 120 пытаннях “Праграмы лінгвістычнага мікраатласа Выганаўскага Палесся”. Матэрыял адказаў багацейшы (гл., напрыклад, матэрыял на закрытыя *о, э*, на дыфтонгі і іх варыянты). І так на кожнае пытанне.

Звычайна адказу на пытанне адпавядае карта. Часам на матэрыяле адказаў на адно пытанне зроблена некалькі карт, зрэдку адна карта складзена на матэрыяле адказаў на некалькі пытанняў. Моўная з’ява, якая картаграфуецца, абазначаецца на карце канкрэтнай фігурай з пэўным спосабам запаўнення або полай, рысачкай, дадатковым штрыхом, на большасці ж карт з’явы паказаны белым і чорным кругам.

На большасці карт закартаграфаваны асаблівасці паўночнабрэсцкіх гаворак, якія знаходзяцца ў межах Івацэвіцкага і заходняй часткі Ганцавіцкага раёнаў. У дадатковую сетку ўключаны гаворкі суседніх з Выганаўскім Палесsem рэгіёнаў: зоны, прылягаючай з поўначы і паўночнага ўсходу, верхняга Над’ясельдзя, Загароддзя і Тураўшчыны.

Аналіз карт атласа даў магчымасць Самуйліку Я.Р. зрабіць вывад: Выганаўскае Палессе – свайго роду пераходная зона паміж Панямоннем і Заходнім Палесsem. Шэраг ізаглас адасабляе гэты рэгіён ад брэсцка-пінскіх гаворак (Загароддзя); шэраг аб’ядноўвае з Усходнім Палесsem (Тураўшчынай). Ёсць ізагласы мясцовага характару (карты №№ 3, 6, 10, 16, 19, 20, 22, 23, 26 – усяго 39).

Такім чынам, мікраатлас Выганаўскага Палесся канкрэтызуе звесткі, вядомыя па ДАБМ, дапаўняе, дэталізуе даныя яго і разам з тым ставіць новыя праблемы перад даследчыкамі.

“Дыялекталагічны мікраатлас Выганаўскага Палесся”, складзены Самуйлікам Я.Р., выдатная падзея ў беларускай дыялектаграфіі. Карты атласа паказваюць, што ў рэгіёне існуе строгая заканамернасць моўных рыс, пераходных ад гродзенска-баранавіцкіх да паўночнабрэсцкіх, відаць канкрэтныя вынікі моўных кантактаў, кантамінацый, відаць свае спецыфічныя рысы. Самуйлік Я.Р. зрабіў карысную работу, вартую пахвалы. Лічу, што работа заслугоўвае выдатнай адзнакі.

20 чэрвеня 1986 г. *Еўдакія Сцяпананна МЯЦЕЛЬСКАЯ,*
кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Амаль чвэрць стагоддзя вядзецца сістэматычнае вывучэнне гаворак Палесся. У ім удзельнічаюць супрацоўнікі Інстытута славяназнаўства і балканістыкі АН СССР, беларускія і ўкраінскія навуковыя супрацоўнікі. Да імёнаў вядомых даследчыкаў (М.І. Талстой) трэба далучыць і імя пакуль што нікому не вядомага Самуйліка Яраслава Рыгоравіча. Дыпломная работа якога – гэта фактычна першы вопыт стварэння рэгіянальнага дыялекталагічнага атласа, даведзены да канца. Падрыхтоўку такога атласа трэба лічыць актуальнай на фоне агульнанароднага “Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы” і выдання ў хуткім часе “Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак”.

Дыпломная работа Я.Р. Самуйліка прысвечана цікавай у лінгвагеаграфічным сэнсе палескай мікразоне, таму тут праходзіць мноства ізгалос фанетычнага, марфалагічнага і лексічнага характару. Работа – 99 старонак машынапісу. Толькі пералік пытанняў зойме цэлую старонку: тыпы дыялектных атласаў (славянскіх і неславянскіх), з гісторыі краю, гісторыя вывучэння гаворак Выганаўскага Палесся, спосабы картаграфавання, звесткі аб інфарматарах, праграма, адказы...

Населеных пунктаў – 34. Некалькі з іх абследаваны супрацоўнікамі Інстытута мовазнаўства, астатнія – дыпломнікамі. Інфарматыры рознага ўзросту. Карт усяго састаўлена 154, з якіх 142 асноўныя і 12 – гістарычныя, этнічныя.

На асноўныя карты нанесены асаблівасці, якія характарызуюць мову жыхароў Выганаўскага Палесся. Самуйлік Я.Р. праявіў сістэмны падыход да матэрыялу, паслядоўна праследжваючы асаблівасці мовы на ўзроўні фанетыкі, лексікі, марфалогіі і г.д. Аўтарам на аснове сабранага ім вялікага і арыгінальнага фактычнага матэрыялу выканана саліднае навуковае абагульненне.

Работа напісана на высокім узроўні. Яна далёка выходзіць за рамкі дыпломнай работы. Заслугоўвае яна, безумоўна, выдатнай адзнакі. Аўтару ж трэба пажадаць плёну ў працы, далейшага вывучэння моўнага народнага багацця.

21 чэрвеня 1986 г. *Ірына Міхайлаўна ШЧАРБАКОВА,*
кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Рэгіянальнае лінгвістычнае картаграфаванне характарызуе пэўны этап у развіцці лінгвагеаграфіі і пасля стварэння агульнанацыянальных дыялекталагічных атласаў. Агульнанацыянальныя атласы вызначаюць дыялектнае члененне нацыянальнай мовы, указваюць на асноўныя арэалы гаворак і найважнейшыя дыялектныя і моўныя межы, найбольш істотныя ў агульнанацыянальным маштабе; пры гэтым, безумоўна, непазбежны пэўныя абагульненні пры адлюстраванні вузкалакальных моўных з’яў і некаторыя абмежаванні ў выбары аб’ектаў картаграфавання. Дэталізацыя агульнанацыянальнага атласа магчыма ў двух планах. З аднаго боку, яна рэалізуецца ў своеасаблівым “здрабненні” аб’екта картаграфавання, абранага ў пэўным аспекце, напр. у стварэнні агульнанацыянальных атласаў гукаў, лексічных атласаў (магчыма, нават асобных лексічных груп) і інш. З другога

боку, магчыма дэталнае адбіццё дыялектнай разнастайнасці дзякуючы значнаму згушчэнню сеткі населеных пунктаў, з чым звязана звужэнне тэрыторыі лінгвістычнага картаграфавання і ў такім выпадку ствараецца рэгіянальны атлас.

Агульнай адзнакай рэгіянальнага атласа з'яўляецца картаграфаванне гаворак пэўнай часткі нацыянальнай (што вызначаецца адміністрацыйна або этнічна) тэрыторыі. Агульная задача такіх атласаў – адлюстраванне спосабамі лінгвістычнага картаграфавання ўсе магчымыя арэалы дыялектных элементаў даследуемай тэрыторыі. Пры гэтым асноўнымі задачамі рэгіянальнага картаграфавання з'яўляюцца: 1) выяўленне арэалаў і іх сістэмных узаемасувязей; 2) устанаўленне міжгаворкавых, міждыялектных кантактаў; 3) здабыццё матэрыялаў для даследавання развіцця асобных дыялектных элементаў і ў сувязі з гэтым – даследаванне дыяхраніі асобных дыялектаў і для гістарычнай дыялекталогіі ўвогуле.

Вось зыходзячы менавіта з такіх агульнанавуковых задач і патрабаванняў мы будзем ацэньваць дыпломную работу студэнта V курса аддзялення беларускай і рускай мовы і літаратуры філалагічнага факультэта Самуйліка Яраслава Рыгоравіча “Дыялектны мікраатлас Выганаўскага Палесся”. Адразу хачу заўважыць, што работа заслугоўвае самай высокай ацэнкі як з навучальна-метадычнага, так і з чыста навуковага боку. Уражвае не толькі аб'ём падрыхтаванай работы, хоць і гэта сур'ёзны аргумент на яе карысць, уражвае навукова-метадычны апарат, якім карыстаецца Самуйлік Я.Р. у сваёй рабоце. Усё даследаванне выканана на высокім навуковым узроўні з пэўным прафесійным майстэрствам. З поўным правам рэцэнзуемую дыпломную работу, нягледзячы на яе статус студэнцкай, можна паставіць побач з многімі вядомымі аналагічнымі навуковымі даследаваннямі айчынных і замежных вучоных, напр. рэгіянальнымі атласамі Ю. Тарнацкага, Г. Назаравай, М. Ніканчука і інш. У беларускай лінгвагеаграфіі гэта, фактычна, першы завершаны вопыт стварэння рэгіянальнага дыялекталагічнага атласа. Я.Р. Самуйлік склаў вельмі добрую, вялікую па аб'ёме і навукова абгрунтаваную праграму па збіранні звестак для Атласа, сам даследаваў гаворкі 27 населеных пунктаў Выганаўскага Палесся, арганізаваў падобнае даследаванне па сваёй праграме іншымі экспларатарамі, вельмі кваліфікавана ажыццявіў картаграфаванне сабранага матэрыялу, прааналізаваў складаныя лінгвістычныя карты. Вельмі каштоўнымі і карыснымі ўяўляюцца нам усе асобныя параграфы, якія папярэднічаюць самому Атласу, і асабліва нарысы геаграфічнага палажэння і прыродных умоў Выганаўскага Палесся, гісторыі гэтага краю. Пры ўважлівым супастаўленні дадзеных лінгвістычных карт з гэтымі матэрыяламі становіцца магчымым растлумачыць тыя ці іншыя складаныя пытанні пэўных моўных з'яў. Безумоўна, вялікае навуковае значэнне мае раздзел “Адказы на пытанні Праграмы...”, дзе прыводзіцца ўвесь сабраны дыялектны матэрыял. Неабходна адзначыць высокую якасць палявых запісаў, зробленых Я.Р. Самуйлікам, асабліва ў справе дакладнай фіксацыі ўсіх фанетычных асаблівасцей даследуемых гаворак. Гэтая дакладнасць у нейкім сэнсе ўражвае і сталых дыялектолагаў са стажам

і сведчыць аб высокай навукова-тэарэтычнай і практычнай падрыхтоўцы студэнта.

Асобна хацелася б сказаць і пра вельмі ўдалы выбар тэрыторыі даследавання, так званага Выганаўскага Палесся, дзе кантактуюць гаворкі двух тыпаў: Панямоння і Заходняга Палесся. Выбар аб'екта даследавання ў зоне міждыялектных кантактаў з'яўляецца адным з найбольш прыдатных раёнаў для картаграфавання: тут ёсць магчымасць паслядоўна вытрымаць прынцып арэальнасці (размежаваць супрацьпастаўленыя арэалы дыялектных з'яў).

Такім чынам, дыпломная работа студэнта V курса Я.Р. Самуйліка «Дыялектны мікраатлас Выганаўскага Палесся» ўяўляе сабой сур'ёзную самастойную завершаную навуковую працу і заслугоўвае выдатнай ацэнкі. Лічу, што работа ў такім выглядзе пры нязначнай рэдактарскай апрацоўцы можа быць рэкамендавана для апублікавання ў выглядзе самастойнай навуковай работы.

4 чэрвеня 1986 г. *Павел Аляксандравіч МІХАЙЛАЎ, кандыдат
філалагічных навук, загадчык аддзела дыялекталогіі
і лінгвагеаграфіі Інстытута мовазнаўства
імя Якуба Коласа АН БССР*

В 70-е годы в правобережном Полесье, украинском и частично белорусском, мною собран диалектный материал по «Програмі лексичного атласу правобережнаго Полісся». На нём составлен региональный атлас (находится в рукописи), изданы две книги: «Матэрыялы до лексичного атласу украінської мови (Правобережне Полісся)». Київ: Навукова думка, 1979, 1984 гт. Этот материал широко использован в моей докторской диссертации «Правобережнополесские говоры в лингвогеографическом освещении» (Житомир, 1980).

И я был приятно удивлен, когда в оргкомитет намечавшейся в мае месяце в г. Житомире научной конференции поступила заявка с просьбой включить в программу доклад на тему «Диалектологический микроатлас Выгоновского Полесья». Оказывается, у меня есть еще один коллега, который занимается такой же проблематикой, как и я. Этот коллега – Самуйлик Ярослав Григорьевич из Белоруссии. Позже я ознакомился с его атласом и дипломной работой.

В белорусской лингвогеографии работа Я. Самуйлика «Прынцыпы складання дыялекталагічнага мікраатласа Выганаўскага Палесся» это фактически первый доведенный до конца опыт создания регионального диалектологического атласа. Автором на основе собранного им самим большого и оригинального фактического материала выполнено солидное научное обобщающее ареальное исследование зоны контактирования нескольких говоров на территории Западного Полесья. Это делает данные атласа ценным источником для изучения многообразных контактных и переходных языковых образований в условиях пограничья.

Подготовку атласа следует признать весьма актуальной в условиях, когда издан общенародный Диалектологический атлас белорусского языка и готовится к изданию Лексический атлас белорусских народных говоров.

Следует особо подчеркнуть, что все этапы этой большой работы – составление программы, полевой сбор материала, картографирование, обобщение результатов – выполнены на солидном профессиональном научном уровне, самим автором, студентом и дипломником. Это говорит о его хорошей научной подготовке и больших перспективах в области научной деятельности.

Важным моментом в работе является выход за рамки лингвистического материала и обращение к истории народа – носителей исследуемых говоров. Ибо многие языковые явления нельзя понять, не зная фактов истории носителей языка, их духовной культуры.

Считаю дипломную работу Я. Самулика самостоятельным завершённым научным исследованием, заслуживающим, без сомнения, опубликования в одном из научных изданий.

16 июня 1986 г. *Николай Васильевич НИКОНЧУК, доктор
филологических наук, профессор, г. Житомир, Украина*

Дипломная работа Я. Самулика посвящена интересной в лингвогеографическом смысле полесской микроне и ставит своей целью создание её микроатласа. Для этого автором обследовано более 30 населённых пунктов Выгоновского Полесья, результатом чего стал микроатлас из 142 основных карт (+ 12 карт «вступительного» характера, т.е. исторических, этнических и проч.). Тщательный просмотр карт убеждает в корректном нанесении на них тех особенностей, которые характеризуют речь жителей обследованной микроне. Это позволяет судить о диалектных изоглоссах, характере их распространения не в общем плане, а в максимально локализованном представлении. Важно также отметить, что автор проявил системный подход к материалу (о недостаточности системного подхода в диалектологии см. передовую статью жур. «Вопросы языкознания», 1986, № 2, с. 6), последовательно прослеживая особенности речи на уровне фонетики, лексики, морфологии и т.д. К чести автора, он проявил тонкий фонетический слух, обнаружив различия в артикуляции [в] и ряда других звуков.

По мнению рецензента, Работа Я. Самулика и по объёму и по значительности полученных результатов ощутимо превышает требования, предъявляемые к дипломным сочинениям. Весьма желательна дальнейшая работа над избранной темой. Отдельные её части и положения уже сейчас могут быть рекомендованы к печати.

4 июня 1986 г. *Александр Дмитриевич ДУЛИЧЕНКО, доктор
филологических наук, ординарный профессор Тартуского
государственного университета, Эстония*

В языковом отношении Полесье – интересный, однако очень сложный регион. Отсюда разветвляются диалектные границы разного рода, здесь прослеживаются переходные ареалы. Изучение этих явлений с помощью лингвогеографических методов дает ясное и наглядное представление о языковых процессах.

В настоящем атласе удачно картографированы языковые явления одного из микрорегионов. Полученные результаты представляют интерес для широкого круга специалистов.

19 июня 1986 г. *Лембит Робертович ВАБА, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник сектора финно-угорских языков Института языка и литературы АН ЭССР, г. Таллинн*

ГЕАГРАФІЧНАЕ ПАЛАЖЭННЕ І ПРЫРОДНЫЯ ўМОВЫ Выганаўскага Палесся

Выганаўскае Палессе знаходзіцца ў міжрэччы Ясельды (левы прыток Прыпяці) і Шчары (левы прыток Нёмана). Ахоплівае яно таксама невялікую частку парэчча Шчары ў яе верхнім цячэнні.

На ўсходзе гэтага рэгіёна працякае рака Бобрык, прыток Прыпяці, і рака Вісліца, прыток Бобрыка. На крайнім захадзе – рака Жыгулянка, прыток Дарагабужы. Апошняя – прыток Ясельды. На поўначы ў межах Выганаўскага Палесся працякае рака Мышанка і недалёка ад яе геаграфічных межаў – рака Грыўда. Мышанка і Грыўда з’яўляюцца прытокамі Шчары.

Важнейшыя азёры Выганаўскага Палесся: Выганаўскае, ці Выганашчанскае (26 км²), Бабровіцкае (9,47 км²), Гошча (0,83 км²), Вулькаўскае (0,51 км²), Сомінскае (0,41 км²) і інш.

Праз Выганаўскае Палессе праходзіў самы кароткі шлях (каля 50 км) паміж рачнымі сістэмамі Нёмана і верхняй Прыпяці. Таму тут спрадвеку адбываліся інтэнсіўныя кантакты паміж насельніцтвам Заходняга Палесся і Панямоння. Пазней тут прайшоў гандлёвы шлях, які злучыў старадаўнія гарады Пінск і Слонім. У 1767–83 гг. у гэтым рэгіёне пабудаваны Агінскі канал, які злучыў Ясельду са Шчарай, а тым самым рачныя сістэмы Дняпра і Нёмана.

Выганаўскае Палессе з’яўляецца невялікім рэгіёнам на поўначы Заходняга Палесся. Яно мяжуе з паўднёвым Панямоннем. Такім чынам, геаграфічна гэты рэгіён займае прамежкавае становішча паміж “тыповым” Заходнім Палессем і Панямоннем. Гістарычна Выганаўскае Палессе непасрэдна звязана з абедзвюма названымі абласцямі Заходняй Беларусі.

Паверхня Выганаўскага Палесся раўнінная. Галоўныя балотныя масівы цягнуліся па яго тэрыторыі паласой ад ракі Шчары ў раёне Выганаўскага возера да ракі Ясельды ў раёне возера Спораўскага. Гэта балоты Выганаўскае (Выганашчанскае), Аброўскае, Спораўскае і інш.

Найбольш значныя лясныя масівы захаваліся ва ўсходняй частцы Выганаўскага Палесся, а таксама на поўнач ад Целяхан і старадаўняга шляху Пінск – Слонім.

3 ГІСТОРЫІ Выганаўскага Палесся

Па дадзеных археалагічных роспукаў і раскопак на тэрыторыі Выганаўскага Палесся людзі жылі ў часы верхняга палеаліту (X–IX тыс. да н.э.), мезаліту (IX–V тыс. да н.э.), неаліту (V – канец III тыс. да н.э.), бронзавага веку (з канца III пачатку II тыс. да н.э. – да канца VII пачатку VI ст. да н.э.), ранняга жалезнага веку (VI ст. да н.э. – да IV ст. н.э.) (АБ, т. 1–3; АБЭ, т. 1, 2; АКБ – Штыхаў; АНБЭ; ВГАБ, т. 1; Ісаенка, 1968; Ісаенка, 1976; Ісаенка, 1976а; Клімчук, 2009; Кухарэнка, 1961, с. 7, 13–14, 21; Кухарэнка, 1961а, с. 7–9; Кухарэнка, 1962, с. 9–12, 15–16; ППРГДХ, с. 21–24; Побаль, с. 8–21, 42–47, 49–55; Самуйлік, кк. V, VI; Сядоў, 1982, с. 10–28; ЭГБ, т. 1, с. 247–248, т. 2, с. 78, 79–80, т. 3, с. 362, т. 4, с. 41–43, т. 5, с. 108, 317, 383).

Да X–XIII ст. адносіцца значная колькасць славянскіх курганаў у Выганаўскім Палессі. Размешчаны яны ў заходняй (вв. Жытлін, Корачын, Хадакі) і цэнтральнай (в. Святая Воля; захавалася 9 курганаў) частцы рэгіёна. Да таго ж часу адносяцца курганы і іншыя помнікі на тэрыторыях, якія прымыкаюць да Выганаўскага Палесся: у цэнтральнай і паўночна-заходняй частцы Івацэвіцкага (раён гарадоў Івацэвічы, Косава, в. Быцень), на поўначы Пінскага (вв. Бакінічы, вв. Сошна – Вылазы), на поўдні Ганцавіцкага (вв. Малькавічы, Люсіна), на поўначы (в. Лядавічы) Іванаўскага раёнаў (АКБ – Штыхаў, с. 17, 19–20, 24–25; Кухарэнка, 1961а, с. 7–9, 16–17; ППРГДХ, с. 22, 488; Побаль, с. 56–58, 103–104, 110–114; Самуйлік, к. VI).

На ўскраіне г.п. (мястэчка) Целяханы знаходзіцца ўзвышша Лысяя Гара, на якім, паводле легенды, пахаваны татарскі хан. Навукоўцы мяркуюць, што там, магчыма, знаходзілася гарадзішча VI–XIII ст. (раскопкі не праводзіліся) (АКБ – Штыхаў, с. 20; ППРГДХ, с. 23, 26–27; Самуйлік, к. VI).

Такім чынам, засяленне Выганаўскага Палесся адносіцца да канца эпохі палеаліту.

Прыкладна з X ст. тут узнікаюць адносна пастаянныя паселішчы. У X–XIII ст. гэты край быў заселены славянамі, хоць іпчыльнасць насельніцтва была невысокай. Напчадкі таго насельніцтва працягвалі жыць у гэтым краі і ў наступныя стагоддзі. Можна меркаваць, што пазней мелі месца прылівы насельніцтва ў Выганаўскае Палессе з іншых рэгіёнаў, у першую чаргу з суседніх.

У X ст. як Берасцейска-Пінскае Палессе (некалькі раней), так і Панямонне ўвайшлі ў склад Кіеўскай Русі (АБЭ, т. 1, с. 444–446; АНБЭ, с. 324–326; БЭ, т. 8, с. 254; ВГАБ, т. 1, с. 48; Галаўко, с. 26; Клімчук, 2004, с. 15–17, 21–22; ППРГДХ, с. 24; ЭГБ, т. 4, с. 169–171).

Найбольш старажытнымі гарадамі, з якімі падтрымлівала сувязь насельніцтва Выганаўскага Палесся, былі Пінск (Пінеск) і Слонім (Услонім) (АБ, т. 3, с. 242–253, 314–317; АБЭ, т. 2, с. 188–190, 302; АНБЭ, с. 498–499, 575; БЭ, т. 12, с. 363–365, т. 15, с. 13–14; Клімчук, 2004, с. 17–18, 21–26; Клімчук, 2005, с. 5–7, 16–18; ЭГБ, т. 5, с. 494–495, т. 6, кн. 1, с. 336). Першыя звесткі пра Пінск адносяцца да 988 г. (у “Сказанні пра Барыса і Глеба”), 1005 г.

(ва “Устаўной грамаце Тураўскай епіскапіі”) і да 1097 г. (у “Аповесці мінулых гадоў”), пра Слонім – да 1005 г. (ва “Устаўной грамаце Тураўскай епіскапіі”) і 1252 г. (у “Аповесці мінулых гадоў”) (Клімчук, 2004, с. 15–17, 21–22; Клімчук, 2005, с. 5–7, 16–18).

Паводле археалагічных даных, старажытны Пінск размяшчаўся на месцы в. Гарадзішча, што знаходзіцца за 12 км на паўночны ўсход ад сучаснага Пінска. Паселішча Пінск-Гарадзішча ўзнікла ў канцы VIII ст. Да пачатку X ст. яно ўжо з’яўлялася протагорадам. У пачатку XI ст. паселішча было спалена. Пасля гэтага Пінск перанесены на тое месца, дзе ён знаходзіцца зараз. Слонім у археалагічным плане даследаваны недастаткова, каб можна было канкрэтна сцвярджаць, калі ён узнік. На сучасным этапе археалагічныя даныя даюць падставы канстатаваць, што ў канцы XI ст. Слонім ужо існаваў (АБ, т. 3, с. 119, 242–253, 314–317; АБЭ, т. 2, с. 188–190, 302; АНБЭ, с. 498–499, 575; БЭ, т. 12, с. 363–365, т. 15, с. 13–14; ВГАБ, т. 1, с. 49–50; Вяргей; Іоў – Вяргей, 1993; Іоў – Вяргей, 2012; Клімчук, 2004, с. 15–17, 21–22; Клімчук, 2005, с. 5–7, 16–18; ЭГБ, т. 5, с. 494–495, т. 6, кн. 1, с. 336).

Вялікую ролю для Выганаўскага Палесся адыгрываў гандлёвы шлях, які злучаў гарады Слонім і Пінск. Ён праходзіў паміж рачнымі сістэмамі Нёмана і верхняй Прыпяці. Гэты шлях не страціў свайго значэння і ў навейшы час. Менавіта тут у 1767–83 гг. быў пабудаваны Агінскі канал, які злучыў р. Шчару з р. Ясельдай і гэтым самым басейн Нёмана з басейнам Дняпра (БЭ, т. 1, с. 76; ГРБГСР, с. 460; ЗПККББВ, с. 214, 215; ППРГДХ, с. 490; ЭГБ, т. 1, с. 32).

Пасля распаду Кіеўскай Русі асноўная частка Выганаўскага Палесся ўваходзіла ў склад Тураўскага (з 1158 г.), затым Пінскага (з пачатку 70-х гадоў XII ст.) княстваў, паўночна-заходнія ўскраіны – у склад Чорнай Русі (АБЭ, т. 1, с. 444–446, т. 2, с. 188–190, 353–355; АНБЭ, с. 324, 499, 617; БЭ, т. 8, с. 254, т. 12, с. 365, т. 16, с. 37, т. 17, с. 278; ВГАБ, т. 1, с. 49–50; ППРГДХ, с. 24, 25; Самуйлік, к. VII; ЭГБ, т. 4, с. 170, т. 5, с. 496, т. 6, кн. 1, с. 541–542, кн. 2, с. 168).

У склад Вялікага Княства Літоўскага Выганаўскае Палессе ўвайшло ў сярэдзіне – другой палове XIII і ў першай палове XIV ст. (БЭ, т. 4, с. 357–358, 364–365; ВГАБ, т. 1, с. 58–61; ППРГДХ, с. 24, 25–26; Самуйлік, к. VIII; ЭГБ, т. 2, с. 387–388, 401–404).

У XV – пачатку XVI ст. Выганаўскае Палессе ўваходзіла ў склад розных адміністрацыйных і ўдзельных адзінак. Асноўная адзінка – Вядская воласць. Уключала цэнтр былога Целяханскага раёна (адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка на Беларусі ў 1940–1959 гг.). У пісьмовых крыніцах вядома з 1401 г. (в. Вяда – з 1400 / 1401 гг., па іншых звестках – з 1433 г.). Да 1508 г. Вядская воласць уваходзіла ў склад Слонімскага павета. З 1508 г. у складзе Пінскага княства, якое з 1521 г. стала паветам (спачатку Трокскага, а з 1566 г. Берасцейскага ваяводства). Ліпская воласць уключала ўсход былога Целяханскага раёна, прылеглыя часткі раёнаў Пінскага (Азарычы) і Ганцавіцкага (Раздзялавічы); Бобрыцкая воласць – паўночны ўсход сучасных Пінскага, поўдзень Ганцавіцкага раёнаў, большую частку Лунінецкага (без поўначы), часткі Жыткавіцкага і Петрыкаўскага раёнаў; Здзітаўская воласць

Слонімскага павета (затым асобны павет) – паўночную частку сучасных Драгічынскага, паўднёвы ўсход Бярозаўскага і паўднёвы захад (часткова) Івацэвіцкага раёнаў (АБЭ, т. 2, с. 188; АНБЭ, с. 99, 499; БЛВ; БЭ, т. 3, с. 107, т. 4, с. 360–361, 365, т. 7, с. 48, т. 12, с. 365, 372–373, т. 15, с. 19–20, 528; ВГАБ, т. 1, с. 64–65, 70–71, 96–99, 135–136, 201; ГРБГСІР, с. 370; Лазіцкі, с. 18–20; ППРГДХ, с. 27–29, 243, 475; Самуйлік, к. VIII; ЭГБ, т. 2, с. 18, 87–88, 394–395, 402, т. 3, с. 438, т. 5, с. 496, 501–502, т. 6, кн. 1, с. 340–341, 520).

У 1566 г. утворана Берасцейскае ваяводства. У яго складзе было два паветы: Берасцейскі і Пінскі. Большая частка Выганаўскага Палесся ўваходзіла ў склад Пінскага павета (АБЭ, т. 2, с. 188; АНБЭ, с. 99, 499; БЭ, т. 3, с. 107, 297–298, т. 12, с. 372–373; ВГАБ, т. 1, с. 82, 96–99; Самуйлік, кк. IX, X; ЭГБ, т. 2, с. 18, 87–88, 104, 105, т. 5, с. 501–502).

У XVI–XVII ст. у Беларусі пашырыліся мястэчкі – паселішчы, якія сумяшчалі ў сабе рысы горада і вёскі. Яны з’яўляліся эканамічнымі цэнтрамі навакольных акруг. У Выганаўскім Палессі і яго наваколлях такімі мястэчкамі з’яўляліся Выганашчы (упершыню ўпамінаюцца ў 1539 г., па іншых звестках – у 1554 г., мястэчка – з 1600 г.), Хатынічы (упершыню згадваюцца ў 1450 г., мястэчка – з 1661 г.), Івацэвічы (упершыню ўпамінаюцца ў 1501 г., па іншых звестках – у 1519 г., мястэчка – з 1600 г.), Лагішын (упершыню згадваецца ў 1552 г., па іншых звестках – у 1570 г., вядомы як мястэчка да 1569 г.). Пазней найбольш значным мястэчкам вывучаемага рэгіёна, яго “сталіцай” сталі Целяханы. У пісьмовых крыніцах упершыню ўпамінаюцца ў 1554 г. (па іншых звестках – у 1565 г.) як паселішча, якое ляжыць на старадаўнім шляху з Пінска да Слоніма. Статус мястэчка населены пункт атрымаў у XVII ст. (Александровіч; БЭ, т. 7, с. 157, т. 9, с. 89–90, т. 11, с. 79–80, т. 17, с. 98; ВГАБ, т. 1, с. 98–99, 135–136, 200, 212, 218, 240, 241; ГРБГСІР, с. 368–369, 403–407, 460–463; ЗПККББВ, с. 201, 214–215, 338–339; ППРГДХ, с. 465; ППРГДХ, с. 29, 473–475, 480–481, 490–491; ППРГДХ, с. 593–594; ЭГБ, т. 3, с. 468, т. 4, с. 326, т. 5, с. 250–251, т. 6, кн. 2, с. 99).

У час другога падзелу Рэчы Паспалітай (1793 г.) у склад Расіі адышлі ўсходнія ўскраіны Выганаўскага Палесся, у выніку трэцяга падзелу (1795 г.) – астатняя яго частка. Большая частка рэгіёна ўключана ў склад Пінскага павета Мінскай губерні, заходнія яго ўскраіны – у Слоніmsкі павет, які ў 1795–1797 гг. уваходзіў у склад Слоніmsкай, у 1797–1801 гг. – Літоўскай, з 1802 г. – Гродзенскай губерняў (БЭ, т. 4, с. 364, т. 5, с. 425–426, т. 6, с. 21, 216, т. 9, с. 316, т. 10, с. 424, 425, т. 12, с. 372–373, т. 15, с. 15, 19–20, т. 16, с. 17; ППРГДХ, с. 47; Самуйлік, к. XI; ЭГБ, т. 2, с. 400–401, т. 3, 125–126, 198–200, 287, т. 4, с. 384, т. 5, с. 175, 176, 501–502, т. 6, кн. 1, с. 338, 340–341, 534–535).

У 1921–1939 гг. Выганаўскае Палессе, як і ўся Заходняя Беларусь, уваходзіла ў склад Польшчы, адміністрацыйна – у Палескае (Брэсцкае) ваяводства, галоўным чынам у Косаўскі павет (БЭ, т. 7, с. 20–21, т. 8, с. 428, т. 11, с. 548; ППРГДХ, с. 69, 86–88; Самуйлік, к. XII; ЭГБ, т. 3, с. 421–422, т. 4, с. 243, т. 5, с. 384).

Пасля далучэння Заходняй Беларусі да БССР большая частка Выганаўскага Палесся ўвайшла ў склад Пінскай (Целяханскі, часткова Лагішынскі

і Ганцавіцкі раёны), а таксама Брэсцкай (паўднёвы ўсход Косаўскага раёна) і Баранавіцкай (паўднёвы захад Ляхавіцкага раёна) абласцей. У 1954 г. Пінская вобласць, чатыры раёны Баранавіцкай (у тым ліку і Ляхавіцкі) уключаны ў склад Брэсцкай вобласці. Косаўскі раён у 1947 г. у выніку пераносу раённага цэнтра ў Івацэвічы перайменаваны ў Івацэвіцкі. Апошні ў 1962 г. далучаны да Бярозаўскага раёна, а ў 1965 г. адноўлены. Целяханскі раён існаваў да 1959 г., затым увайшоў у склад Івацэвіцкага і Лагішынскага раёнаў. Лагішынскі раён у 1962 г. уключаны ў склад Пінскага, часткова Лунінецкага раёнаў. Потым некаторыя сельсаветы з Пінскага раёна перададзены ў Івацэвіцкі (АТПБ; БЭ, т. 2, с. 293, т. 5, с. 30, т. 7, с. 21, 23, 157, т. 8, с. 428, т. 9, с. 90, 435–436, т. 12, с. 367, 373, т. 16, с. 186–187, т. 17, с. 98; ППРГДХ, с. 18, 131–133, 388, 389, 406, 414; ЭГБ, т. 1, с. 298, 299, т. 2, с. 93, 94, 465–466, т. 3, с. 422, 425, 467–468, т. 4, с. 243, 326, 429, т. 5, с. 499, 503–504, т. 6, кн. 1, с. 571–572, кн. 2, с. 99).

СЕТКА “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся”

Сетка атласа складаецца з дзвюх частак: асноўнай і дадатковай. Асноўная частка (н.п. 1–26) знаходзіцца ў рамы, дадатковая (н.п. 27–34) – па-за яе межамі, паміж унутранай і знешняй рамкамі.

У Выганаўскім Палессі найбольш пашыраны паўночнабрэсцкія гаворкі. Таму ў сетку атласа ўключаны амаль усе гаворкі гэтага тыпу, якія знаходзяцца ў межах Івацэвіцкага і заходняй часткі Ганцавіцкага раёнаў. У г.п. Целяханы зараз жыве многа выхадцаў з іншых населеных пунктаў, пераважна з суседніх вёсак. Пры выкананні праграмы атласа даследавалася мова карэнных жыхароў гарадскога пасёлка (былога мястэчка). Вёскі Вяда і Тупічычы зараз не існуюць. Некалькі былых іх жыхароў, якія помняць свае родныя гаворкі, жывуць у Целяханах. Ад іх запісаны адказы на пытанні праграмы.

У паласе сумежнай з Целяханскім рэгіёнам паўночнабрэсцкіх гаворак абследаваны і ўключаны ў сетку атласа не ўсе гаворкі, а толькі некаторыя з іх (н.п. 1, 17, 21–26).

У дадатковую сетку ўключаны асобныя гаворкі суседніх з Выганаўскім Палессем рэгіёнаў: зоны, прылягаючай з поўначы і паўночнага ўсходу (н.п. 27, 28), Верхняга Над’ясельдзя (н.п. 29), Загароддзя (н.п. 30–33), Тураўшчыны (н.п. 34). Гэтыя населеныя пункты ў сетцы не маюць дакладнай лакалізацыі.

Аўтарам асабіста абследавана 27 населеных пунктаў: № 8, 13, 14, 18, 20, 23 – у жніўні 1985 г.; № 7, 21 – у лістападзе 1985 г.; № 10, 12 – у снежні 1985 г., № 1–6, 9, 13 (дапрацоўка), 14 (дапрацоўка), 15, 16, 19, 20 (дапрацоўка), 22, 24, 26, 27 – у лютым 1986 г., № 11 – у сакавіку 1986 г., № 17, 24 (дапрацоўка), 29 – у красавіку 1986 г. У 6 вёсках дыялектны матэрыял сабраны навуковымі супрацоўнікамі АН БССР: № 31, 32 – Ф.Д. Клімчуком у лістападзе 1985 г., № 30 – П.А. Міхайлавым у лютым 1986 г., № 28 – Т.В. Кузьмянковай у красавіку 1986 г., № 33 – В.Л. Вярэнічам у лютым 1986 г., № 34 – М.А. Саскевічам у лютым 1986 г., у адной – № 25 – выкладчыкам Брэсцкага педагагічнага інстытута імя А.С. Пушкіна М.М. Аляхновічам у красавіку 1986 г. Да таго ж у некаторых населеных пунктах на працягу 1987–2009 гг. намі былі праведзены дадатковыя абследаванні. Таму ў сабраны дыялектны матэрыял уносіліся пэўныя змены (дапаўненні, удакладненні).

ТРАНСКРЫПЦЫЯ

У атласе выкарыстана спрошчаная транскрыпцыя. У яе аснову пакладзена транскрыпцыя, прынятая для запісу дыялектных матэрыялаў у “Інструкцыі па збіранню матэрыялаў для складання лексічнага атласа беларускай мовы”. Акрамя таго, уведзены дадатковыя знакі і спосабы абазначэння. Ад беларускага алфавіта прынятая намі транскрыпцыя адрозніваецца наяўнасцю наступных знакаў і абазначэнняў:

- ê – галосны “е” закрыты (“сярэдні” паміж *e* і *i*)
- ê̂ – галосны “э” закрыты (“сярэдні” паміж *э* і *ы*)
- ô – галосны “о” закрыты (“сярэдні” паміж *o* і *y*)
- iẽ – дыфтонг “іе”
- yõ – дыфтонг “yo”
- и – галосны верхняга пад’ёму сярэдняга рада (сярэдні паміж *i* і *ы*)
- ы̣ – галосны верхняга пад’ёму пярэдняга (пярэдне-сярэдняга) рада
- ъ – ненаціскны рэдукаваны галосны задняга рада
- w – зычны “в” губна-губны
- v – зычны “в” губна-зубны
- дз’ – зычны мяккі “дз” палаталізаваны
- дз” – зычны мяккі “дз” палатальны
- ц’ – зычны мяккі “ц” палаталізаваны
- ц” – зычны мяккі “ц” палатальны
- – паўмяккасць зычных (напр., д’, р’, т’ і г.д.)
- ’ – мяккасць зычных (напр., б’, н’, с’ і г.д.)

“сярэднія” гукі абазначаюцца дзвюма літарамі:

- a² – галосны гук “сярэдні” паміж “а” і “э”
- e^a – галосны гук “сярэдні” паміж “е” і “а”
- eⁱ – галосны гук “сярэдні” паміж “е” і “і”
- i^e – галосны гук “сярэдні” паміж “і” і “е”

- ы^у** – галосны гук “сярэдни” паміж “ы” і “у”
- ы^э** – галосны гук “сярэдни” паміж “ы” і “э”
- э^ы** – галосны гук “сярэдни” паміж “э” і “ы”
- б^п** – зычны гук “сярэдни” паміж “б” і “п”
- п^б** – зычны гук “сярэдни” паміж “п” і “б”
- д^т** – зычны гук “сярэдни” паміж “д” і “т”
- т^д** – зычны гук “сярэдни” паміж “т” і “д”
- ж^ш** – зычны гук “сярэдни паміж “ж” і “ш”
- ш^ж** – зычны гук “сярэдни паміж “ш” і “ж”
- з^с** – зычны гук “сярэдни” паміж “з” і “с”
- с^з** – зычны гук “сярэдни” паміж “с” і “з”
- дз^д** – вымаўленне [дз] з прыгукам [д]
- ц^т** – вымаўленне [ц] з прыгукам [т]

ПРА СПАСАБЫ КАРТАГРАФАВАННЯ

У атласе картаграфуюцца фанетычныя, марфалагічныя і лексічныя асаблівасці. Семантыка адлюстравана на картах № 103, 119. Нярэдка асобным з'явам прысвячаецца па некалькі карт (карты № 2, 3; 7, 7а; 13–15а; 22–31; 32–35; 43–49).

У словах-ілюстрацыях, якія прыводзяцца ў легендах, адлюстроўваюцца толькі картаграфуемыя з'явы, іншыя рысы не ўлічваюцца. У асобных словах картаграфуюцца ўсе асаблівасці. Немагчымасць адлюстраваць на картах усе варыянты картаграфуемых слоў робіць неабходным іх абагульненне ў легендзе карты. Адным са сродкаў такога абагульнення з'яўляецца выбар найбольш пашыраных словазлучэнняў, а таксама транслітарацыя на беларускую літаратурную мову. Картаграфуемыя элементы часта падкрэслены ў легендах.

Пры картаграфаванні выкарыстоўваюцца фігуры, іх унутранае запаўненне, дадатковыя значкі ўнутры знака або зvonку і іншыя сродкі. Кожны элемент абазначэння на карце і ў легендзе звычайна адпавядае пэўнай картаграфуемай з'яве, часам дадатковыя элементы знакаў выкарыстоўваюцца для больш выразнага чытання карты.

ЗВЕСТКИ

пра абследавання населеныя пункты сеткі “Атласа гаворак Выганаўскага Палесся”

Гічыцы (мясц. *Гічыцы*; жыхары: *гічане, гічанец, гічанка*), Яглевіцкі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Уладзімір Сцяпанавіч Федаркевіч, 1937 г.н. У 1921 г. налічвалася 300 жыхароў, з іх 270 праваслаўных, 9 каталікоў, 21 іўдзеі.

Жытлін (мясц. *Жытлін*; жыхары: *жытлінскіе, жытлінец, жытлінка*), Жытлінскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Рыгор Васільевіч Кулініч, 1920 г.н. У 1921 г. налічвалася 269 жыхароў, усе праваслаўныя.

Вулька Абрэўская (мясц. *Вэлька Абрэўская*; жыхары: *волянцы, волянец, волянка*), Козікаўскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Марыя Аляксандраўна Грамічная, 1932 г.н., непісьменная. У 1921 г. налічвалася 396 жыхароў, з іх 388 праваслаўных, 3 каталікі, 1 евангеліст, 1 менаніт, 3 мусульманіны.

Козікі (мясц. *Козікі*; жыхары: *кэзяне, кэзянец, кэзаніца*), Козікаўскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Дар’я Пятроўна Краўчэня, 1907 г.н., 1 клас рускай школы. У 1921 г. налічвалася 148 жыхароў, з іх 144 праваслаўныя, 4 іўдзеі.

Вяда (мясц. *Віадо*; жыхары: *віадскіе, віадскі, віажанка*), Івацэвіцкі раён. Вёска разам з жыхарамі знішчана фашыстамі ў 1942 г. Інфарматар: Алена Андрэеўна Куратнік, 1904 г.н., непісьменная. Пражывала ў гарадскім пасёлку Целяханы. У 1921 г. налічвалася 288 жыхароў, з іх 287 праваслаўных, 1 евангеліст.

Тупічычы (мясц. *Тупічычы*; жыхары: *тупічане, тупічанец, тупічанка*), Івацэвіцкі раён. Вёска разам з жыхарамі знішчана фашыстамі ў 1942 г. Інфарматар: Максім Еўдакімавіч Касьніковіч, 1918 г.н., 4 класы польскай школы. Пражываў ў гарадскім пасёлку Целяханы. У 1921 г. налічвалася 135 жыхароў, усе праваслаўныя.

Бабрковічы (мясц. *Бобрковічы*; жыхары: *бобрэвцы, бобрэвец, бобрэвка*), Выганащчанскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Вольга Рыгораўна Петруковіч, 1927 г.н., 4 класы польскай школы; Яўхім Фёдаравіч Дубінка, 1908 г.н., непісьменны. У 1921 г. налічвалася 350 жыхароў, з іх 313 праваслаўных, 37 іўдзеяў.

Выганащчы (мясц. *Вігоношча*; жыхары: *вігоношчане, вігоношчанец, вігоношчанка*), Выганащчанскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Рыгор Ігнатавіч Палуяновіч, 1905 г.н., непісьменны; Кацярына Кузьмінічна Горбач, 1936 г.н., адукацыя сярэдня. У 1921 г. налічвалася 447 жыхароў, з іх 446 праваслаўных, 1 каталік.

Роздзяловічы (мясц. *Роздз’яловічы*; жыхары: *роздз’ялоўцы, роздз’яловец, роздз’ялоўка*), Хатыніцкі с/с, Ганцавіцкі раён. Інфарматар: Маланя Сямёнаўна Рабцэвіч, 1924 г.н., 3 класы польскай школы. У 1921 г. налічвалася 488 жыхароў, усе праваслаўныя.

Вялікая Гаць (мясц. *Вэліка Гаць*; жыхары: *гацукі, гацук, гатлянка*), Святавольскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Вольга Яфімаўна Басалай,

1928 г.н., 3 класы польскай і 2 класы беларускай школы. Пражывала ў вёсцы Доўгая. У 1921 г. налічваўся 501 жыхар, з іх 477 праваслаўных, 24 іўдзеі.

Малая Гаць (мясц. *Малая Гаць*; жыхары: *малогатцы, малогатцец, малогатчанка*), Святавольскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Кацярына Нічыпараўна Кісель, 1910 г.н., 2 класы польскай школы. У 1921 г. налічвалася 159 жыхароў, з іх 157 праваслаўных, 2 каталікі.

Святая Воля (мясц. *Святая, Свэнты Воля, Святая Воля*; жыхары: *святвовольцы, свынтывоўцы, святаволец, свынтыволец, святаволка, свынтывоўка*), Святавольскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Фёдар Данілавіч Джажора, 1908 г.н., непісьменны. У 1921 г. налічвалася 615 жыхароў, з іх 377 праваслаўных, 52 каталікі, 1 евангеліст, 185 іўдзеяў.

Доўгая (мясц. *Довга, Довгая*; жыхары: *довжляўцы, довжлянец, довжлянка*), Святавольскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Ганна Васільеўна Стрэльчук, 1913 г.н., непісьменная; Рыгор Андрэевіч Самуйлік, 1933 г.н., 6 класаў беларускай школы. У 1921 г. налічвалася 119 жыхароў, з іх 108 праваслаўных, 7 каталікаў, 4 іўдзеі.

Целяханы (мясц. *Телеханы*; жыхары: *телеханоўцы, телехановэц, телехановка*), Целяханскі пасялковы савет, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Пётр Паўлавіч Хоміч, 1919 г.н., 4 класы польскай школы; Ганна Міхайлаўна Касьніковіч, 1919 г.н., 2 класы польскай школы. У 1921 г. налічвалася 895 жыхароў, з іх 376 праваслаўных, 56 каталікоў, 463 іўдзеі.

Вулька Целяханская (мясц. *Вэлька Целеханская, Вэлька Целеханска*; жыхары: *волянцы, волянец, волянка*), Гортальскі с/с, Івацэвіцкі раён. У 1921 г. налічвалася 319 жыхароў, з іх 318 праваслаўных, 1 каталік.

Соміна (мясц. *Соміно*; жыхары: *сомінцы, сомінец, сомінка*), Гортальскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Антаніна Нупрэеўна Капыціч, 1902 г.н., непісьменная; Фядора Сцяпанаўна Капыціч, 1928 г.н., 2 класы польскай школы; Міхаіл Васільевіч Капыціч, 1929 г.н., 4 класы рускай школы. У 1921 г. налічвалася 316 жыхароў, з іх 313 праваслаўных, 3 каталікі.

Турная (мясц. *Турная*; жыхары: *турлэнцы, турлэнэц, турлэнка*), Святавольскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматар: Мікалай Арцёмавіч Дзядок, 1922 г.н., адукацыя вышэйшая. У 1921 г. налічвалася 274 жыхары, усе праваслаўныя.

Горталь (мясц. *Горталь*; жыхары: *гортольцы, гортолец, гортолянка*), Гортальскі с/с, Івацэвіцкі раён. У 1921 г. налічваўся 461 жыхар, з іх 459 праваслаўных, 2 каталікі.

Гутка (мясц. *Гутка*; жыхары: *гутнікі, гутнік, гутлянка*), Рэчкаўскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Марыя Кузьмінічна Шабацька, 1921 г.н., 4 класы польскай школы; Вольга Сцяпанаўна Шабацька, 1900 г.н., непісьменная; Софія Кандратаўна Самуйлік, 1935 г.н., 4 класы беларускай школы. Пражывала ў вёсцы Доўгая. У 1921 г. налічвалася 176 жыхароў, усе праваслаўныя.

Краі (мясц. *Краё*; жыхары: *краянцы, крайнік, краянка*), Рэчкаўскі с/с, Івацэвіцкі раён. Інфарматары: Ганна Васільеўна Пазняк, 1902 г.н., непісьменная; Софія Кандратаўна Самуйлік, 1935 г.н., 4 класы беларускай

школы. Пражывала ў вёсцы Доўгая. У 1921 г. налічвалася 609 жыхароў, з іх 596 праваслаўных, 13 каталікоў.

Гошча (мясц. *Гэшча*; жыхары: *гошчэне, гошчэцкіе людзі, гошчэнец, гошчэнка*), Коланскі с/с, Ивацэвіцкі раён. Інфарматар: Еўдакія Канстанцінаўна Галоўчык, 1910 г.н., непісьменная. Пражывала ў вёсцы Доўгая. У 1921 г. налічваўся 121 жыхар, усе праваслаўныя.

Азэрычы (мясц. *Озэрычы*; жыхары: *озэрэныцы, озэрэнец, озэрэнка*), Валішчанскі с/с, Пінскі раён. Інфарматыры: Пётр Майсеевіч Барысевіч, 1897 г.н., 4 класы царкоўна-прыходскай школы; Праскоўя Антонаўна Барысевіч, 1900 г.н., непісьменная. У 1921 г. налічвалася 385 жыхароў, усе праваслаўныя.

Рэчкі (мясц. *Рэчкі*; жыхары: *рэчэцкіе, рэчэнец, рэчэнка*), Рэчкаўскі с/с, Ивацэвіцкі раён. Інфарматыры: Надзея Фёдараўна Латышэвіч, 1935 г.н., непісьменная; Мікалай Сцяпанавіч Шляшка. У 1921 г. налічвалася 534 жыхары, з іх 516 праваслаўных, 11 каталікоў, 1 евангеліст, 6 іўдзеяў.

Сакалоўка (мясц. *Сокалоўка*; жыхары: *сокалоўцы, сокалоўэц, сокалоўка*), Валішчанскі с/с, Пінскі раён. Інфарматыры: Аляксандр Іванавіч Барчук, 1902 г.н., 2 класы царкоўна-прыходскай школы; Таццяна Макараўна Барчук, 1903 г.н., непісьменная; Сцяпан Віктаравіч Клімовіч, 1962 г.н., адукацыя сярэдня спецыяльная. У 1921 г. налічвалася 267 жыхароў, з іх 261 праваслаўны, 6 іўдзеяў.

Валішча (мясц. *Валішэ*; жыхары: *валішчэне, валішчэныцы, валішчэнец, валішчэнка*), Валішчанскі с/с, Пінскі раён. Абследаваў Мікалай Мікалаевіч Аляхновіч, кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускай мовы Брэсцкага педагагічнага інстытута імя А.С. Пушкіна. У 1921 г. налічвалася 642 жыхары, з іх 619 праваслаўных, 13 каталікоў, 10 іўдзеяў.

Трасцянка (мясц. *Тростянка*; жыхары: *тростяныцы, тростянец, тростянка*), Лагішынскі пасялковы савет, Пінскі раён. Інфарматар: Вольга Мікалаеўна Юшкевіч, 1924 г.н., непісьменная. У 1921 г. налічвалася 23 жыхары, усе праваслаўныя.

Панкі (мясц. *Панкі*, жыхары: *панкоўцы, панкоўец, панкоўка*), Любішчыцкі с/с, Ивацэвіцкі раён. Інфарматар: Кацярына Рыгораўна Рыжко, 1911 г.н., непісьменная. У 1921 г. налічвалася 110 жыхароў, усе праваслаўныя.

Карацк (мясц. *Карацк*; жыхары: *каражэныцы, каражэнец, каражэнка*), Тучанскі с/с, Клецкі раён Мінскай вобласці. Абследавала Тамара Васільеўна Кузьмянкова, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР.

Першамайская (мясц. *Блудэнь*; жыхары: *блудэныцы, блудэнец, блуданка*), Першамайскі с/с, Бярозаўскі раён. Інфарматыры: Васіль Адамавіч Галёнка, 1900 г.н., непісьменны; Васіль Калістратавіч Гаварко, 1903 г.н., 3 класы польскай школы. У 1921 г. налічвалася 856 жыхароў, з іх 653 праваслаўныя, 74 каталікі, 2 евангелісты, 127 іўдзеяў.

Ушкавіца (мясц. *Ушковіцы*; жыхары: *ушковляны, ушковлянын, ушковлянка*), Хідрынскі с/с, Кобрынскі раён. Абследаваў Павел Аляксандравіч Міхайлаў, кандыдат філалагічных навук, загадчык сектара дыялекталогіі Інстытута

мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. У 1921 г. налічвалася 56 жыхароў, з іх 26 праваслаўных, 31 каталік.

Субаты (мясц. *Субот*; жыхары: *суботцэ, суботиц, суботка*), Брашэвіцкі с/с, Драгічынскі раён. Абследаваў Фёдар Данілавіч Клімчук, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. У 1921 г. налічвалася 105 жыхароў, усе праваслаўныя.

Сіманавічы (мясц. *Сымоновычы*; жыхары: *сымоновці, сымоновэць, сымоновка*), Вулькаўскі с/с, Драгічынскі раён. Абследаваў Фёдар Данілавіч Клімчук, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. У 1921 г. налічвалася 973 жыхары, з іх 879 праваслаўных, 11 каталікоў, 83 іўдзеі.

Рухча (мясц. *Рухча*; жыхары: *рухчаны, рухчаньца, рухчанка*), Рухчанскі с/с, Столінскі раён. Абследаваў Вячаслаў Лявонавіч Вярэніч, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. У 1921 г. налічвалася 1151 жыхар, з іх 1118 праваслаўных, 9 каталікоў, 24 іўдзеі.

Пагост (мясц. *Погост*; жыхары: *погошчэне, погошчэнін, погошчэнка*), Пагосцкі с/с, Жыткавіцкі раён Гомельскай вобласці. Абследаваў Мікалай Аляксеевіч Саскевіч, навуковы супрацоўнік Інстытута фізікі АН БССР.

ПРАГРАМА

“Атласа гаворак Выганаўскага Палесся. Фанетыка. Марфалогія. Лексіка”

1. Галава́, даро́га, каро́ва, малако́; голо́ва, доро́га, коро́ва, молоко́; го́лоува́, до́рога, ко́рова, мо́лоуко́; гулува́, ду́рога, ку́рова, мулуко́...
- 1а. Забо́р, замо́к, садзіць, садо́к, трава́, зобо́р, зомо́к, содзіць, содо́к, трова́...
2. Бо́льш, воз, вол, ён, каро́ўка, нос, по́йдзеш, стол, ко́нь, ко́т; бэ́льш, вэ́з, вэ́л, вэ́н, корэ́вка, нэ́с, пэ́йдзеш, стэ́л, кэ́нь, кэ́т; бо́льш, во́з, во́л, во́н, коро́вка, но́с, по́йдэш, сто́л, ко́нь, ко́т; буо́льш, вуо́з, вуо́л, вуо́н, кору́вка, нуо́с, пуо́йдэш, стуо́л, куо́нь, куо́т; бу́льш, ву́з, ву́л, ву́н, кору́вка, ну́с, пу́йдэш, сту́л, ку́нь, ку́т; бі́льш, ві́з, ві́л, ві́н, корі́вка, ні́с, пій́дэш, сті́л, кі́нь, кі́т; бы́льш, виз, вил, вин, корі́вка, нис, пій́дэш, стил, кинь, кит; бы́льш, вы́з, вы́л, вы́н, коры́вка, ны́с, пый́дэш, стыл, кы́нь, кы́т...
3. Лес, сэно, снег, ве́цер, ве́цёр; лёс, сэно, сне́г, ве́цер, ве́цёр; лі́с, сі́но, сні́г, ві́тер, ві́тэр...
ві́цэр, ві́цёр; лі́с, сі́но, сні́г, ві́тэр, ві́тэр...
4. Вя́сна, бя́да, вядро́, мяшо́к, пясо́к; весна́, беда́, ведро́, мешо́к, песо́к; вэ́сна, бэ́да, вэдро́, мэшо́к, пэсо́к; васна́, ба́да, вадро́, машо́к, пасо́к; вы́сна, бы́да, выдро́, мышо́к, пысо́к...
5. Дзяне́к, зямля́, сяло́; дзенéк, земля́, село́; дэне́к, зэ́мля, сэ́ло; дыне́к, зы́мля, сы́ло...
6. Далéко; далéко; далэ́ко...
7. Авéс; оўéс; ов'э́с; овэ́с...
8. Мéд; м'э́д; мед; мэ́д...
9. Вéчар; вéчор; вэ́чор...
10. Хлеу́; хлеу; хлі́в...
11. Глядзéу, зляка́ўся, зляка́цца, узяла́, за́яц, па́мяць; гледзéу, злека́ўса, злека́цца, злека́цца, узела́, за́ец, па́мэць...
12. Бы́к, вы́, вы́пі, вы́со́ко, вы́сыпаў, грыбы́, мы́, мыш, паграбы́, памы́ю, пы́л, хлявы́; бик, ви, ви́пы, ви́со́ко, ви́сыпав, грыбі́, ми, миш, погрэбі́, помі́ю, пил, хлеві́; бі́к, ві, ві́пі, ві́со́ко, ві́сыпав, грыбі́, мі, міш, погрэбі́, помі́ю, пі́л, хлеві́; бук, ву, ву́пі, ву́со́ко, ву́сыпав, грыбу́, му, муш, погрэбу́, пому́ю, пу́л, хлеву́; бэ́к, вэ́, вэ́пі, вэ́со́ко, вэ́сыпав, грыбэ́, мэ, мэш, погрэбэ́, помэ́ю, пэ́л, хлі́вэ...
13. Во́лы, ры́ба, сын; во́лы, ры́ба, сы́н; вол'і́, р'і́ба, с'ин; волэ́, рэ́ба, сэ́н...
14. Бы́ў, бы́ла, бы́ло, бы́лі; бы́ў, бы́ла, бы́ло, бы́лі; був, була́, було́, булі́...
15. Джала ў пчалы: жа́ло; жало́; жарло́; жэрло́...
16. Сланéчнік; слонэ́чнік; солонéчнік; солонэ́чнік; со́ночнык...
17. Часно́к; часны́к; чосны́к; чэсно́к...
18. Бе́раг, вéчар, да мяне́, пэ́ршы; бэ́рог, вэ́чор, до мэне́, пэ́ршы...
19. Дзе́рава, ця́пэр, зямля́, няма́, сяло́; дэ́рэва, тэ́пэр, зэ́мля, нэ́ма, сэ́ло; дэ́рэва, тэ́пэр, зэ́мля, нэ́ма, сэ́ло...
20. Але́, ледзь, по́ле; ал'э́, л'э́дь, по́л'э; алэ́, лэ́дь, по́лэ...
21. До́ўгее, коро́ткее, ці́хее, дзя́гель; до́вг'эе, коро́тк'эе, т'іх'эе, дя́гэ́ль; до́вгэе, коро́ткэе, тыхэ́е, дягэ́ль...

22. Забіраць, лавіць, міска, пісаць, рабіць; забіра́ці, лові́ці, міска, піса́ці, робі́ці; заб іра́т и, лов и́т и, м іска, п іса́т и, роб и́т и; за́быра́ты, ловы́ты, мы́ска, пы́саты, робы́ты...
23. Зіма́, касі́ць, ніўка, хадзі́ць; зіма́, косі́ці, ні́вка, ході́ці; з іма́, кос і́т и, н і́вка, ход и́т и; зыма́, косы́ты, ны́вка, ходы́ты...
24. Ка́лі, лі́па, лі́ць, хадзі́лі, лес, ле́то; кол і́, л і́па, л і́т и, ход і́лі и, л і́с, л і́то; колы́, лы́па, лы́ты, ходы́лы, лыс, лы́то...
25. Доўгі́, кароткі́, но́гі, то́нкі, ціхі́; до́вг и, каро́тк и, но́г и, то́нк и, т і́х и; до́вгый, коро́ткий, но́гы, то́нкый, ты́хый...
26. Дз'ед, дз'ен', ц'ен', ц'і́хо, ц'ап'ёр, хадз'і́ц'; дз'ед, дз'ен', ц'ен', ц'і́хо, ц'епёр, ходз'і́ці; д'ед, д'ен', т'ен', т'і́хо, т'епёр, ход і́т і; дз'ед, дз'ен', ц'ен', ц'і́хо, ц'епёр, ходз'і́ці; д'ед, дэн', т'ен', т і́хо, тэпёр, ход і́т и; д'ід, дыд, дэн', тін', тын', ты́хо, тэпёр, ходы́ты...
27. Град, пора́дак, грэх, порэ́зав, рэ́чка; гр'ад, пор'адак, гр'эх, пор'эзав, р'эчка; гряд, гред, порядо́к, гре́х, поре́зав, порі́зав, ре́чка, рі́чка...
28. Ша́пка, жар, жы́то, на мяжы́; ша́пка, ж'ар, ж'іто, на мяж'и; шы́пка, жар, жі́то, на мыжі́...
29. Молодзі́ца, ца́цка, хло́пцы, цэ́вка, цэ́п; молод'і́ца, ца́цка, хло́пці, цэ́вка, цэ́п; мо́лоды́ца, ця́цка, хло́пці, ці́вка, ці́п...
30. Воз, го́лад, дуб, но́ж; воз', го́лод', дуб', но́ж'; вос, го́лот, дуц, нош...
31. Гу́бка, загадка, ка́зка, но́жка; гу́бка, загад'ка, ка́зка, но́жка; гу́пка, зага́тка, ка́ска, но́шка...
32. Доўгі́, купіў, лаўка, праўда; до́вгі, купі́ў, ла́ўка, пра́ўда; до́вгый, купы́ў, ла́ўка, пра́ўда...
33. Мя́со, мя́та, памяў, це́мя; м'ясо, м'я́та, пом'яў, цем'е; мя́со, мя́та, помня́ў, те́мне...
34. Ану́ча, ону́ча, ара́ць, о́зеро, о́сень, о́стры, о́чы, у́ліца, ніаднаго́; вану́ча, вара́ць, во́зеро, во́сень, во́стры, во́чы, ву́ліца, ніводнага; гану́ча, гону́ча, гораты́, го́зыро, го́сэнь, го́стрый, го́чы, гу́лыца, ны́годнаго...
35. Ё́н, яна́, яно́, яны́; вэ́н, вона́, воно́, воны́; он, она́, оно́, оны́...
36. Ручні́к, сма́чны, я́чны; рушні́к, сма́шны, я́шны...
37. Палі́чка, рукаві́чка; палі́чка, рукаві́чка...
38. Што; шчо; шо...
39. Зэ́лле, насэ́нне; зэ́лье, насэ́нье; зэ́лэ, насэ́нё...
40. Кане́м, нажо́м, рубле́м, яйцо́м, ейцо́м; коне́м, ножэ́м, рубле́м, яйце́м, ейце́м...
41. На двары́, на канцы́, на мяжы́; на дворэ́, на конце́, на межэ́...
42. У /в/ ле́се, у /в/ но́се у /в/ по́ле, у /в/ ха́це; у /в/ ле́ся, у /в/ но́ся, у /в/ по́ля, у /в/ ха́ця; у /в/ ле́сі, у /в/ носі́, у /в/ по́лі, у /в/ ха́ці; у /в/ ле́с и, у /в/ но́с и, у /в/ по́л и, у /в/ ха́т и; у /в/ лі́сы, у /в/ но́сы, у /в/ по́лы, у /в/ ха́ты...
43. Ба́ба, ма́ма, Ва́ля, Ма́ня, На́дзя; ба́бо, ма́мо, Ва́лэ, Ма́нэ, На́дэ...
44. Бо́ты; чо́боты; чо́боты; чо́боці...
45. Няма баб, галоў, даро́г, стрэх, хат, ям; ба́баў, гало́ваў, даро́гаў, стрэ́хаў, ха́таў, ямаў; бабэ́й, голо́вэй, доро́гэй, стрэхэй, хатэй, ямэй...

46. К^оням, лю^дзям; ко^нюм, лю^дюм; ко^нём, лю^дём...
47. Ба^ліць пад /пы^д; пі^д; по^д; по^д, пу^д/ грудзьмі; грудзьма; грудзьмі...
48. У бо^тах; у чо^бо^тах; у чо^бо^тах; чо^бо^цях; у чо^бо^тях...
49. Мала^ды, ма^лы, ста^ры; мо^лоды^й, ма^лы^й, ста^ры^й...
50. До^бры, но^вы, ха^рошы; до^бры^й, но^вы^й, хо^рошы^й...
51. Мала^дая, ста^рая; мо^лода^я, ста^ра^я...
52. До^брая, но^вая; до^бра, но^ва...
53. Мала^дое, ста^рое; мо^лодэ, ста^рэ; мо^лодэ, ста^рэ...
54. Но^вае, са^лодкае, ха^рошае; но^вэ, са^лодкэ, хо^рошаэ; но^вэ, са^лодкэ, хо^рошэ...
55. Вы; ві; в і; ву; вітэ; вытэ...
56. Усе; всі; вс і...
57. Жа^ла жы^то з усі^мі; з усі^ма; з усі^мі...
58. Ра^біць, спаць, ха^дзіць; ра^біці, спаці, хо^дзіці; ра^біті, спаці, хо^дці; ра^б іт і, спа^т і, хо^д іт і; ра^быты, спа^ты, хо^дыты...
59. Бра^цца, зва^цца, мы^цца, ра^біца, ума^ваца; бра^ціса, зва^ціса, мы^ціса, ра^біціса, ума^ваціса; бра^тыся, зва^тыся, мы^тыся, ра^бытыся, вма^ватыся...
60. Пя^чы, ся^чы; пэ^кце, сек^це; пэ^кці, сек^ці; пэ^кты, сэ^кты...
61. Раска^зваць; раска^зываці; раска^зуваты...
62. Ля^таць, ля^таюць; ле^таці, ле^таюць...
63. Я на^шу, ха^джу; но^шу, хо^жу; но^сю, хо^дзю...
64. Ба^юся, купа^юся, ба^яўся, купа^ўся, нешта зра^білася; бо^юся, купа^юся, бо^явса, купа^вся, нешто зра^білося; бо^юс, купа^юс, бо^явс, купа^вс, нешто зра^білося; бо^юсь, купа^юсь, бо^явсь, купа^всь, нішто зра^білося...
65. Ён ра^б'іц', хо^дз'іц'; ён ра^б'іц', хо^дз'іц'; в^н ра^б'іт, хо^дз'іт; вын ра^быт', хо^дыт'...
66. Ён ідэ, нясе; в^н ідэ, несе; в^н ідэ, нэсэ; в^н ідэць, нысэць...
67. Ён смя^ецца; в^н сме^ецца...
68. Ёны іду^ц', н'асу^ц'; в^{ны} іду^ц', н'есу^ц'; іду^т, н'есу^т; іду^т, нэсу^т'; ёны но^с'ац', хо^дз'ац'; в^{ны} но^с'ац', хо^дз'ац'; но^с'ат, хо^дз'ат; но^с'ат, хо^д'ат'...
69. Яны пя^чуць, стры^гуць; в^{ны} пэ^чуць, стры^жуць...
70. Ча^сы /га^дзі^ннік/ вісяць; вісяць; весяць...
71. Ці; чы...
72. Со^нейка; со^ненько; со^нэнко; со^ныгчко...
73. Во^блака; о^болок; пэ^рэ^хмарок; по^хмарок...
74. Лі^вень; по^лой; про^лой; про^рій...
75. Це^мна; тэ^мно; по^ночы; по^вночы...
76. Се^ння; се^го^ня; се^го^ні; це^пэр...
77. Хо^вя; со^сна; хо^віна; со^мольна...
78. Па^дасінавік, кра^снаго^ловіц; кра^снаго^ловік; кра^снік; кра^сно^к...
79. Не^ядомыя грыбы: во^вчы; овэчы; жа^бськы...
80. Я^домыя грыбы: ко^злякі; о^бычы грыбы; гу^бы...
81. Жу^равіны; жу^рахвіны; жу^раўліны; жу^рахліны...

82. Брусніцы; брусліны; брусныці; брусныцы...
83. Чабор; чобур; чыбур; чабрэц; чабарэц; шчыбырэць...
84. Птушка; пташка...
85. Гняздó; ныздó; кублó...
86. У птушак: дзюба; дзюб; дзюбка; дзюбэнь; дзэвбак...
87. Бўсел; бўсько; бўскó; бўсэнь, бўсёк...
88. Верабэй; гарабушок; орабушок; швóраб...
89. Пэвень; пэтух...
90. Кúрыца; кúра...
91. Кúры сакóчуць; сокорáт; сокотя́ть; кокóчут...
92. Свіні /свінне, свы́ны/ рóхкаюць; рúхкают; рóхаюць...
93. Кот мя́ўкае; м'я́вкае; мян́вкае; ра́вкае; я́вкае...
94. Бóжык; ё́жык; ё́жык; о́жык; еж; ёж; йіж...
95. Конь нату́рысты; нараві́сты; нату́рлівы; заті́нлывы...
96. Падлóга; пыдлóга; пудлóга; помэ́ст; помéст; помі́ст...
97. Ва́нна; ва́пно; ла́пно; глэ́нка...
98. Прыстаўна лесві́ца: драбі́ны; страмі́на; страбі́на; рабры́на...
99. Гумно́; клу́ня...
100. Часткі калодзежнага жураўля:
 - а) агульная назва;
 - б) саха;
 - в) вага;
 - г) вочап.
101. Пластаваны абярэмак сена: бэрэмне; абэрэмок; пэрэчынок; пэрэбірок; па́смо; шчы́нок...
102. Насілы; носілы; насі́лкі; носі́лкі; носы́лыцы...
103. Капа́; капна́; копі́ца...
104. Бульба; карто́плі; карто́пля...
105. Капец бульбы: капéц; скопéц; сковпéц; рэ́за; ярус; яма; я́мка...
106. Таўчоная бульба /пюрэ́/: камякі́; ком'які́; комнякі́; ка́ша; товкані́ца...
107. Бярэ́мя; бэрэмне; нару́ччэ...
108. Абро́ць; вуздэ́чка; уздэ́чка; вуздэ́чка; уздэ́чка...
109. Баранава́ць; волочы́ці; скаро́дзіць...
110. Сустрэ́цца; спотка́ціса; судо́сіцца...
111. Спява́ць; спова́ці; спыва́ты...
112. Палатняная коўдра: дзеру́га; радзю́жка; радно́; цэ́ха...
113. Каўнер у кажусе: ко́внер; ко́мнер; ко́мер; воротні́к; обло́га; зало́га...
114. Пляме́ннік; небо́ж; брата́ніч; сестры́чыч; сыно́вэц...
115. Пляме́нніца; небо́га; брата́нка; дочы́на; сестры́чня...
116. Мабы́ць; му́сіт; мо́жа...
117. Цэ́раз мост; чэ́рэз мост; проз мост; круз мост...

АДКАЗЫ НА АПЫТАЛЬНИК ПРАГРАМЫ

“Атласа гаворак Выганаўскага Палесся . Фанетыка. Марфалогія. Лексіка”

Пытанне 1: галава́, даро́га, каро́ва, малако́ (1, 27, 28); голова́, доро́га, коро́ва, молоко́ (2-26, 29-34).

Пытанне 1а: замо́к (1-34);

плот (1, 2, 14, 27-29); плѐт (14, 23, 25, 26); плуѐт (9, 29); плит (24, 32); плѣт (3-13, 15-22); паркáн (3, 4);

садзіць (1-3, 9, 27, 28, 34); садзі́ці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); садз'іц'і (7); саді́гі (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); сад'іг'и (23, 26); сады́ты (24, 25, 30, 32, 33); садэ́тэ (31);

садо́к (1-34); сад (9, 27);

трава́ (1-34).

Пытанне 2: больш (1, 2, 14, 27-29); бѐльш (8, 16, 20); бѣльш (30, 31, 33); бильш (32); бб́льш (14, 23, 25, 26, 34); буо́льш (9, 29); быльш (24, 32); бэ́льш (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22);

воз (1, 2, 14, 29); вѐз (8, 16, 20); віз (30, 31, 33); виз (32); вѐз (14, 23, 25, 26, 34); вос (27, 28); вуо́з (9, 29); выз (24, 32); вэ́з (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22, 24);

вол (1, 2, 14, 27-29); вѐл (8, 16, 20); віл (30, 31, 33); вил (32); вѐл (14, 23, 25, 26, 34); вуол (9, 29); выл (24, 32); вэ́л (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22, 24);

ён (1, 9, 27, 28); вѐн (8, 16, 20); він (30, 31, 33); вин (32); вон (29); вѐн (14, 23, 25, 26, 34); вуон (29); вын (24, 32); вэ́н (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22); он (2, 14);

каро́ўка (1, 27, 28); корі́вка (30-33); коро́вка (2, 14); корѐвка (14, 23, 25, 26); коро́ўка (29); корѐўка (34); коруѐўка (9, 29); коры́вка (24); кор'э́вка (16, 19, 20, 23, 26); корэ́вка (3-8, 10-13, 15, 17, 18, 21, 22);

нос (1, 2, 14, 27-29); ніс (33); нис (30-32); нѐс (14, 23, 25, 26, 34); нуо́с (9, 29); ныс (24, 32); нэ́с (3-8, 10-13, 15-22);

пѐйдзеш (1, 2, 14, 27, 28); пѣйдзеш (8, 16, 20); пѣдэш (33); пѣдиш (31); пѣйдэш (30); пѣйдыш (32); пѣйдэш (32); пѣйдеш (14); пѣйдзеш (34); пѣйдэш (23, 25, 26); пѣйдэш (29); пуѐйдзеш (9); пуѣйдэш (29); пѣйдыш (32); пѣйдэш (24, 32); пѣйдеш (7: рэдк.); пѣйдзеш (3-7, 10-13, 15, 18, 19); пѣйдз'еш (7); пѣйдэш (3, 17, 21, 22);

стол (1, 2, 14, 27-29); стѣл (33); стил (30-32); стѐл (14, 23, 25, 26, 34); стуо́л (9, 29); стыл (24, 32); стэ́л (3-8, 10-13, 15-22);

ко́нь (1, 2, 14, 27-29); кѐнь (8, 16, 20); кѣнь (30, 31, 33); кинь (32); кѐнь (14, 23, 25, 26, 34); куо́нь (9, 29); кынь (24, 32); кэ́нь (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22);

ко́т (1, 2, 14, 27-29); кѐт (8, 16, 20); кіт (30, 31, 33); кит (32); кѐт (14, 23, 25, 26, 34); куо́т (9, 29); кыт (24, 32); кэ́т (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22).

Пытанне 3: **вѣцер** (1, 2, 7, 11, 13, 14, 27, 28); **вѣтер** (7: рэдк.); **вѣтѣр** (17, 22, 25, 29); **вѣц'ер** (7); **вѣцѣр** (5, 6, 8, 14, 18); **вѣтѣр** (21, 23); **вѣцѣр** (3, 4, 10, 12, 15, 16, 19, 20, 34); **вѣцѣр** (9); **вѣтѣр** (24, 30-33); **вы'тѣр** (26);

лес, сѣно, снег (1, 2, 5-8, 14, 18, 27-29); **лѣс, сѣно, снѣг** (3, 4, 10-17, 18: спарад., 19-23, 25, 34); **ліес, сіѣно, сніг** (9); **ліс, сіно, сніг** (24, 30-33); **л'ы'с, с'ы'но, сны'г** (26).

Пытанне 4: **вясна́, бяда́, вядро́, мяшо́к, пясо́к** (1, 27); **васна́, бада́, вадро́, машо́к, пасо́к** (10, 13, 15); **весна́, беда́, ведро́, мешо́к, песо́к** (2, 8, 16, 20, 34); **ве'сна́, бе'да́, ве'дро́, ме'шо́к, пе'со́к** (28); **висна́, бида́, видро́, мишо́к, писо́к** (31); **высна́, быда́, выдро́, мышо́к, пысо́к** (30, 32); **вы'сна́, бы'да́, вы'дро́, мы'шо́к, пы'со́к** (26, 33); **вэсна́, бэда́, вэдро́, мэшо́к, пэсо́к** (3-7, 9-15, 17-19, 21-25, 29).

Пытанне 5: **дзяне́к, зямля́, сяло́** (1, 27); **дене́к, земля́, село́** (7: дене́к /рэдка./, 14); **дзене́к, земля́, село́** (2-16, 18-20, 34); **дзе'не́к, зе'мля́, се'ло́** (28); **дз'енѣк, земля́, село́** (7); **динѣ́к, зимне́, сило́** (31); **дынѣ́к, зымля́, сыло́** (30); **дынѣ́к, зымня́, сыло́** (32); **ды'не́к, з'ы'мля́, с'ы'ло́** (26); **ды'не́к, зы'мля́, сы'ло́** (33); **дэне́к, зэмля́, сэло́** (17, 21, 22, 23: слаб. веляр., 24, 25); **дэне́к, зэмля́, зэмня́, сэло́** (29).

Пытанне 6: **дале́ка** (1); **дале́ко** (2-10, 13-16, 19, 22, 27, 34); **дале́ко** (11-14, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 28, 29, 30-33); **дал'эко** (26); **дал'эко** (24, 30, 33).

Пытанне 7: **авѣс** (28); **аўѣс** (1, 27, 28); **гов'ѣс** (32); **овѣс** (12); **ов'ѣс** (2, 6, 11, 12, 14-17, 20, 22, 24-26, 31, 32); **овѣс** (30, 33); **оўѣс** (3-5, 7-10, 13, 14, 18-21, 23, 29, 34).

Пытанне 8: **ме́д** (1); **мад** (31); **мед** (2, 8, 16, 20, 34); **мет** (27, 28); **м'е́д** (9); **м'ѣт** (28); **мэд** (3-7, 10-15, 17-19, 21-26, 29, 30, 32, 33).

Пытанне 9: **вѣчар** (1, 27, 28); **ва́чур** (31); **вѣчор** (2, 8, 16, 20, 34); **вѣчэр** (34: рэдк.); **вз'чор** (26); **вз'чор** (3-7, 9-15, 17-19, 21-25, 29, 30, 32, 33).

Пытанне 10: **хлеў** (1, 6, 8, 14, 27-29); **хлѣў** (14, 34); **хліѣў** (9); **хлеw** (2-5, 7, 14, 18); **хлѣw** (3, 4, 10-17, 18: спарад., 19-23, 25), **хліv** (24, 30, 32, 33); **хліw** (31); **хл'ы'v** (26).

Пытанне 11: **глядзе́ў** (1, 9, 28); **гледѣв** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 25); **гледѣў** (29); **гледзѣв** (2-5, 7, 8, 10-16, 18-20); **гледзе́ў** (6, 27, 34); **гледз'ѣв** (7); **гледі́в** (24, 26); **гляді́в** (30-33); **д'ив'і́вса** (23); **за́яц** (1, 27, 28); **за́ец** (2-26, 29, 33, 34); **за́ець** (30, 32); **за́йіц** (31); **злека́вса** (2-4, 6-8, 10-26); **злекаўса** (29, 34); **зляка́вса** (33); **зляка́вса** (30-32); **злякаўся** (1, 28); **спало́хаўся** (27); **спуга́вса** (5, 9); **спужа́вса** (6);

злекáтиса (14, 17, 26, 29); злекáтыса (24, 25); злекáциса (4, 8, 10, 11, 13); злекáцца (3, 12, 15, 16, 19-21, 23, 26, 34); злякáтись (31); злякáтысь (30, 32); злякáтыса (33); злякáтыся (30); злякáцца (28); спалóхацца (27); спугáцца (9);

пáмяць (1, 27, 28); пáмець (2, 8, 16, 20); пáмить (31); пáмйець (34); пáмэть (7: рэдк., 14, 17, 21-26, 29, 30, 32, 33); пáмэць (3-7, 9-15, 18, 19); пáмэц'ь (7); узья́ (1, 6, 9, 25, 27-29); вья́ (2-5, 7, 8, 10-24, 26, 30-33); узеля́ (34).

Пытанне 12: бык (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-30, 33); бiк (8, 16, 18-20, 23, 26); бичóк (31); бычóк (32);

вы (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-29, 33); вi (8, 16, 18-20, 23, 26); вiтэ (30); вiтá (31); ву (34); вытэ́ (32);

вы́пи (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 25, 27-29); вíпи (8, 16, 18-20, 23, 26); вúпи (34); вы́пы (24, 32); вы́пый (30, 33); вэ́пи (31);

вiсóко (8, 16, 18-20, 23, 26); висóко (31); вусóко (34); высóко (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-30, 32, 33);

высы́паў (1, 6, 9, 27-29); вiсы́пав (16, 18-20, 23, 26); вiсы́паў (8); вuсы́паў (34); высы́пав (2-5, 7, 10-15, 17, 21, 22, 24, 25, 30, 32, 33); вэсы́пав (31);

грыбы́ (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-29, 32, 33); грибэ́ (31); гриби́ (8, 16, 18-20, 23, 26); грибу́ (34);

мы (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-30, 32, 33); мi (8, 16, 18-20, 23, 26); мо (31); му (34);

мыш (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-30, 32, 33); мiш (8, 16, 18-20, 23, 26); муш (34); мэш (31);

паграбы́ (27, 28); пограбá (2, 14, 16); пóграбы (1); погрибэ́ (31); погрыбы́ (30, 32); погрыбы́ (33); погрэбí (8, 16, 18-20, 23); погрэбу́ (34); погрэбы́ (3-5, 7, 9-13, 15, 17, 22, 24); мно́го погрэбóў (29); мнíго погрэбóв (21); лéхи (26); лéхы (32); склéпы (6, 12, 14, 15, 17, 22); стéбкi (17); сцéбкi (15, 16, 18);

памы́ю (1, 27, 28); помíю (8, 16, 18-20, 23, 26); помýю (34); помы́ю (2-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 29, 30, 32, 33); помэ́ю (31);

пыл (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 30, 32, 33); пiл (8, 16, 18-20, 23, 26); пул (34); пыль (29); пэ́л (31);

хлявí (1, 27); хлевí (8, 16, 18-20, 23, 26); хлев'вы́ (28); хлевý (34); хлевы́ (2-7, 9-15, 17, 21, 22, 25, 29); хливэ́ (31); хлывы́ (30, 32); хлы'вы́ (33); хлэвí (24).

Пытанне 13: валы́, ры́ба, сын (1, 27, 28); во́лы, ры́ба, сын (2-15, 17, 20-22, 29, 34); вол'и́, р'и́ба, с'ин (23, 26); во́лы', ры́ба, сын (16, 18, 19, 24, 25, 30, 32, 33); волэ́, рэ́ба, сэн (31).

Пытанне 14: быў (1, 9, 27-29); був (3, 7, 8, 10-26, 30-33); буў (6, 34); бы'в (5); быв (2, 4);

была́ (1, 2, 4, 9, 27-29); була́ (3, 6-8, 10-26, 30-34); бы'ла́ (5);

было́ (1, 2, 4, 9, 27-29); було́ (3, 6-8, 10-26, 30-34); бы'ло́ (5);

были́ (1, 2, 4, 9, 27-29); були́ (3, 6-8, 10-23, 25, 26, 34); бул'и́ (26); булы́ (24, 30, 32, 33); булэ́ (31); бы'ли́ (5).

Пытанне 15: жа́ло (1, 2, 4, 6, 7, 9, 13, 15, 20, 27-29, 34); жа́ло (5, 8, 10, 12, 14, 16-19); жа́рло (3, 11, 15, 21, 22); ж'и́рло (26); жи́рло (31); жо́ло (30, 34); жо́рло (24); жы́рло (32, 33); же́ло (14, 23); же́рло (23, 25).

Пытанне 16: сла́нэ́чнік (28); сла́нэ́чнік (31); сла́нэ́чнік (1, 2, 4-8, 10-16, 18-20); сла́нэ́чнік (3); сла́нэ́чнік (9, 21, 29); сла́нэ́чнік (23); сла́нэ́чнік (30, 32, 33); сла́нэ́чнік (6, 13); сла́нэ́чнік (17, 21, 22, 25); сла́нэ́чнік (26); сла́нэ́чнік (24); сла́нэ́чнік (34); сла́нэ́чнік (27).

Пытанне 17: часно́к (5, 8, 9, 15, 16, 18, 19); часні́к (20), часні́к (23, 26); часні́к (1-4, 6, 7, 10-14, 17, 22, 24, 25, 27-30, 32, 33); часні́к (31); часно́к (34); часні́к (21, 33); часно́к (14).

Пытанне 18: бе́раг (1, 27); бе́рах (28); ба́руг (31); бе́рог (8, 16, 20, 27); бе́рэг (2, 34); бе́рог (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 29, 30, 32, 33); бе́рэг (33); ве́чар (1, 27, 28); ва́чур (31); ве́чор (2, 8, 16, 20, 34); ве́чор (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 29, 30, 32, 33); да мяне́ (1, 27, 28); до ма́не (10, 13, 15); до ме́не (2, 8, 16, 20, 34); до ми́на (31); до мы́на (30, 32); до мы́на (33); до мэ́не (3-7, 9-14, 18, 19); до мэ́на (17, 21-26, 29); пе́ршы (1, 2, 8, 16, 20, 27, 28); па́рши (31); пе́рву (34); па́рш'н (23, 26); па́ршы (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 29); па́ршы (30, 32, 33).

Пытанне 19: да́рво (31); де́рэво (7: рэдк., 14); де́рэво (1, 27, 28); де́рэво (16, 18-20); де́рэво (2, 4-15, 34); де́рэво (7); да́рво (29); да́рэво (30, 32); да́рэво (33); да́рэво (3, 17, 21-26, 29); зямля́ (1, 27); земля́ (2-20, 34); зе́мля (28); зямне́ (31); зямня́ (32); зямля́ (30); з'я́мля (26); зы́мля (33); з'э́мля (23); зэмля́ (17, 21, 22, 24, 25); зэмня́ (29); няма́ (1, 27); нема́ (2-10, 12-16, 19, 20, 34); не́ма (28); ні́ма (11, 18); німа́ (1, 3, 4, 7, 9, 10, 12-16, 19, 20, 27); нима́ (31); нима́ (30, 32); нима́ (26, 33); н'э́ма (23); нэ́ма (17, 21, 22, 24, 25, 29); се́ння (1); се́ння (5, 6, 9); се́ння (3, 4); се́ння (2); се́ння (9); сяло́ (1, 27); село́ (2-16, 18-20, 34); се́ло (28); сіло́ (31); сыло́ (30, 32); с'я́ло (26); сы́ло (29, 33); с'э́ло (23); сэ́ло (17, 21, 22, 24, 25, 29); цяпе́р (1, 27); тепе́р (7: рэдк., 14); тупа́р (31); тупа́р (30, 32); тупа́р (26, 33); т'э́па́р (23); тэ́па́р (17, 21, 22, 24-26, 29); це́па́р (8, 16, 20, 34); це́па́р (4, 7, 9-13, 15, 18, 19); це́па́ра (6, 13, 19); це́па́ра (13); це́па́р (28); ц'э́па́р (7).

Пытанне 20: але́ (1-23, 25, 27-29, 34); ала́ (31); ал'э́ (26); алэ́ (24, 30, 32, 33); ледзь (1, 4, 7, 11-13, 18, 20, 34); ла́дь (31); ле́два (9, 10, 21, 22, 27, 29); ле́дзьва (2, 7, 8, 10, 12-16, 19, 20); ле́дзьва (14); ле́дзьва (3, 6, 14); ле́дзьва (5); ле́дзьва (7); ле́дзьва (7); ле́дь (7: рэдк., 25); ле́два (7: рэдк., 17, 23); ле́дзьва (14); ле́ць (28); л'э́дзьва (26); лэ́дь (24, 30, 32, 33); лэ́дзьва (32); по́ле (1-23, 25, 27-29, 34); по́л'э́ (26); по́лэ́ (24, 30-33).

Пытанне 21: **доўгае** (1, 27, 28); **доўге** (16, 20, 23); **доўгее** (8, 10, 16, 20, 23); **доўг'э** (23, 31); **доўг'эе** (23); **доўгэ** (3, 4, 7, 9, 11, 13, 15, 17-19, 21-24, 26, 30-33); **доўгэе** (2-5, 7, 9, 11-15, 17-19, 21-26, 33); **доўгаё** (28: в. Капланавічы); **доўге** (29, 34); **доўгее** (29); **доўгэе** (6); **дзяг'алле** (8); **дзяг'ілле** (3); **дзяг'ілье** (9, 27); **кароткае** (1, 27, 28); **кароткаё** (28: в. Капланавічы); **коротке** (16, 20, 23, 29, 34); **короткее** (8, 10, 16, 20, 23, 29); **коротк'э** (23, 31); **коротк'эе** (23); **короткэ** (3, 4, 7, 9, 11, 13, 15, 17-19, 21-24, 26, 30-33); **короткэе** (2-7, 9, 11-15, 17-19, 21-26, 33); **корнаткэ** (32); **ціхае** (27, 28); **ціхе** (29); **ціхее** (29); **ціхэ** (7: рэдк., 17, 21, 22); **ціхэе** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22); **т'іхе** (23); **т'іхее** (23); **т'іх'э** (23); **т'іх'эе** (23); **т'іхэ** (23, 26); **т'іхэе** (23, 26); **тыхэ** (24, 30, 32, 33); **тыхэе** (24, 25, 33); **тэх'э** (31); **тэхэ** (31); **ціхаё** (28: в. Капланавічы); **ціхе** (16, 20, 34); **ціхее** (8, 10, 16, 20); **ціхэ** (3, 4, 7, 9, 11-13, 15, 18, 19); **ціхэе** (1-7, 9, 11-15, 18, 19); **ц'іхэ** (7); **ц'іхэе** (7).

Пытанне 22: **лавіць** (1, 27, 28); **ловігі** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **ловіты** (25); **ловіці** (3, 5-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **ловіць** (2, 4, 9, 34); **ловіці** (7); **лов'іт'н** (23, 26); **ловыты** (24, 30, 32, 33); **ловэ́тэ** (31); **міска** (1-22, 25, 27-29, 34); **м'іска** (23, 26); **мыска** (24, 30, 32, 33); **мэска** (31); **пісаць** (1, 2, 4, 9, 27, 28, 34); **піса́гі** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **піса́ты** (25); **піса́ці** (3, 5-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **піса́ці** (7); **п'иса́т'н** (23, 26); **писа́тэ** (31); **пыса́ты** (24, 30, 32, 33); **рабіць** (1, 27, 28); **робігі** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **робіты** (25); **робіці** (3, 5-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **робіць** (2, 4, 9, 34); **робіці** (7); **роб'іт'н** (23, 26); **робы́ты** (24, 30, 32, 33); **робэ́тэ** (31).

Пытанне 23: **зіма́** (1-22, 27-29, 34); **з'іма́** (23, 26); **зіма́** (31); **зыма́** (24, 25, 30, 32, 33); **касіць** (1, 27, 28); **касі́гі** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **касі́ты** (25: спарад.); **касі́ці** (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **касі́ць** (2, 9, 34); **касі́ці** (7); **кас'і́т'н** (23, 26); **касэ́ты** (24, 30, 32, 33); **касэ́тэ** (31); **ніва** (1, 4, 19, 27, 29); **нівка** (2-5, 7, 8, 10-22); **ніўка** (1, 6, 9, 28, 34); **н'іва** (23); **н'івка** (26); **ныва** (32); **нывка** (24, 25, 30, 33); **нэ́ва** (31); **хадзіць** (1, 27, 28); **ходзі́ці** (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **ходзі́ць** (2, 9, 34); **ходз'і́ці** (7); **ході́гі** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **ход'і́т'н** (23, 26); **ходы́ты** (24, 25, 30, 32, 33); **ходэ́тэ** (31).

Пытанне 24: **калі́** (1, 27, 28); **колі́** (2-22, 25, 29, 34); **кол'і́** (23, 26); **колы́** (24, 30, 32, 33); **колэ́** (31); **лес** (1, 2, 5-8, 14, 18, 27-29); **лэс** (3, 4, 10-17, 18: спарад., 19-23, 25, 34); **ліэс** (9); **ліс** (24, 30-33); **л'ы́с** (26); **лёто** (1, 2, 5-8, 14, 18, 27-29); **лэ́то** (3, 4, 10-17, 18: спарад., 19-23, 25, 34); **ліэ́то** (9); **лі́то** (24, 30-33); **л'ы́то** (26); **лі́па** (1-22, 25, 27-29, 34); **л'і́па** (23, 26); **лы́па** (24, 30, 32, 33); **лэ́па** (31);

лїшь (1, 2, 9, 27, 28, 34); лїгі (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); лїты (25); лїці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); лїцї (7); л'їт'н (23, 26); лыты (24, 30, 32, 33); лэтэ (31); хадзілі (1, 27, 28); ходзілі (2-13, 15, 16, 18-20, 34); ходз'лі (7); ходїлі (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); ход'їл'н (23, 26); ходылі (25); ходылы (24, 30, 32, 33); ходэлэ (31).

Пытанне 25: доўгі (1, 6, 9, 27-29, 34); доьгі (2-5, 7, 8, 10-22, 25); доьг'н (23, 26); доьгги (31); доьггы (24); доьгый (30, 32, 33); кароткі (1, 27, 28); короткі (2-22, 25, 29, 34); коротк'н (23, 26); коротки (31); короткы (24); короткый (30, 32, 33); корняткый (32); ногі (1-22, 25, 27-29, 34); ног'н (23, 26); ногы (24, 30, 32, 33); ногэ (31); тонкі (1-22, 25, 27-29, 34); тонк'н (23, 26); тонки (31); тонкы (24); тонкый (30, 32, 33); ціхі (1-13, 15, 16, 18-20, 27, 28, 34); ц'їхі (7); тїхі (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); т'їх'н (23, 26); тьїхі (25); тьїхы (24); тьїхий (30, 32, 33); тэхи (31).

Пытанне 26: дз'ед (1, 7: спарад., 9, 27, 28, 34); дз'ед (2-8, 10-13, 14: спарад., 15, 16, 18-20); д'ед (7: спарад., 14, 17, 18: спарад., 19: спарад., 21-23, 25, 29); дз'ед (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); дїд (24, 30-33); ды'д (26); дз'ен' (1, 7: спарад., 9, 27, 28, 34); дз'ен' (2-8, 10-13, 14: спарад., 15, 16, 18-20); дан' (31); д'ен' (7: спарад., 14, 18: спарад., 19: спарад., 23: спарад.); дз'ен' (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); дэн' (3: спарад., 17, 21-26, 29, 30, 32, 33); ц'ен' (1, 7: спарад., 9, 27, 28, 34); ц'ен' (2-8, 10-13, 14: спарад., 15, 16, 18-20); ц'ен' (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); т'ен' (7: спарад., 14, 17, 18: спарад., 19: спарад., 21-23, 29); т'ін' (24, 30-33); ты'н' (26); тэн'ок (25); ц'їхо (1, 7: спарад., 9, 27, 28, 34); ц'їхо (2-8, 10-13, 14: спарад., 15, 16, 18-20); ц'їхо (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); т'їхо (7: спарад., 14, 17, 18: спарад., 19: спарад., 21, 22, 23: спарад., 29); т'їхо (23, 26); тьїхо (24, 25, 30, 32, 33); тэхо (31); ц'ап'эр (1, 27); т'епэр (7: спарад., 14, 18: спарад., 19: спарад., 23: спарад.); т'епэра (19: спарад.); типэр (31); тыпэр (30, 32); ты'пэр (26, 33); т'эпэр (23); тэпэр (17, 21, 22, 24-26, 29); ц'еп'эр (34); ц'еп'эр (8, 16, 20); ц'епэр (7: спарад., 9); ц'епэр (4, 7, 10-13, 14: спарад., 15, 18, 19); ц'епэра (6, 13, 19); ц'епэрака (13); ц'е'п'эр (28); ц'епэр (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); хадз'їц'ї (1, 27, 28); ходз'їц'ї (7: спарад.); ходз'їц'ї (3-8, 10-13, 14: спарад., 15, 16, 18-20); ходз'їц'ї (9, 34); ходз'їц' (2); ходз'їц'ї (7, 13: спарад., 14: спарад., 17: спарад., 18: спарад.); ход'їт'ї (7: спарад., 14, 17, 18: спарад., 19: спарад., 21, 22, 23: спарад., 29); ход'їт'н (23, 26); ходыты (24, 25, 30, 32, 33); ходэтэ (31).

Пытанне 27: град (1-15, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 27-30, 33, 34); гр'ад (14, 16, 19, 20, 23, 26); гред (31); гряд (32); грэх (1-10, 12-15, 17, 18, 21, 22, 25, 27-29, 34); грех (11); грїх (24, 30-33); гр'эх (14, 16, 19, 20, 23, 26);

пара́дак (1, 27, 28); пара́док (2-10, 12-15, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 29, 33, 34);
пор'а́док (14, 16, 19, 20, 23, 26); поре́док (31); поря́док (11, 30, 32);
парэ́заў (1, 27, 28); порэ́зав (11); порі́зав (24, 30-33); пор'э́зав (14, 16, 19, 20,
23, 26); порэ́зав (2-5, 7, 8, 10, 12-15, 17, 18, 21, 22, 25); порэ́заў (6, 9, 29, 34);
рэ́чка (1-10, 12-15, 17, 18, 21, 22, 25, 27-29, 34); рэ́чка (11); рі́чка (24, 30-33);
р'э́чка (14, 16, 19, 20, 23, 26).

Пытанне 28: жар (1-4, 6-29, 33, 34); жер (31); жяр (5, 30, 32);
жы́то (1-4, 6-22, 24-30, 32-34); ж'і́то (5, 23); жэ́то (31);
на мяжы́ (1, 28); на межé (8); на межы́ (2); на межэ́ (2, 16, 20, 27, 34); на мижи́
(31); на мыжі́ (30, 32); на мы'жі́ (33); на мы'ж'і́ (26); на мэжé (5); на мэжэ́
(3, 4, 6, 7, 9-15, 17-19, 21-26, 29);
ша́пка (1-4, 6-29, 33, 34); шéпка (31); шы́пка (5, 30, 32).

Пытанне 29: маладзі́ца (1, 27, 28); моладзі́ца (2-13, 15, 16, 18-20, 34);
моладз'і́ца (7); моладі́ца (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); молад'і́ца (23, 26);
молады́ца (24, 25, 33); молады́ця (30, 32); моладэ́ца (31);
хло́пцы (1-22, 24-29, 33, 34); хло́пці (30, 32); хло́пц'и (23, 26); хло́пцэ́ (31);
ца́цка (1-30, 34); це́цька (31); ця́цька (32, 33);
цэ́ўка (1, 6, 9, 27-29); ці́вка (24, 25, 30-33); цэ́вка (2-5, 7, 8, 10-24, 26, 34);
цэп (1-29, 34); ціп (30-33).

Пытанне 30: воз (25); воз' (29); вéз (8, 16, 20); віз (30, 31, 33); вос (1, 2, 14, 27,
28); вóз (14, 23, 25, 26, 34); вуоз (9); вуоз' (29); выз (24, 32); вэ́з (3, 4, 6, 7,
10-13, 15, 18, 19, 22); вэ́з' (17); вэ́с (5, 21);
го́лат (1, 27, 28); го́лод (3, 4, 6-8, 10-13, 15, 16, 18-20, 22, 24, 25, 30-33); го́лод' (17, 29);
го́лот (2, 5, 14, 21); го́лод (14, 23, 26, 34); гу́блoд (9); гу́блoд' (29);
дуб (3, 4, 6-16, 18-20, 22-26, 30-34); дуб' (17, 29); дуп (1, 2, 5, 14, 21, 27, 28);
нож (25); нож' (29); ніж (33); ніж (30-32); нош (1, 2, 14, 27, 28); нóж (14, 23,
26, 34); нуож (9); нуож' (29); ныж (24, 32); нэ́ж (3, 4, 6-8, 10-13, 15, 16, 18-20,
22); нэ́ж' (17); нэ́ш (5, 21).

Пытанне 31: гу́бка (4, 7, 8, 10, 12, 15, 16, 18, 19, 22, 24, 26, 30); гу́б'ка (11, 13,
17, 29, 33); гу́п'ка (31, 32); гу́пка (1-3, 5, 6, 9, 14, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 34);
зага́дка (4, 7, 8, 10, 12, 15, 16, 18, 19, 22, 24, 26, 30); зага́д'ка (11, 13, 17, 29, 33);
зага́т'ка (31, 32); зага́тка (1-3, 5, 6, 9, 14, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 34);
ка́зка (7, 8, 12, 15, 16, 18, 22, 24, 30); ка́з'ка (11, 13, 33); ка́с'ка (31, 32); ка́ска
(1, 2, 9, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 34); ска́зка (4, 10, 18, 19); ска́з'ка (17, 29); ска́ска
(3, 5, 6, 14, 26); ба́сня (10, 18);
ніж'ка (33); ніжка (30); ни́ш'ка (31); но́шка (1, 2, 14, 25, 27, 28); но́шка
(14, 23, 26, 34); нуо́шка (9); ны́жка (24); ни́ш'ка (32); нэ́жка (4, 7, 8, 10, 12,
15, 16, 18, 19, 22); нэ́ж'ка (11, 13, 17, 29); нэ́шка (3, 5, 6, 20, 21).

Пытанне 32: **доўгі** (1, 6, 8: спарад., 9, 14: спарад., 27-29, 34); **доўг`и** (26); **доўггы** (24); **доўггый** (30, 32, 33); **доўггі** (2-5, 7, 8, 10-22, 25); **доўгг`и** (23); **доўгги** (31); **купіў** (1, 6, 8: спарад., 9, 14: спарад., 27-29, 34); **купіў** (2-5, 7, 8, 10-22, 25); **куп`иў** (26); **куп`иў** (23); **купыў** (24, 30, 32, 33); **купэў** (31); **лаўка** (1, 6, 8: спарад., 9, 14: спарад., 27-29, 34); **лаўка** (24, 26, 30, 32, 33); **лаўка** (2-5, 7, 8, 10-23, 25, 31); **праўда** (1, 6, 8: спарад., 9, 14: спарад., 27-29, 34); **правда** (24, 26, 30, 32, 33); **праўда** (2-5, 7, 8, 10-23, 25, 31).

Пытанне 33: **мнёсо** (31); **мнясо** (1-4, 6-8, 10-26, 29, 30, 32, 33); **м`ясо** (5, 9, 27, 28, 33, 34); **мнёта** (31); **мвята** (1-4, 6-8, 10-26, 29, 30, 32, 33); **м`ята** (5, 9, 27, 28, 33, 34); **памніў** (1); **пам`яў** (27, 28); **помнёв** (31); **помняв** (2-4, 6-8, 10-26, 30, 32, 33); **помніў** (6, 8, 14, 29); **пом`яв** (5); **пом`яў** (9, 34); **цём`я** (27); **тёмне** (7: рэдк., 14, 17, 21-23, 25, 29); **тёмне** (24, 30-33); **ты`мне** (26); **цём`е** (5, 9, 28, 34); **цеменік** (1); **цёмне** (2-4, 6-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **ц`ёмне** (7).

Пытанне 34: **ануча** (1, 3, 28); **гануча** (25, 27, 31-33); **гонуча** (26); **нуча** (3, 10, 13); **онуча** (2, 4-9, 11-24, 29, 30, 34); **араць** (28); **гараць** (1, 27); **гораті** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); **горат`и** (23, 26); **гораты** (24, 25, 32, 33); **горатэ** (31); **гораці** (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **гораць** (2, 9); **горац`и** (7); **ораты** (30, 33); **ораць** (34); **вóзера** (5); **вóзеро** (18, 28, 34); **гóзыро** (31, 32); **óзеро** (14); **óзыро** (30); **бó`ы`ро** (26); **бó`эро** (23); **бóэро** (17, 29); **азёра** (1, 27); **озёра** (2-26, 29-34); **вóсень** (1, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 27, 28); **вóсень** (34); **гóсінь** (31); **гóсэнь** (32, 33); **бóсень** (2-4, 7-9, 11-14, 16, 18-20); **бó`ы`нь** (26); **бó`энь** (23); **бóсэнь** (17, 21, 22, 24, 25, 29, 30, 33); **бóчы** (1, 3, 8, 9, 11-16, 27, 28, 34); **гóчы** (22, 32, 33); **гóчэ** (31); **бч`и** (23, 26); **бчы** (2, 4-7, 9, 10, 14, 17-21, 24, 25, 29, 30, 33); **вўліца** (1, 3, 5-11, 13, 15, 18-21, 28, 34); **вўл`ица** (26); **вўлица** (31); **гўліца** (27, 29); **гўлыца** (33); **гўлыця** (32); **ўліца** (2, 4, 12, 14, 16, 17, 22, 23, 25); **ўлыца** (24, 33); **ўлыця** (30); **гóстры** (1-4, 7-15, 17-22, 25, 27-29, 34); **гóстр`ы** (14, 16, 19, 20); **гóстр`и** (23, 26); **гóстри** (31); **гóстрый** (30, 32, 33); **бóстры** (5, 6, 24); **бóстрый** (33); **вiаднагó** (28); **вiгóднага** (1, 27); **вiгóдного** (2, 4, 6-18, 21, 29, 34); **вiгóнного** (5, 20); **вióдного** (3, 19, 22); **н`иóдного** (26); **н`игóдного** (23); **вигóдного** (31); **выгóдного** (24, 25, 30, 32); **ны`óдного** (33).

Пытанне 35: **ён** (1, 9, 27, 28); **вён** (8, 16, 20); **він** (30, 31); **вон** (25, 29, 33); **вён** (14, 23, 26, 34); **вин** (32); **вын** (24, 32); **вэн** (3-7, 10-13, 15, 17-19, 21, 22); **он** (2, 14); **яна́** (1, 27, 28); **вона́** (3-8, 10-26, 29-34); **ёна́** (9); **она́** (2, 14); **яно́** (1, 27, 28); **вонó** (3-8, 10-26, 29-33); **вонз́** (34); **ёно́** (9); **оно́** (2, 14); **яны́** (1, 27, 28); **воны́** (3-8, 10-26, 29, 30, 32-34); **вонз́** (31); **ёны́** (9); **оны́** (2, 14).

Пытанне 36: ручнік (2-22, 28, 29); ручн'ік (23, 26); ручнык (24, 25, 30, 32, 33); ручнэк (31); рушнік (1, 27, 34); рушнэк (31); смачно (2-24, 26-29, 31, 32); смачны (25, 34); смачный (30, 33); смашно (1, 34); ячны (1-29, 34); йэчны (31); ячный (30, 32, 33); ячмённы (28); ячмённыя крупы (27).

Пытанне 37: палічка (1, 28); паліца (27); поліца (2, 6, 10, 13, 15, 16, 21, 23); полічка (5, 7-9, 12-14, 18, 19, 22, 25, 34); пблочка (29, 31, 32); пблочка (14, 26); польічка (24, 30, 33); пблочка (3, 4, 11; рэдк., 13, 17, 20); рукавічка (1, 3-9, 11-14, 17-20, 22, 25, 28, 29, 34); рукавіца (2, 10, 15, 16, 21, 27); рукавіца (23); рукавічка (26); рукавочка (31, 32); рукавічка (24, 30, 33).

Пытанне 38: шо (1, 3, 6, 7, 12-14, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 29; рэдк., 30-34); што (28); шчо (1-27, 29-33).

Пытанне 39: зэлле (1, 2, 4-7, 10, 12, 13, 15-17, 19-23, 25, 29); зэлье (3, 8, 9, 11, 14, 18, 27, 28, 34); зілле (24, 30-33); з'ылле (26); насенне (1, 2, 4-7, 10-13, 15-17, 19-23, 25, 29); насенье (3, 8, 9, 14, 18, 27, 28, 34); насінне (24, 30-33); нас'ынне (26).

Пытанне 40: капём (1, 27, 28); конам (31); конём (3-11, 13, 14, 16, 17, 19-24, 32, 34); конём (2, 12, 14, 15, 18, 25, 26, 29, 30, 33); конэм (32); нажом (1, 27, 28); ножам (31); ножём (32); ножём (30); ножом (2, 9, 11; спарад., 24, 25, 29, 33); ножэм (3-8, 10-23, 26, 34); рублём (1, 2, 12, 14, 15, 18, 25-30, 33); рублём (3-11, 13, 16, 17, 19-24, 31, 32, 34); яйцом (1, 2, 24, 27, 28, 33; рэдк.); ейцом (29); ейцэм (3-8, 10-23, 26, 29; спарад., 34); йійцэм (30); йіцам (31); йіцэм (32); яйцэм (9, 24, 25, 33).

Пытанне 41: на дварэ (1, 27, 28); на дворé (11); на двор'і (30-33); на двор'і (24, 26); на двор'э (25, 34); на двор'э (14, 16, 19, 20, 23, 26); на дворэ (2-10, 12-15, 17, 18, 21, 22, 24, 29); на канцэ (1, 27, 28); на конці (30-33); на конц'і (26); на концы (24); на концэ (25, 34); на канцэ (2-24, 26, 29); на мяжы (1, 28); на мажэ (10, 13, 15); на межэ (34); на межэ (2, 8, 16, 20); на мижі (31); на мыжі (30, 32); на мы'жі (33); на мжэ'і (26); на мжы (24); на мжэ (25); на мжэ (3-15, 17-19, 21-24, 26, 29); на мяжэ (27).

Пытанне 42: у /в/ лесе (2); у /в/ лесі (1, 3-22, 25, 27-29, 34); у /в/ лес'и (23); у /в/ лісовы (30, 32); у /в/ лісовэ (31); у /в/ лісы (24, 30, 32, 33); у /в/ лісэ (31); у /в/ л'ы'с'и (26);

у /в/ но́се (2); у /в/ но́сі (1, 3-22, 25, 27-29, 34); у /в/ но́с'и (23, 26); у /в/ но́совы (30, 32); у /в/ но́совэ (31); у /в/ носу́ (30-33); у /в/ но́сы (24);
у /в/ по́лі (1, 3-23, 25, 27-29, 34); у /в/ по́ле (2); у /в/ по́л'и (26); у /в/ по́лы (24, 25, 30, 32, 33); у /в/ по́лэ (31); у /в/ по́лю (32: фалькл.);
у /в/ ха́це (2); у /в/ ха́ті (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); у /в/ ха́т'и (23, 26);
у /в/ ха́ты (24, 25, 30, 32, 33); у /в/ ха́тэ (31); у /в/ ха́ці (1, 3-13, 15, 16, 18-20, 27, 28, 34); у /в/ ха́ц'и (7).

Пытанне 43: ба́ба (25, 27); ба́бо (1-26, 28-34);
Ба́ля (1-27, 29); Ва́ле (34); Ва́лэ (28, 30-33);
ма́ма (7-25); ма́мо (1-26, 28-34);
Ма́ня (1-27); Ма́не (34); Ма́нэ (28, 30-33);
На́дзя (1-13, 15, 16, 18-20, 27); На́дэ (30-33); На́дзе (34); На́дэ (28); На́дз'я (7);
На́дя (7: рэдк., 14, 17, 21-26, 29).

Пытанне 44: бо́ты (1, 2, 9, 27, 28); гумо́вікі (4, 9, 27); чабо́цце (1); чо́боці (21);
чо́бо́т'и (23, 26); чо́боты (1, 3, 5, 6, 8, 10-22, 24, 25, 29, 30, 32-34); чо́боты (4, 7);
чо́бо́тэ (31); чо́бо́ці (13);

Пытанне 45: баб (2, 27, 28, 30, 31, 33, 34); ба́баў (28); бабе́й (8, 16, 20); бабі́в (30); бабо́ў (1); бабо́ў (34); бабэ́й (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 29, 32, 33);
гало́ў (28); гало́ваў (28); го́лів (33); го́лі́в (30); го́лбу́ (34); го́лэ́в (11, 17);
го́лове́й (8, 20); го́лове́й (32); го́лове́й (3, 5, 7, 9, 10, 11: рэдк., 12-15, 17: рэдк., 18, 21, 23-25, 29, 33);
даро́г (27); даро́гаў (28); даро́х (1, 28); дорі́г (30, 31); доро́г (2, 29); доро́г (34);
дору́ге́й (8, 16, 20, 29: рэдк.); дору́ге́й (30); дору́ге́й (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 32, 33);
стрэ́х (2, 27, 28, 34); стрі́х (30, 31, 33); стрі́хэй (32, 33); стрэ́хаў (28); стрэ́хэй (8, 16, 20, 29); стрэ́хоў (1); стрэ́хэй (3, 5-7, 9-15, 17-19, 21, 22, 24-26);
хат (2, 27, 28, 31, 33, 34); ха́таў (28); хати́в (30); хато́ў (1); хато́ў (34); хатэ́й (3-26, 29, 32, 33);
ям (28); ем (31); я́маў (28); яме́й (8, 16, 20); ямкі́в (30); яме́й (3, 5-7, 10-14, 17, 18, 21, 23-25, 29, 32, 33).

Пытанне 46: ко́ням (1-29, 33, 34); ко́ннюм (30-32);
лю́дзям (1-13, 15, 16, 18-20, 27, 28, 34); лю́дз'ям (7); лю́дям (7: рэдк., 14, 17, 21-26, 29, 33); лю́дьюм (30-32).

Пытанне 47: грудзьмі́ (1-3, 5, 6, 8-11, 13, 15, 16, 18-20, 27, 28); грудзі́ма (4, 34);
грудзі́мі (7, 12, 28); грудз'я́мі (7); грудзі́мі (14, 17, 21-23, 25, 29); грудзі́м'и (26);
грудзі́мы (24, 30, 32, 33); грудзі́мэ (31); грудзі́мі (7: рэдк., 25);
грудзі́мы (33);
пад (1, 27, 28); під (16, 19, 20, 23); под (2, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 21, 25, 29, 30, 34);
пѐд (14, 33); пуд (30-32); пыд (3, 4, 6, 9-13, 15, 17, 18, 22, 24, 26).

Пытанне 48: у б^отах (1, 2, 9, 27, 28); гум^овіках (4, 9, 27); ч^оботах (1, 5, 7, 8, 12, 13, 20, 23, 30, 33); ч^об^отах (11); ч^об^от^ах (18); ч^об^от^ех (21); ч^об^от^юх (31, 32); ч^об^от^юх (32); ч^об^от^ях (17, 22, 24-26, 29, 33); ч^об^оц^ях (3); ч^об^оц^ях (6, 13-16, 18, 19, 34); ч^об^оц^ях (10).

Пытанне 49: малады (1, 27, 28); молод^і (23, 26); молоды (2-22, 24, 25, 29, 34); молод^ый (30, 32, 33); молод^{эй} (31); малы (1-22, 24, 25, 27-29, 34); мал^і (23, 26); мал^ый (30, 32, 33); мал^{эй} (31); стары (1-22, 24, 25, 27-29, 34); стар^і (23, 26); стар^ый (30, 32, 33); стар^{эй} (31).

Пытанне 50: д^обры (1-22, 24, 25, 27-29, 34); д^обр^і (23, 26); д^обры (31); д^обры^й (30, 32, 33); н^овы (1-22, 24, 25, 27-29); н^ов^і (23, 26); н^ови (31); н^ову (34); н^овы^й (30, 32, 33); хар^ошы (1, 27, 28); хор^ош^і (23, 26); хор^оши (31); хор^ошы (2-22, 24, 25, 29, 34); хор^ошы^й (30, 32, 33).

Пытанне 51: малад^ая (1, 27, 28); малад^а (1); молод^а (3, 4, 10, 13, 14, 16, 19, 20, 22, 24-26, 33, 34); молод^ая (2-26, 29-32); стар^ая (1-32); стар^а (1, 3, 4, 10, 13, 14, 16, 19, 20, 22, 24-26, 33, 34).

Пытанне 52: д^обрая (1-29, 33: рэдк.); д^обра (1, 3, 4, 9, 11, 13-16, 18-22, 24-26, 28, 30-34); н^овая (1-29, 33: рэдк.); н^ова (1, 3, 4, 9, 11, 13-16, 18-22, 24-26, 28, 30-34).

Пытанне 53: малад^ое (1, 27, 28); малад^ое (28: в. Капланавічы); молод^ое (2, 29-32); молод^о (3, 4, 6, 9, 13-16, 19-22, 24, 26, 33, 34); молод^ое (3-26, 33); стар^ое (1, 2, 27-32); стар^ое (28: в. Капланавічы); стар^о (3, 4, 6, 9, 13-16, 19-22, 24, 26, 33, 34); стар^ое (3-26, 33).

Пытанне 54: н^овае (1, 27, 28); н^ова^е (28: в. Капланавічы); н^ове (8, 16, 20, 23, 34); н^овее (16, 20, 23); н^овэ (3-6, 9, 11, 13-15, 19, 21, 22, 24-26, 29-33); н^овэе (2-7, 9-15, 17-19, 21, 22, 24-26, 29, 33); сал^од^кае (1, 27); сал^од^кае (28); сал^од^ка^е (28: в. Капланавічы); сол^од^ке (8, 16, 20, 23, 29, 34); сол^од^кее (16, 20, 23, 29); сол^од^кое (2); сол^од^кэ (3-6, 9, 11, 13-15, 19, 21, 22, 24-26, 30-33); сол^од^кэе (3-7, 9-15, 17-19, 21, 22, 24-26); хар^ошае (1, 27, 28); хар^оша^е (28: в. Капланавічы); хор^ошое (2); хор^ошэ (3-6, 8, 9, 11, 13-16, 19-26, 29-34); хор^ошэе (3-7, 9-26, 29, 33).

Пытанне 55: вы (1-7, 9-15, 17, 21, 22, 24, 25, 27-29, 33); в^і (8, 16, 18-20, 26); в^ітэ (30); в^і (23); в^іт^а (31); ву (34); в^іт^э (32).

Пытанне 56: ус^е (1-3, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 19-22, 25, 27, 28); все (2-8, 10, 12-16, 18-20, 22, 29); вс^і (24, 30-33); вс^і (23, 26); ус^е (34); ус^і (24: рэдк., 30, 31: рэдк., 32: рэдк.).

Пытанне 57: з усіма́ (1, 4, 7, 10, 11, 13-16, 18, 19, 21, 22, 34); з ус'яма́ (26); зо всіма́ (12, 14, 24); з усімі (1, 9, 20, 28); з усімы (30, 32, 33); з усімэ (31); з усімі (5, 25); з усімы (32); з всімі (8); з усімі (2, 3); з усім'я (23); зо всімі (17); зо всіма́ (29); зо всімі (6); жа́лі жы́го ўсе (27).

Пытанне 58: рабіць (1, 27, 28); робі́гі (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); робі́ты (25); робі́ці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); ро́біць (2, 3, 9, 34); ро́біц'я (7); ро́біг'я (23, 26); ро́біты (24, 25, 30, 32, 33); ро́бітэ (31); спаць (1, 2, 3, 9, 27, 28, 34); спа́ці (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); спа́т'я (23, 26); спа́ты (24, 25, 30, 32, 33); спа́тэ (31); спа́ці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); спа́ці'я (7); хадзіць (1, 27, 28); ходзі́ці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); хадзі́ць (2, 3, 9, 34); хадзі́ц'я (7); хадзі́ты (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); хадзі́г'я (23, 26); хадзі́ты (24, 25, 30, 32, 33); хадзі́тэ (31).

Пытанне 59: бра́цца (1, 2, 20, 27, 28, 34); бра́ціс (22); бра́ціса (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); бра́г'яса (23, 26); бра́цісь (31); бра́ціся (31); бра́тыса (24, 25, 33); бра́тысь (30, 32); бра́тыся (30, 32: рэдк.); бра́ціс (5, 16); бра́ціса (1, 3-13, 15, 18-20); бра́ціса (7); зва́цца (1, 2, 20, 27, 28, 34); зва́ціс (22); зва́ціса (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); зва́г'яса (23, 26); зва́цісь (31); зва́ціся (31); зва́тыса (24, 25, 33); зва́тысь (30, 32); зва́тыся (30, 32: рэдк.); зва́ціс (5, 16); зва́ціса (1, 3, 4, 6-13, 15, 18-20); зва́ціса (7); мы́цца (2, 20, 27); мы́ціса (14, 29); мы́тыса (24); мы́ціс (5, 16); мы́ціса (1, 5, 6, 9); рабі́цца (1, 27, 28); рабі́ціса (1); рабі́ціс (22); рабі́ціса (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); рабі́тыса (25); рабі́ціс (5, 16); рабі́ціса (3-13, 15, 18-20); рабі́цца (2, 20, 34); рабі́ц'яса (7); рабі́г'яса (23, 26); рабі́тыса (24, 33); рабі́тысь (30, 32); рабі́тыся (30, 32: рэдк.); рабі́цісь (31); рабі́ціся (31); умы́вацца (1, 20, 28); вмы́ва́цісь (31); вмы́ва́ціся (31); вмы́ва́тысь (30, 32); вмы́ва́тыся (30, 32: рэдк.); уму́ва́цца (34); уму́ва́ціс (22); уму́ва́ціса (7: рэдк., 14, 17, 21, 22); ум'ява́г'яса (23, 26); уму́ва́тыся (25, 33); уму́ва́ціс (16); уму́ва́ціса (1, 3, 4, 7-13, 15, 18-20); уму́ва́ціса (7).

Пытанне 60: пачы́ (1, 27, 28); пекце́ (16, 20); пекці́ (8, 15, 19, 34); пачы́ (2); пачэ́ (31); пачы́ (30, 32); пачы́кты́ (33); пекце́ (7: рэдк., 14, 17, 21-23, 25); пект'я́ (26); пекты́ (24); пекце́ (7, 10, 11, 13, 14, 18); пекці́ (3-6, 9, 12, 13); пекці́е (7); пачы́ (29); сячы́ (1, 28); сэкті́ (7: рэдк., 14, 21, 22); сэкті́ (3-16, 18-20, 34); сэкті́'я (7); сячы́ (2); сэкт'я́ (23); сячы́ (31); сячы́ (30, 32); сячы́кты́ (33); сэктэ́ (25); сэкті́ (17); сэкт'я́ (26); сэкты́ (24); рубя́ці (29); рубя́ць (27).

Пытанне 61: раска́зваць (1, 27, 28); раска́зваті (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); раска́зват'я́ (23, 26); раска́зваты (24, 25, 33); раска́зватці́ (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); раска́зваць (2, 4, 9, 34); раска́зватці́ (7); раска́зваты (30, 32); раска́зватэ́ (31).

Пытанне 62: лятаць (28), лятатэ (31); лятаті (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); лятат'и (23, 26); летат'и (23, 26); лятаты (25); летаці (3: перав., 5-8, 10-13, 15, 16, 18-20); летаць (1, 3, 4, 9, 27, 34); летаць (1, 2); летац'і (7); лятаты (24, 30, 32, 33);

лятаюць (28); лятаюць (31); лятают (4-8, 10-21, 23, 29); летают (2); лятают (22, 25, 26); лятаюць (1, 3, 9, 34); летаюць (1, 27); лятаюць (24, 30, 32, 33).

Пытанне 63: нашў (1, 27, 28); носю (3-8, 10-26, 33); ношў (2, 9, 29-32, 34); хаджў (28); хажў (1, 27); ходжў (9, 29-32, 34); ходзю (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); ходз'ю (7); ходю (7: рэдк., 14, 17, 21-26, 33); хожў (2).

Пытанне 64: баюся (27, 28); боюс (29); боюса (1, 3-26, 33, 34); боюс (2, 30-32); боюся (30, 31, 32: рэдк.);

байўся (27, 28); боевсь (31); боевся (31); бойвса (2-26, 33); бойвсь (30, 32); бойвса (30, 32: рэдк.); бойўс (29); бойўса (1, 34);

зrabілася (27); зrabіласэ (28); зrabілос (1, 13, 16, 21, 29); зrabілоса (25); зrabілоса (1-22, 34); зrab'ілос (26); зrab'ілоса (23, 26); зrabылоса (24, 33); зrabылось (30, 32); зrabылося (30, 32: рэдк.); зrabэлось (31); зrabэлося (31);

купаўся (1, 27, 28); купаўса (2-26, 33); купаўсь (30-32); купаўся (30, 31, 32: рэдк.); купаўс (29); купаўса (1, 3, 4, 34);

купаюся (27, 28, 30, 31, 32: рэдк.); купаюс (29); купаюса (1, 3-26, 33, 34); купаюсь (2, 30-32);

Адпаведнікі займенніка *нешта* ў спалучэнні *нешта зrabілася*: *нешто* (28); *нешо* (29); *нішо* (32); *нешча* (27); *нешчо* (1-10, 12-23, 25, 26, 34); *нешчо* (11); *нішчо* (24, 32, 33); *шось* (30-32); *шосья* (30); *шчось* (30-32); *шчосья* (30).

Пытанне 65: роб'іц'' (1, 9, 27, 28, 34); роб'іц' (2, 3, 5, 6: спарад.); роб'іт (4, 6-8, 10-21, 22: спарад., 29); роб'іт' (22, 25); роб'ит (23); роб'ит' (26); робит' (31); робыт' (24, 30, 32, 33);

хбдз''іц'' (1, 9, 27, 28, 34); хбдз'іц' (2, 3, 5, 6: спарад.); хбдз'іт (4, 6-8, 10-13, 15, 16, 18-20); хбдз'іт (7); хбд'іт (7: рэдк., 14, 17, 21, 22: спарад., 29); хбд'іт' (22); хбд'ит (23); хбд'ит' (26); хбдит' (31); хбдыт' (24, 25, 30, 32, 33).

Пытанне 66: ідзэ (1-13, 15, 16, 18-20, 27, 28, 34); ідз'э (7); іда (31); ідаць (31); ідэ (7: рэдк., 14); ідэ (17, 21-26, 29, 30, 32, 33); ідэць (30); ідэ (32);

нясэ (1, 27); несэ (2-16, 18-20, 34); не'сэ (28); ниса (31); нисаць (31); нысэ (30, 32); нысэць (30); ны'сэ (33); нэсэ (17, 21-26, 29).

Пытанне 67: смяэцца (27); смеэцца (1, 2, 8, 16, 20); сме'эцца (28); смеіцца (34); смеіэцца (31); смийіцца (31); смыецьця (30, 32); смы'эцца (33); смээцца (3-7, 9-15, 17-19, 21-26, 29).

Пытанне 68: ідуц'' (1, 9, 27, 28, 34); ідуц' (2, 3, 5, 6: спарад.); ідут (4, 6-8, 10-21, 22: спарад., 23, 29); ідут' (22, 24-26, 30-33); ідут' (30-33);

н'асуц'' (1, 27); **н'асуц'** (3); **н'есут** (4, 6-8, 10-20); **н'есуц''** (9, 34); **н'есуц'** (2, 3, 5, 6: спарад.); **н'е'асуц''** (28); **нисут'** (31); **нысут'** (30, 32); **ны'сут'** (33); **нэсут'** (21, 22: спарад., 23, 29); **нэсут'** (22, 24-26);
нос'ац'' (1, 9, 27, 28, 34); **нос'ац'** (2, 3, 5, 6: спарад.); **нос'ат** (4, 6-8, 10-21, 22: спарад., 23, 29); **нос'ат'** (22, 24-26, 30, 31, 33); **нос'ет'** (32);
ходз'ац'' (1, 9, 27, 28, 34); **ходз'ац'** (2, 3, 5, 6: спарад.); **ходз'ат** (4, 6-8, 10-13, 15, 16, 18-20); **ходз'ат'** (7); **ход'ат** (7: рэдк., 14, 17, 21, 22: спарад., 23, 29); **ход'ат'** (22, 24-26, 30, 31, 33); **ход'ет'** (32).

Пытанне 69: **пекут** (8, 16); **пекуць** (1, 9, 27, 34); **пе'куць** (28); **пикуть** (31); **пыкуць** (30); **пычуть** (30, 32); **пы'чуть** (33); **пэкут** (4, 7, 10-15, 17-21, 23, 29); **пэкуць** (22, 24); **пэкуць** (2, 3, 5, 6); **пэчут** (14, 18, 23); **пэчуть** (25, 26);
стрыгуць (1-3, 5, 6, 9, 27, 28, 34); **стр'игут** (23); **стригут'** (31); **стр'ижуть** (26); **стрыгут'** (4, 7, 8, 10-21, 22, 29); **стрыгут'** (22, 24, 30); **стрыжуть** (25, 30, 32, 33); **стрыжуть** (1).

Пытанне 70: **вісяць** (1, 2, 6, 28); **вэсят** (4, 8, 10-14, 16-21, 22, 29); **веса́т** (23); **вэсять** (22); **вэсяць** (3); **вісеть** (32); **вісят** (15); **вісят** (7); **вісять** (24, 25, 30, 31, 33); **вісять** (26); **вісяць** (5, 9, 27, 34).

Пытанне 71: **ці** (1, 4-6, 9, 27, 28, 34); **ч'и** (23, 26); **чи** (31); **чы** (2, 3, 7, 8, 10-22, 24, 25, 28-30, 32, 33).

Пытанне 72: **со́нейко** (1-8, 10-12, 14, 16, 18, 28, 34); **со́ненько** (13-15, 19, 20, 27); **со́ннiкo** (31); **со́нiчкo** (31); **со́нцo** (27); **со́нцэ** (3, 22); **со́ныiкo** (30); **со́ныкo** (32); **со́нычкo** (30, 32); **со́ны'йкo** (33); **со́нэйкo** (9, 22, 24-26); **со́нэкo** (17); **со́нэнкo** (21, 23); **со́нэнькo** (25, 29).

Пытанне 73: **во́блакo** (1, 27); **о́блакo** (2, 4, 8, 13, 17, 28, 29); **о́блак** (29); **о́блок** (15); **о́блок** (3, 9, 11, 16, 19, 22, 24, 26, 30-33); **оболо́к** (5); **пер'эхмарок** (16); **пoхмарок** (34); **пэр'эхмарок** (11); **пэрэхмарок** (3-10, 12-15, 17-24); **пярэхмарок** (1); **хма́рка** (25).

Пытанне 74: **вэ́лікі дошч** (5); **ле́я** (34); **лі́вень** (1, 2, 7, 8, 15, 16, 20, 27, 28, 34: рэдк.); **лі́вны дошч** (21); **лі́вэнь** (3, 4, 10, 13, 14, 18, 19, 22, 29); **ліўны дошч** (6); **л'івень** (23); **лы́вэнь** (24, 33); **облэ́йны дошч** (8, 11, 17); **полу́ой /спусці́вса да лі́ецца/** (9); **пролі́вны дошч** (3, 7, 10, 12, 15); **прол'івн'и дошч** (23); **пролі́й** (31); **проло́й** (25); **проло́й** (26); **прол'ій** (24, 32); **прол'ій** (22); **прол'ійны дошч** (18, 22); **прор'ій** (30).

Пытанне 75: **по́внoч'и** (26); **по́внoчы** (14, 22, 26); **по́ночы** (1-4, 7, 8, 10, 11, 13-21, 23-25, 29, 30, 32-34); **по́ночэ** (31); **тэ́мно** (14); **тэ́мно** (7: рэдк., 23, 29: рэдк.); **тэ́мно** (17, 21, 22, 24, 33: рэдк.); **це́мно** (5, 8, 13, 14, 18-20); **це́мно** (1-4, 6, 7, 9, 11, 12, 27, 28); **ц'э́мно** (7).

Пытанне 76: сѣння (1, 4, 7, 12, 13); сего́ні (3, 19); сего́ня (2, 5, 6); сѣго́ні (9, 29); сѣні (27); сѣнні (13); сѣнне^а (28); сѣнне^ака (28); сѣнне^ачы (28); сѣня (11); тепэр (7: рэдк., 14); типэр (31); тыпэр (30, 32); тыпэрычкы (30, 32); тыпэр (33); тэпэр (17, 22, 24-26, 29); тэпэра (23, 26); тэпэрака (21, 26); цепэр (8, 16, 20, 34); цепэра (16); цепэр (4, 7, 10-13, 15, 18); цепэра (13); цепэрака (13); ц'епэр (7); цяпэр (1).

Пытанне 77: сасна́ (1); смольі́на (33); со́сна (33); сосна́ (11: рэдк., 12: сосна́ шчэ моладая, хвоя́ старая, 34); хвойі́на (31, 32); хвоя́ (1-30).

Пытанне 78: краснагалові́к (1, 27, 28); красні́к (12, 13); краснаго́ловец (2); краснаго́ловік (3-6, 8, 9, 11, 14-16, 18-20); краснаго́ловы (29); краснаго́ловэц (7, 10, 12-14, 17, 21, 23, 25, 33); красноло́вэць (32); красно́к (22, 24-26, 29-32, 34).

Пытанне 79: во́вч'и (23); во́вч'іе (26); во́вчы (11, 15, 25, 32); во́вчыіе (2-5, 7, 10-14, 17, 18, 21, 25); во́вчыйі (33); во́вчэ (31); воўчыіе (1, 6, 8, 9, 14, 27, 29, 34); воўчыіе^а (28); жя́бськы (30); овэ́чы (16, 20); овэ́ч'и (23); овэ́чы (13, 19, 22, 24); овэ́чыіе (6, 10, 12-14, 18, 21); полевы́іе (22); поляны́іе (19).

Пытанне 80: гр'и́б'и (23); грыбы́ (32); гу́бы (30); казлякі́ (1, 27); козлякі́ (2-22, 25, 29, 34); козляк'и́ (23, 26); козлякы́ (24, 32, 33); кузлякы́ (31); обы́чы грыбы́ (22); правдзівы́іе грыбы́ (3: бѣлыіе, 4, 9: бѣлыіе); правдзівы́іе грыбы́ (14: бѣлыіе); праўдзівы́іе грыбы́ (11: бѣлыіе); свойскі́іе грыбы́ (28).

Пытанне 81: жураві́ны (1, 34); жураўлі́ны (1, 9, 27, 28); журахві́ны (3-8, 10-22, 25); журах'и́н'и (23, 26); журахвы́ны (24, 33); журахлі́ны (2, 29); журахлы́ны (30, 32); журахлэ́нэ (31).

Пытанне 82: бру́снiцы (1-22, 27-29, 34); бру́слені́цы (34: гл. ТС); бру́слэ́нэ (31); бру́сн'и́ц'и (23, 26); бру́сныці́ (30, 32); бру́сныцы́ (24, 25, 33).

Пытанне 83: чабо́р (5, 9, 18, 27, 28); чабарэ́ц (1); чабрэ́ц (4); чабу́р (13); ча́бо́р (16); ча́бу́р (21); чи́быра́ц (31); чо́бор (3); чо́бор (8, 11, 18); чо́бор'э́ц (23); чо́бу́р (10, 13, 15, 20); чо́быр (19); чо́бэр (12); чыбу́р (14, 22); чыбы́рэ́ць (32); чы́б'рэ́ц (33); чы́бу́р (7); чы́б'рэ́ц (26); чы́бырэ́ц (26); чэбо́р (14); чэбо́рэ́ц (2); чэб'рэ́ц (34); чэбу́р (6, 13); шчыбы́рэ́ць (30).

Пытанне 84: пту́шка (1-4, 27-29, 31, 32, 34); пта́шка (5-26, 30, 33).

Пытанне 85: гняздо́ (1, 27); гнездо́ (2-16, 18-20); гне́здо́ (28); гниздо́ (31); гныздо́ (30, 32); гны́здо́ (23, 33: рэдк.); гнэздо́ (17, 21, 22, 24, 29); кубло́ (25, 26, 33, 34); ныздо́ (32).

Пытанне 86: дзюба (5-10, 25, 27, 28, 30, 33, 34); дзёвб (11, 12); дзёвбак (31, 32); дзёвбыль (11); дзёвбэнь (13); дзёўбак (1, 29); дзюб (2); дзюбка (4); дзюбень (16, 20); дзюбэнь (15, 18, 19); дзювбік (3); дюб (14, 22); дюба (14, 23, 24, 26); дюбэнь (17, 21).

Пытанне 87: бусел (28); бусёк (32); бусёл (29); бусько (1-27, 33, 34); бусько (31, 32); бусэнь (30).

Пытанне 88: верабей (28); арабушок (23); арабэй (23); арабэй (14); воробей (34); воробэй (30); ворабэйшык (19); воробушок (7, 8); гарабок (27); гарабушок (1, 2, 4, 10, 13, 20, 21, 26); гарабэй (21, 29); гарабэйшок (25); гарабэйшык (9, 26); орабушок (6, 7, 12, 14-18, 22, 24); орабэй (33); рабушок (3, 5, 11); швораб (31, 32).

Пытанне 89: пёвень (1, 8, 16, 19, 20, 28, 34); пёвэнь (7, 10-15, 17, 18, 21-23, 26, 29); півинь (31); півэнь (24, 30, 32, 33); пэвэнь (25); петух (2); пэтух (3-6, 9, 14); пятух (1, 27); пёвень, пёвэнь у значэнні 'журавель' (5-8, 16, 19, 20).

Пытанне 90: курыца (1-6, 9, 11, 14, 15, 17, 22, 24, 25, 27, 29, 33); кура (7, 8, 10, 12-14, 16, 18-21, 23, 25, 28, 33, 34); кур'ица (26); курица (31); курыца (30, 32); яндык 'індык' (4).

Пытанне 91: сакочуць (1, 28); сокочут (14, 15, 20); сокочуть (24, 33); сокочуць (6, 9, 34); кокочут (8, 16); кокудачуць (26); кокудачуць (3); кудажкаюць (27); сокотыць (25); сокора́т (4, 5, 7, 10-14, 17-19, 21-23, 29); сокора́тыць (24); сокора́ць (2); сокоре́ць (31, 32); сокора́тыць (30).

Пытанне 92: св'інні (1, 2, 4-6, 8, 10, 12, 14, 15, 18, 27, 29, 34); свіне /св'іне/ (28); св'інне (3, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 19-22, 24); св'інні (26); св'інн'и (23); св'інне (25); св'інні (33); св'іны (30, 32); св'энэ (31); ро́хкаюць (2, 3, 28, 34); ро́хкаюць (33); ро́хкаюць (7, 8, 14, 17, 20, 29); ро́хкаюць (24, 25, 30-32); ру́хкаюць (5, 12-14, 18, 23); ру́хкаюць (26); ру́хкаюць (1). Адведзеныя ад картаграфавання: кв'іча́т (4, 10, 11, 13-16, 19-22); кв'іча́ць (3, 6, 9, 27); пішча́тыць (26).

Пытанне 93: мяўкае (1, 6, 27, 28, 34); мяв'кае (11, 24, 30, 32, 33); мяв'чыць (32, 33); мяв'чыць (31); мяўкае (29); мрав'чыць (32); мрав'чыць (31); мряв'кае (32); мяв'кае (4, 14, 23, 25); м'яв'кае (2, 5, 7, 10, 12-16, 18-22, 33); м'яв'чыць (33); м'яўкае (8, 9, 27); няв'кае (26); рав'кае (10, 17); яв'кае (3).

Пытанне 94: во́жык (1, 2, 27, 28, 34); еж (4, 11); ёж'ик (23, 26); ёжык (3-8, 10, 12-22, 24, 25, 33, 34); ёж (29); ёжык (2, 29, 30); йіж (30, 31, 32); о́жык (9, 28).

Пытанне 95: **натурысты** (2-20, 22, 24, 25, 29: рэдк., 34), **затінлывы** (33); **зацэннівы** 'немнога бэрэ' (3); **заціллівы** (27); **зацільнівы** (1); **знатураны** (33); **наравісты** (28); **нату́р'ист'и** (23, 26); **нату́рлівы** (21, 29); **нату́рлівы** (31); **нату́рлывы** (30, 32); **нату́рысты** (33).

Пытанне 96: **падло́га** (1, 27, 28); **підло́га** (8, 19); **подло́га** (2, 14, 25); **пѳдло́га** (14, 26, 34); **пудло́га** (30-33); **пыдло́га** (3, 9, 11-13, 21, 22, 24); **помѳст** (8, 16, 20); **поміст 'у клы'т'і** (33); **помѳст** (29); **помѳст** (23); **помуѳст** (9, 29); **помѳст** (4-7, 10, 12, 13, 15, 17, 18).

Пытанне 97: **ва́пна** (1, 2, 9, 27, 28, 30, 34); **ва́пно** (33); **глі́нка** (31); **ла́пна** (29); **ла́пно** (4-8, 10-26, 32); **мел** (26, 27); **побѳл** (3).

Пытанне 98: **драбі́на** (1, 2, 4, 9, 14, 18, 19, 21, 22, 27, 29, 34); **драбі́ны** (28); **рабры́на** (30); **страбі́на** (3, 10, 12, 13, 17, 18, 20); **страб'і́на** (23); **страмі́на** (5-8, 11, 14-16, 25); **страм'і́на** (26); **страмы́на** (24, 32, 33); **страмѳна** (31).

Пытанне 99: **гумно́** (1-4, 6, 9, 11: рэдк., 27, 28, 29: месца перад клуняй, 34); **клу́ня** (7, 8, 10-20, 21: нов., 22-26, 29, 31-33); **клу́няк** (21); **клю́ня** (30); **одры́на** (5); **ямба́р 'для зерня'** (4).

Пытанне 100а: **журавѳль** (34: гл. ТС); **журавѳль** (7, 29); **кало́дзезь** (28); **ко́варат** (1, 27, 28); **ко́ворот** (2-17, 19-26, 30-32); **коворѳт** (18); **коло́ворот** (33, 34: гл. ТС).

Пытанне 100б: **ба́ба** (1, 27); **звѳд** (30); **звыд** (32); **росѳха** (33, 34) **сахя́** (28); **сохя́** (12-14, 16-24, 26, 31: рэдк., 32: рэдк., 34); **стовп** (4, 31); **стоўп** (29).

Пытанне 100в: **бы'гу́н** (33); **дзвѳн** (18); **журавѳль** (29, 30); **звод** (12, 13, 17: рэдк., 22, 26); **звыд** (24); **звѳд** (19-21); **кага́н** (31); **ко́варат** (1, 27, 28); **ко́ворот** (4, 7, 14, 16, 17, 23, 32); **смык** (34: гл. ДАБМ, карта № 243, н.п. 851).

Пытанне 100г: **во́чп** (28); **ключ** (17, 26, 30-32); **клю́чка** (1-24, 27, 33); **крук** (34); **носі́лка** (29); **ѳчп** (28); **ты́чка** (30).

Пытанне 101: **берѳмне** (16, 20); **берѳмок** (34); **бе'рѳм'е** (28); **бѳрѳмне** (8, 14, 15, 18, 19, 21-26); **обѳрѳмок** (33); **па́смо** (31); **пасмова́тѳ** (31); **перѳчы́нкі** (2); **перѳчы́нок** (8); **подбіва́юць** (34); **прыбыва́юць** (33); **пырычы́няюць** (32); **пырѳчы́нок** (32); **пѳрѳбі́рок** (9); **пѳрѳчы́нка** (10); **пѳрѳчы́нкі** (5); **пѳрѳчы́нок** (3, 4, 6, 7, 11-13, 17, 29, 33: рэдк.); **пѳрѳчы́нкі** (27); **пѳрѳчы́нок** (1); **шчы́нок** (30); **шчы́няюць** (30); **сена, салама і інш.**, якія можна ўзяць на *вілы*: **наві́льнік** (13); **навы́лнык** (32); **подві́лок** (34).

Пытанне 102: насілы (1-8, 11, 13-18, 20-22); насілки (9, 27, 28); нас'іл'и (23); насылы (24); насылыці (32); насэлицэ (31); носілки (29); носіліцы (34: гл. ТС); носілы (10, 12, 19, 25, 34: гл. ТС); нос'ілк'и (26); носылкы (30); носылыцы (33).

Пытанне 103: капá (28); капіца (1, 27); копá (34); копіца (2-22, 25, 29); коп'йца (23, 26); копыца (24, 33); копыця (30, 32); копэца (31); коп'як (34).

Пытанне 104: бульба (3-7, 9-13, 17, 21, 29, 33); картоплі (1, 14-16, 19, 20, 22-27, 30, 32, 34); картоплэ (31); картопля (2, 8, 18, 28).

Пытанне 105: капэц (28); конэц (34); ража (27); роў (9); рэжа (3); рэза (3); скапэц (1); скапэц (27); сковпэц (2, 4, 10-14, 17, 21, 22, 24); скопáц (31); скопэц (8, 19); скопэц (7, 17, 25, 33); скóпэць (30); скопэць (32); скоўпэц (29); яма (4, 9, 22, 26, 32); ямка (2, 5-7, 14-16, 18-20, 23); ярус (29).

Пытанне 106: камякі (1, 28); картопляна ка́ша (19, 20, 26); картопляная ка́ша (18-20, 23); каўмякі (27); ка́ша (25); комнякі (3-6, 10-13, 15-17, 21, 22); ком'які (2, 7-9); кум'які (1); товкани́ца (14); товкан'и́ца (26); товканы́ца (24); товканы́ця (30); то́вча (31); товчэныкы (33); товчэня (32); тоўкани́ца (29); тоўчанка (34).

Пытанне 107: бер'эм'е (8); бер'эмне (16, 19, 20); берэмне (2); берэмок (34); бе'рэм'е (28); бырэм'е (30); бырэмне (32); бы'рэм'е (33); бэрэм'е (9); бэр'эмне (23, 26); бэрэмне (3-7, 10-18, 21, 22, 24, 25, 29); бярэм'е (1); бярэм'я (27); нарўчэ (31).

Пытанне 108: абрóць (28); вóбруць (27); вóздáчка (31); вóздэчка (23); вуздá (9); вуздэчка (8, 18); вуздэчка (5, 6, 10-13, 19, 22, 25, 28); лэйцы (1, 4, 11, 15, 16); обр'ить 'с попáсу вы'сты' (33: рэдк.); обр'отъ 'с попáсу вы'сты' (33: рэдк.); обрóць (2, 34); обрыть (32); обрыць (3, 9); уздэчка (7: рэдк., 14); уздэчка (7, 16); уздэчка (7); уздэчка (4, 14, 15, 17, 20, 21, 24-26, 29, 30, 33: запрагáты).

Пытанне 109: баранава́ць (1, 27, 28); бороновáт'и (23); бороновáтi (7: рэдк., 14); бороновáты (33); бороновáці (4: рэдк., 7-9, 18: рэдк.); бороновáць (2, 3, 34); бороновáц'и (7); валачы́ць (1); волоч'йт'и (23, 26); волочы́тi (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); волочы́ты (24, 25, 30, 32, 33); волочы́ці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); волочы́ць (2, 3, 34: рэдк.); волочы́ц'и (7); волочэ́тэ (31).

Пытанне 110: вэстрэ́са (24); вэстрэ́тiсa (7: рэдк., 14); вэстрэ́тiца (26); вэстрэ́цiсe (8); вэстрэ́ц'иц'иcа (7); вэстрэ́цiсiсa (7, 8), вэстрэ́тiца (2, 3); вэстрэ́цiсa (5); вэстрэ́цiца (9); зуэстрэ́тысa (33); зуэстрэ́т'иcа (23); споткáт'иcа (23); споткáцiсa (11); стрэ́нутысь (30); стрэ́нуты (25); стрэ́нутысa (25); стрэ́ты (25); стрэ́тiца (18, 28, 34); сўдосiвса (12); судосiвса

(6, 13, 14); судосііса (11); судбсііца (4, 6, 19, 20); судосііца (1, 15-17, 21, 22, 29); судосытысь (30, 32); судосэтысь (31); сусрэііса (4); устрэііца (1, 27).

Пытанне 111: спяваць (1, 27); спеваць (2, 34); сп^эваць (28); спиватэ (31); споваці (7: рэдк., 14, 17, 21, 22, 29); споваг'н (23); сповагы (24); споваці (3-8, 10-13, 15, 16, 18-20); споваць (3, 9); споваг'і (7); спывагы (24, 30, 32); спы^ват'н (26); спы^ваці (33); спэвагы (25).

Пытанне 112: дзеруга (34); дзярушка (28); ко́вдра (23); радзюга (2); радзюжка (5, 7, 8, 13, 15); радзюшка (1, 4, 6, 9, 27); радз'южка (7); раднó (3, 21, 24, 26, 30, 32, 33); раднóжка (7: рэдк.); раднóшка (14, 25); рэднó (29); цельнік (12); ці́ха (31); цэ́ха (4, 7, 10-13, 16-22).

Пытанне 113: каўнёр (1, 27, 28); аблажыць 'апусціць каўнёр' (1); воротнік (6, 13, 14, 29); залóга (31, 34); ковнёр (2, 14, 17, 18, 22, 24, 25); ковнір (33); ковны́р (26); ко́мёр (7); ко́мнёр (3-5, 8, 10-13, 15-17, 19, 20); ко́мн'эр (23); коўнёр (9, 34); кумі́р 'у кашулі' (32); кумні́р (30); обло́га (21, 32).

Пытанне 114: брата́ніч (34: гл. ТС); брата́ныч 'брата сын' (33); брата́нэць 'сын брата' (30); небóг (2); небóж (3-14, 18, 20); не'бóж (14-16, 19); не^абóж (28); нэбóг (23, 24); нэбóж (17, 21, 22, 25, 26); нябóж (1, 27); племяннік (5, 21); сестры́чыч 'сын сестры' (34); сынóвиц (31); сынóвэц (29); сынóвэць (32); сыстра́нэць 'сын сестры' (30); сы'стрычыч 'сы'стры сын' (33).

Пытанне 115: брата́нка (30, 34: гл. ТС); брата́ныца 'дочка брата' (33); дочэ́ніца (31); дочы́на (29); дочы́ныця (32); небóга (2-14, 16, 18, 20, 34: гл. ТС); не'бóга (15, 19); не^абóга (28); нэбóга (17, 21-26); нябóга (1, 27); племянніца (5, 21); сестры́чня 'дочка сестры' (34); сыстра́нка 'дочка сыстры' (30); сы'стрычня 'дочка сы'стры' (33).

Пытанне 116: ма́быць (1); ма́буць (34); мо́жа (1, 27); мо́жэ (25); му́сіт (4, 7, 8, 10-22, 29); му́сіць (2, 3, 5, 6, 8, 9, 28); му́с'н (23); му́с'ит (23); му́с'ить (26); му́сіть (31); му́сыть (24, 30, 32, 33).

Пытанне 117: це́ра'з (9); кы́рыз (32); кру́з окно (32, 34); кру́зь огонь (33); проз (10, 13 'проз окно'); чы́рыз (31); чы́рыз (30, 32); чы́ры'з (33); чэ́раз (27); чэ́рас (28); чэ́р'эз (14, 16, 23, 26); чэ́рэз (1-8, 10-15, 17-22, 24-26, 29); це́рас (28); це́рэс (34).

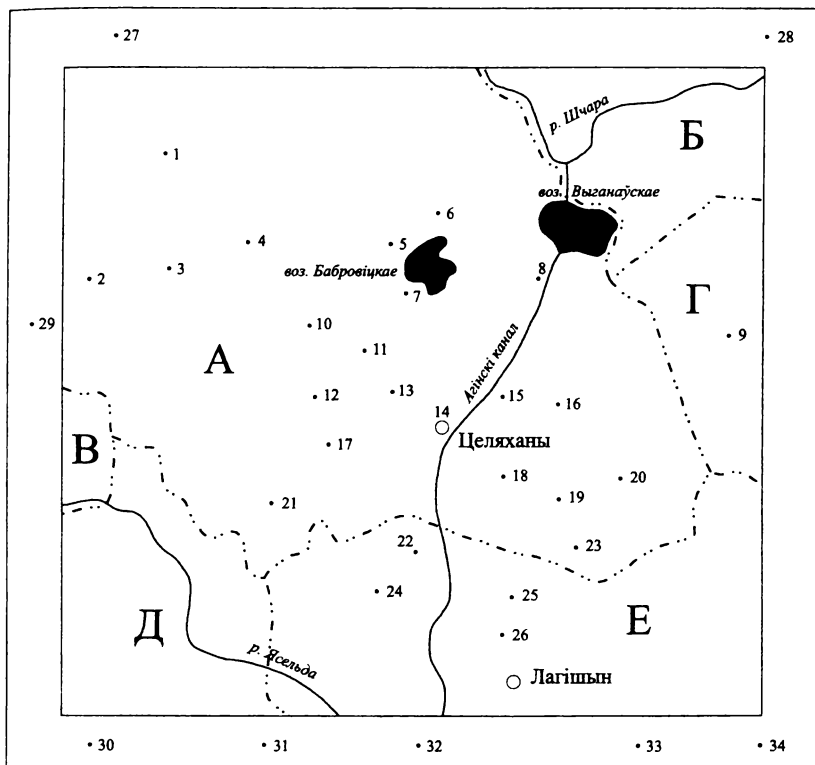
СПС
абследаваных населеных пунктаў

№	Населены пункт	Раён
1	Гічыцы.....	Івацэвіцкі
2	Жытлін.....
3	Вулька Аброўская.....
4	Козікі.....
5	Вяда.....
6	Тупічычы.....
7	Бабровічы.....
8	Выганашчы.....
9	Раздзялавічы.....	Ганцавіцкі
10	Вялікая Гаць.....	Івацэвіцкі
11	Малая Гаць.....
12	Святая Воля.....
13	Доўгая.....
14	Целяханы.....
15	Вулька Целяханская.....
16	Соміна.....
17	Турная.....
18	Горталь.....
19	Гутка.....
20	Краі.....
21	Гошча.....
22	Азарычы.....	Пінскі
23	Рэчкі.....	Івацэвіцкі
24	Сакалоўка.....	Пінскі
25	Валішча.....
26	Трасцянка.....
27	Панкі.....	Івацэвіцкі
28	Карацк.....	Клецкі
29	Першамайская.....	Бярозаўскі
30	Ушкавіца.....	Кобрынскі
31	Субаты.....	Драгічынскі
32	Сіманавічы.....
33	Рухча.....	Столінскі
34	Пагост.....	Жыткавіцкі

АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК
абследаваных населеных пунктаў

Азарычы.....	22
Бабровічы.....	7
Валішча.....	25
Вулька Аброўская.....	3
Вулька Целяханская.....	15
Выганашчы.....	8
Вяда.....	5
Вялікая Гаць.....	10
Гічыцы.....	1
Горталь.....	18
Гошча.....	21
Гутка.....	19
Доўгая.....	13
Жытлін.....	2
Карацк.....	28
Козікі.....	4
Краі.....	20
Малая Гаць.....	11
Пагост.....	34
Панкі.....	27
Першамайская.....	29
Раздзялавічы.....	9
Рухча.....	33
Рэчкі.....	23
Сакалоўка.....	24
Святая Воля.....	12
Сіманавічы.....	32
Соміна.....	16
Субаты.....	31
Трасцянка.....	26
Тупічычы.....	6
Турная.....	17
Ушкавіца.....	30
Целяханы.....	14

І. Выганаўскае Палессе і наваколлі

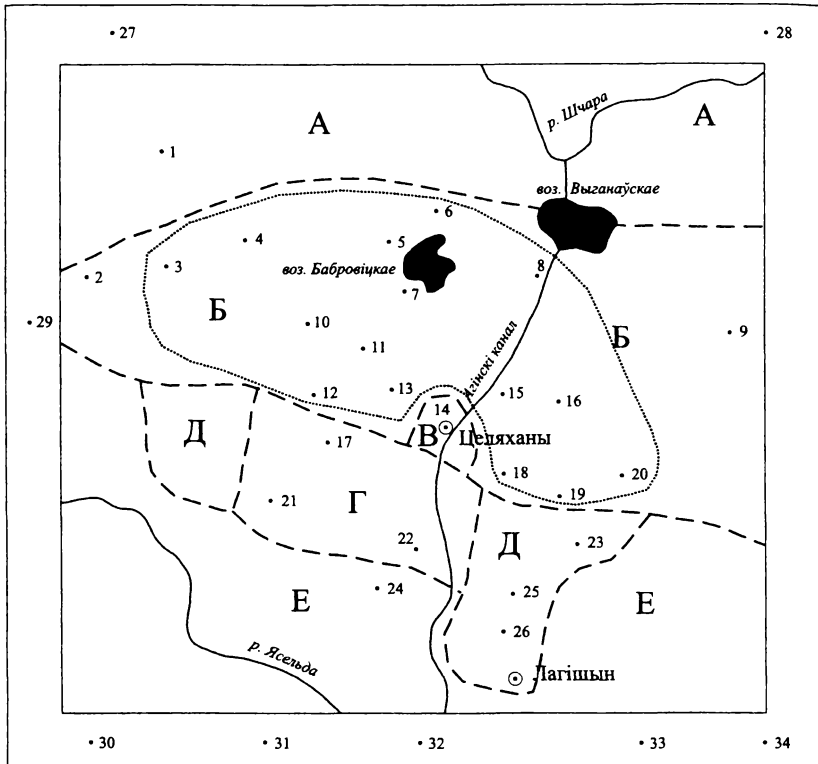

Раёны Брэсцкай вобласці:

А — Івацэвіцкі	Г — Ганцавіцкі
Б — Ляхавіцкі	Д — Іванаўскі
В — Бярозаўскі	Е — Пінскі

----- Межы раёнаў

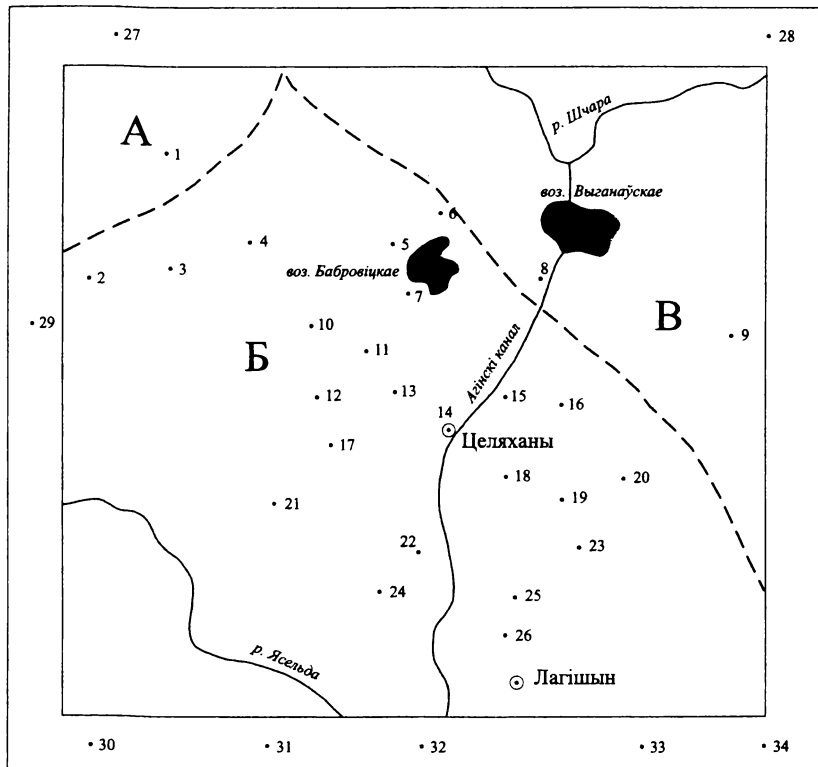
II. Гаворкі Выганаўскага Палесся і наваколляў

- А — гродзенска-баранавіцкія (панямонскія)
 Б — паўночнабрэсцкія
 В — гаворка г.п. Целяханы
 Г — паўднёвацеляханскія
 Д — валішчанска-аброўскія
 Е — паўночназагародскія і сярэднезагародскія

- - - - - Межы гаворак
 Цэнтральнацеляханская падгрупа паўночнабрэсцкіх гаворак

III. Этнаграфічныя рэгіёны (па Цітову В.С.)

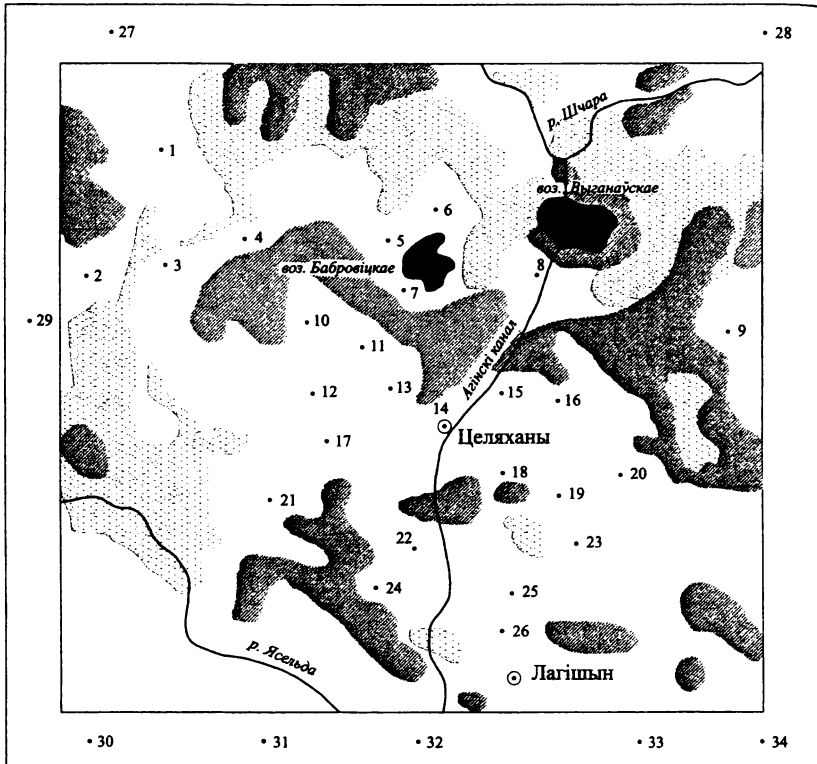
А — Паўночна-Заходні, або Панямонскі рэгіён, уключаючы кантактную зону з перавагай панямонскіх элементаў

Б — Заходнепалескі рэгіён, уключаючы кантактную зону з перавагай заходнепалескіх элементаў

В — Усходнепалескі рэгіён, уключаючы кантактную зону з перавагай усходнепалескіх элементаў

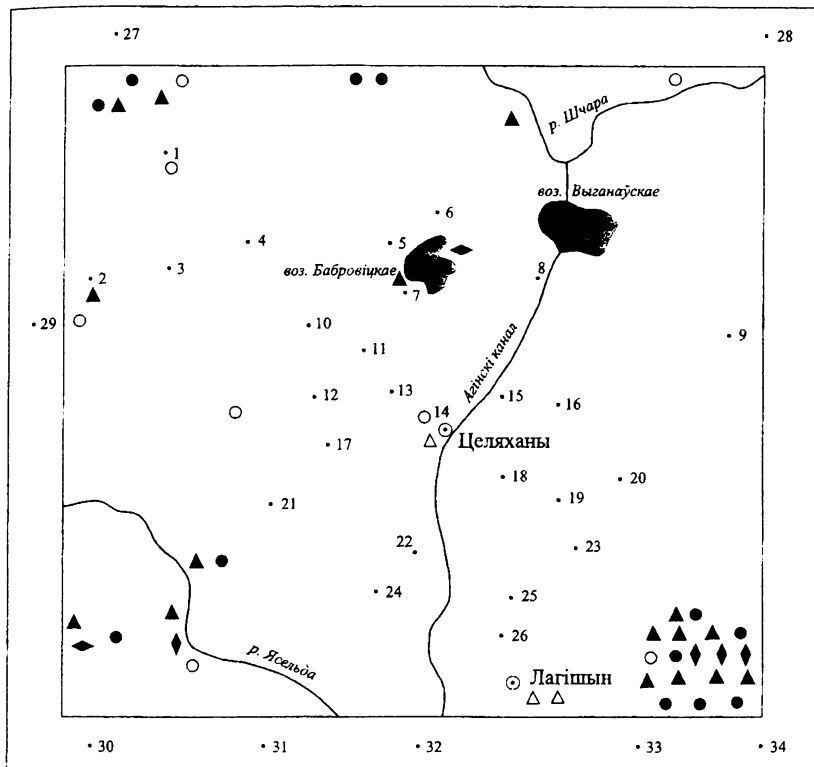
----- Межы этнаграфічных рэгіёнаў

IV. Лясныя і балотныя масівы ў сярэдзіне XX ст.

- Лясныя масівы
- Балотныя масівы

V. Каменны і бронзавы век

Канец палеаліту, мезаліт (X—VII тыс. да н.э.).

◆ *Стаянкі:* Бабровіцкае возера, Опаль.

Мезаліт (IX — першая палова V тыс. да н.э.).

◆ *Стаянкі:* Моталь, Новы Двор, Пагост Загародскі, Чухава.

Неаліт (каля 4500—1750 г. да н.э.).

▲ *Стаянкі:* Бабровіцкае возера, Жытлін, Любішчыцы, Мерчышы, Мінічы, Моталь, Опаль, Пагосцкае возера (Аляксандраўка, Ботава, Вяз, Камень, Новы Двор, Пагост Загародскі, Чухава), Тышкавічы, Чамялы.

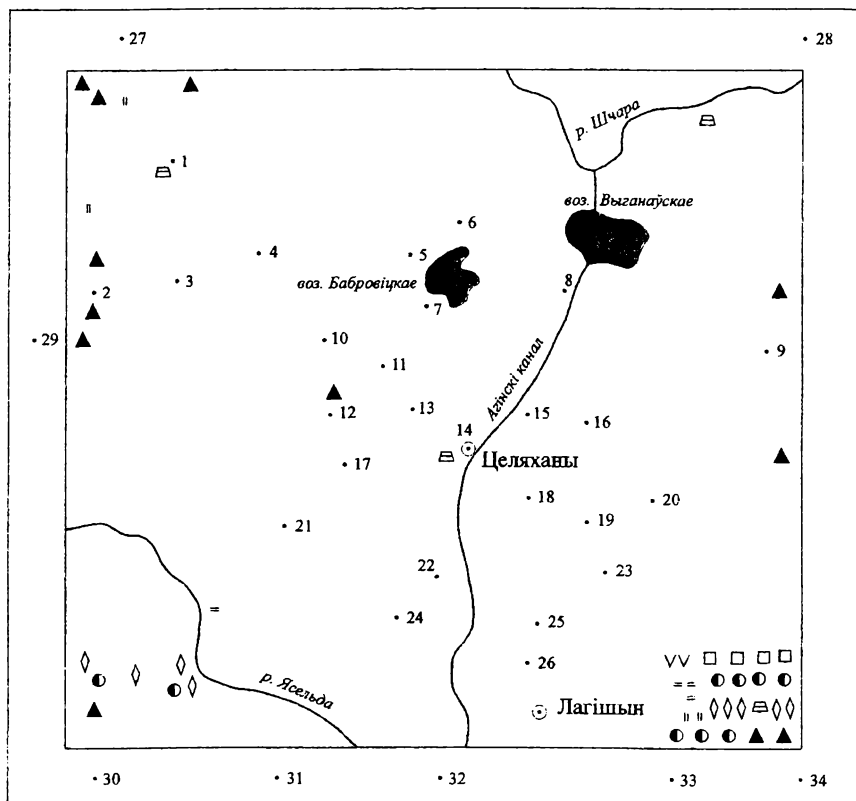
△ *Асобныя знаходкі:* Каўняцін, Новая Зямля, Целяханы.

Бронзавы век (каля 1750—650 г. да н.э.).

● *Паселішчы (стаянкі):* Волька, Крошын, Любішчыцы, Магіліцы, Пагосцкае возера (Аляксандраўка, Ботава, Вяз, Камень, Пагост Загародскі, Чухава), Тышкавічы, Ушрава (тшцінецкая культура).

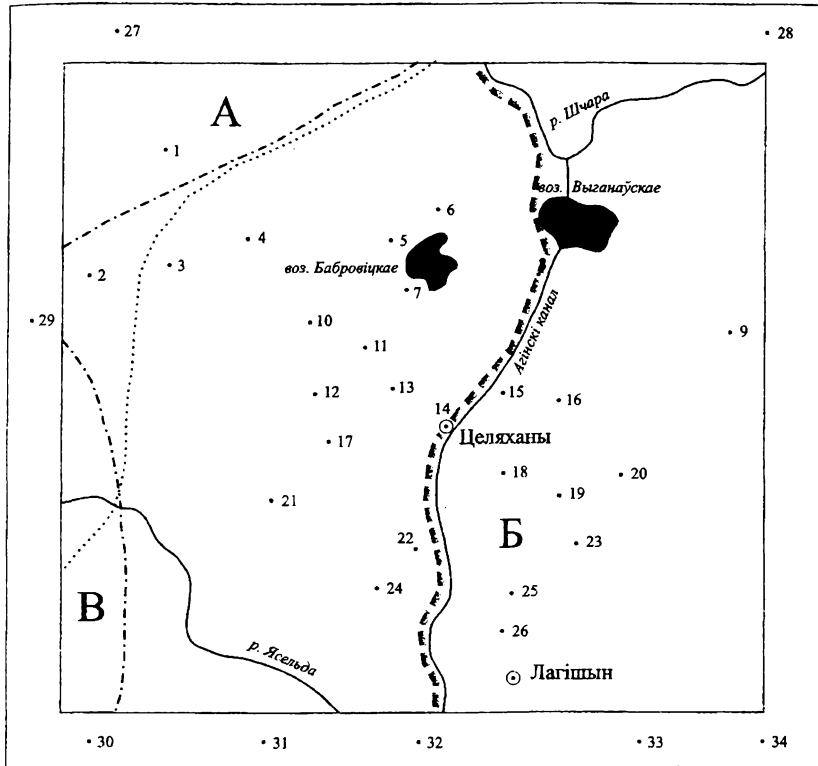
○ *Асобныя знаходкі:* Аброва, Гічышы, Залужжа, Корачын, Мокрая Дубрава, Моталь, Целяханы, Чамялы.

VI. Жалезны век і ранні феадалізм

- Помнікі мілаградскай культуры: Пагосцкае возера (Вяз, Камень, Пагост Загародскі, Чухава).
- ◇ Помнікі зарубінецкай культуры: Заазер'е, Моталь, Опаль, Пагосцкае возера (Боркі, Камень, Новы Двор, Пагост Загародскі, Чухава), Упірава.
- ▽ Помнікі банцараўскай культуры: Ботава, Пагост Загародскі.
- Славянскія помнікі VI—X ст.: Заазер'е, Опаль, Пагосцкае возера (Аляксандраўка, Бакінічы, Боркі, Камень, Новы Двор, Пагост Загародскі, Чухава).
- ≡ Гарadzішчы VI—XIII ст.: Гічыцы, Залужжа — Свяціца, Пагост Загародскі, Целяханы.
- ▲ Славянскія курганы X—XIII ст.: Бакінічы, Бьшень, Жытлін, Івацэвічы, Корачын, Косава, Люсіна, Лядавічы, Малькавічы, Святая Воля, Сопна — Вылазы, Хадакі.
- = Асобныя знаходкі жалезнага веку: Ботава, Дубы, Мокрая Дубрава, Тышкавічы.
- || Асобныя знаходкі XI—XIII ст.: Боркі, Зыбайлы, Камень, Пагост Загародскі.

ВІІ. Феодальныя княствы і землі ў ХІІ—ХІІІ ст.

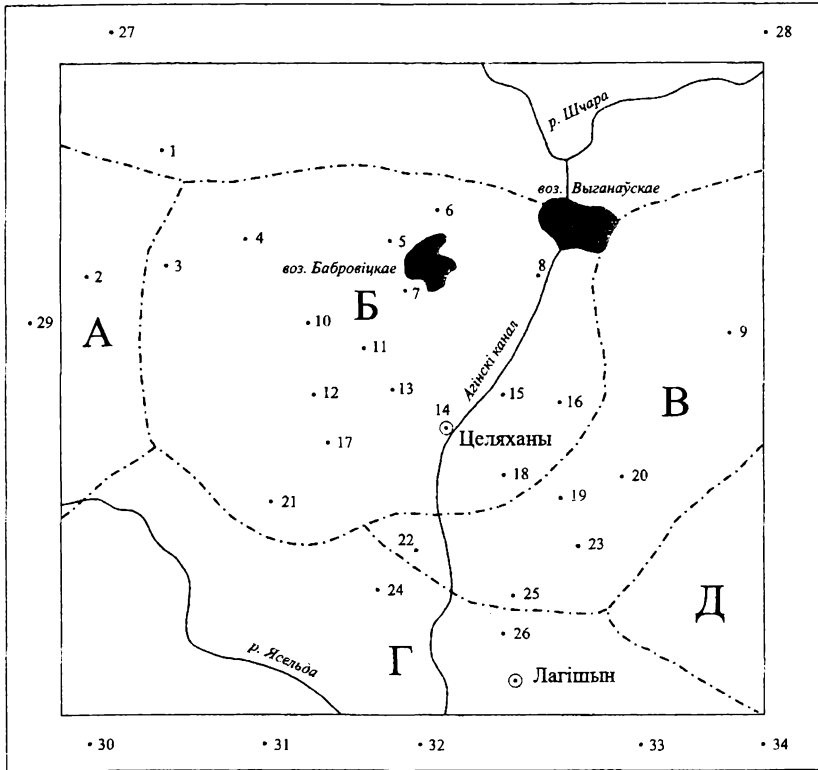

- А — Чорная Русь
- Б — Пінскае княства
- В — Берасцейская зямля (воласць)

- Межы княстваў і зямель
- Мяжа Літвы каля 1252 г.

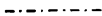
— — — — — Старадаўні шлях Пінск — Слонім

VIII. Воласці і ўдзельныя княствы ў XV — першай палове XVI ст.
(у складзе Вялікага Княства Літоўскага)

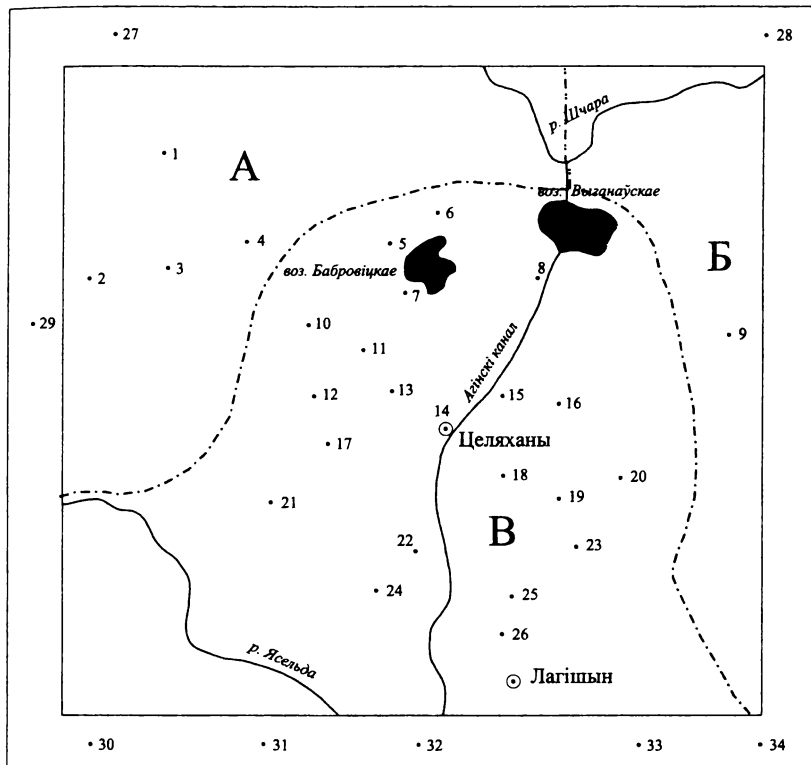

- А — Здзітаўская воласць
 Б — Вядская воласць (вядома з 1401 г., з 1508 г. у складзе Пінскага княства)
 В — Ліпская воласць
 Г — Пінскае княства
 Д — Бобрыцкая воласць

Межы валасцей і княстваў

IX. Адміністрацыйны падзел у канцы XVI ст.
(у складзе Вялікага Княства Літоўскага, састаўной часткі Рэчы Паспалітай)

Новагародскае ваяводства:

А — Слоні́мскі павет

Б — Кле́цкі павет

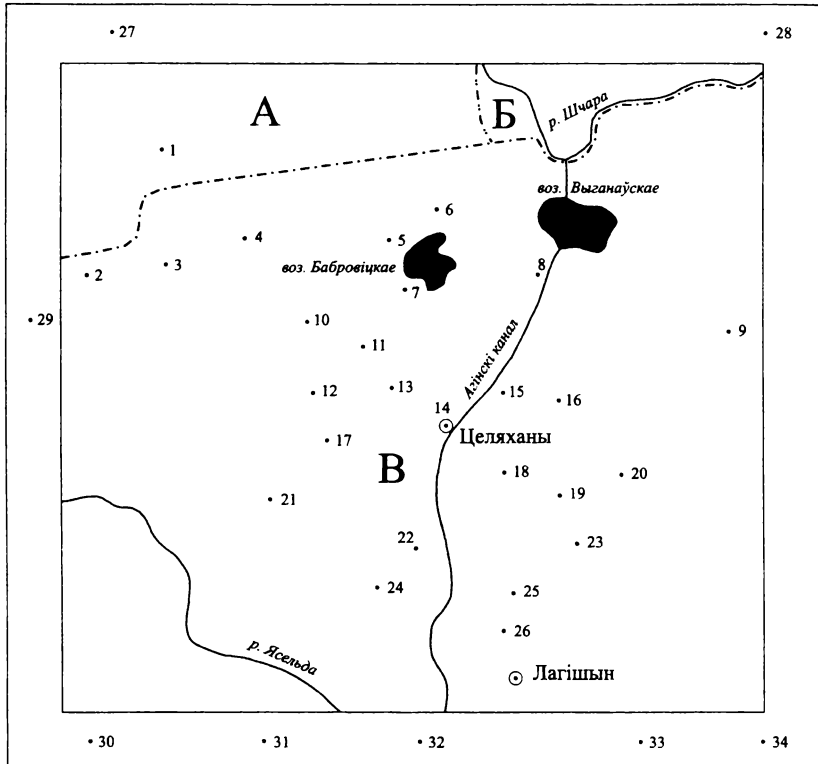
Берасцейскае ваяводства:

В — Пінскі павет

----- Межы ваяводстваў

- · - · - · Межы паветаў

Х. Адміністрацыйны падзел у канцы XVIII ст.
(у складзе Вялікага Княства Літоўскага, састаўной часткі Рэчы Паспалітай)

Навагрудскае ваяводства:

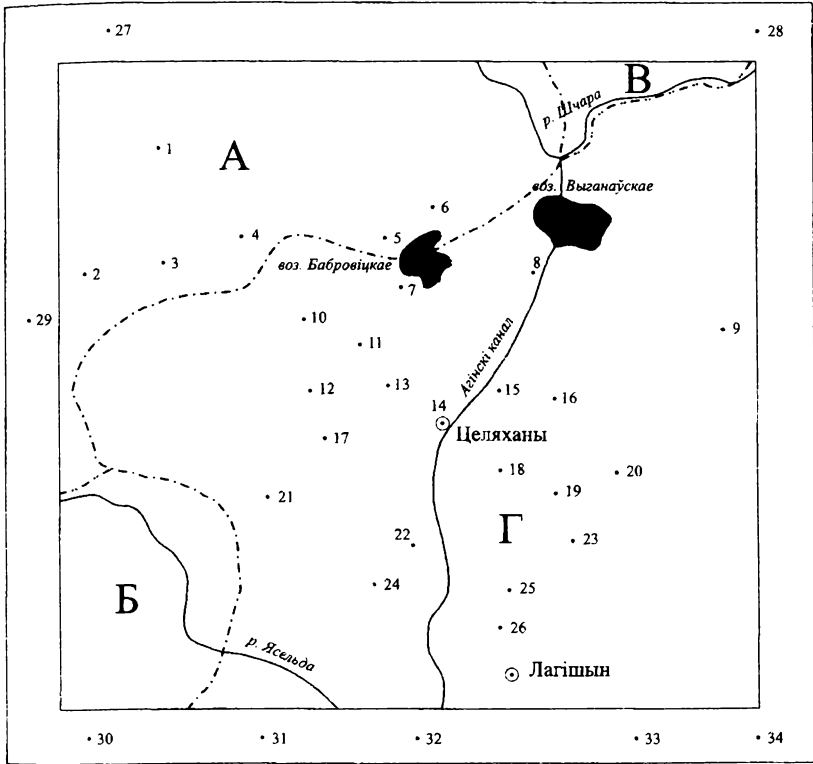
- А — Слоні́мскі павет
- Б — Навагрудскі павет

Брэ́сцкае ваяводства:

- В — Пінскі павет

- Межы ваяводстваў
- Межы паветаў

XI. Адміністрацыйны падзел у канцы XIX — пачатку XX ст.
(у складзе Расіі)

Гродзенская губерня:

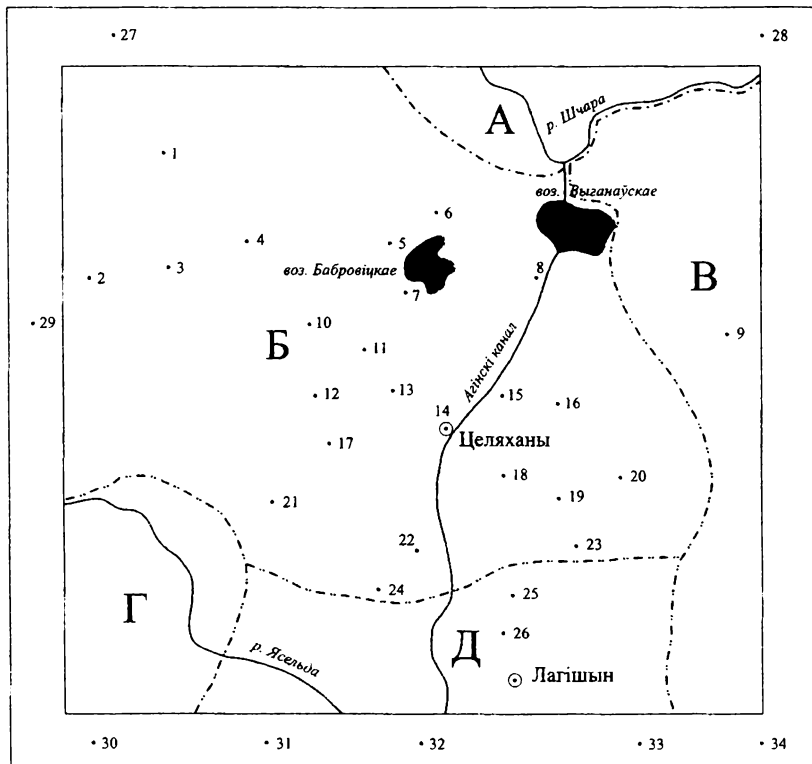
- А — Слоні́мскі павет
- Б — Кобры́нскі павет

Мінская губерня:

- В — Навагрудскі павет
- Г — Пінскі павет

- Межы губерняў
- Межы паветаў

ХІІ. Адміністрацыйны падзел у 20—30-я гады ХХ ст.
(у складзе Польшчы)

Навагрудскае ваяводства:

А — Баранавіцкі павет

Палескае ваяводства:

Б — Косаўскі павет

В — Лунінецкі павет

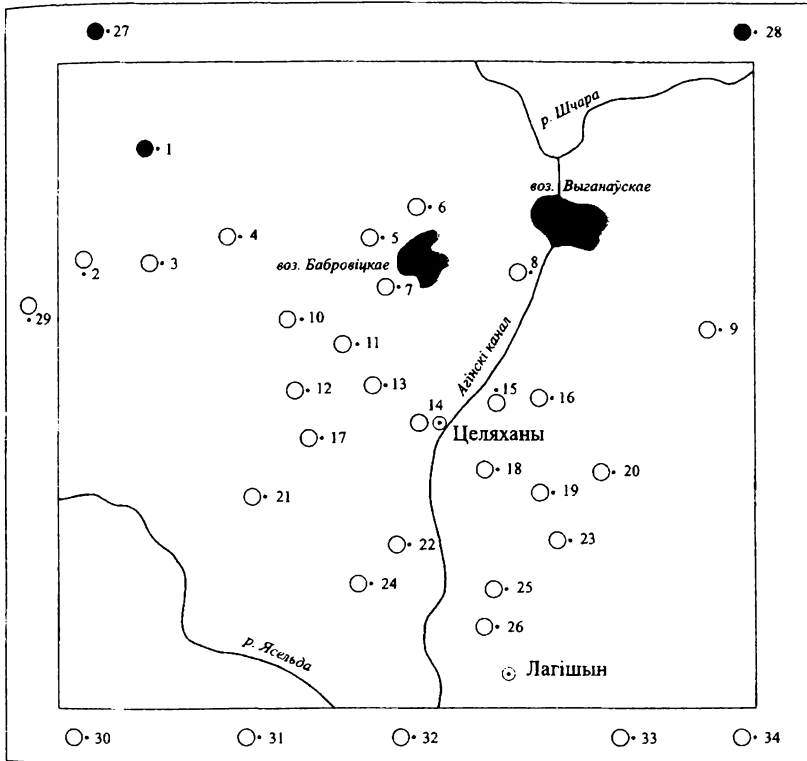
Г — Драгічынскі павет

Д — Пінскі павет

----- Межы ваяводстваў

----- Межы паветаў

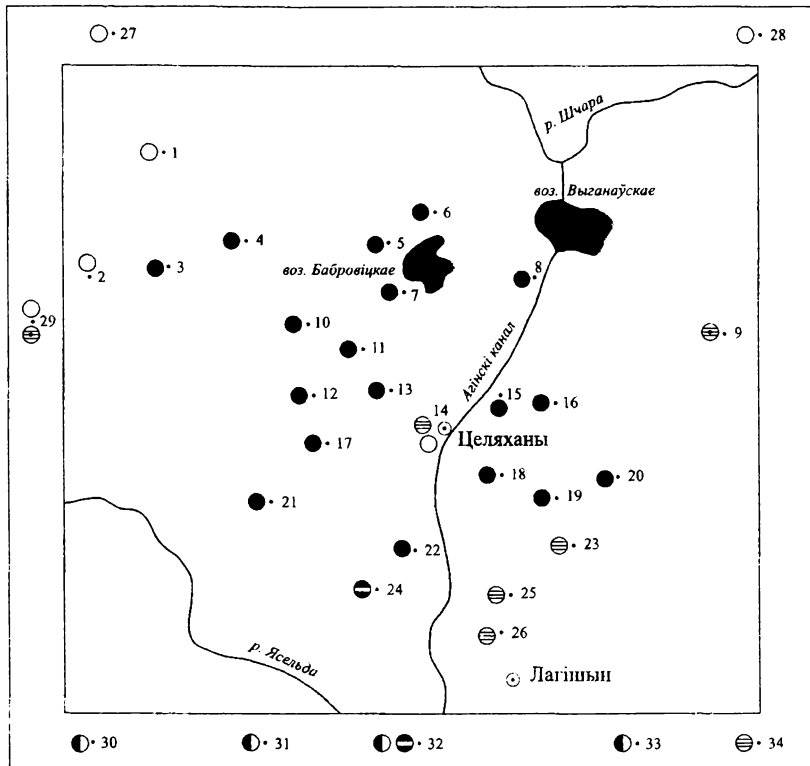
Карта №1. Галосны на месцы *o ў пераднаціскных складах пасля цвёрдых зычных

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №1

- [o]: голова, дарога, молоко
- [a]: галава, дарога, малако

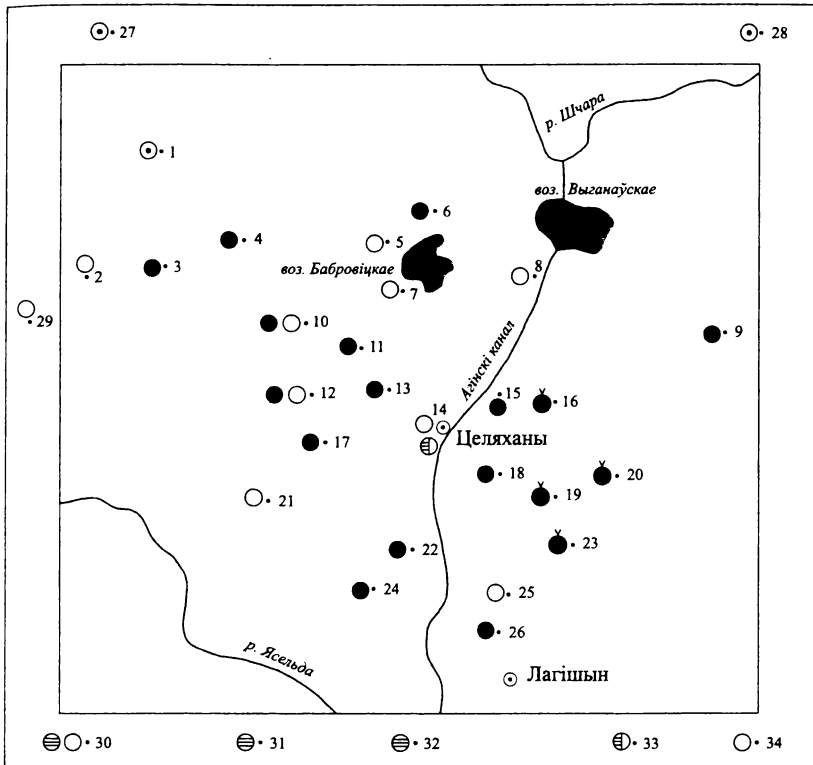
Карта №2. Галосны на месцы *o ў новых закрытых складах пад націскам

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №2

- [э(ё)]: вэ́з, вѐз, нѐс, стѐл
- ⊖ [ѐ]: вѐз, нѐс, стѐл
- ⊕ [уѐ]: вуѐз, нуѐс, стуѐл
- [о]: воз, нос, стол
- ◐ [ы]: вѣз, нѣс, стѣл
- ◑ [і(и)]: віз, виз, ніс, нис, сті́л, стил

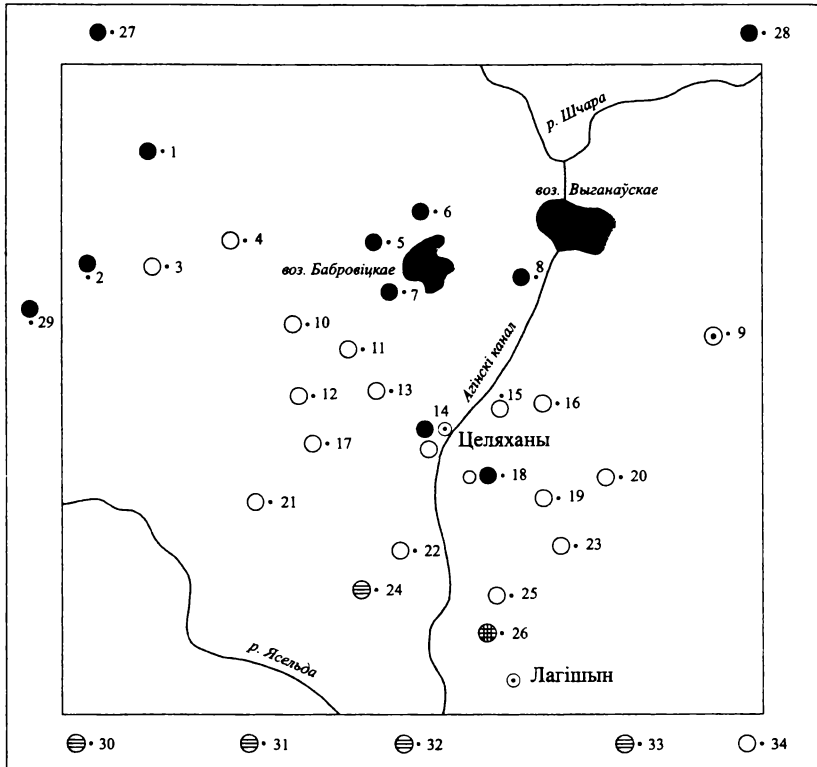
Карта №3. Галосны на месцы *o ў прыназоўніку пад

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №47

- [ы]: пыд
- [i]: пiд
- ⊕ [y]: пуд
- ⊕ [ô]: пôд
- [o]: под
- ⊙ [a]: пад

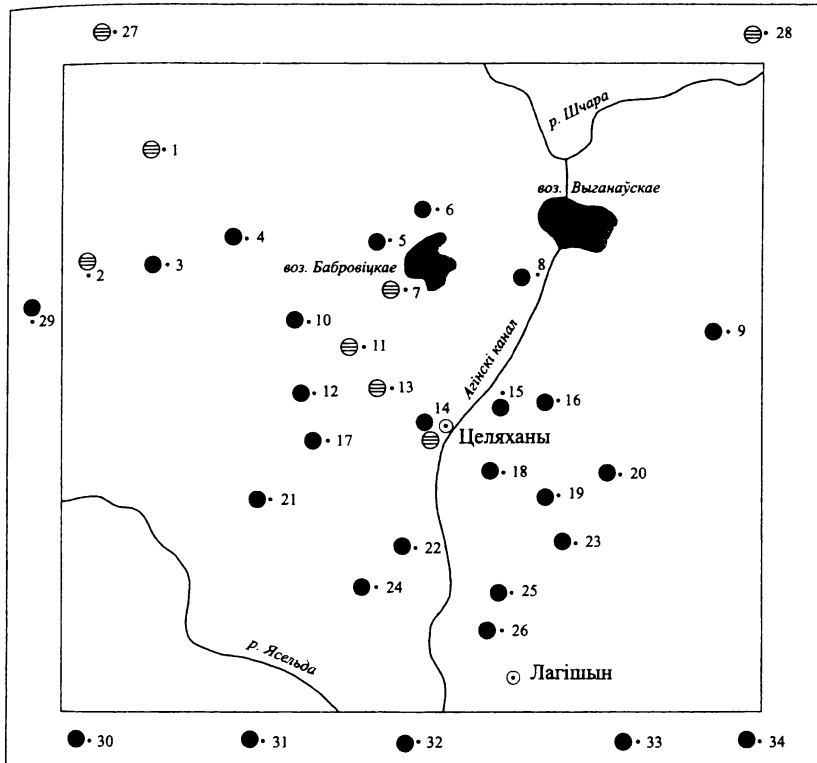
Карта №4. Галосны на месцы націскаго *ѣ

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №3

- [e]: лес, сѣно, снѣг
- [ɛ]: лѣс, сѣно, снѣг
тое ж спарадычна
- ⊙ [jɛ]: лѣс, сѣно, снѣг
- ⊕ [y]: л'ыс, с'ыно, сныг
- ⊖ [i]: лис, сіно, сніг

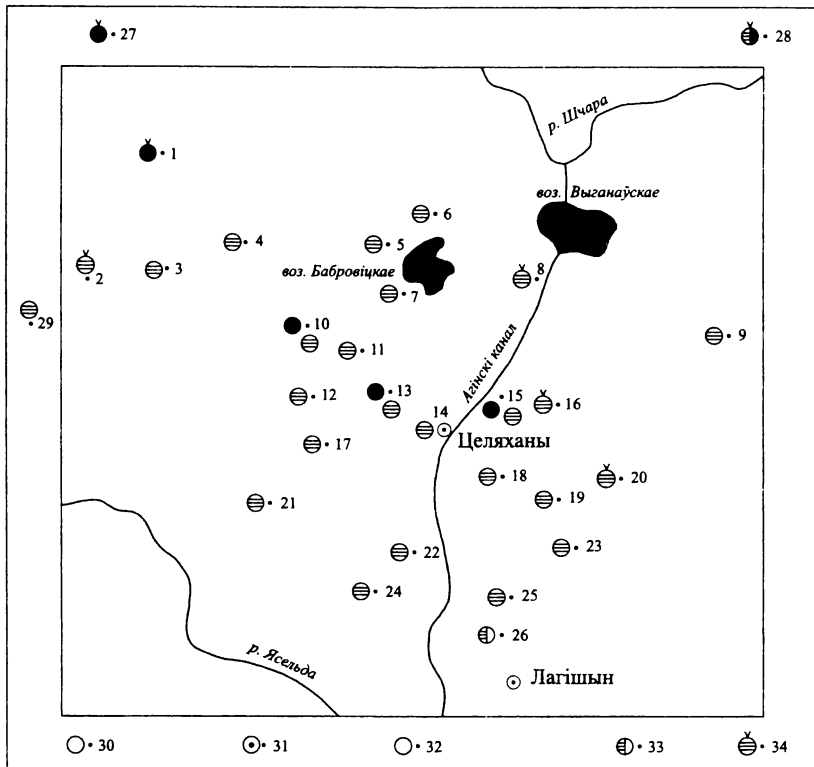
Карта №5. Паслянаціскны галосны ў слове *вёцэр*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №3

- [o]: вёцёр, вётёр і інш.
- ⊖ [e]: вёцэр і інш.

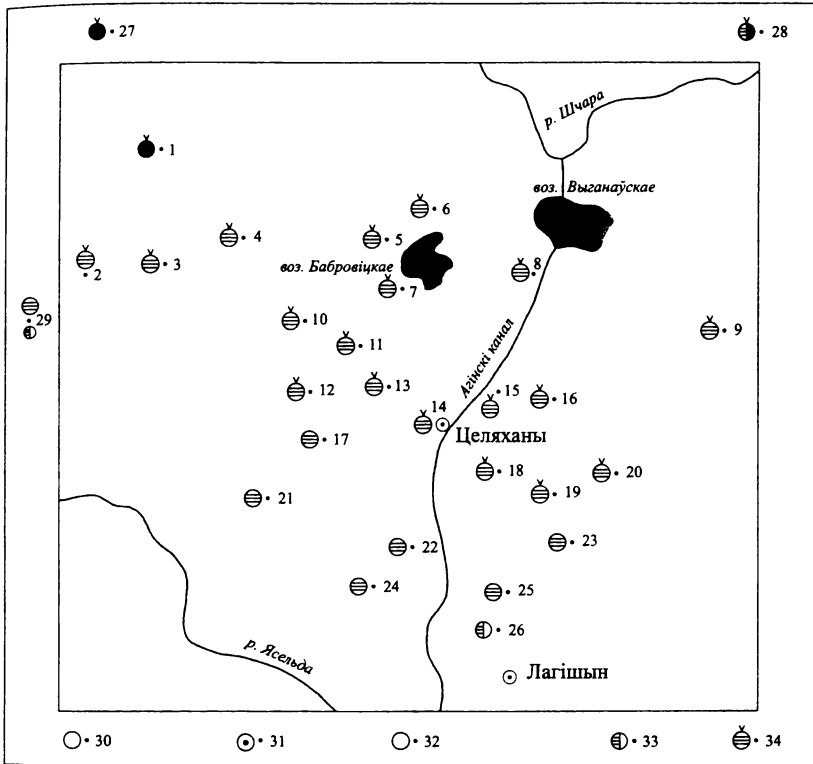
Карта №6. Галосны на месцы *е, *ѣ ў першым пераднаіцкім складзе пасля губных

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №4

- [a]: вясна́, бяда́, мяшо́к
- [a]: вясна́, бада́, машо́к
- ⊗ [e']: ве'сна́, бе'да́, ме'шо́к
- ⊕ [e]: весна́, беда́, мешо́к
- ⊕ [э]: вэсна́, бэда́, мэшо́к
- ⊕ [ы']: вы'сна́, бы'да́, мы'шо́к
- [ы]: высна́, быда́, мышо́к
- [и]: висна́, бида́, мишо́к

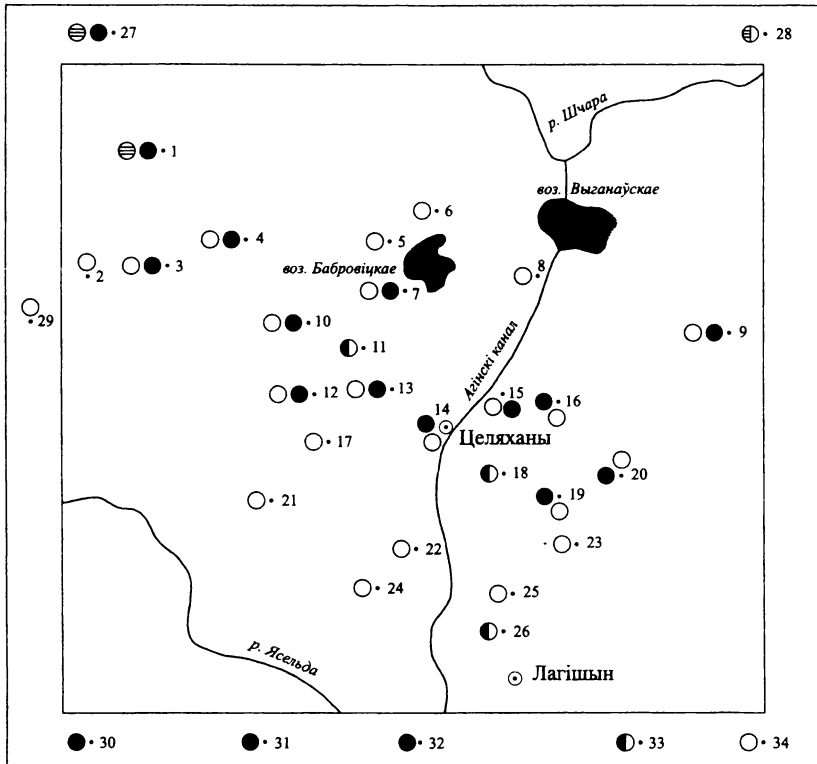
Карта №7. Галосны на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе пасля прыднязыхных *д, *т, *з, *с, *н

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №5;
гл. таксама пытанне №19

- [а]: зямля, сьлё
- ⊖ [e]: зe'мля, сe'лё
- ⊕ [e]: зe'мля, сe'лё
- ⊗ [э]: зэмля, сэлó
- ⊙ [ы]: зы'мля, сы'лó
- ⊚ адзначана слова сы'лó
- [ы]: зымля, зымня, сылó
- ⊙ [и]: зимне, силó

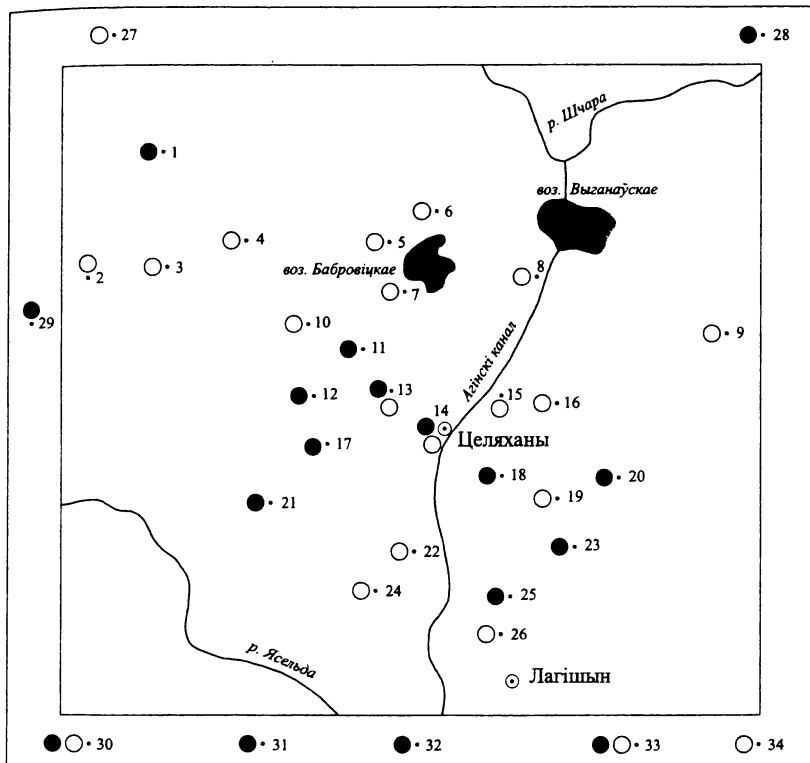
Карта №7а. Пераднаціскны галосны ў слове *няма́*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №19

- [i(ы)]: н^іма́, н^ыма́
- ◐ [i'(ы')]: н^{і'}ма́, н^{ы'}ма́
- [e], [э]: н^ема́, н^эма́
- ◑ [e']: н^{е'}ма́
- ◓ [a]: н^яма́

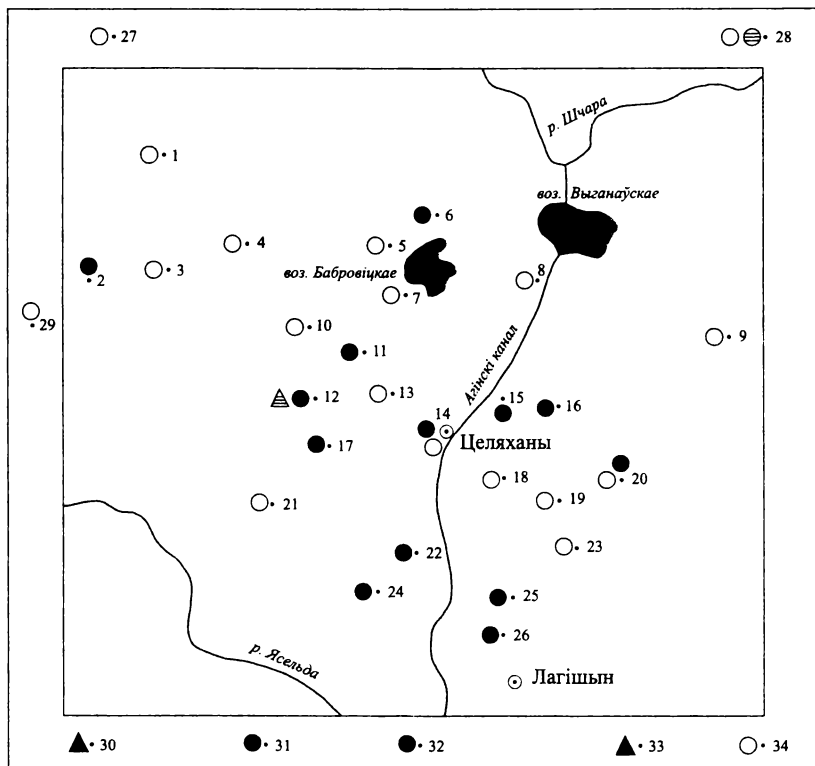
Карта №8. Галосны на месцы *е ў слове далёка

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №6

- [o]: далёко, далёка
- [e], [э]: далёко, далэко

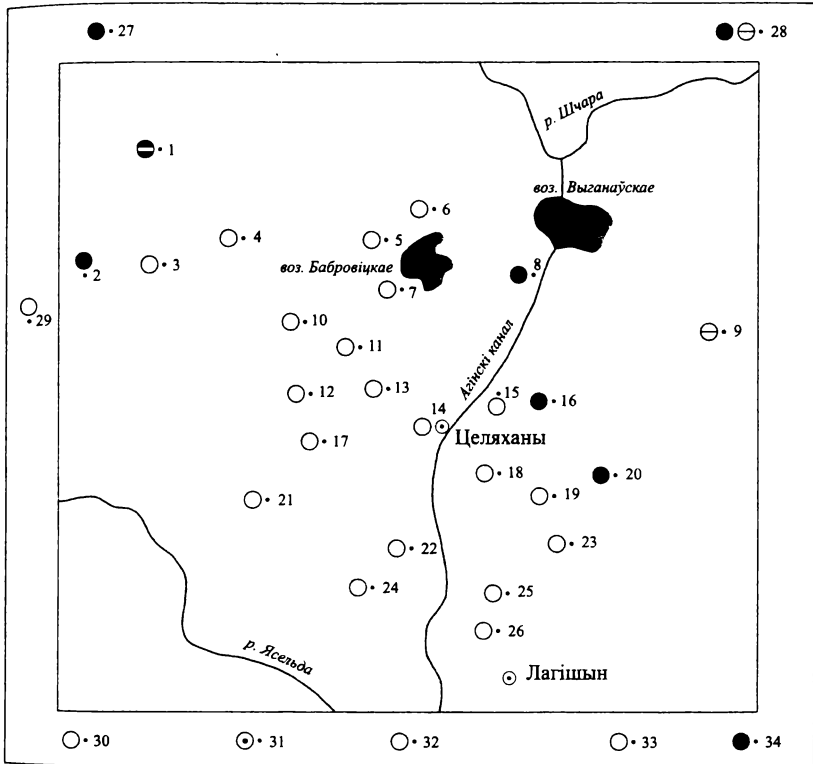
Карта №9. Вымаўленне слова *авёс*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №7

- аўёс, оўёс
- ов'ёс
- ⊗ авёс
- ▲ овёс
- ▲ овёс

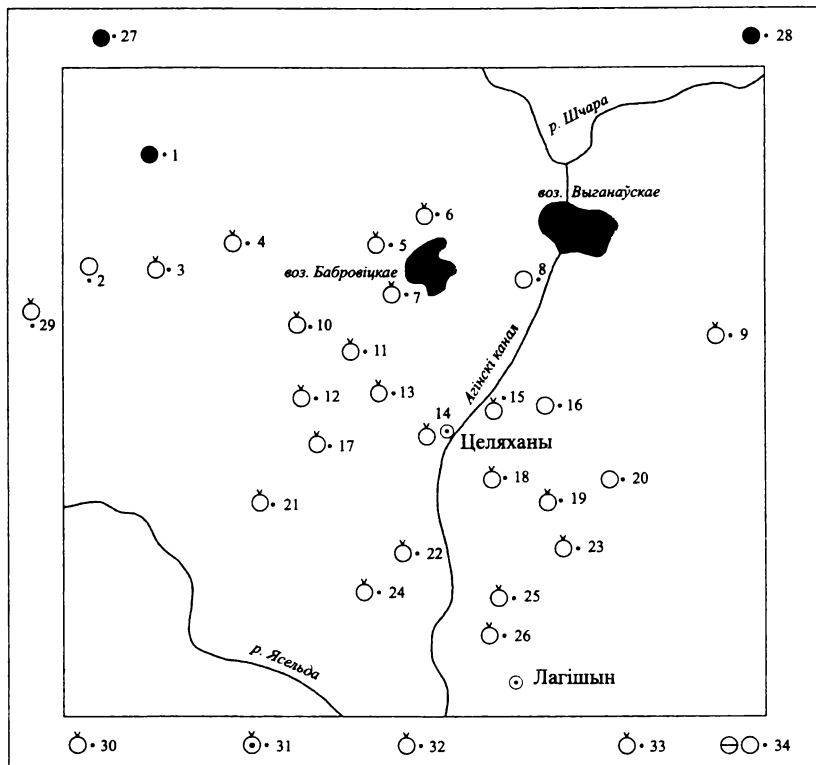
Карта №10. Вымаўленне слова мёд

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №8

- мэд
- мєд, мет
- ⊖ м'ёд, м'ёт
- ◐ мёд
- ⦿ мад

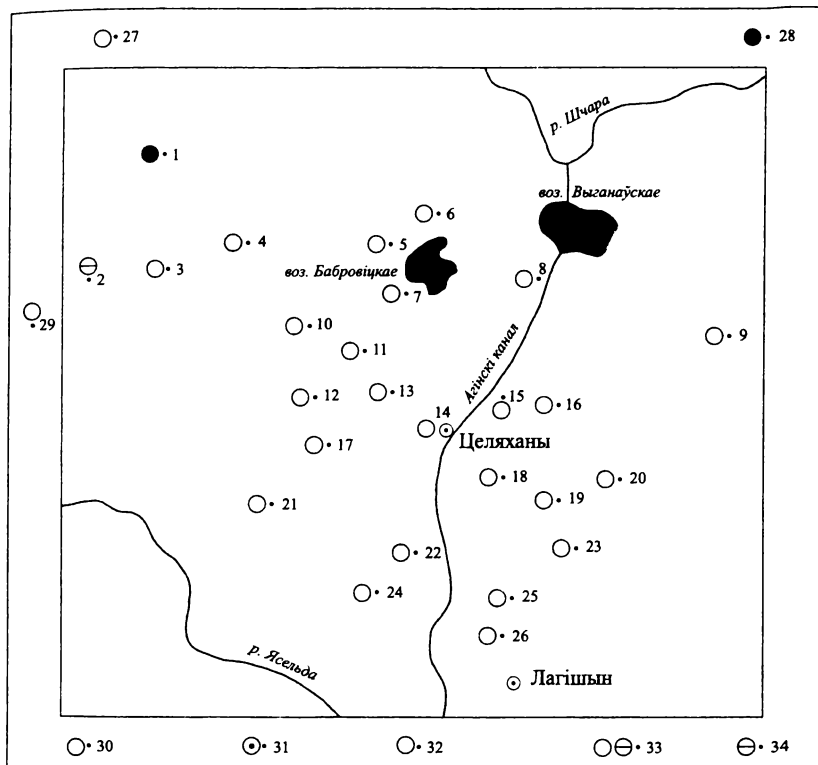
Карта №11. Вымаўленне слова *вэчар*

Карта складзена на магэрыяле адказаў на пытанне №9

- вэчор
- вэчор
- ⊖ вэчэр
- вэчар
- ⊙ вачур

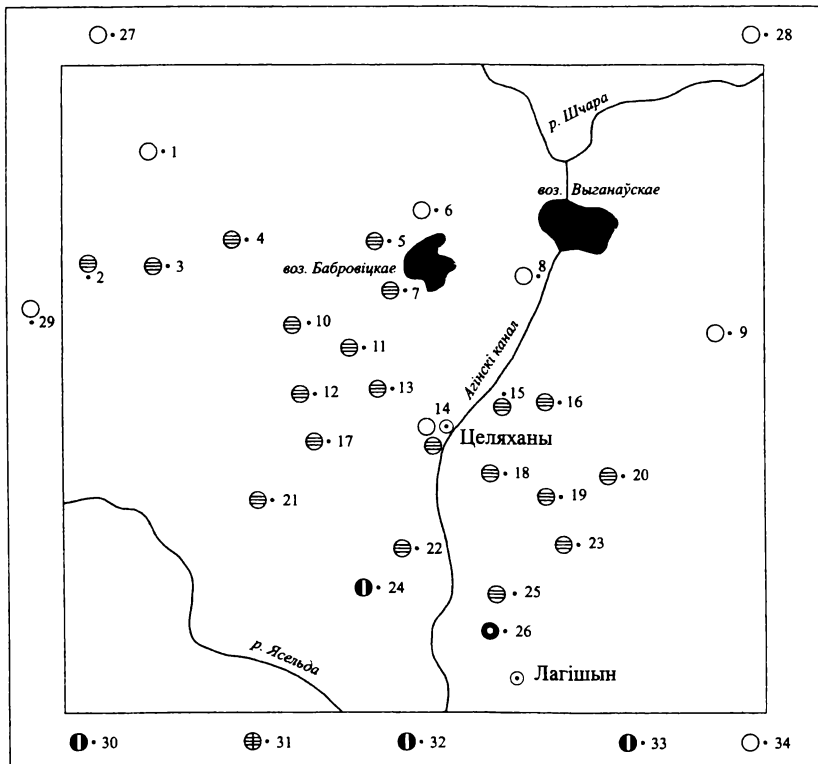
Карта №11а. Паслянаціскны галосны ў слове *бэраг*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №18

- [o]: бэрог, бэрог
- ⊖ [э]: бэрэг, бэрэг
- [а]: бэраг
- ⊙ [у]: бэруг

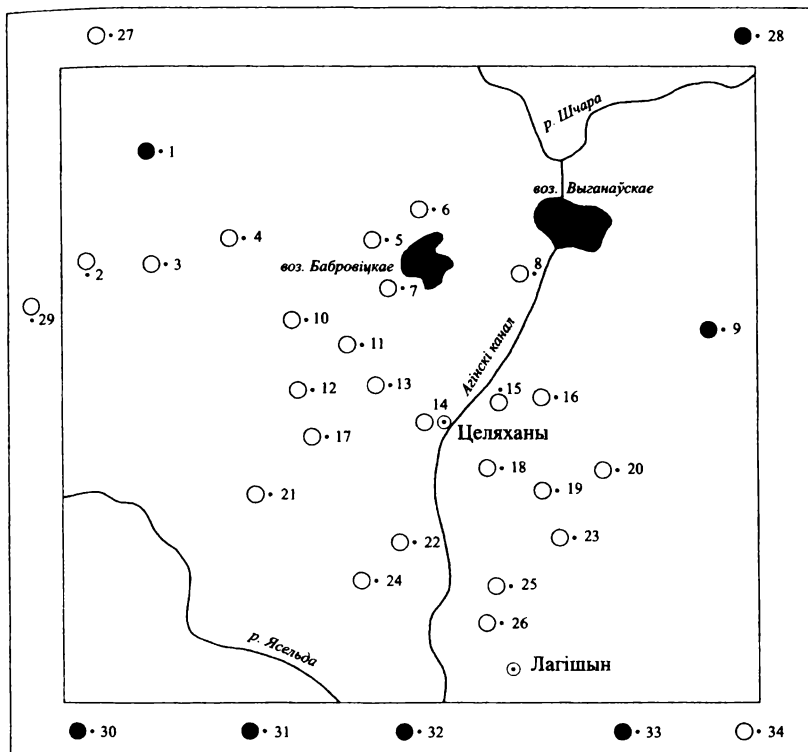
Карта №12. Вымаўленне слова *хлеў*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №10

- хлеў, хлѣў
- ⊖ хлѣw, хлѣw
- ⊕ хлiв
- ⦿ хлiв
- хл'ы'v

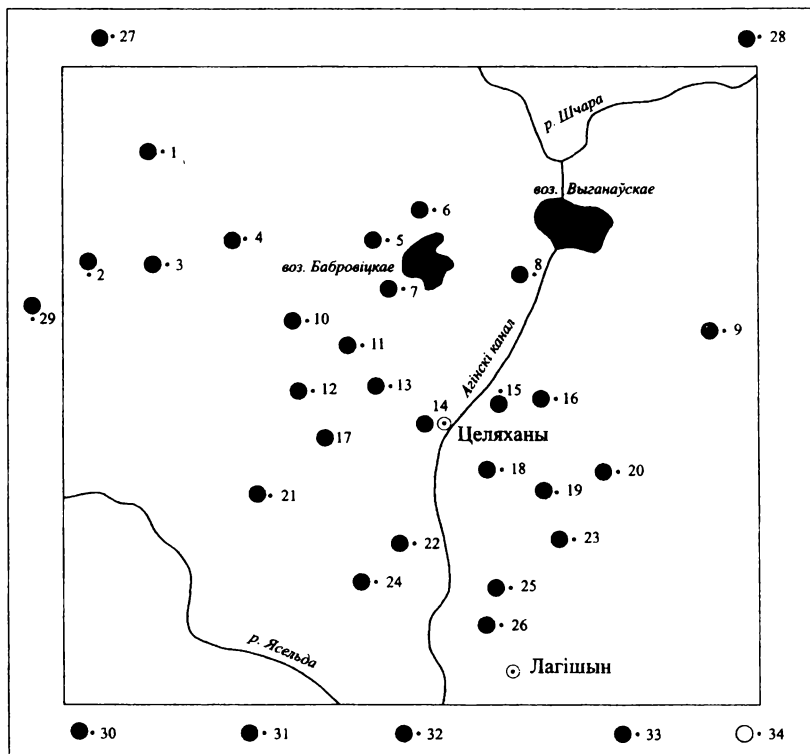
Карта №13. Галосны на месцы **ę* ў пераднаціскным складзе ў словах *глядзеў*, *злякаўся*, *злякіцца*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №11

- [e]: гледзеў і інш.
- [a]: глядзеў і інш.

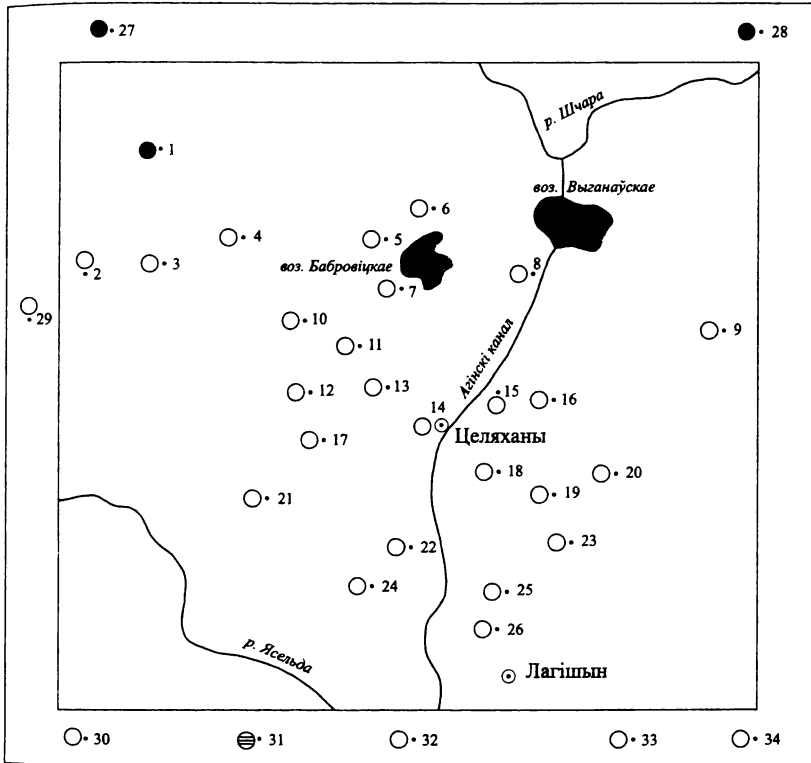
Карта №14. Галосны на месцы *ѣ ў пераднаціскным складзе ў слове *узля́*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №11

- [е]: узелá і інш.
- [а]: узялá і інш.

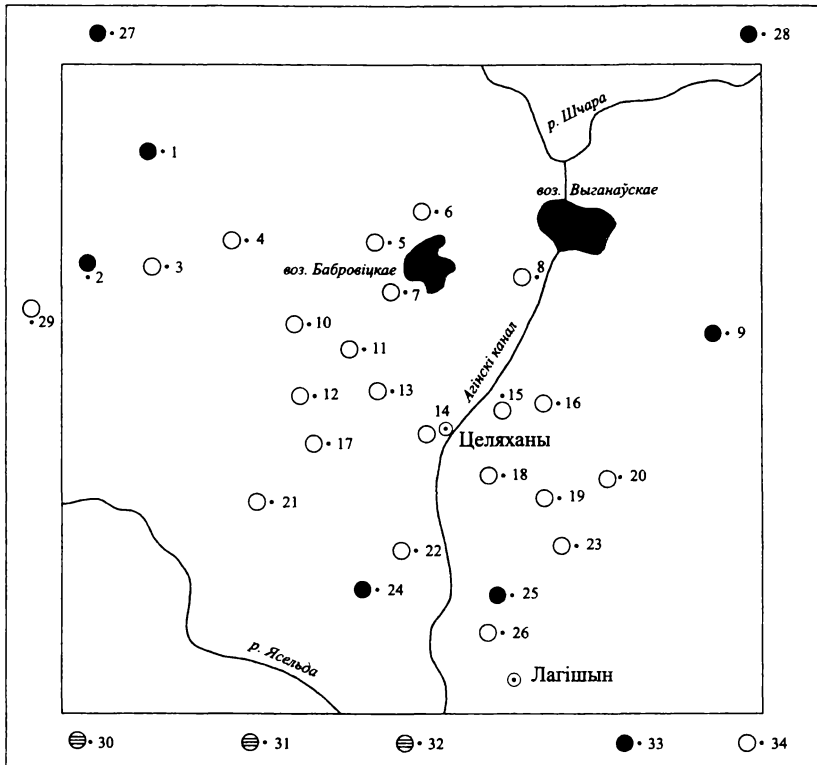
Карта №15. Галосны на месцы **ę* ў паслянаціскным складзе ў словах *зайц*, *пáмяць*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №11

- [e], [э]: *зэц*, *пáмэць* і інш.
- [a]: *зайц*, *пáмяць*
- ⊖ [i(и)]: *зайц*, *пáмiць*

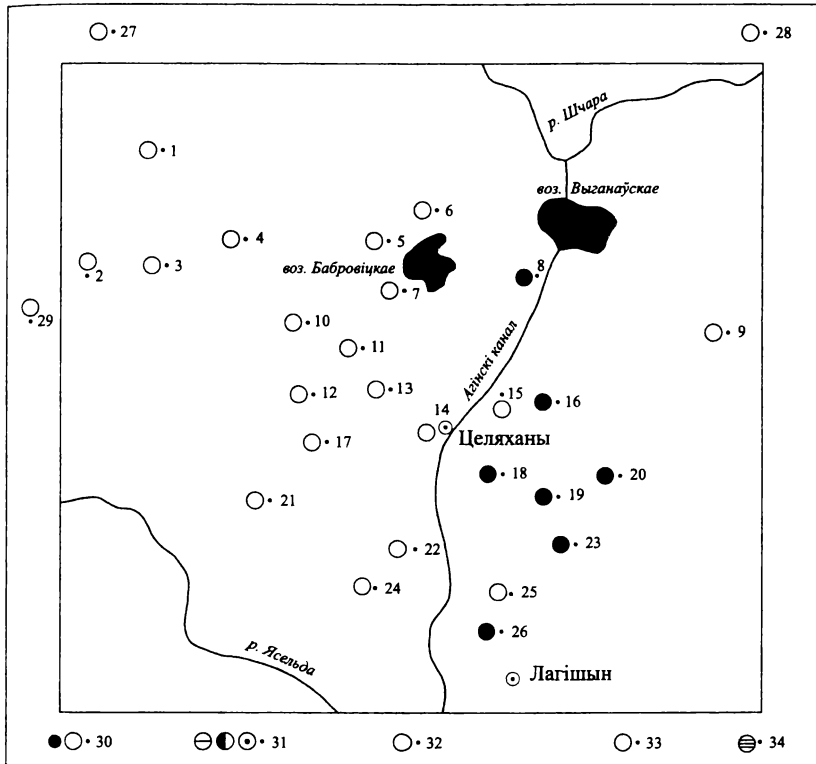
Карта №15а. Пераднаціскны галосны ў словаформе *яйцóm*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №40

- [e]: *ейцём, ейцóm*
- [a]: *яйцём, яйцóm*
- ⊖ [ji]: *ййцём, ййцём, ййцám*

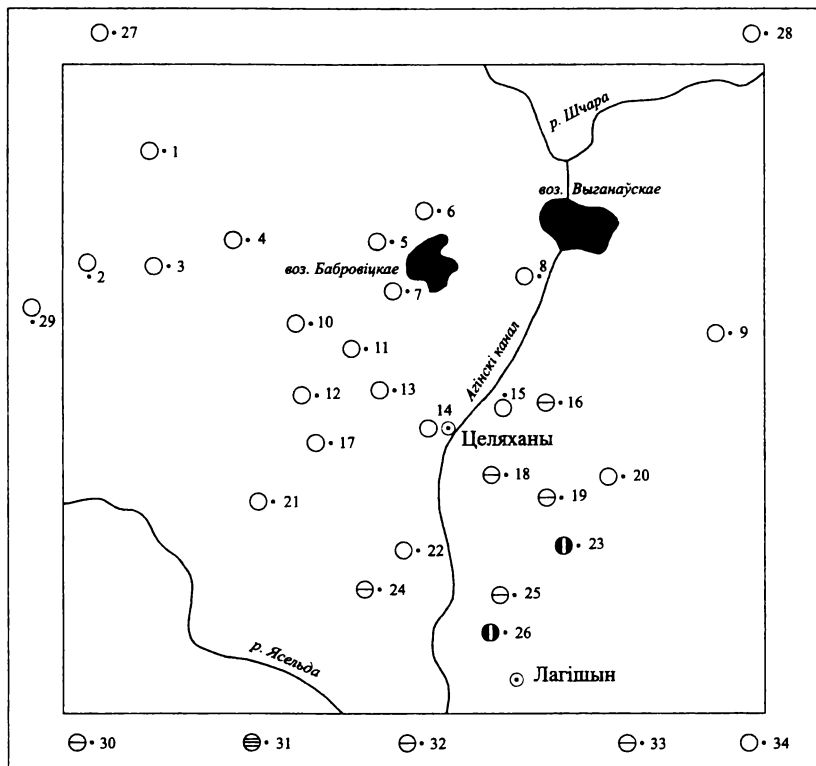
Карта №16. Галосны на месцы *ы ў націскным і першым пераднаціскным складзе пасля губных зычных

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №12

- [ы]: мыш, пыл, вусоко
- ⊖ [o] у слове мо 'мы'
- ⊕ [э] пад націскам: мэш, пэл
- [и] не пад націскам: вусоко
- [і]: мш, пш, вусоко
- [і] у слове вiтэ 'вы'
- ⊖ [y]: муш, пул, вусоко

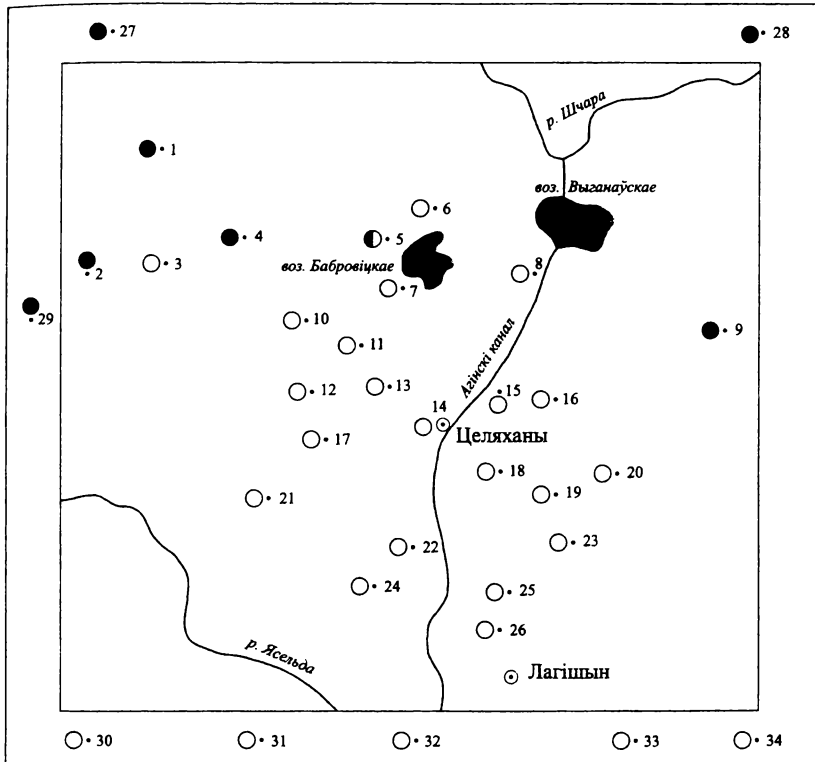
Карта №17. Вымаўленне націскаго *ы ў словах тыпу сын, валы, рыба, дым

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №13

- [ы]: сын, волы, валы, рыба
- ⊖ [ы'] сын, волы, рыба
- [и]: с'ин, вол'и, р'иба
- ⊙ [э]: сэн, волэ, рэба

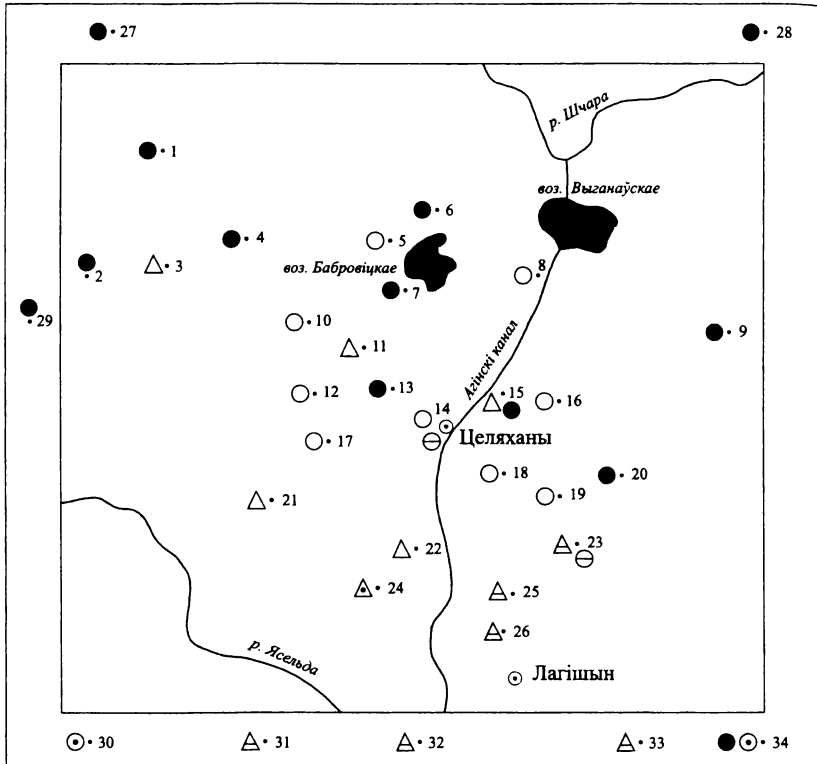
Карта №18. Галосны пасля зычнага [б] у словаформах
быў, была, было, были

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №14

- [ы]: *быў, быв, была, было, были*
- ◐ [ыʹ]: *быʹв, быʹла, быʹло, быʹлі*
- [у]: *був, буў, була, було, булі, бул'і, булы*

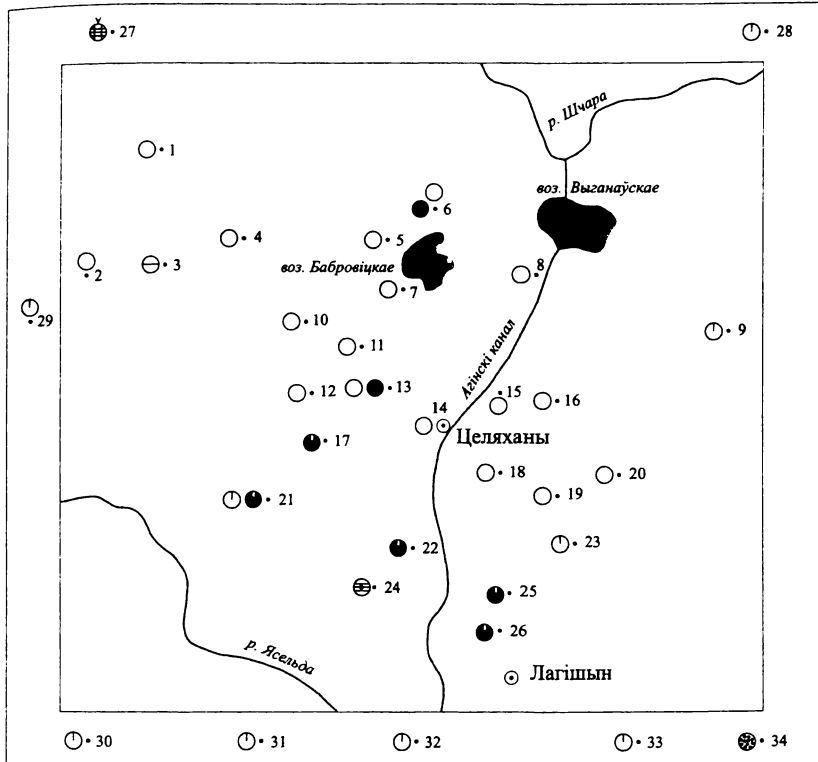
Карта №19. Вымаўленне слова *джала* (у пчалы)

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №15

- жа́ло
- жа́ло
- ⊖ жэ́ло
- ⊙ жо́ло
- △ жарло́
- ⊠ жэ́рло, жы́рло
- ⊡ жо́рло

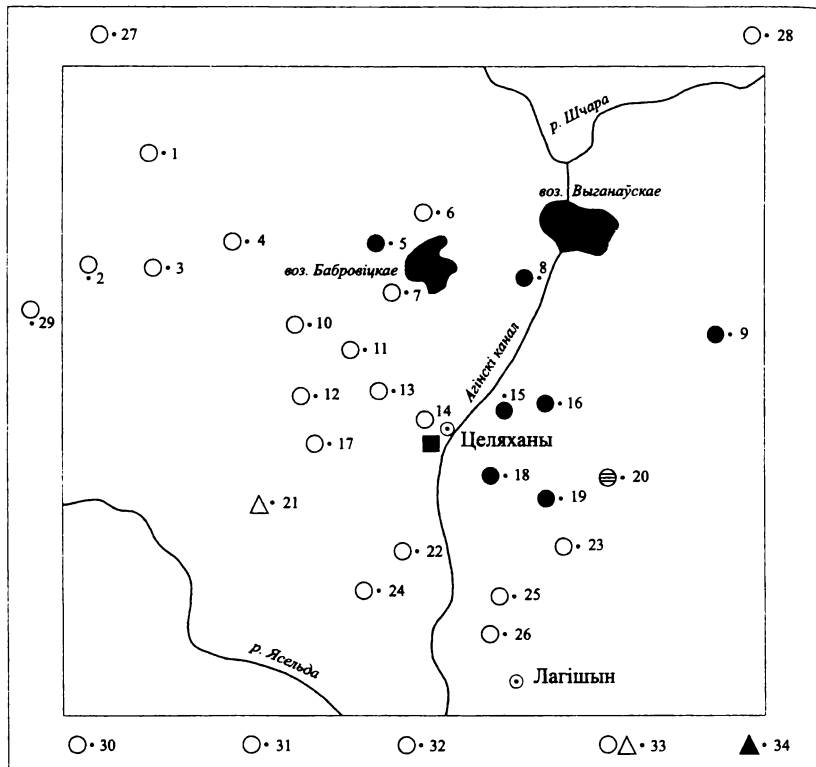
Карта №20. Вымаўленне слова *сланёчнік*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №16

- сланёчнік
- ⊙ слонэчнік і інш.
- ⊖ слонечняк
- солонёчнік
- солонэчнік, солонэчн'ик
- ⊗ сёночнык
- ⊗⊙ сёўнешнік
- ⊗⊖ падсёнух

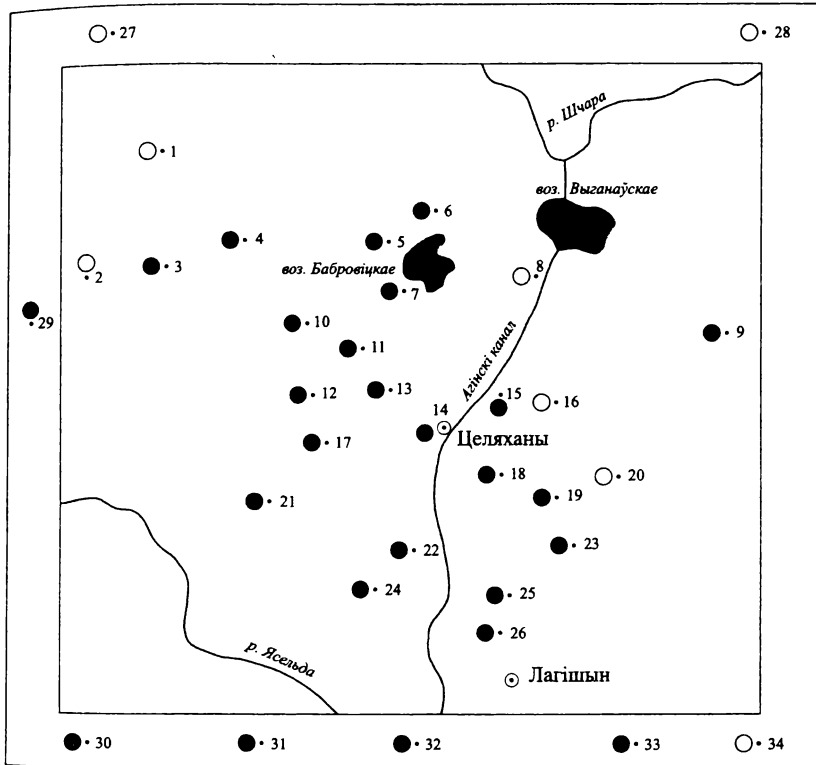
Карта №21. Вымаўленне слова *часно́к*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №17

- часны́к, часно́к
- ⊖ часнік
- часно́к
- △ чосны́к
- ▲ чосно́к
- чэсно́к

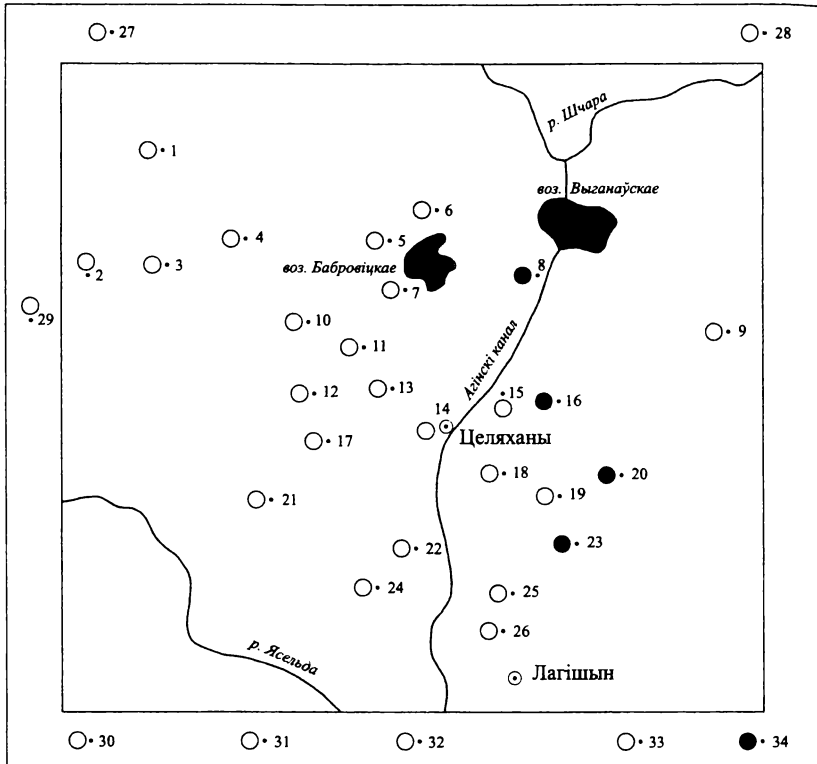
Карта №22. Цвёрдасць-мяккасць губных перад рэфлексамі *e

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №18;
гл. таксама пытанне №9; карту №11

- губныя цвёрдыя: бэрог, до мэне, пэршы і інш.
- губныя мяккія: бэрог, до менэ, пэршы і інш.

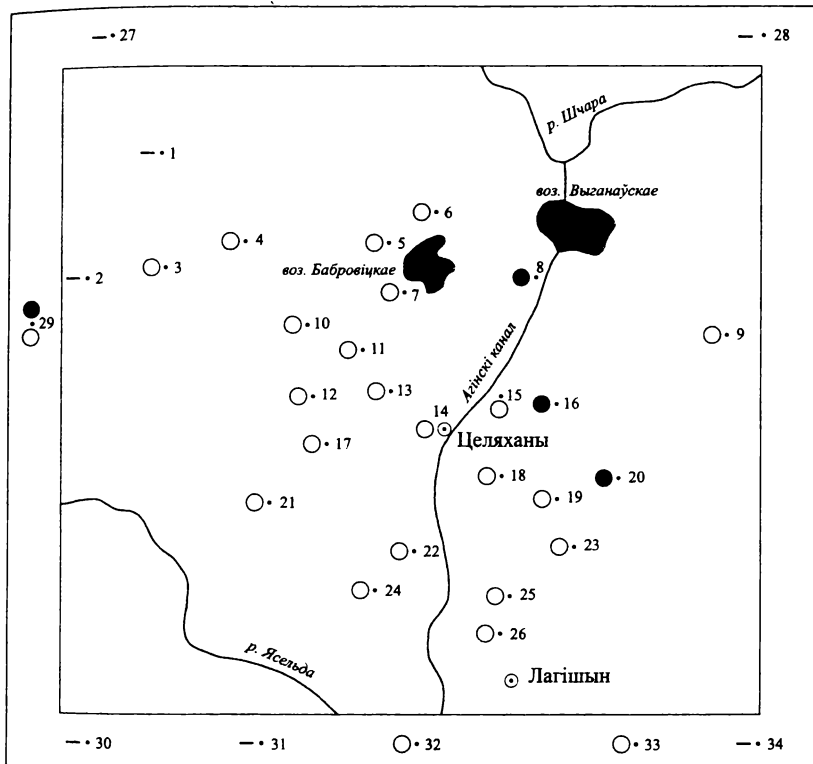
Карта №23. Цвёрдасць-мяккасць зычнага [σ] у прыметнікавай форме *но́вае*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №54

- [σ]: н^овэ, н^овэе, н^овае
- [σʲ]: н^овэ, н^овэе

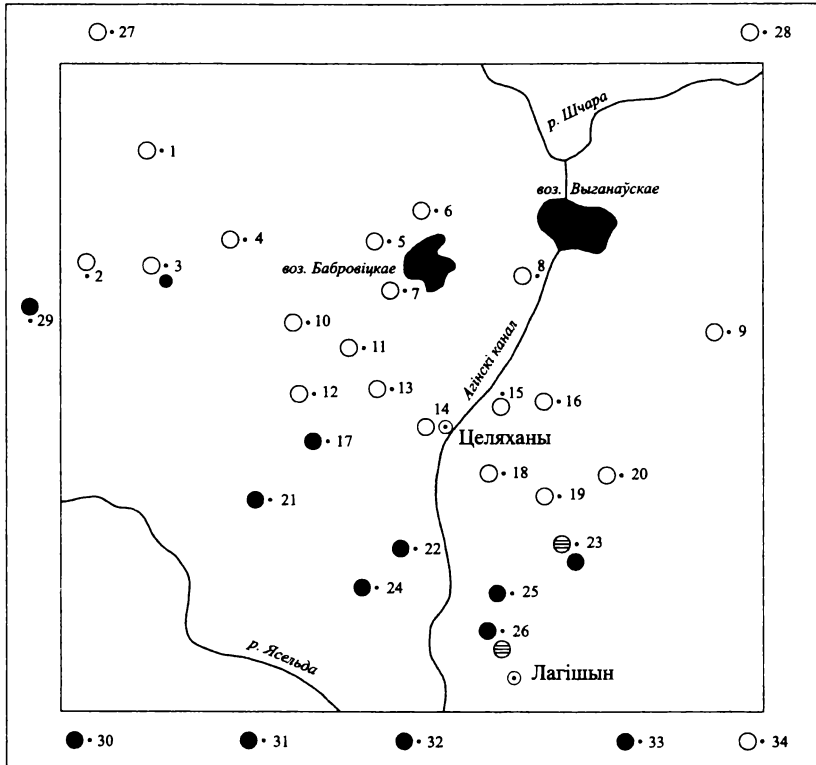
Карта №23а. Цвёрдасць-мяккасць губных і заднеязычных перад канчаткам *-эй(-ей)* у назоўніках жаночага р. мн. ліку Р. склону

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №45;
гл. таксама карту №59

- губныя і заднеязычныя цвёрдыя: бабэ́й, ямэ́й, дарогэ́й, стрэхэ́й, стрі́хэ́й
- губныя і заднеязычныя мяккія: бабэ́й, яме́й, дарогэ́й, стрэхэ́й
- адпаведныя формы не адзначаны

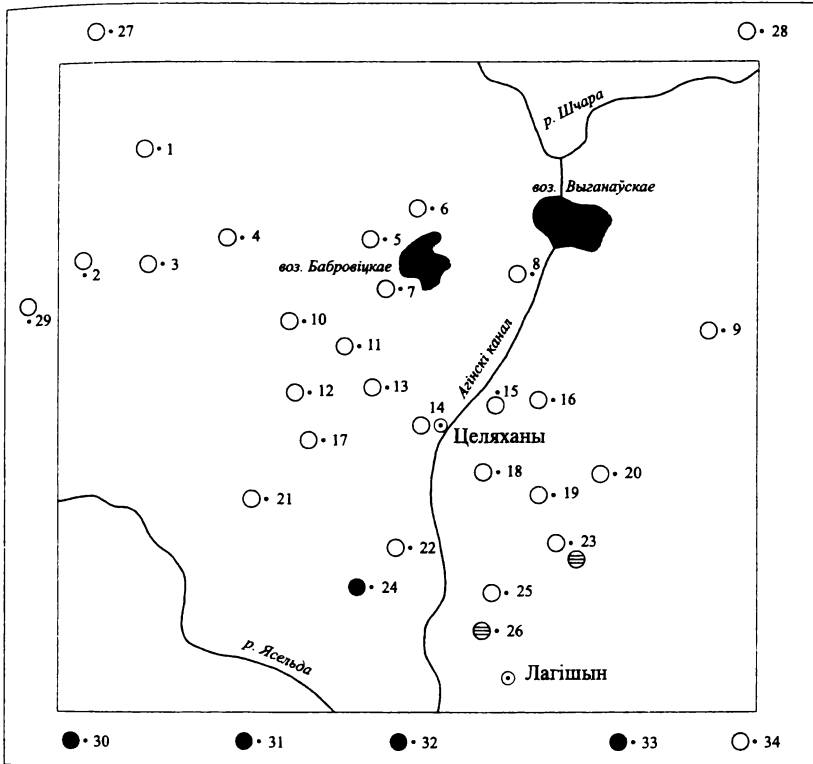
Карта №24. Цвёрдасць-мяккасць пярэдняязычных перад
рэфлексамі *e

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №5;
гл. таксама пытанне №19

- пярэдняязычныя мяккія: дзэнёк, зямля і інш.
- ⊖ пярэдняязычныя паўмяккія: д'энёк, з'эмля і інш.
- пярэдняязычныя цвёрдыя: дэнёк, зэмля і інш.
- адзначаны цвёрды зычны [д]: дэрэво

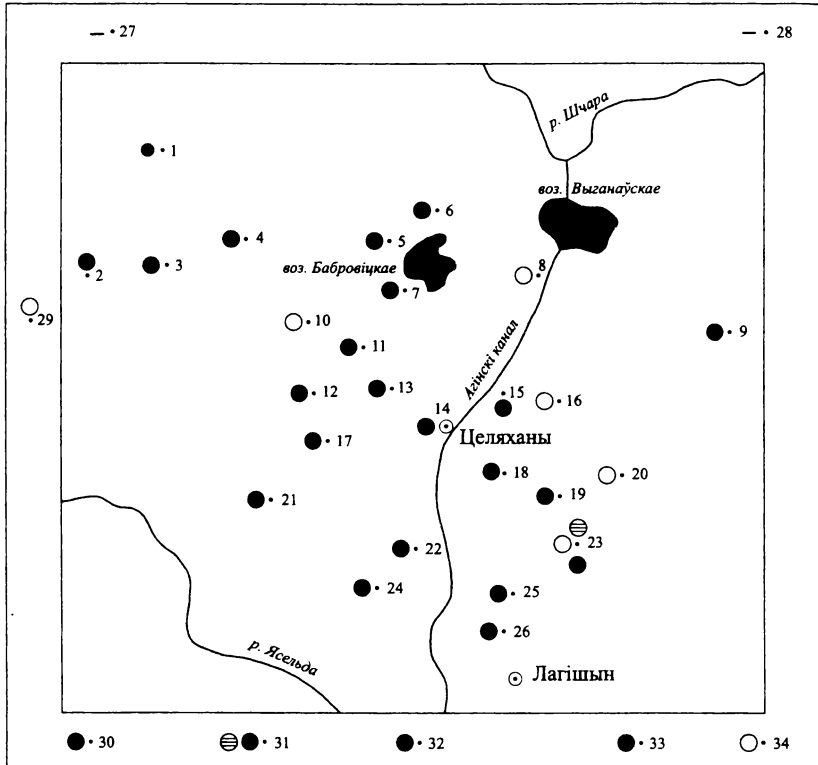
Карта №25. Цвёрдасць-мяккасць зычнага *л перад *е, *і

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанні №20, 24

- [л']: п'оде, д'іпа
- ⊖ [л']: п'о́дэ, д'я́па
- [л]: п'о́дэ, д'я́па

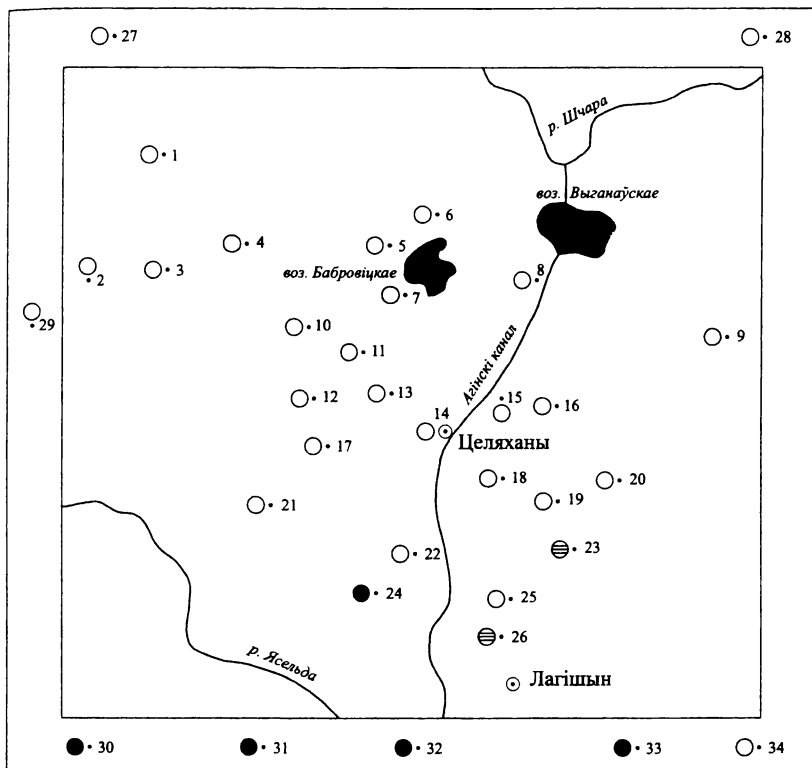
Карта №26. Цвёрдасць-мяккасць заднеязычных перад [э], [е]

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №21

- заднеязычныя цвёрдыя: доўгэе, корóткэе, ціхэе і інш.
- адзначаны цвёрды [х] у слове 'ціхэе'
- ⊖ заднеязычныя паўмяккія: доўгэе, корóткэе, т'іхэе і інш.
- заднеязычныя мяккія: доўгее, корóткее, цідее і інш.
- адпаведныя формы не адзначаны

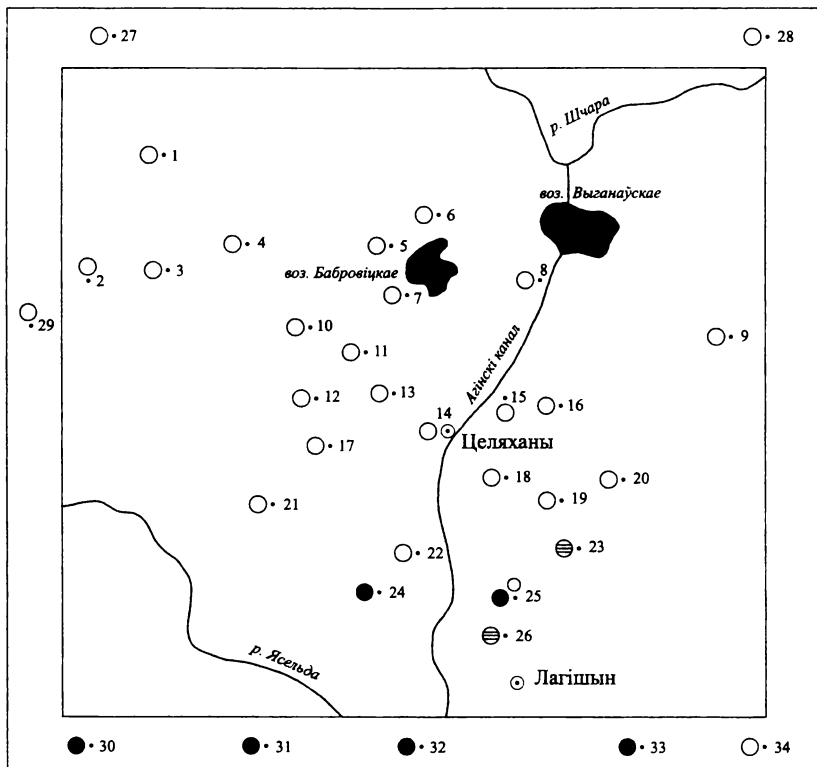
Карта №27. Цвёрдасць-мяккасць губных перад рэфлексамі *i

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №22

- губныя мяккія: міска, р**о**біці і інш.
- ⊖ губныя паўмяккія: м'йска, р**о**б'іт'і і інш.
- губныя цвёрдыя: мыска, р**о**б'ыты і інш.

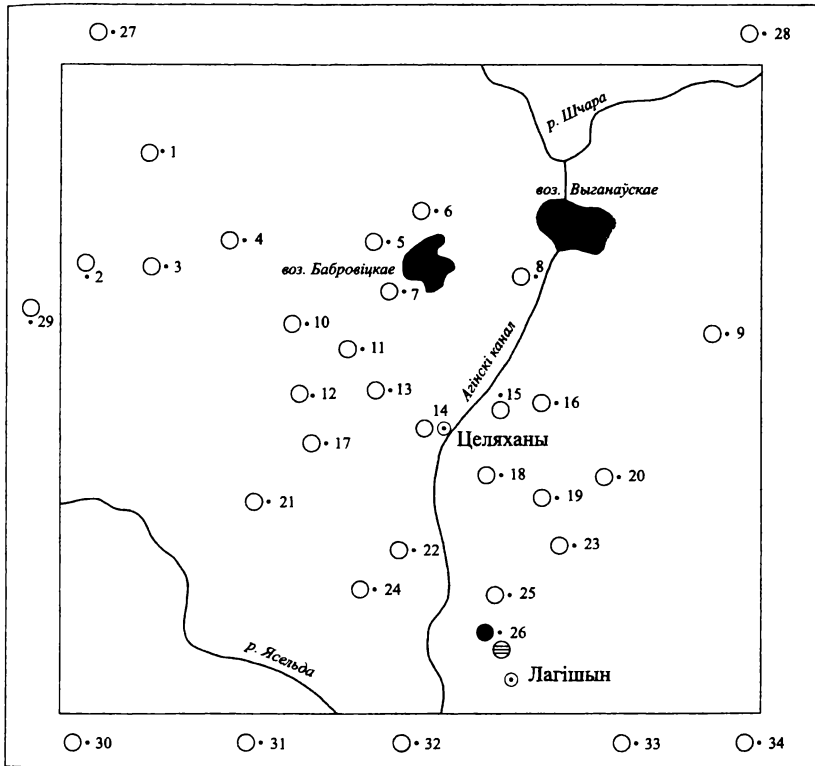
Карта №28. Цвёрдасць-мяккасць пярэднеязычных перад
рэфлексамі *i

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №23

- пярэднеязычныя мяккія: з^іма, ход^{зі}ці і інш.
- тое ж спарадычна: ко^{сі}ты
- ⊖ пярэднеязычныя паўмяккія: з^іма, ход^{іт} і інш.
- пярэднеязычныя цвёрдыя: з^ыма, ход^ыты і інш.

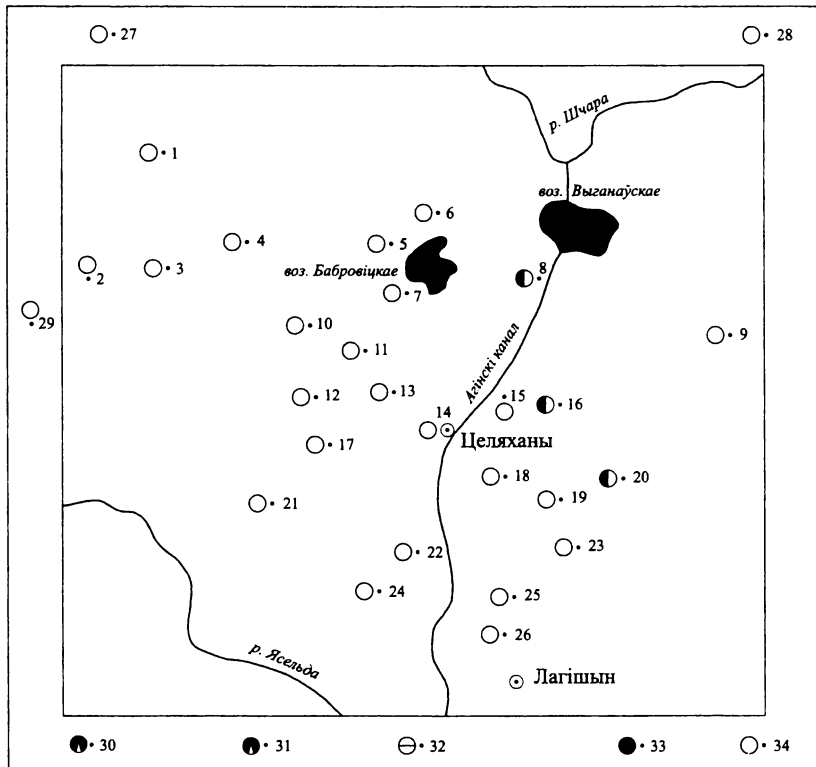
Карта №29. Цвёрдасць-мяккасць зычных перад рэфлексамі
націскаго *б

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №3;
гл. таксама пытанні №24, 26

- зычныя мяккія: **вэ**цэр, дэс, сэно, снэг, **вэ**цёр, дэс, сэно, снэг, **в**тёр, дэс, сіно, сніг і інш.
- ⊖ зычныя паўмяккія: **д**ыс, с₁ыно і інш.
- зычныя цвёрдыя: **в**ытёр, с₂ыг і інш.

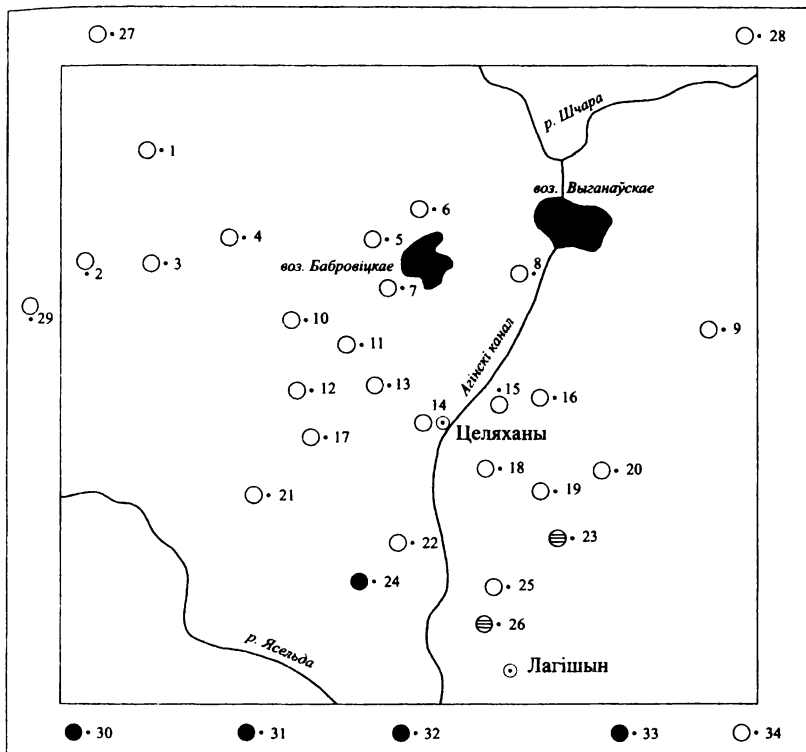
Карта №30. Цвёрдасць-мяккасць зычных перад рэфлексамі
 *o ў новых закрытых складах пад націскам

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №2

- усе зычныя цвёрдыя
- ⊖ мяккія шыпячыя, [р]: гужівка, поріг
- мяккія губныя, заднеязычныя: вѣз, кѣнь
- мяккія губныя, заднеязычныя, шыпячыя, [р]: віз, кінь, жінка, поріг
- мяккія губныя, пярэднеязычныя, заднеязычныя, шыпячыя, [р]: віз, ніс, кінь, жінка, поріг

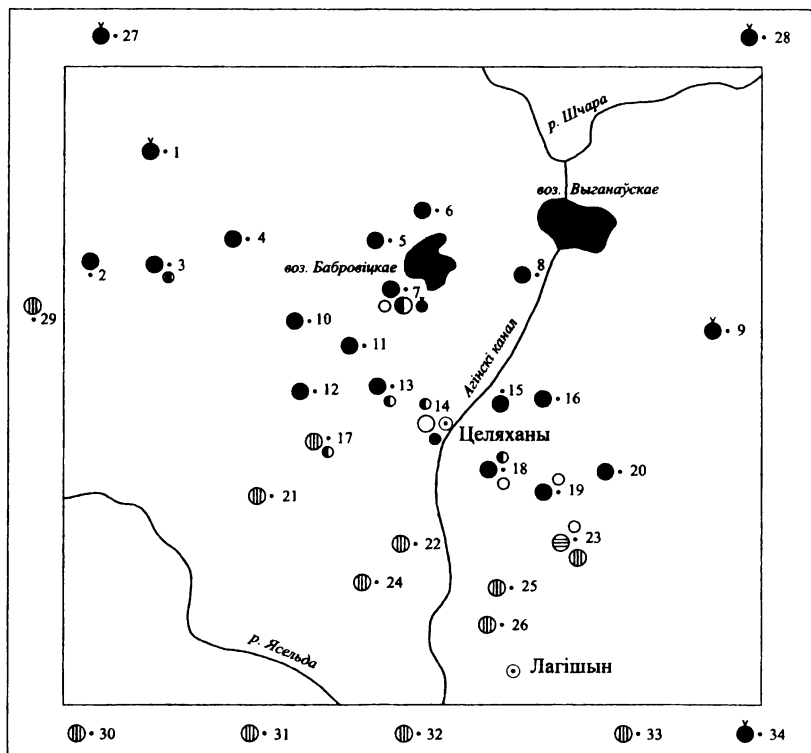
Карта №31. Цвёрдасць-мяккасць заднеязычных у гістарычных спалучэннях *зы, *кы, *хы

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №25

- заднеязычныя мяккія: дзвґі, корѳткі, цїхі і інш.
- ⊖ заднеязычныя паўмяккія: дзвґ_и, корѳтк_и, т_йх_и
- заднеязычныя цвѳрдыя: дзвґый, корѳткый, т_йхый і інш.

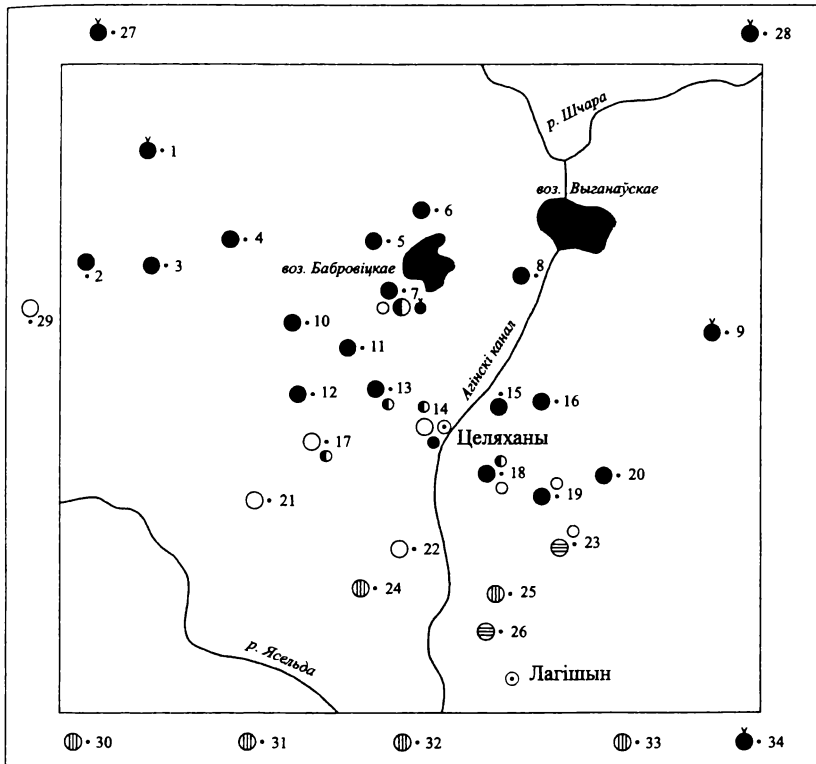
Карта №32. Рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *е

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №26;
гл. таксама пытанні №2, 5, 19, 76

- палатальныя [дʲ], [цʲ]: дэ'ен', ц'ап'ёр
- тое ж спарадычна
- палаталізаваныя [дзʲ], [цзʲ]: дз'ен', цз'еп'ёр
- тое ж спарадычна
- мяккія [дʲ], [цʲ]: дэ'ен', ц'эп'ёр
- тое ж спарадычна
- мяккія [д], [т]: д'ен', т'эп'ёр
- тое ж спарадычна
- ⊖ паўмяккія [д], [т]: д'эн'ок, т'эп'ёр
- ⊖ цвёрдыя [д], [т]: дэн', тэп'ёр, тып'ёр
- ⊖ тое ж спарадычна

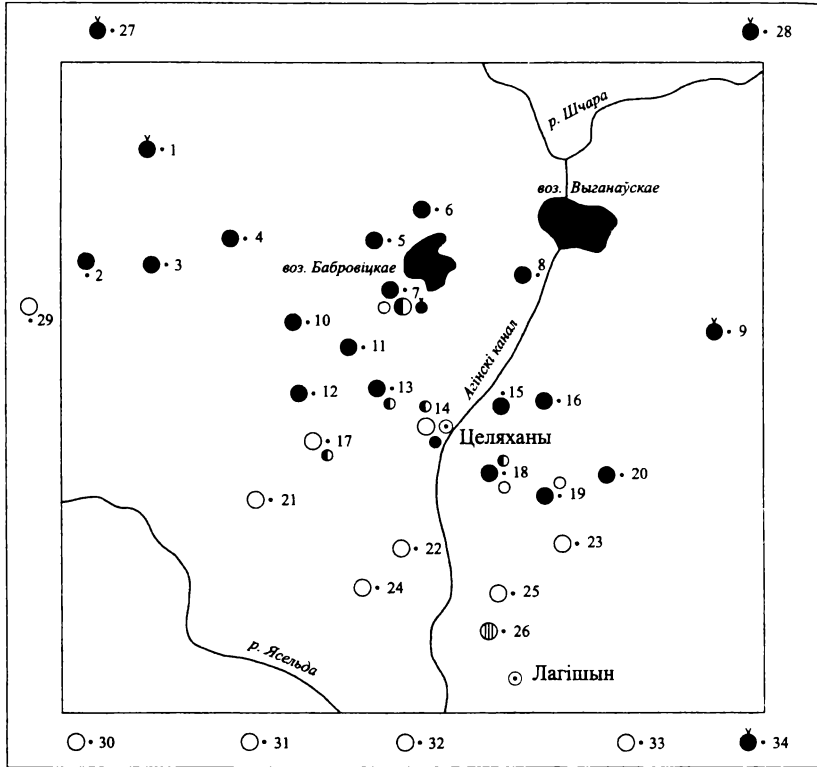
Карта №33. Рэалізацыя зычных *d, *t перад рэфлексамі *i

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №26;
гл. таксама пытанні №23, 58

- палатальныя [dʲ], [tʲ]: хадз'іц', ц'іхо
- тое ж спарадычна
- палаталізаваныя [dʲ], [tʲ]: хадз'іц'і, ц'іхо
- тое ж спарадычна
- мяккія [dʲ], [tʲ]: хадз'іц'і, ц'іхо
- тое ж спарадычна
- мяккія [dʲ], [tʲ]: хад'іт'і, т'іхо
- тое ж спарадычна
- ⊖ паўмяккія [dʲ], [tʲ]: хад'йт'и, т'іхо
- ⊖ цвёрдыя [d], [t]: ходыты, тыхо

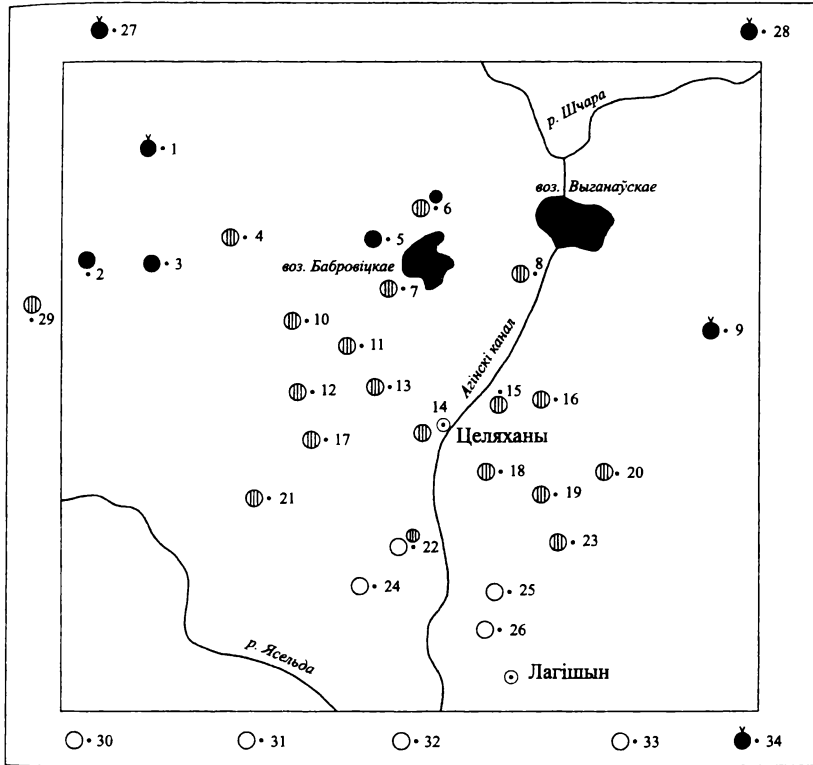
Карта №34. Рэалізацыя зычных *d, *t перад рэфлексамі націскога *b

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №26

- палатальныя [дз''], [ц'']: дз'ед, ц'ен'
- тое ж спарадычна
- палаталізаваныя [дз'], [ц']: дз'ед, ц'ен'
- тое ж спарадычна
- мяккія [дз''], [ц'']: дз''ед, ц''ен'
- тое ж спарадычна
- мяккія [д'], [т']: д'ед, д'ід, т'ен', т'ін'
- тое ж спарадычна
- ⊕ цвёрдыя [д], [т]: ды'д, ты'н'

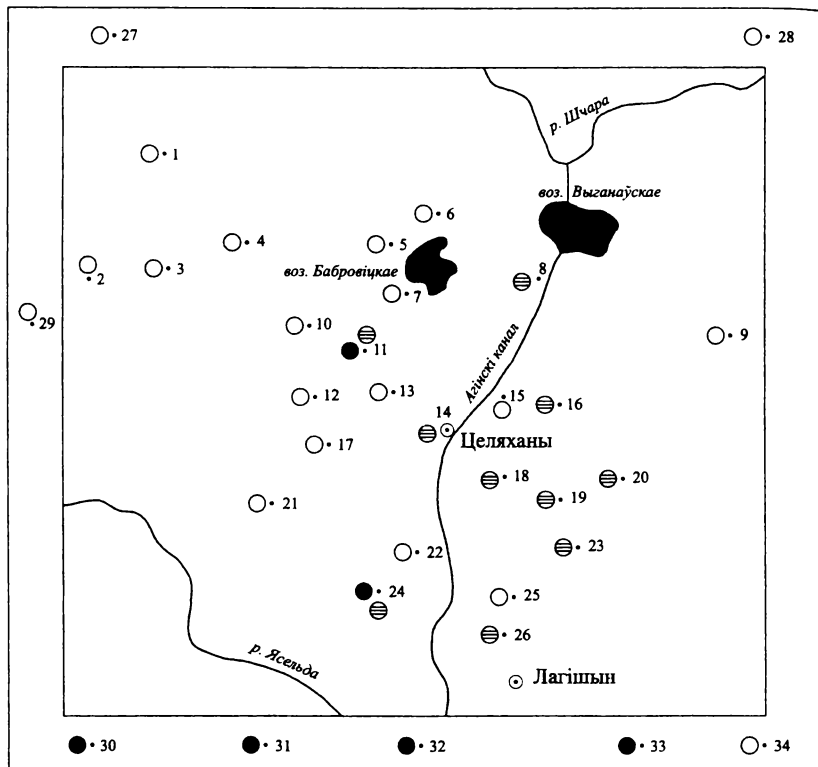
Карта №35. Рэалізацыя зычнага *т на канцы дзеясловаў у форме
3-й асобы адз. і мн. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанні №65, 68;
гл. таксама пытанні №69, 70 і інш.; карту №80

- палатальны [ц'']: хódз'ц', хódз'ц'
- палаталізаваны [ц']: хódз'ц', хódз'ц'
- тое ж спарадычна
- ⊖ цвёрды [т]: хódз'т, хód'т, хódз'ат, хód'ат
- ⊖ тое ж спарадычна
- мяккі [т']: хódз'т', хód'т', хód'ат'

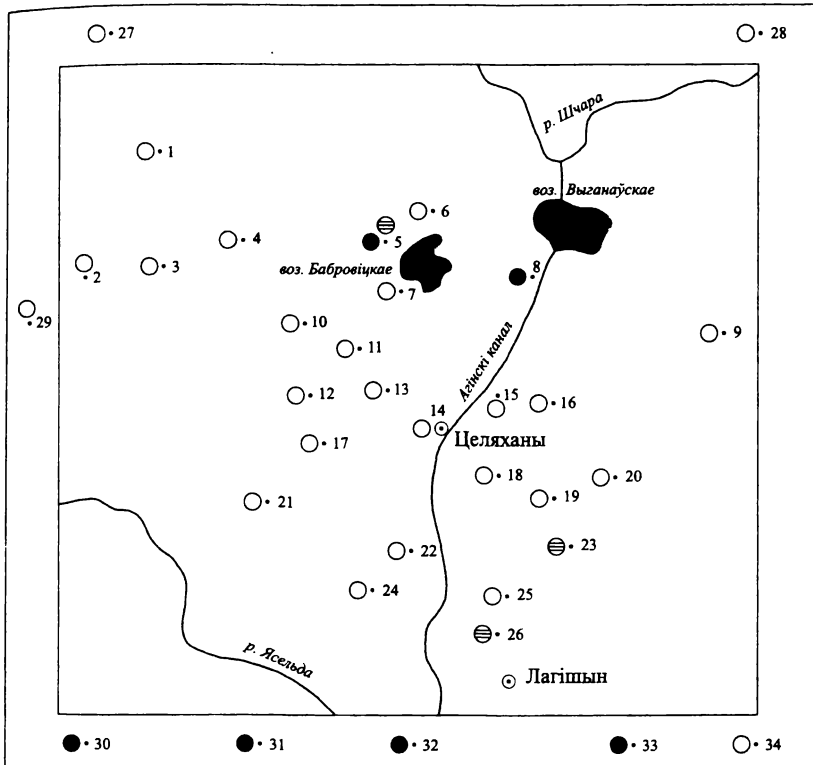
Карта №36. Цвёрдасць-мяккасць зычнага *р

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №27;
гл. таксама пытанні № 2, 19, 41, 73, 107

- зычны [р] толькі цвёрды
- ⊖ наяўнасць паўмяккага [р']
- наяўнасць мяккага [р'']

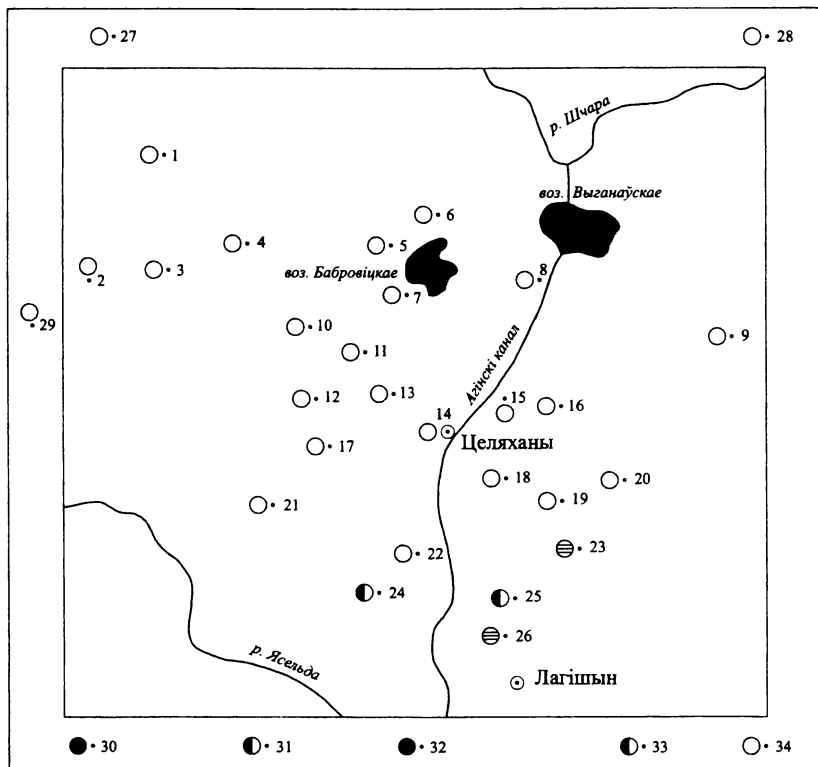
Карта №37. Цвёрдасць-мяккасць шыпячых

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №28 і інш.

- шыпячыя толькі цвёрдыя
- ⊖ наяўнасць паўмяккіх шыпячых
- наяўнасць мяккіх шыпячых

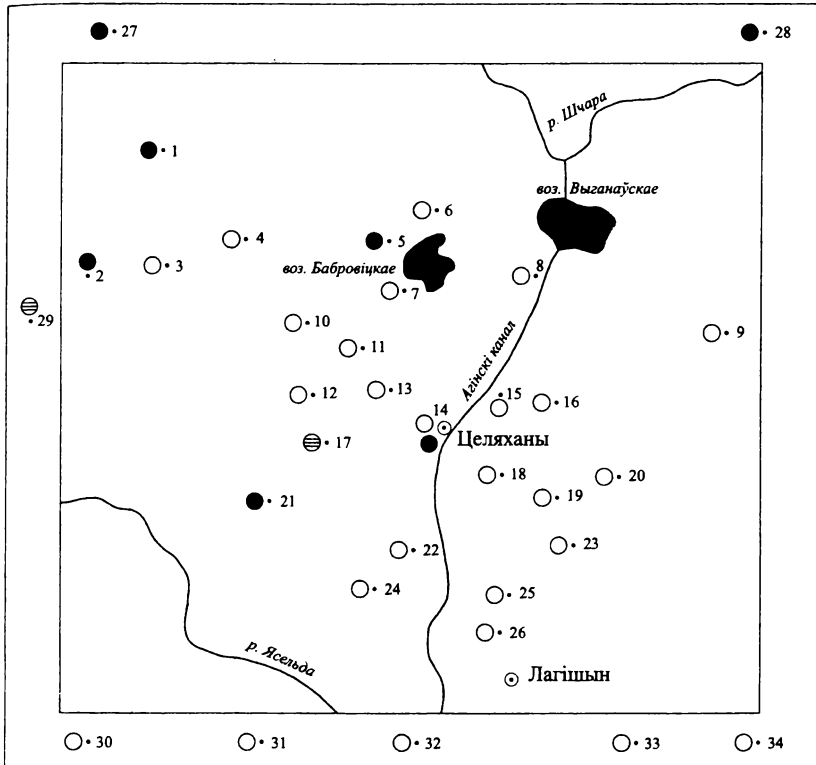
Карта №38. Цвёрдасць-мяккасць гістарычнага мяккага *ц

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №29

- гістарычны [ц] толькі цвёрды
- ⊕ наяўнасць паўмяккага [ц']
- ◐ мяккі гістарычны [ц'] пазіцыйна абмежаваны
- пераважае гістарычны мяккі [ц']

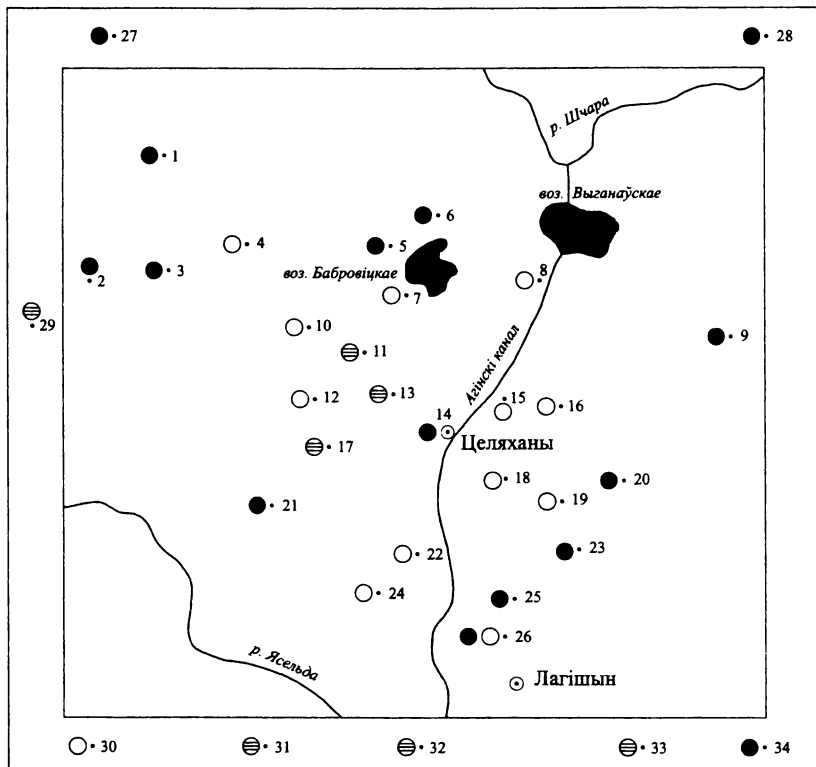
Карта №39. Звонкія зычныя на канцы слова

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №30

- захаванне звонкасці: воз, дуб і інш.
- ⊖ частковае аглушэнне звонкіх зычных: воз^ʰ, дуб^ʰ і інш.
- аглушэнне звонкіх зычных: вос, дуц і інш.

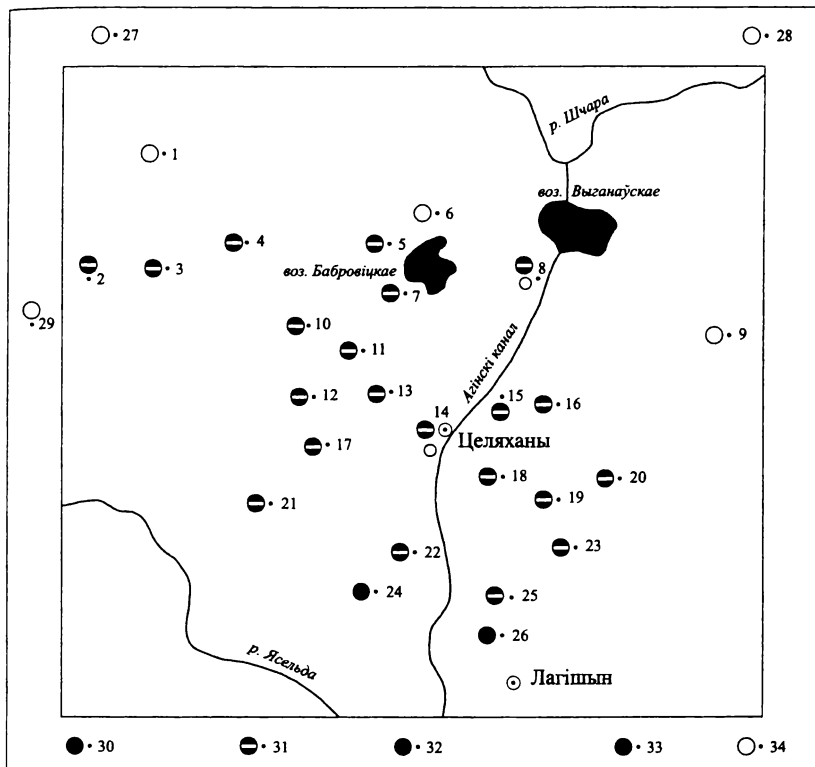
Карта №40. Звонкія зычныя перад глухімі ў сярэдзіне слова

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №31

- захаванне звонкасці: *к^азка, заг^адка*
- ⊖ частковае аглушэнне звонкіх зычных: *к^азка, заг^адка*
- аглушэнне звонкіх зычных: *к^азка, заг^адка*

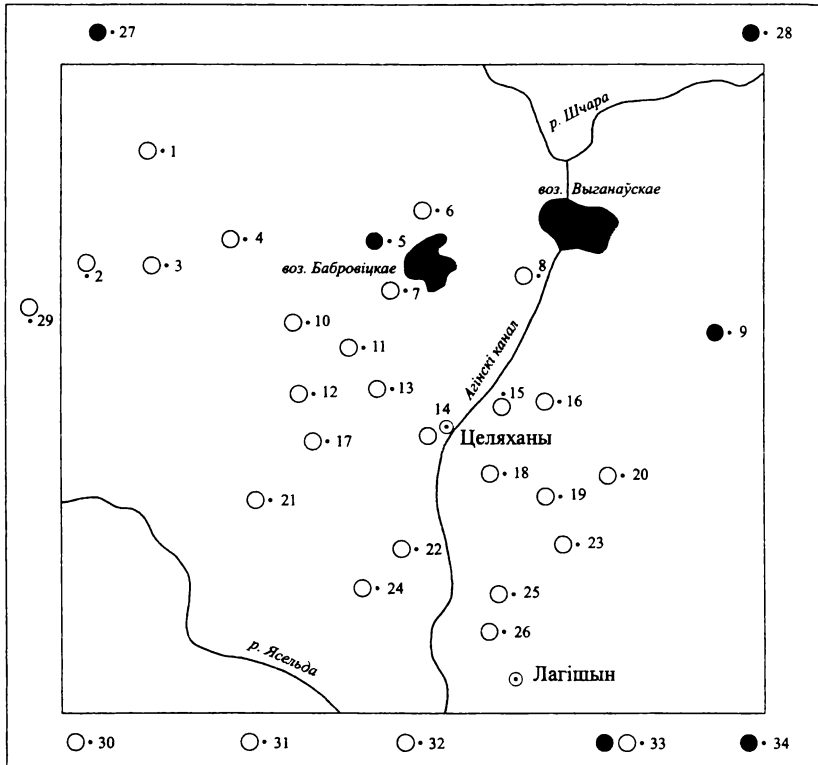
Карта №41. Рэфлексны зычнага *в (<*в, *л) пасля галосных

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №32 і інш.;
гл. таксама карты №9, 12

- паўгалосны [ў]: праўда, доўгі, купіў
- тое ж спарадычна
- ◐ губна-губны [w]: праўда, доўгі, купіw
- губна-зубны [v]: праўда, доўгый, купіv і інш.

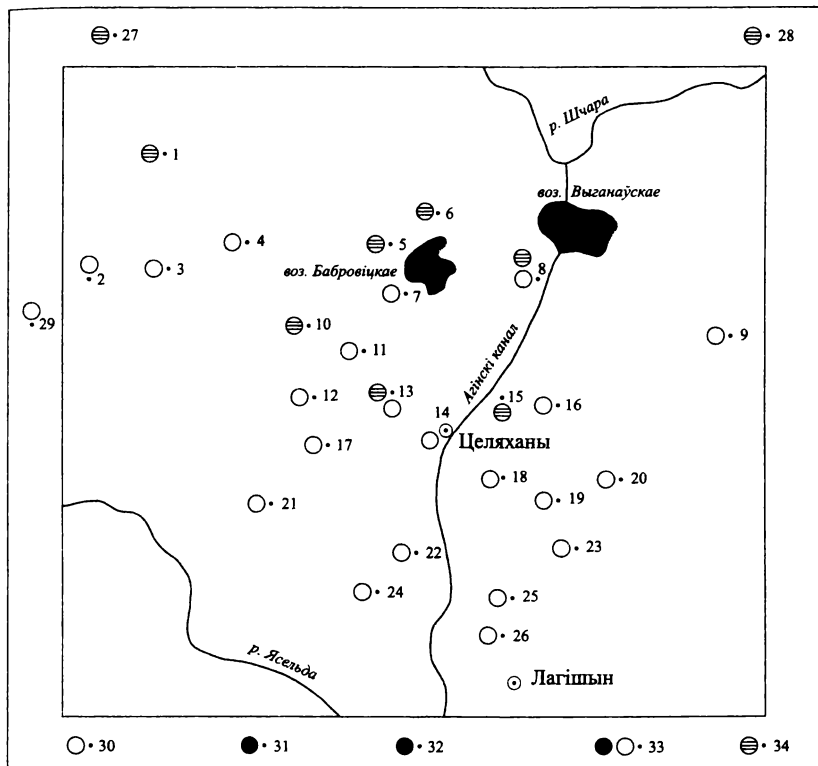
Карта №42. Рэалізацыя губнога *м перад *ѣ

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №33

- [мн]: мн'ясо, помн'яв
 ● [мй]: м'ясо, пом'яў

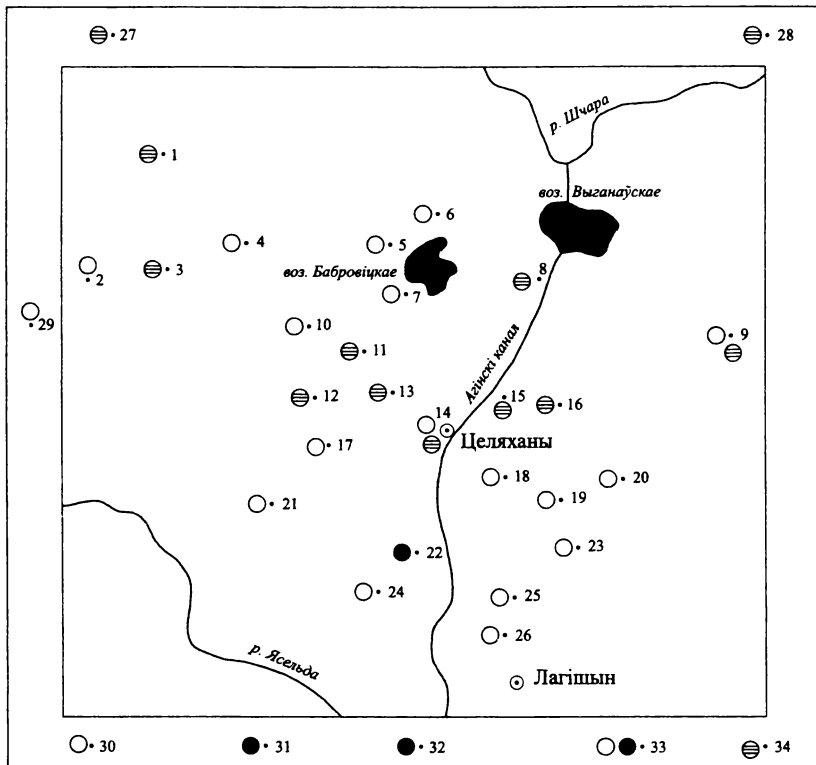
Карта №43. Прыстаўныя зычныя ў слове *восьень*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- ⊖ [в]: в^осьень
- [г]: г^осьень
- [ш]: ш^осьень, б^осьень

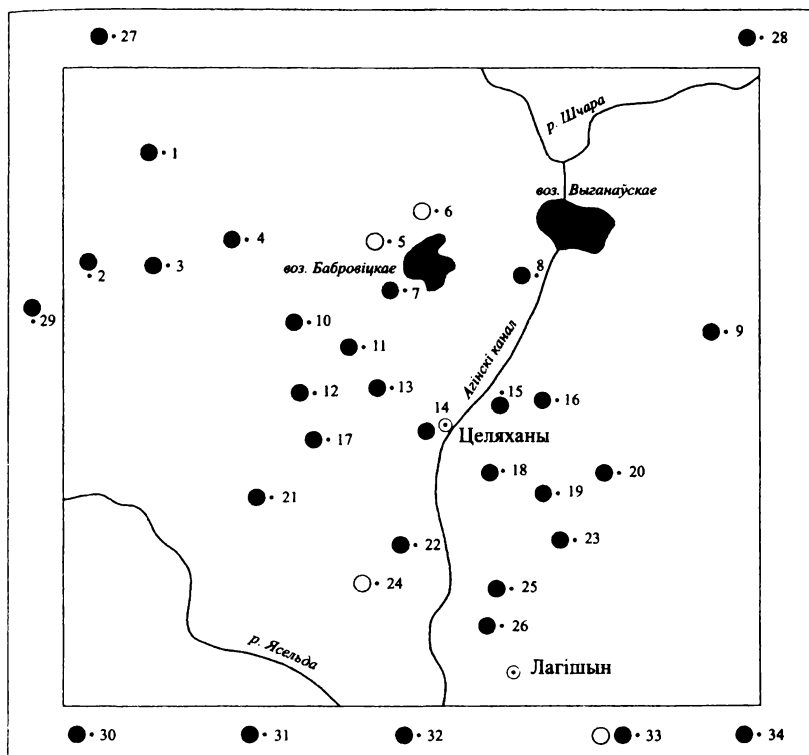
Карта №44. Прыстаўныя зычныя ў слове *вóчы*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- ☉ [в]: вóчы
- [г]: гóчы
- [ø]: óчы

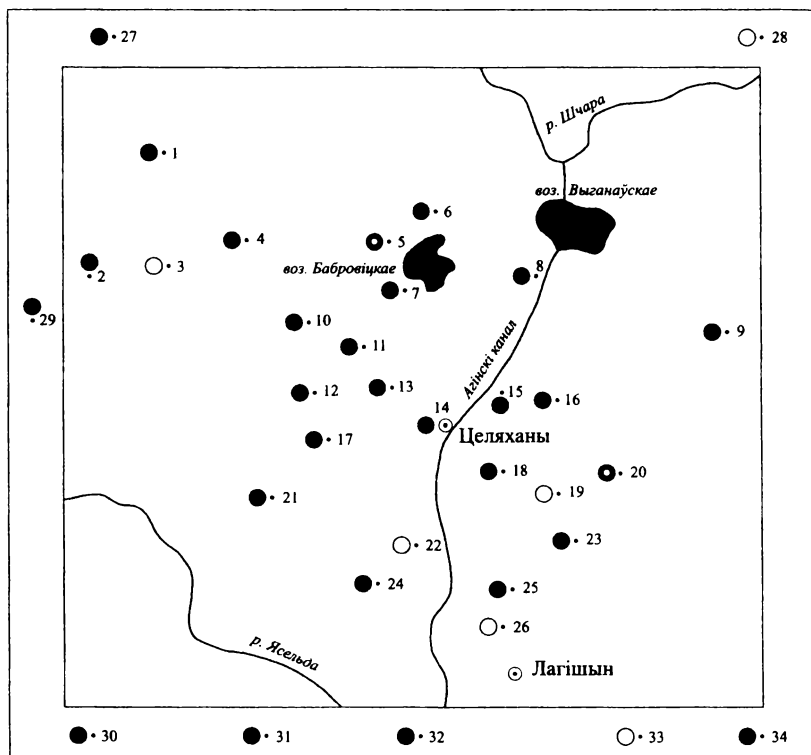
Карта №45. Прыстаўныя зычныя ў слоўе *востры*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- [r]: дбстры
- [ø]: остры

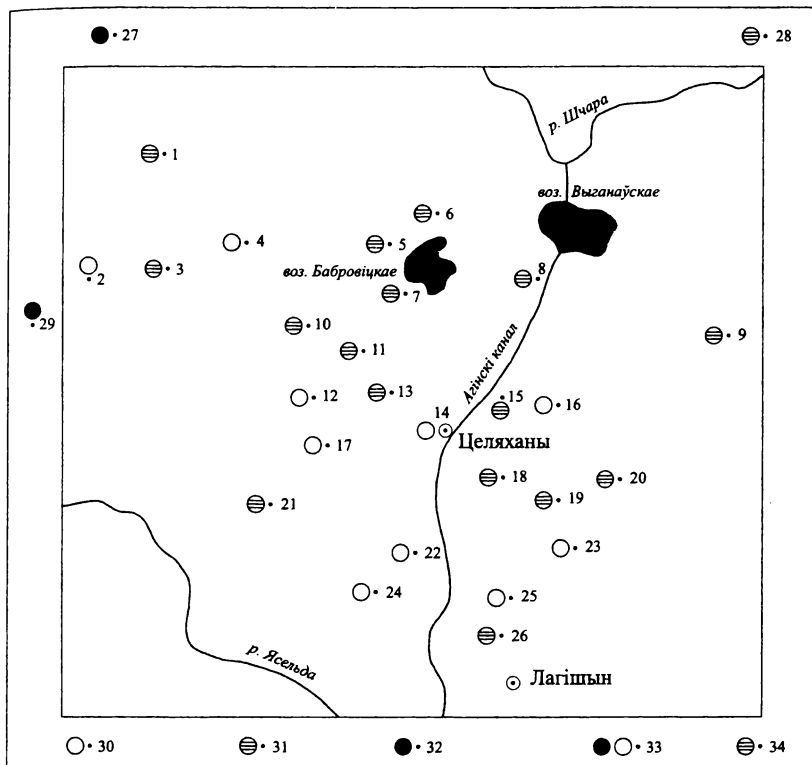
Карта №46. Прыстаўныя зычныя ў словаформе *ніводнага*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- [г]: ніводнаго
- [г]: нігónнаго
- [ø]: ніоднаго

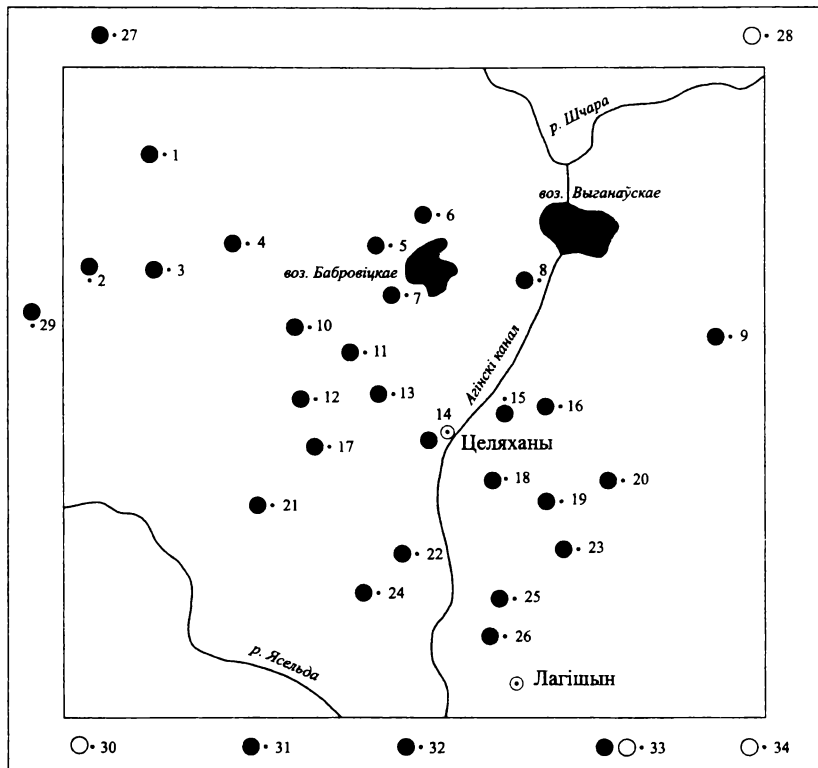
Карта №47. Прыстаўныя зычныя ў слове *вўліца*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- ⊖ [v]: вўліца
- [r]: гуліца
- [ø]: ўліца

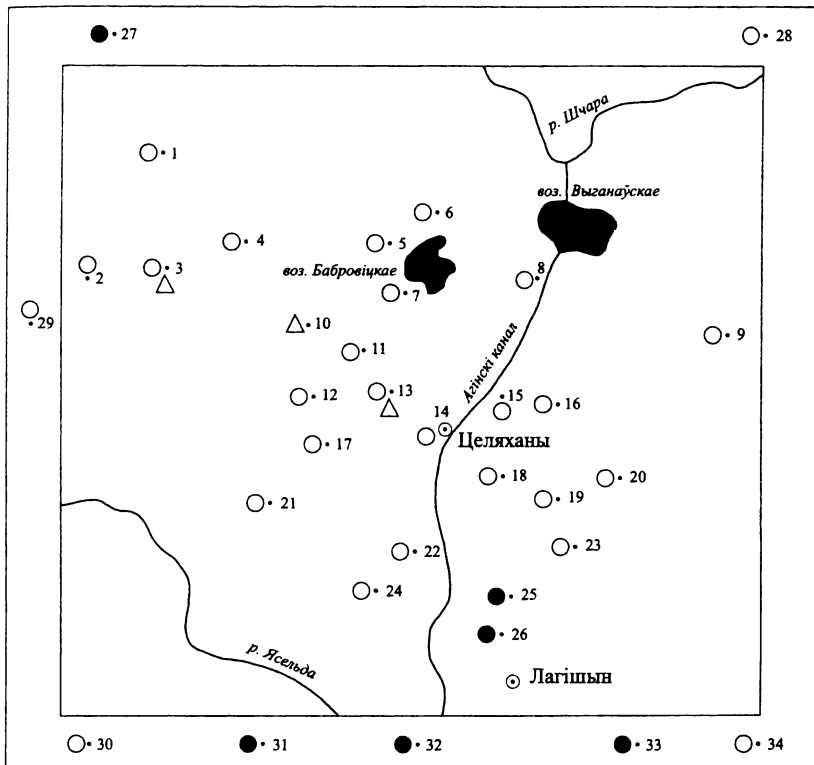
Карта №48. Прыстаўныя зычныя ў слове *арáць*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- [г]: гораці, гора́ты
- [ø]: ара́ць, ора́ць, ора́ты

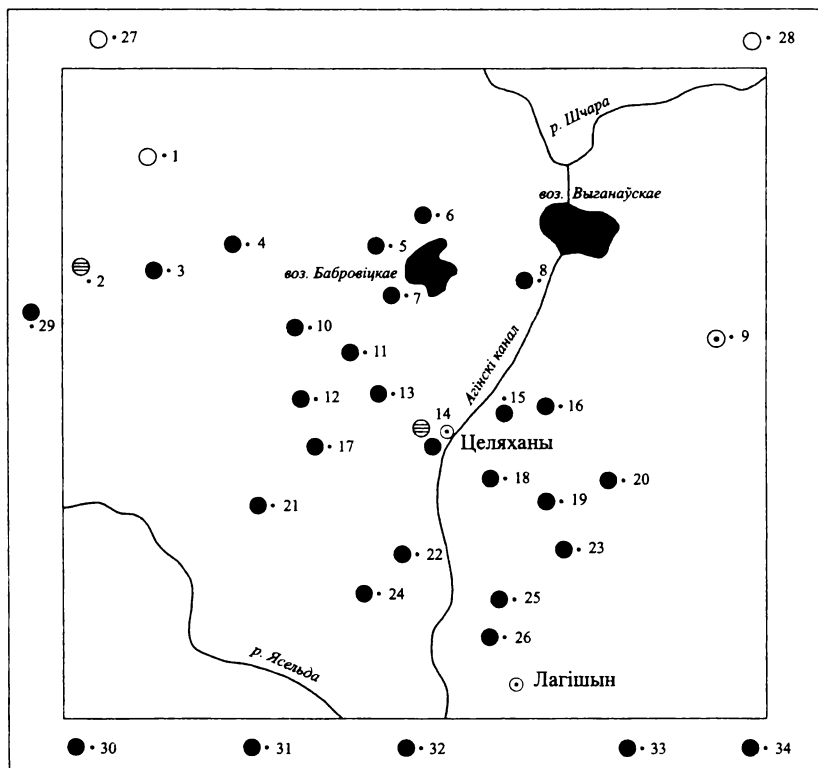
Карта №49. Прыстаўныя зычныя ў слоўце *анўча*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №34

- ганўча
- онўча, анўча
- △ нўча

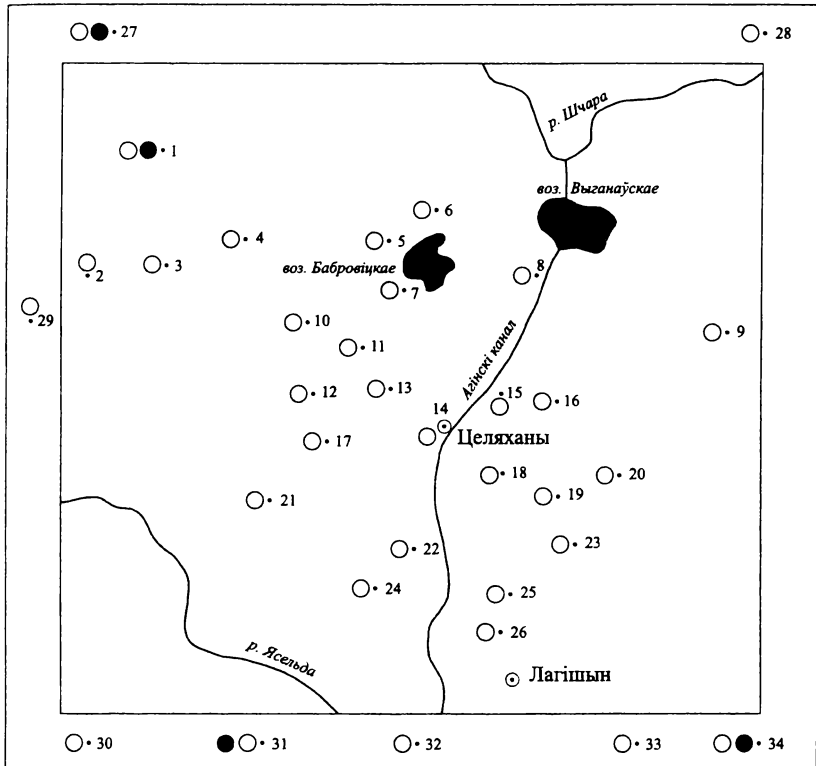
Карта №50. Формы асабова-ўказальных займеннікаў 3-й асобы мужчынскага, жаночага і ніякага р. адз. і мн. ліку ён, яна, яно, яны

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №35

- [й]: ён, яна, яно, яны
- ⊙ [й]: ён, ёна, ёно, ёны
- [в]: вэн, вён, вон, вона, вонó, воны
- ⊖ [ø]: он, она, оно, оны

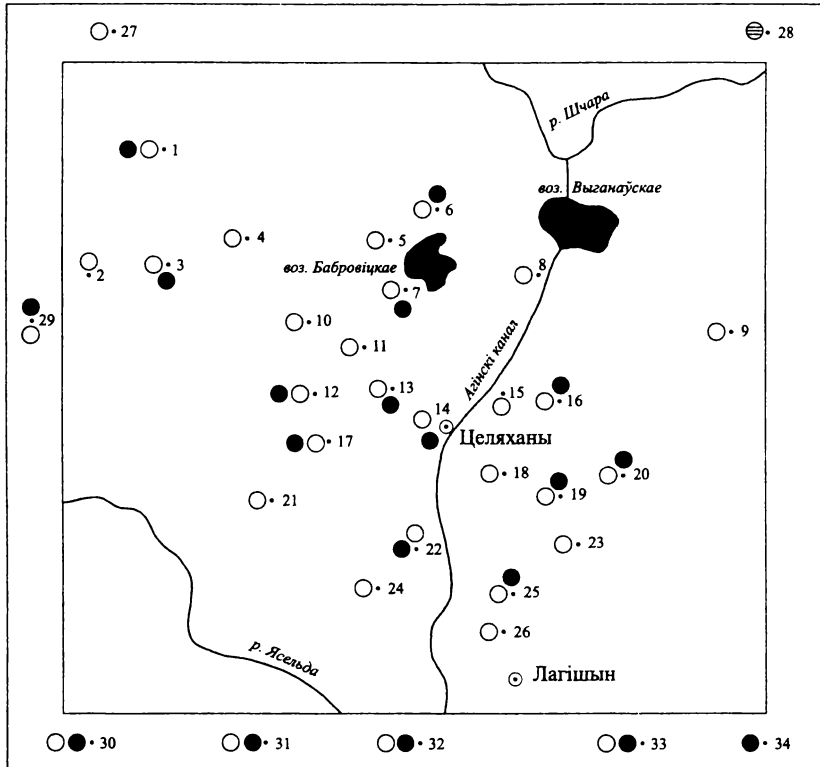
Карта №51. Спалучэнні [-чн-], [-шн-] у словах *ручнік*, *смáчны*, *я́чны*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №36

- [-чн-]: *ручнiк* і інш.
- [-шн-]: *рушнiк* і інш.

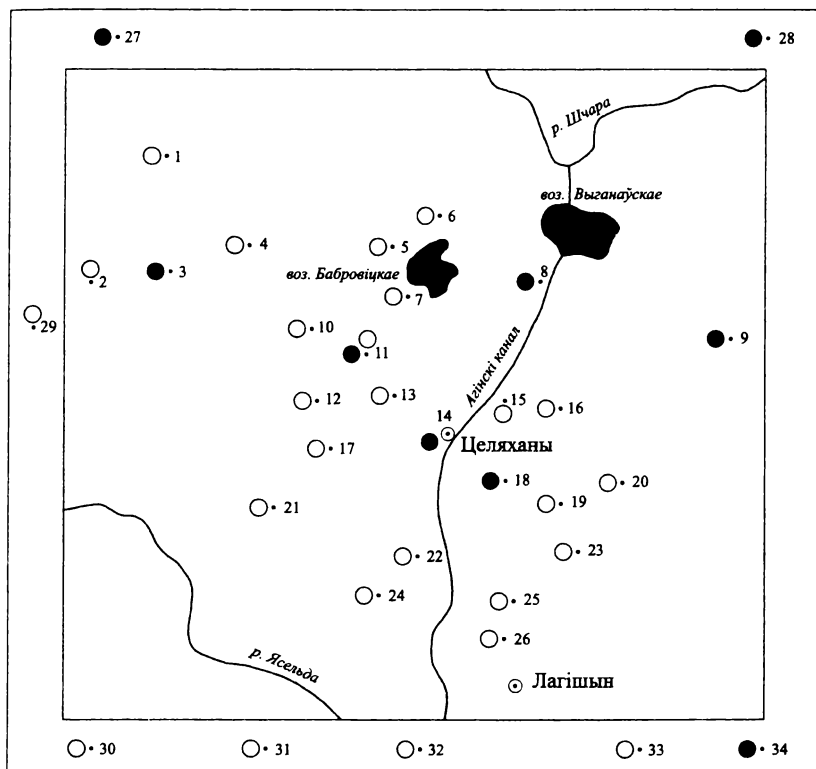
Карта №52. Вымаўленне слова *што*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №38

- шчо
- шо
- ⊖ што

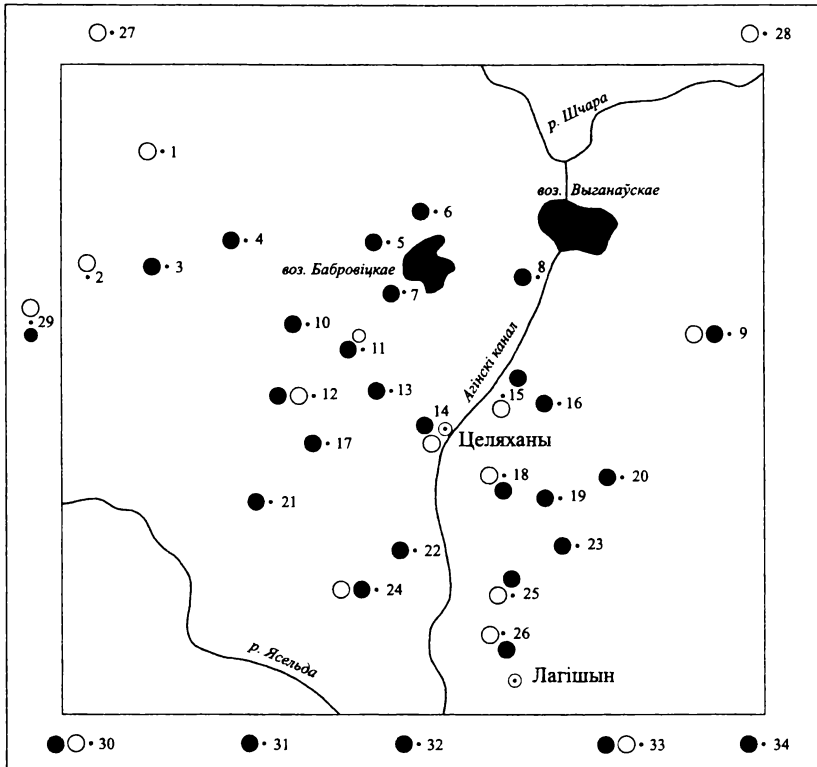
Карта №53. Зычныя на месцы спалучэнняў *-лʹ-, *-нʹ-
паміж галоснымі

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №39

- [-л'л'-], [-н'н'-]: зэ́дле, насэ́нне, зі́дле, насі́нне
- [-л'й-], [-н'й-]: зэ́лье, насэ́нье

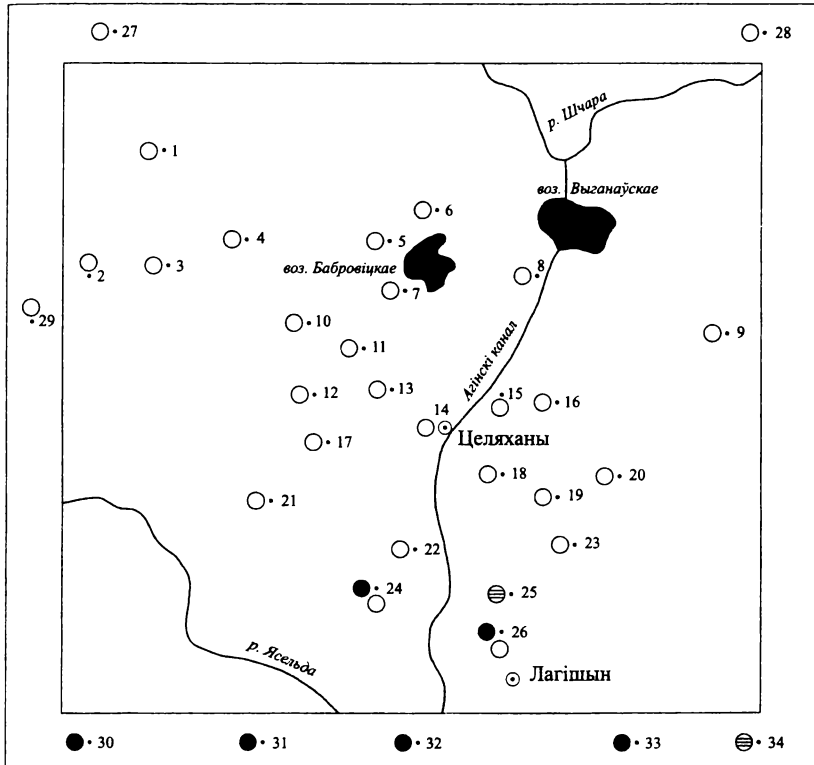
Карта №54. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага і ніякага р. адз. ліку
II скланення з мяккай і зацвярдзелай асновай у Т. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №40

- -ом /-ём/: конём, рублём, ножом, яйцом
- тое ж спарадычна
- -эм /-ем/: конём, рублём, ножэм, яйцэм
- тое ж спарадычна

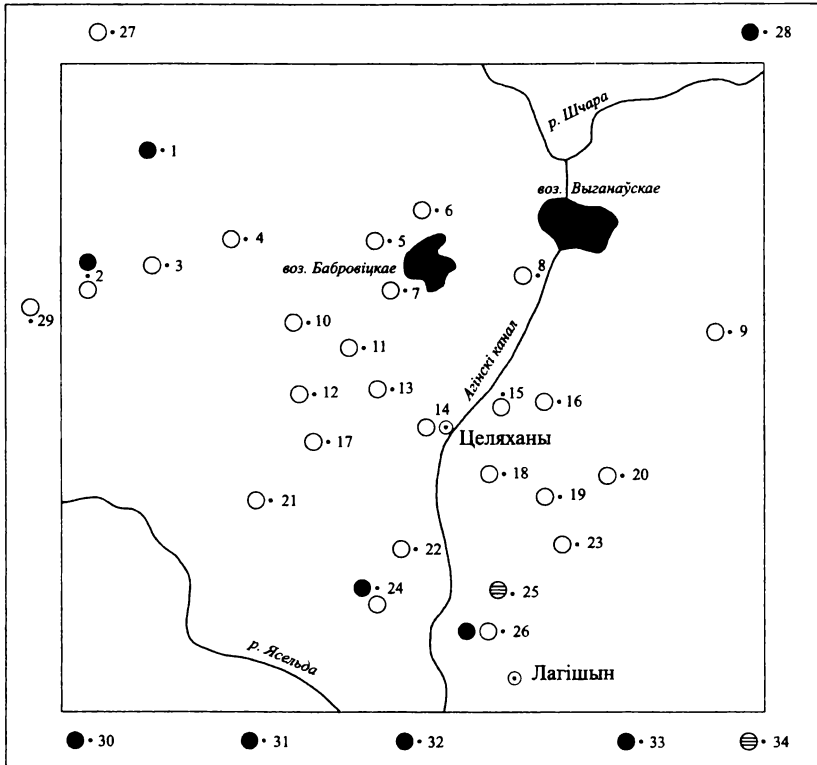
Карта №55. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага р. адз. ліку II скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў М. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №41

- -э: на дворэ, на концэ і інш.
- ⊖ -э: на дворэ, на концэ
- -і /-и, -ы/ : на дворі, на конці, на дворы,
на концы, на концы

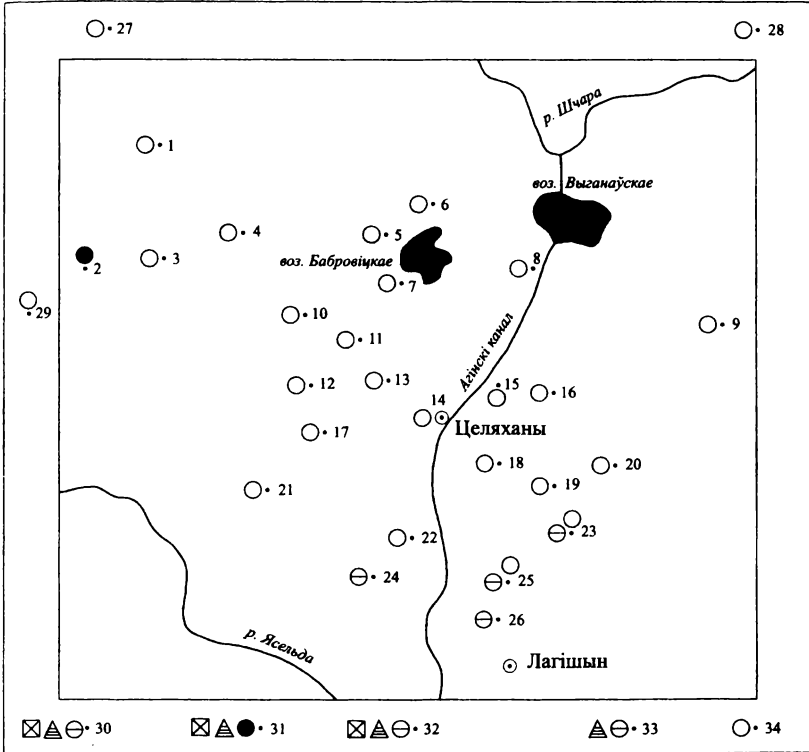
Карта №56. Канчаткі назоўнікаў жаночага р. адз. ліку I скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў М. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №41;
гл. таксама пытанне №28

- -э: на мэжэ́, на межэ́ і інш.
- ⊖ -з: на мэжэ́, на межэ́
- -ы /-и, -і/: на мяжы́, на мэжы́, на мэжы́, на мыжы́ і інш.

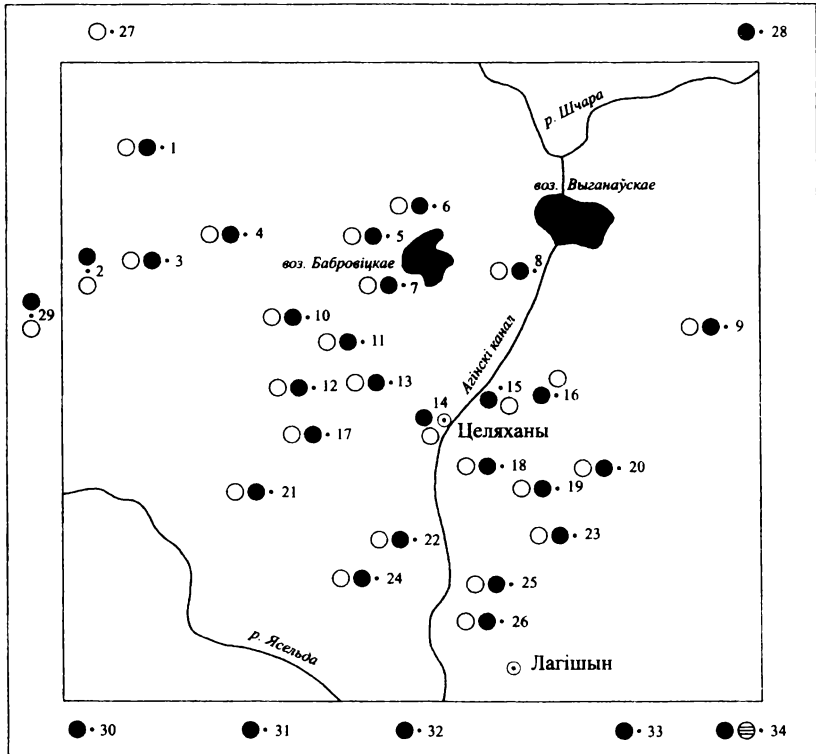
Карта №57. Канчаткі назоўнікаў жаночага, мужчынскага і ніякага р. адз. ліку I і II скланенняў з цвёрдай і мяккай асновай у М. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №42

- -і: у /в/ х^аці, у /в/ л^есі, у /в/ н^осі, у /в/ п^олі
- ⊖ -ы /-и/: у /в/ х^ат^ы, у /в/ л^іс^ы, у /в/ н^ос^ы, в /у/ п^ол^ы,
у /в/ х^ат^и, у /в/ л^іс^и, /в/ н^ос^и, у /в/ п^ол^и
- -е /-э/: у /в/ х^ац^е, у /в/ л^іс^е, у /в/ н^ос^е, у /в/ п^ол^е,
у /в/ х^ат^э, у /в/ л^іс^э, у /в/ п^ол^э
- △ -у /-ю/: у /в/ н^ос^у, у /в/ п^ол^ю
- ⊠ -овы /-овэ/: у /в/ н^ос^{овы}, у /в/ н^ос^{овэ}

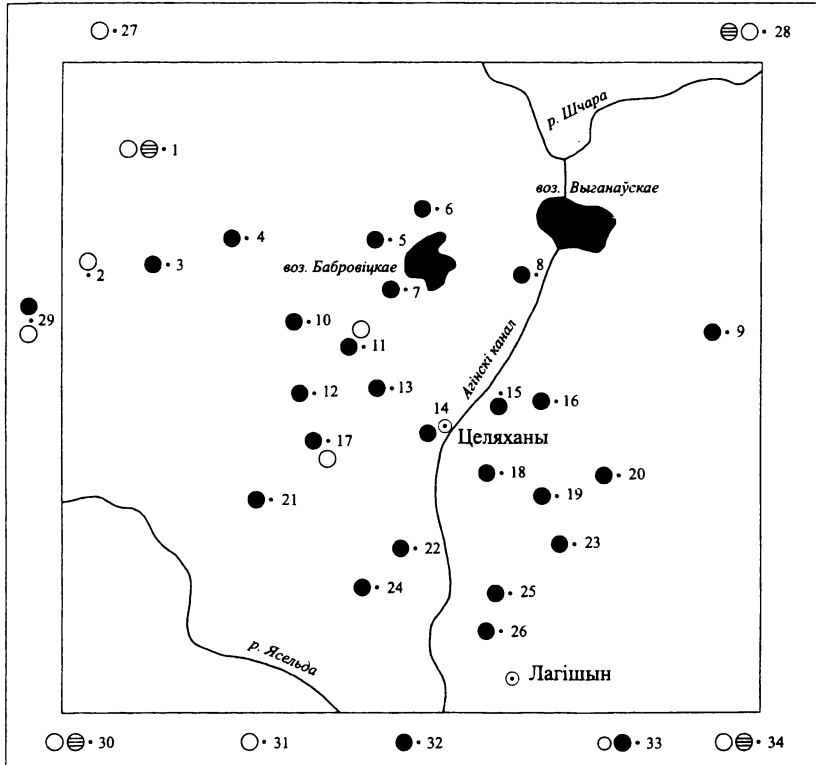
Карта №58. Формы Кл. склону агульных назоўнікаў і ўласных імёнаў жаночага р. адз. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №43

- -o /-ë/: mámQ, бáбQ; Мánĕ, Вáлĕ
- -a /-я/: máma, bába; Mánĭ, Váľ
- ⊖ -e: Mánĕ, Váľe

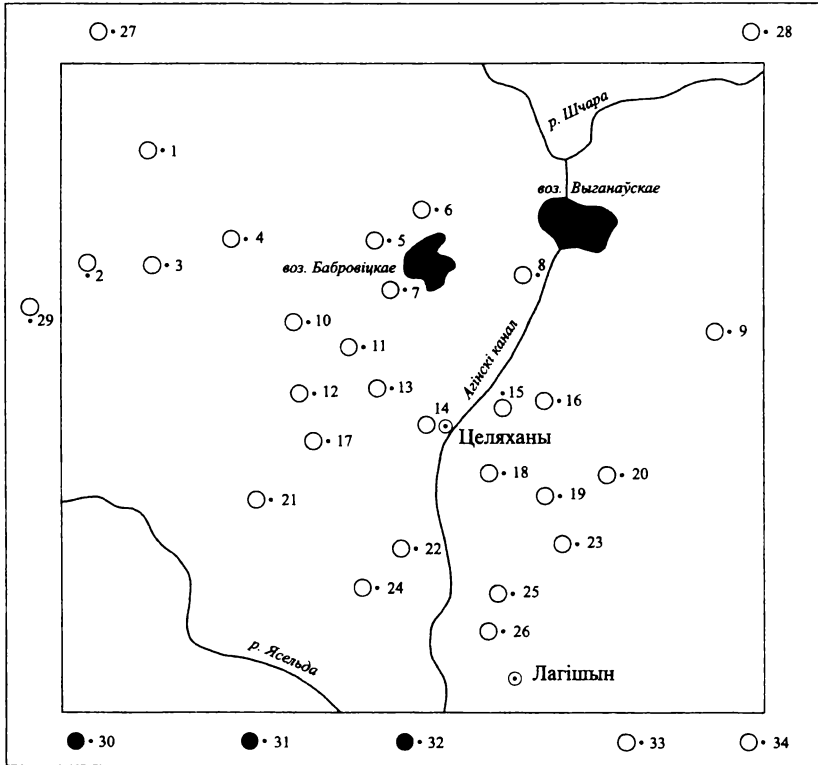
Карта №59. Канчаткі назоўнікаў жаночага р. мн. ліку I скланення ў Р. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №45

- -эй /-ей/: бабэ́й, бабе́й, хатэ́й і інш.
- ⊖ -оў /-аў, -ів, -ив/: бабо́ў, хато́ў, баба́ў, хата́ў, бабі́в, хаті́в і інш.
- /о/: баб, хат і інш.
- спарадычнае ўжыванне адпаведных форм

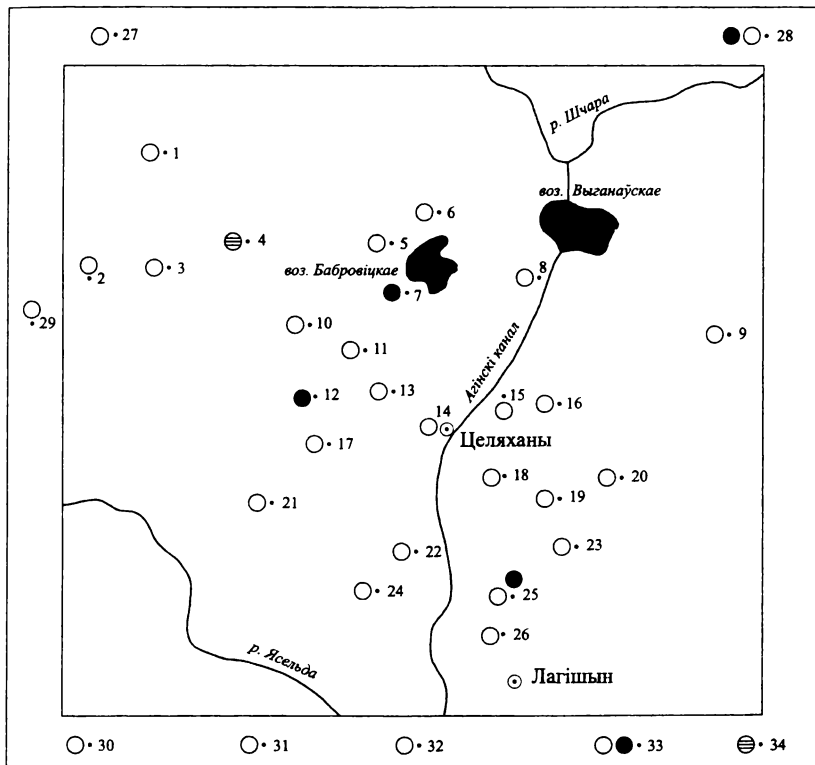
Карта №60. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага р. мн. ліку II скланення ў Д. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №46

- -ям: людзям, лядям, конам
- -юм: людюм, конюм

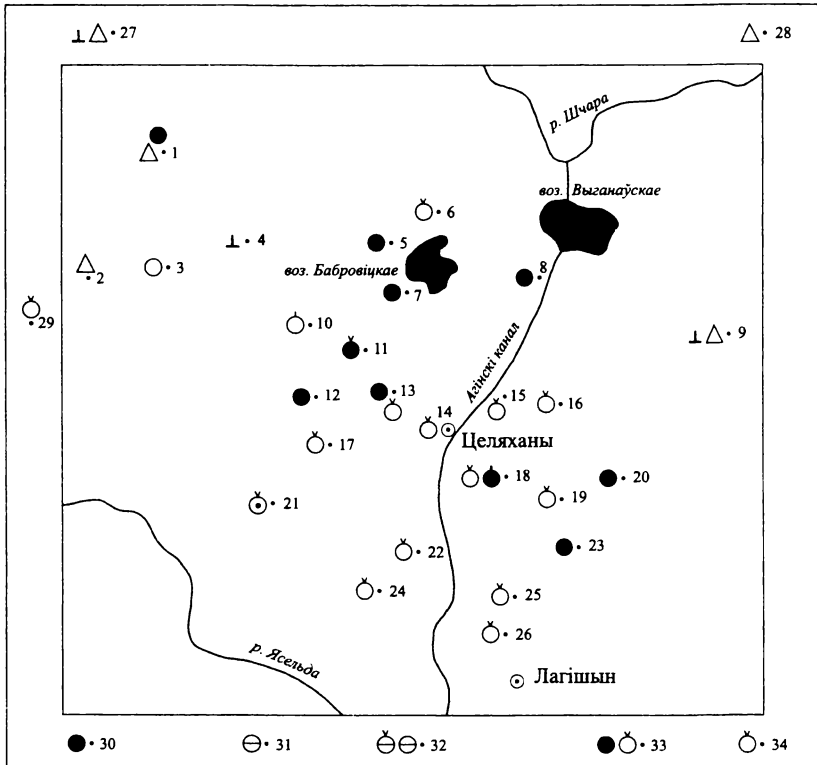
Карта №61. Канчаткі назоўніка *грудзі* ў Т. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №47

- -мі /-м'и, -мы, -мэ/: грудзьмі, грудьм'и, грудьмы, грудьмэ
- -ямі /-ямы/: грудзьямі, грудьямі, грудьямы
- ⊖ -іма: грудзіма

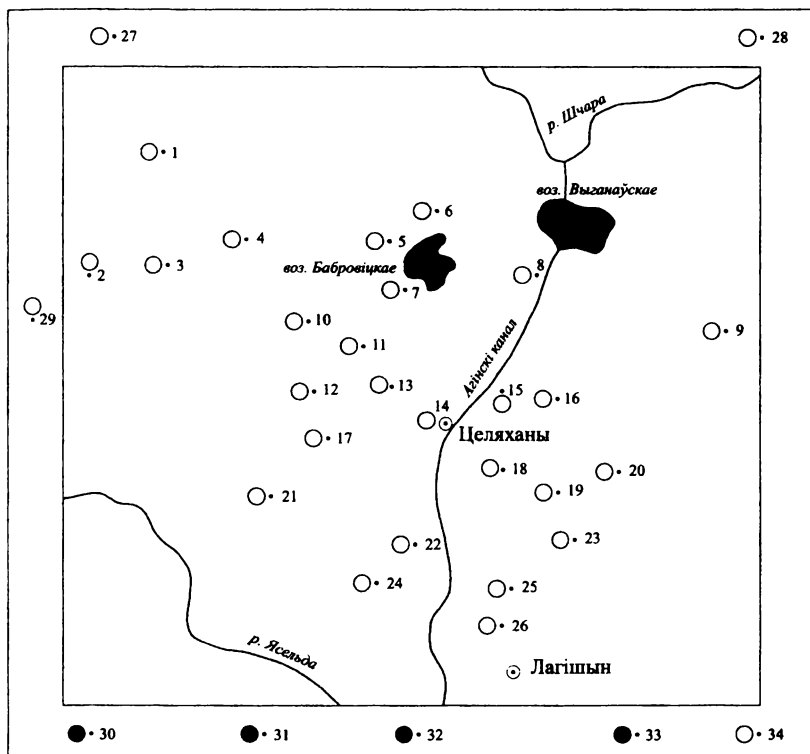
Карта №62. Формы назоўніка *бóты* (чóбаты) у М. склоне мн. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №48

- у чобóцях, у чобóтях
- у чобóцях
- у чобóцях
- ⊙ у чобóтэх
- у чобóтах
- у чобóтах
- у чобóтáх
- ⊖ у чобóтюх
- ⊖ у чобóтлюх
- △ у бóтах
- ⊥ у гумóвіках

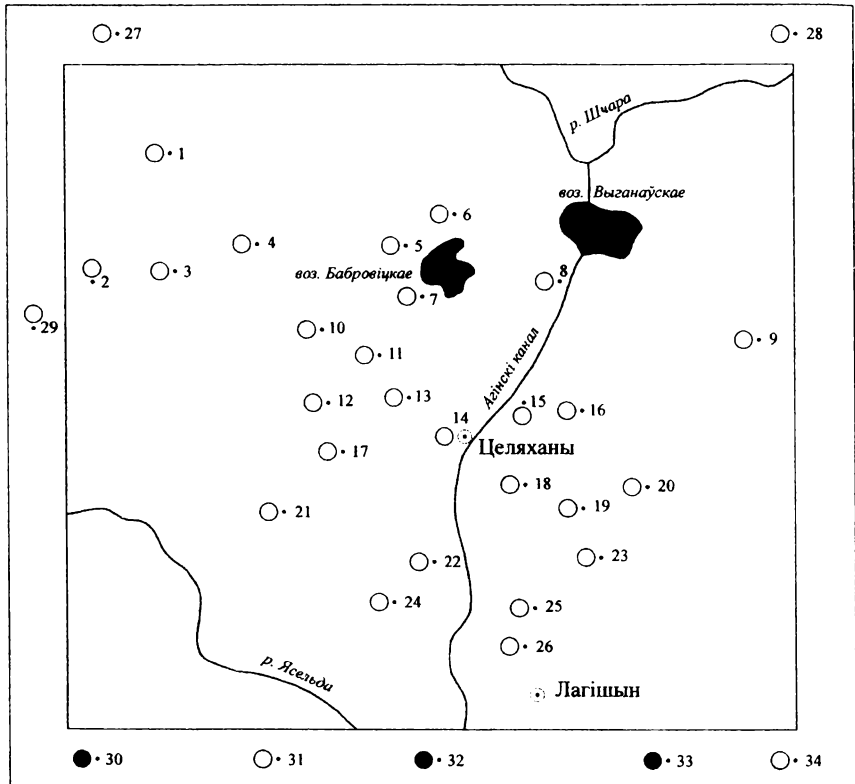
Карта №63. Націскны канчатак прыметнікаў мужчынскага р. адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №49

- -ы: малады, молады, малы, стары
- -ый: моладый, малы, старый

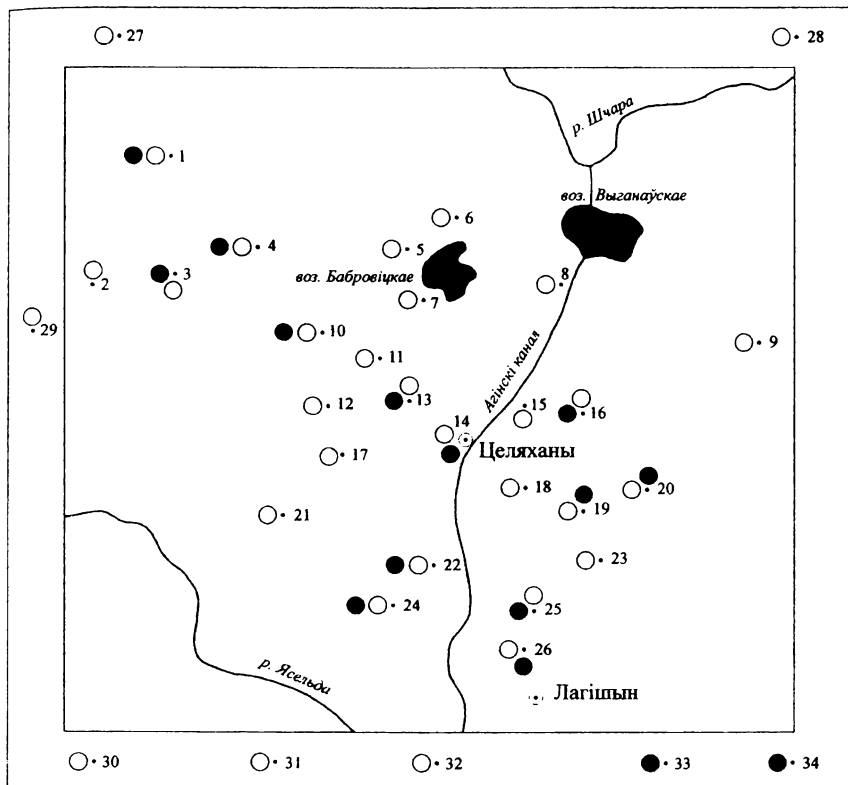
Карта №64. Ненаціскны канчаток прыметнікаў мужчынскага р.
адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №50

- -ы: добры, новы, харошы, хоробшы
- -ый: добрый, новый, хоробый

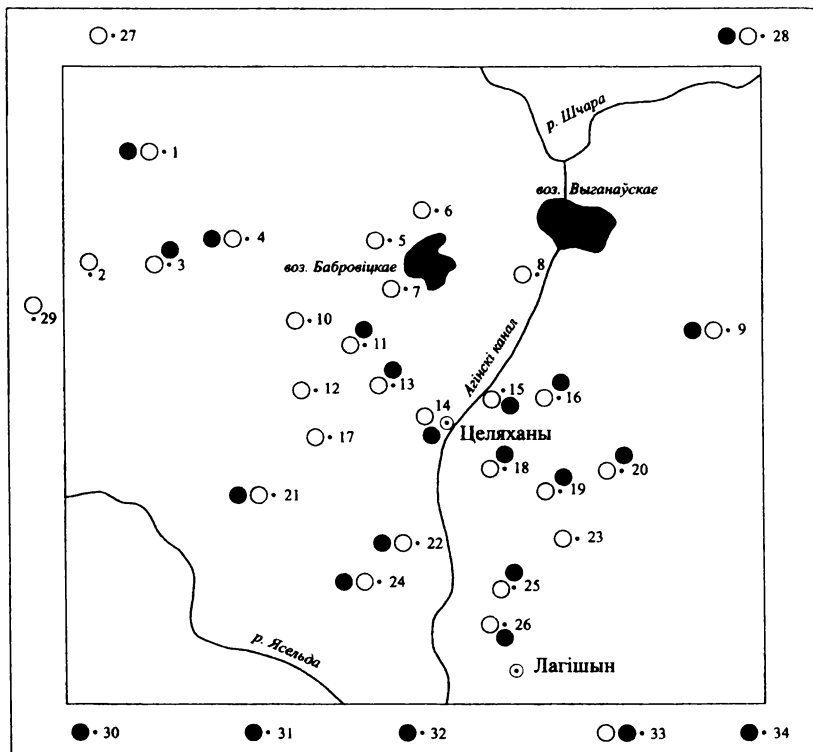
Карта №65. Націскны канчатак прыметнікаў жаночага р. адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №51

- -ая: малад^{а́}я, молод^{а́}я, стар^{а́}я
- -а: молод^{а́}, стар^{а́}

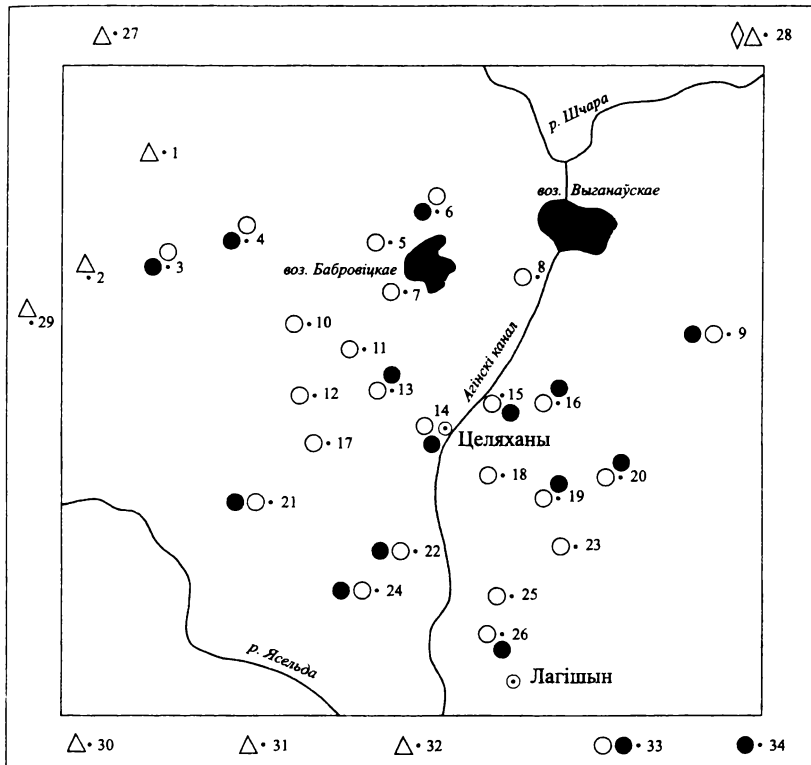
Карта №66. Ненаціскны канчатак прыметнікаў жаночага р. адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №52

- -ая: добра, нова
- -а: добра, нова

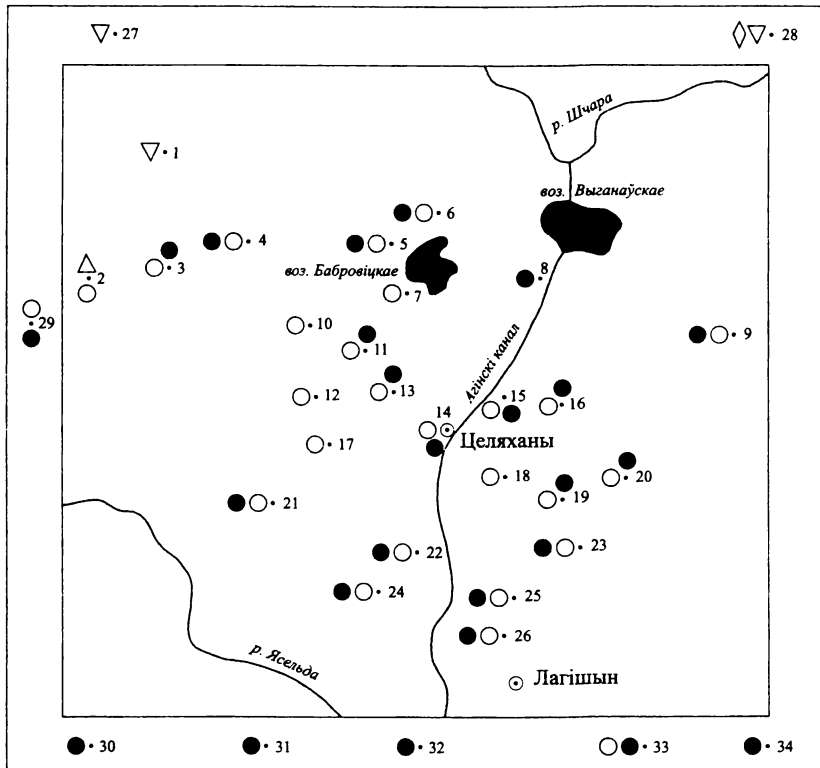
Карта №67. Націскны канчаток прыметнікаў ніякага р. адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №53

- -э: моладэ, старэ
- -э: моладэ́, старэ́
- △ -оэ: маладоэ, моладоэ, староэ
- ◇ -оё: маладоё, староё

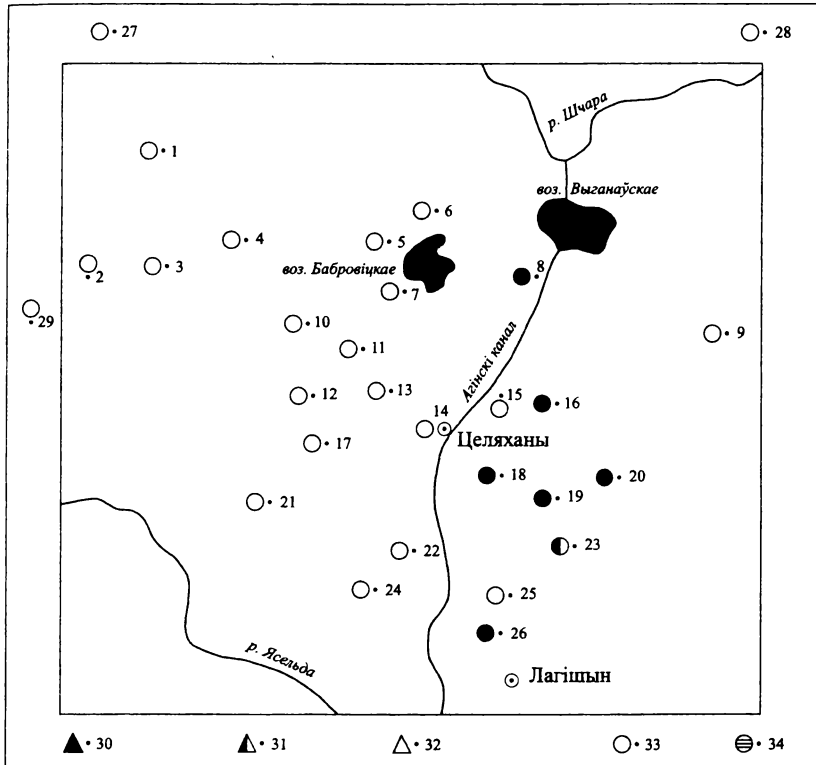
Карта №68. Ненаціскны канчатак прыметнікаў ніякага р. адз. ліку ў Н. склоне

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №54

- -э /-еэ/: н^овэ, н^овее, сал^одкэе, сол^одкее, хор^ошэ
- -э /-е/: н^овэ, н^ове, сал^одкэ, сол^одке, хор^ошэ
- △ -ое: сол^одкое, хор^ошое
- ▽ -ае: н^овае, сал^одкае, хар^ошае
- ◇ -аё: н^оваё, сал^одкаё, хар^ошаё

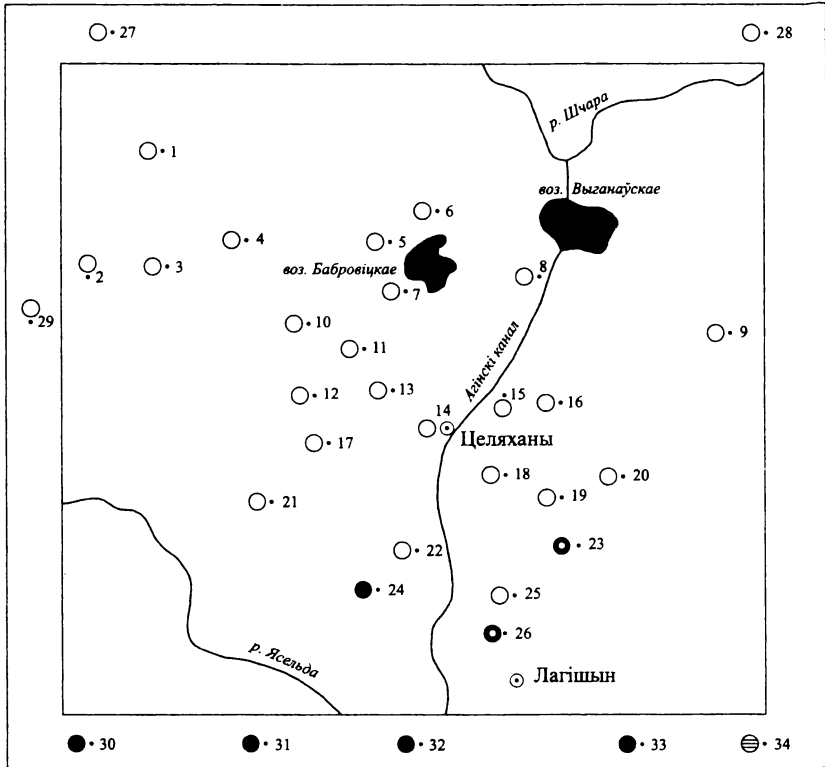
Карта №69. Уласна-асабовы займеннік 2-й асобы мн. ліку *вы*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №55

- вы
- ◐ в'и
- ві
- ⊖ ву
- △ выгэ
- ▲ в'ітá
- ▲ вітэ

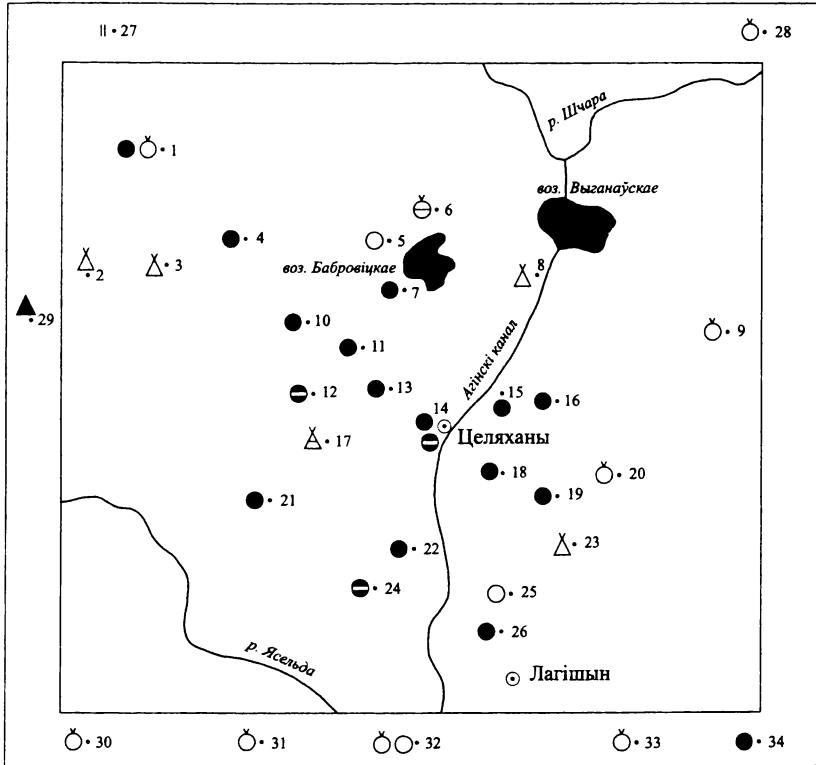
Карта №70. Азначальны займеннік усё

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №56

- усё, все
- ⊖ усё
- всі, усі
- ⦿ всі

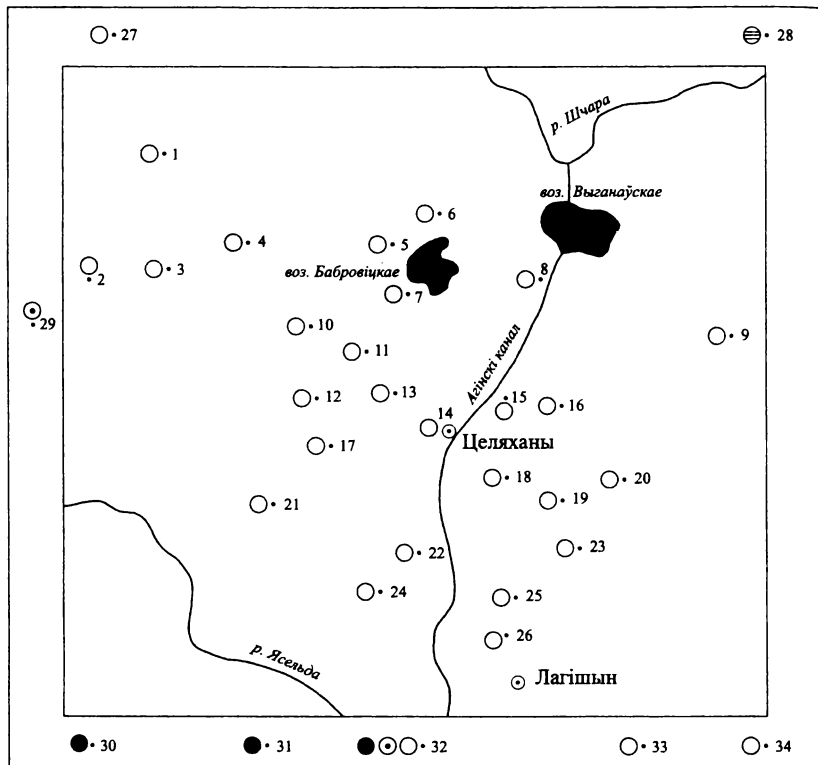
Карта №71. Формы азначальнага займенніка ўсе ў выразе
жáла жы́та з усі́мі

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №57

- з усі́ма
- ◐ зo всі́ма
- з усі́мі
- ◑ зo всі́мі
- з усі́мі
- △ з усі́мі
- △ зo всі́мі
- ▲ зo всі́ма
- || жáлі жы́то ўсе

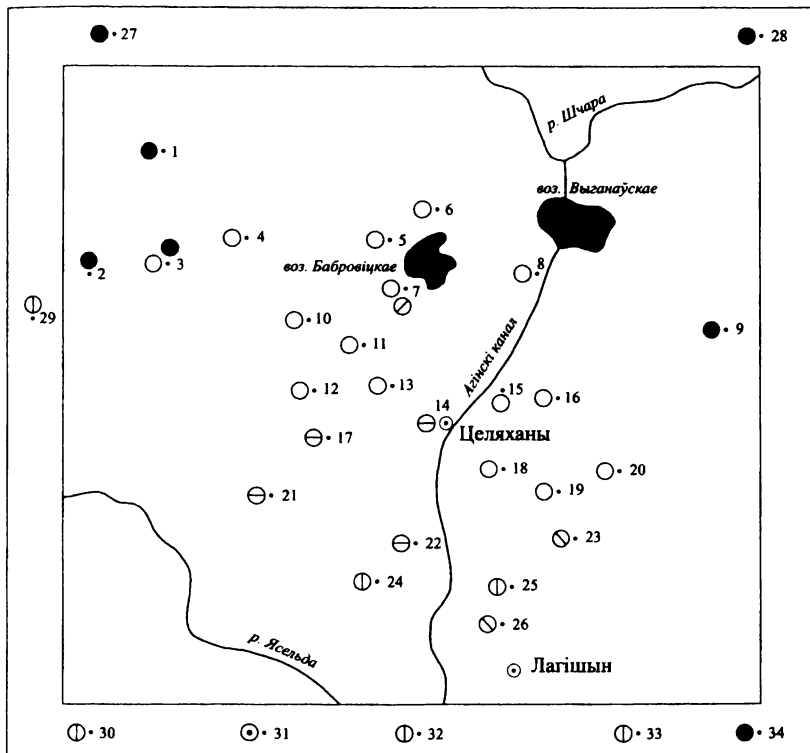
Карта №72. Няпэўны займеннік *нэшта*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №64.
 Пытанне прысвечана зваротнай часціцы *-ся* ў дзеясловах, таму
 матэрыял па няпэўнаму займенніку *нэшта*, відаць, няпоўны.

- нэшчо, нішчо
- ⊙ нэшо, нішо
- ⊖ нэшто
- шось, шчось і інш.

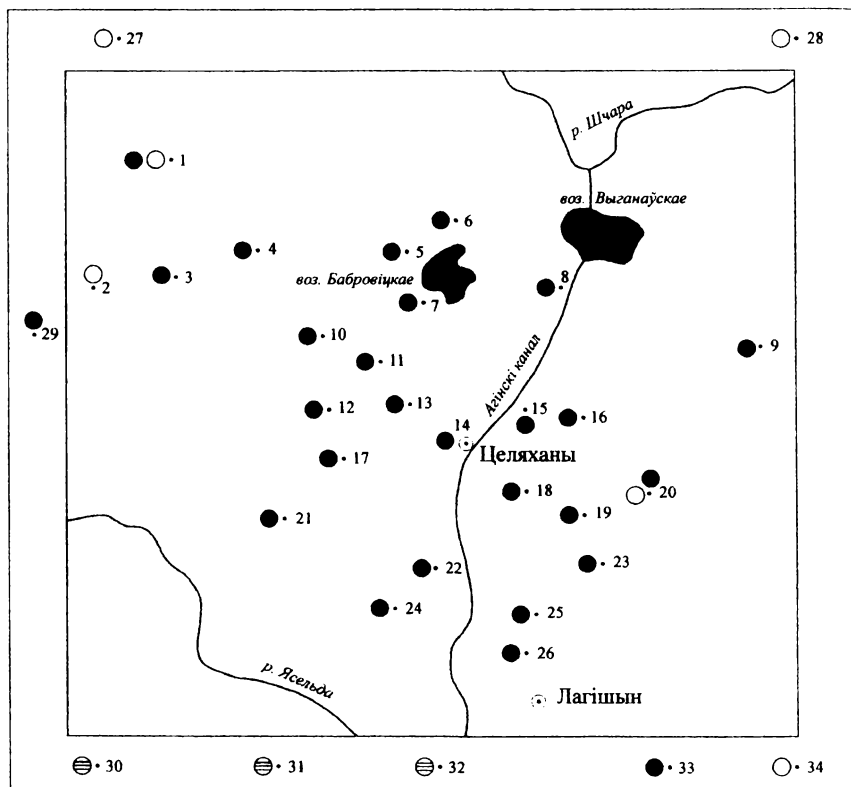
Карта №73. Формы інфінітыва з асновай на галосны

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №58

- -ць: хадзіць, робіць, спаць
- -ці: хадзіці, робіці, спаці
- ⊘ -ці: хадзіці, робіці, спаці
- ⊖ -ті: хадіти, робіти, спати
- ⊙ -ти: ходіти, робіти, спати
- ⊕ -ты: ходыты, робыты, спаты
- ⊗ -тэ: ходэте, робэте, спате

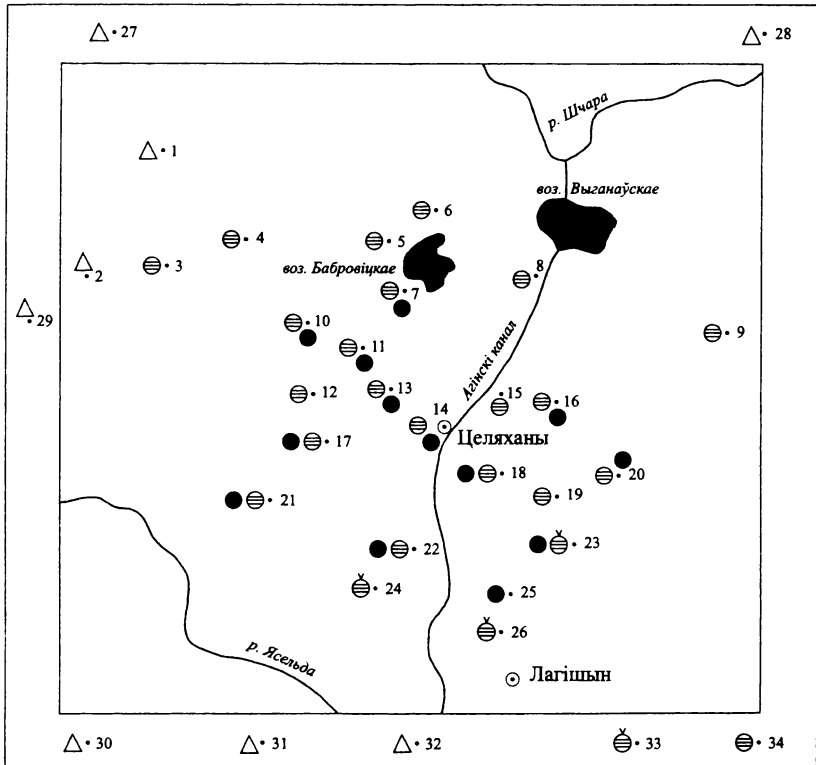
Карта №74. Формы зваротных дзеясловаў у інфінітыве

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №59

- -ца: бра́цца, зва́цца і інш.
- -са /-с/: бра́ціса, бра́тыса, зва́ціса, зва́тыса, бра́ціс, зва́ціс і інш.
- ⊖ -ся /-сь/: бра́тыся, зва́тыся, бра́тысь, зва́тысь і інш.

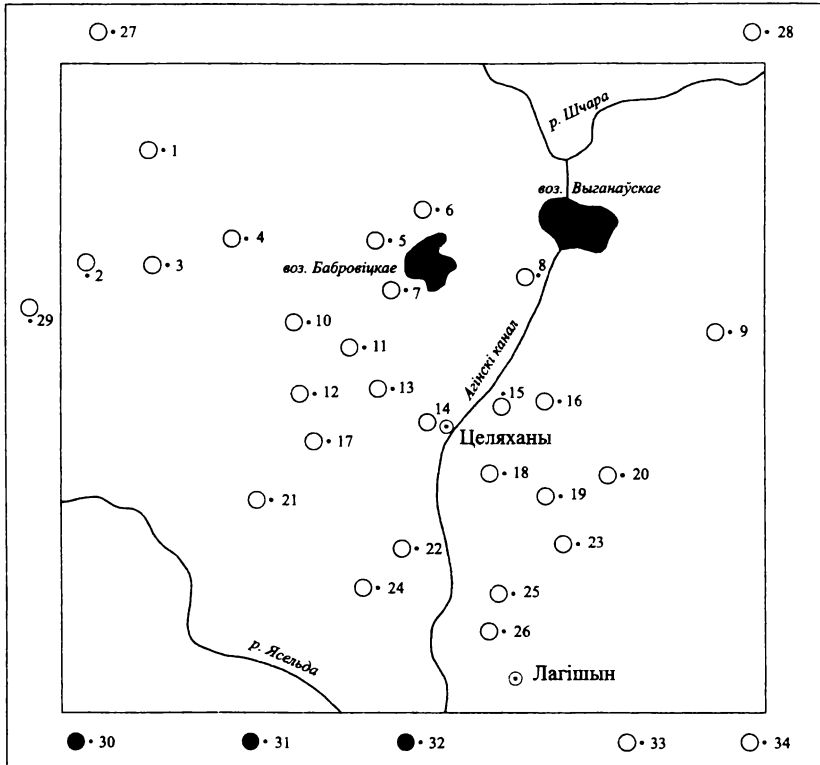
Карта №75. Формы інфінітива з асновай на [к]

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №60

- -кце /-кте/: пэкцэ, пэктэ, сэктэ і інш.
- ⊖ -кці /-кті/: пэкці, пэкці, сэкці, сэкці і інш.
- ⊕ -кт и /-кты/: пэкт'й, пэкты, сэкт'й, сэкты і інш.
- △ -чы /-чэ/: пячы, пэчы, пычы, сячы, сэчы, сычы і інш.

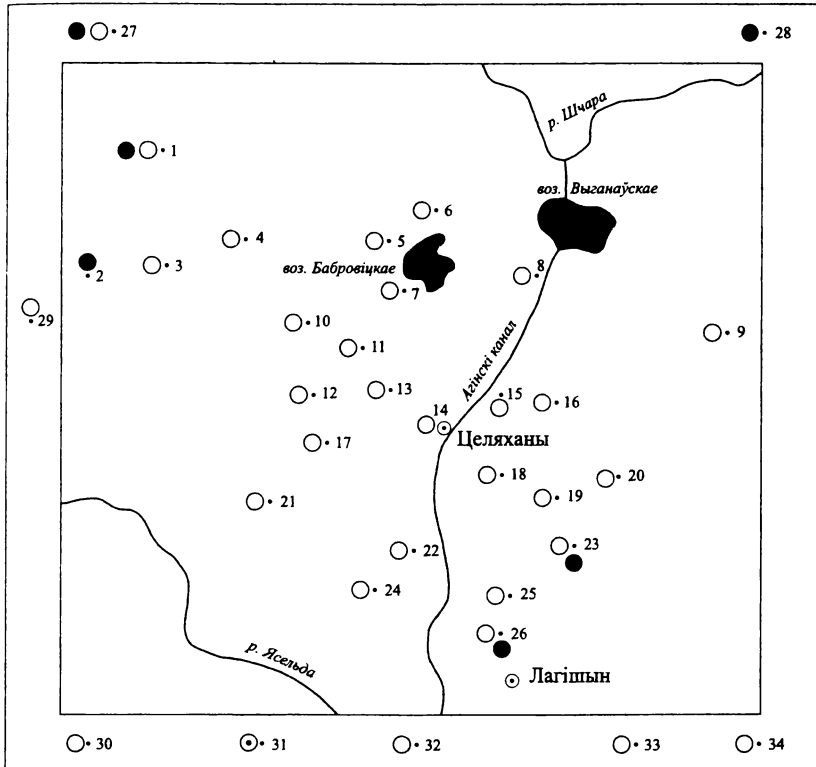
Карта №76. Формы інфінітыва *расказваць*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №61

- расказваці, расказваті і інш.
- расказуваты, расказуватэ

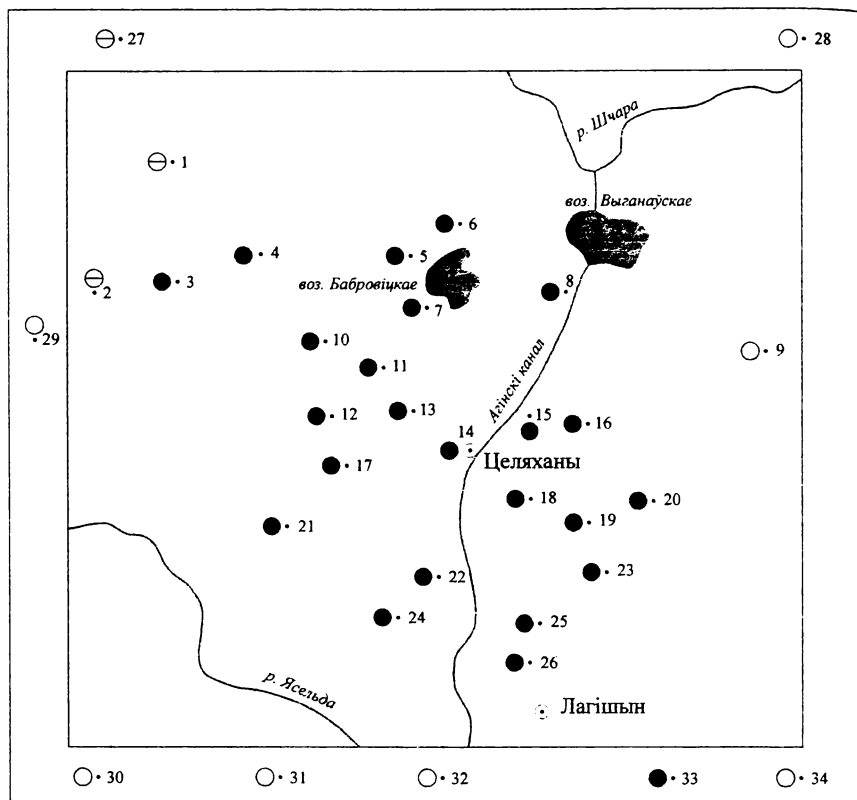
Карта №77. Дзяслоўныя формы лятáць, лятáюць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №62

- лятáць, лятáюць і інш.
- лётáць, лётáюць і інш.
- ⊙ лятатэ, лятатюць

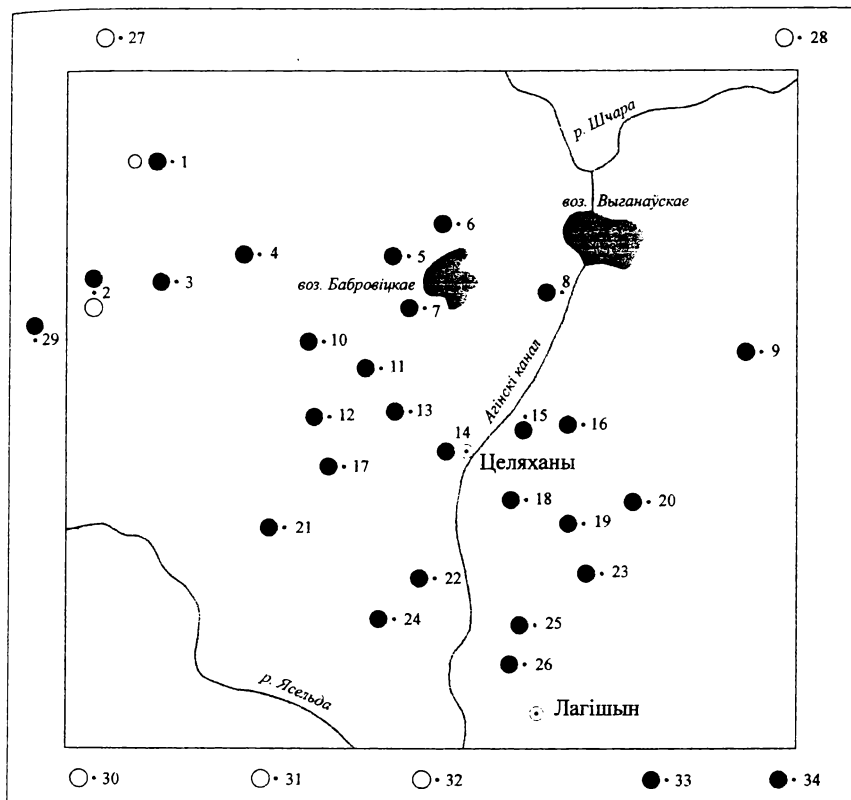
Карта №78. Формы дзясловаў *хадзіць, насіць* у 1-й асобе адз. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №63

- ходзю́, ходію́, носю́
- ходжу́, хаджу́, ношу́, нашу́
- ⊖ хажу́, хожу́, нашу́, ношу́

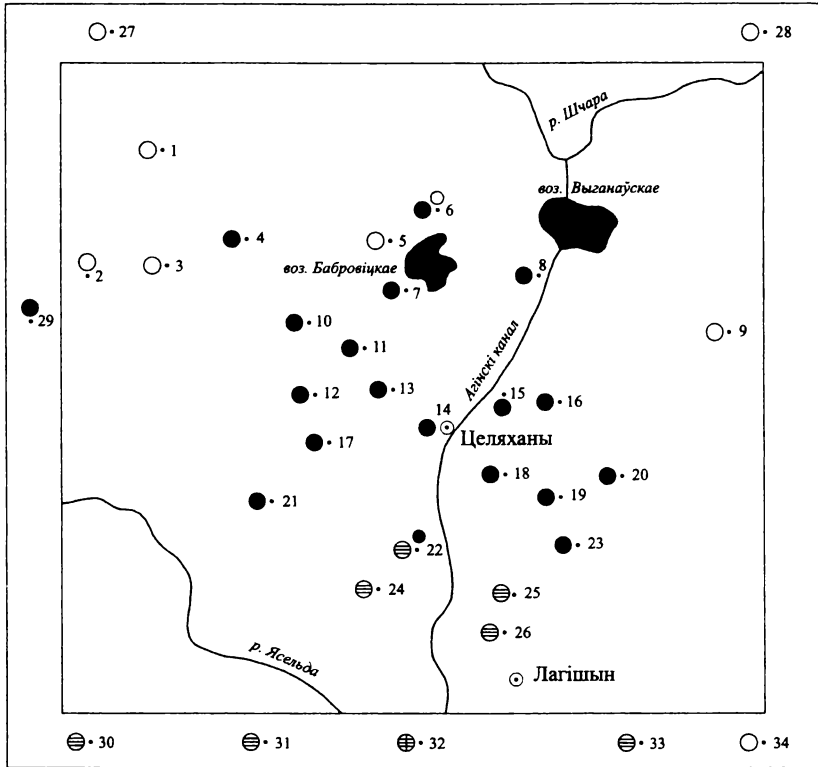
Карта №79. Цвёрдасць-мяккасць зычнага [с] у зваротнай форме дзеяслова

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №64

- -са /-с/: баюса, купаюса, боюс, купаюс і інш.
- -ся /-сь/: баюся, боюся, купаюся, боюсь, купаюсь і інш.
- тое ж спарадычна

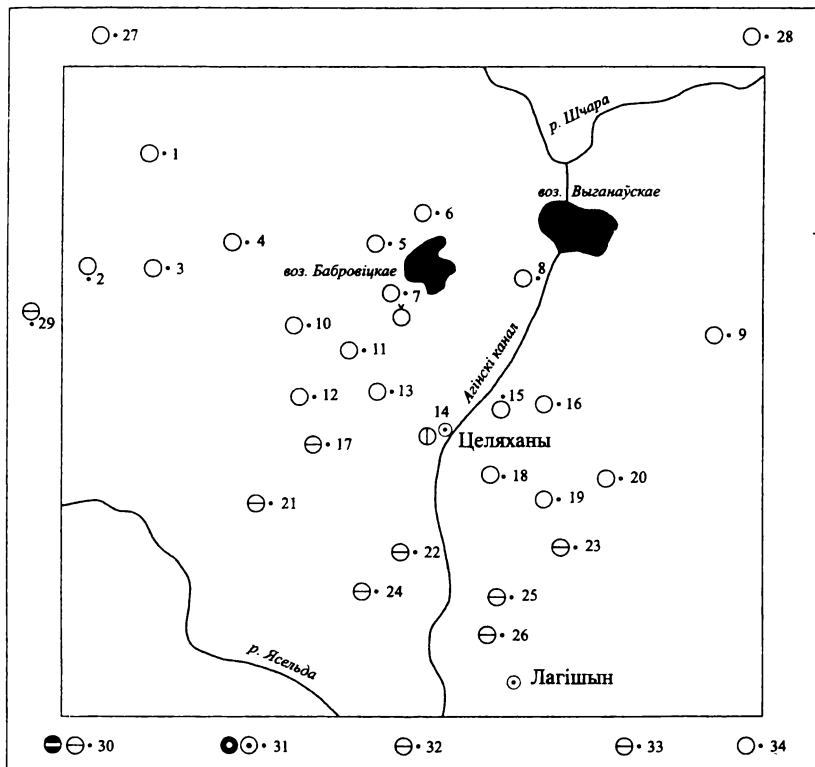
Карта №80. Формы дзеясловаў II спражэння ў 3-й асобе адз. і мн. ліку з націскам на аснове

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанні №65, 68;
гл. таксама пытанні №69, 70 і інш.; карту №35

- -іт, -ят: х^одзіт, х^одзіц, х^одзят, х^одыт
- тое ж спарадычна
- -іць, -яць: х^одзіць, х^одзяць
- тое ж спарадычна
- ⊖ -іть /-ыть/, -ять: х^од^іть, х^од^ыть, х^од^ять
- ⊖ -ыть, -еть: х^од^ыть, х^од^еть

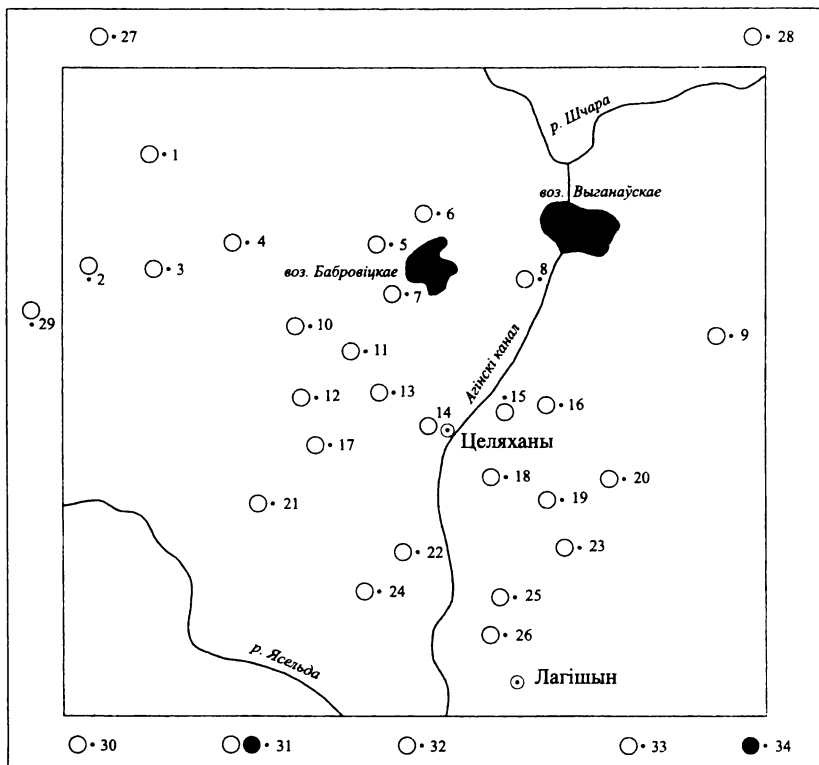
Карта №81. Формы дзеясловаў ісці, несці ў 3-й асобе адз. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №66

- ідзэ, несэ, нясэ
- ідз'э, несэ
- ⊖ ідэ, несэ
- ⊖ ідэ, нэсэ, нясэ
- ⦿ ідэць, нясэць
- ⊙ ідэ, нисэ
- ⦿ ідэць, нисэць

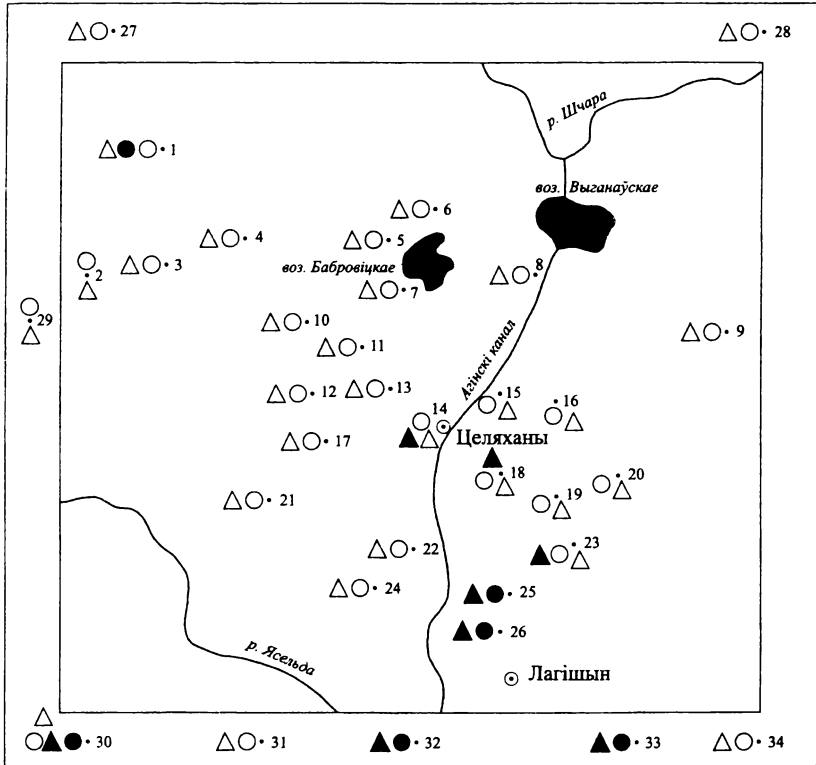
Карта №82. Формы зваротнага дзеяслова *смяціца* ў 3-й асобе адз. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №67

- смеціца, смеціца і інш.
- смеціца, смийціца

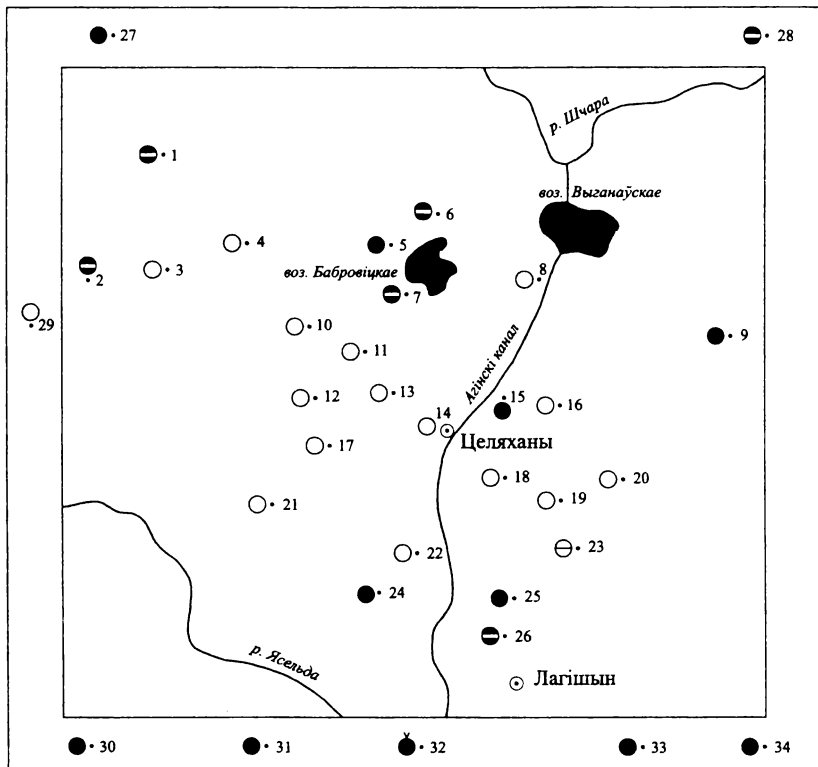
Карта №83. Формы дзеясловаў I спражэння з асновай на [з], [к]
у 3-й асобе мн. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №69

- стрыць і інш.
- стрыжць і інш.
- △ пэць і інш.
- ▲ пэчць і інш.

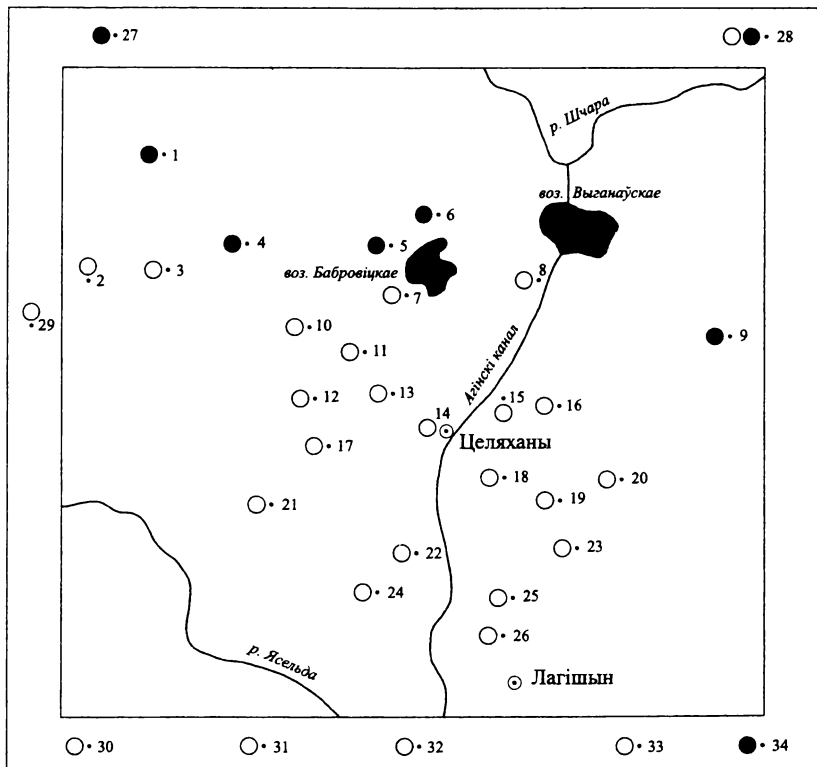
Карта №84. Формы дзеяслова *вісець* у 3-й асобе мн. ліку

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №70

- *вэсяць, вэсят, вэсят*
- *вісяць, вісят, вісят*
- *вісесь*
- ◐ *вісяць, вісят, вісят*
- ◑ *вэсят*

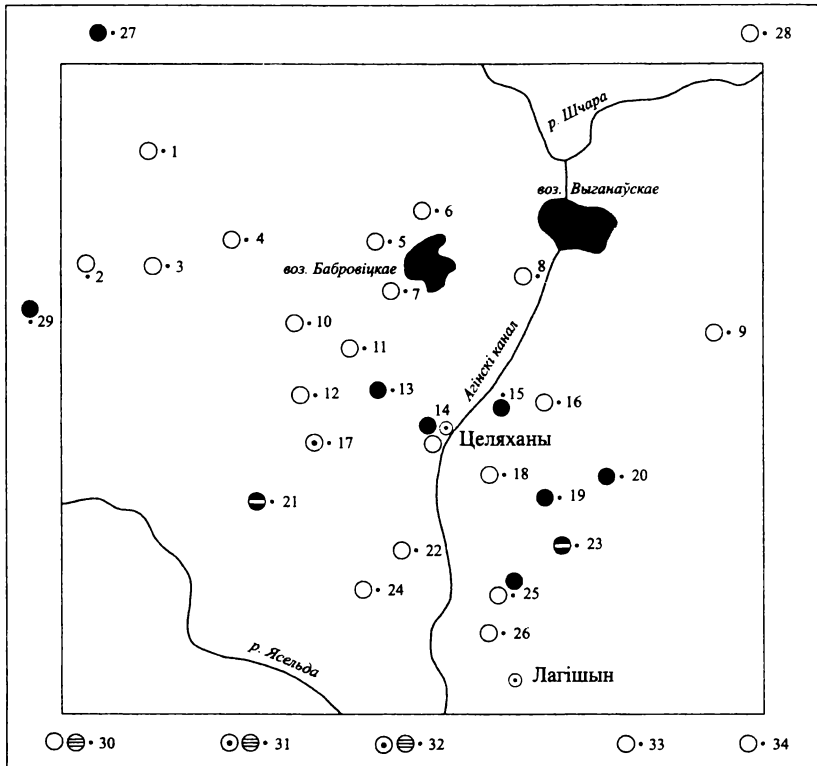
Карта №85. Часніца і злучнік ці

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №71

- чы, ч'и
- ці

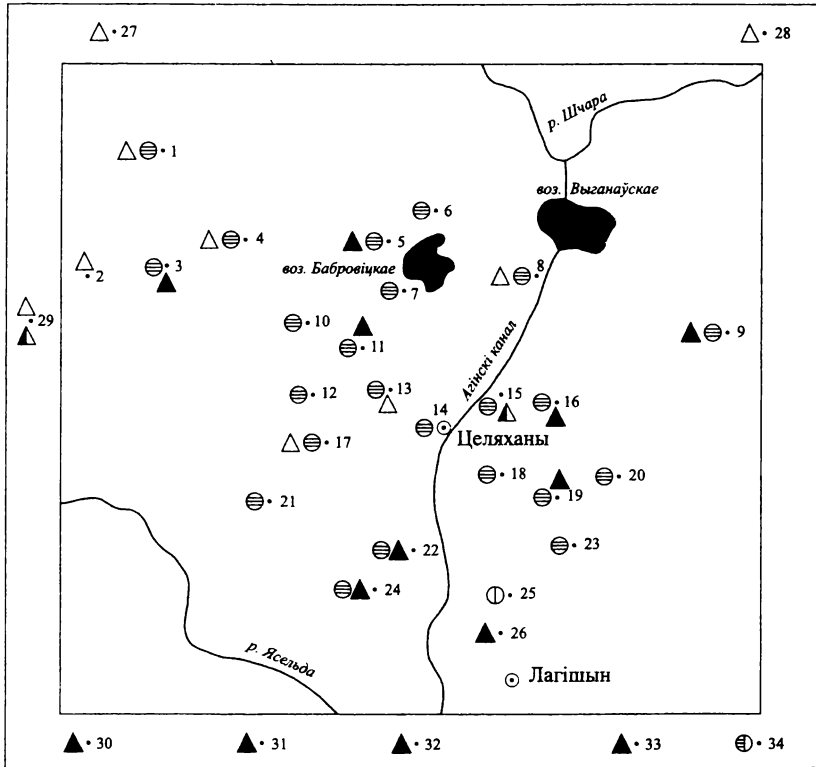
Карта №86. Соне́йка

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №72

- соне́йко, соне́йко і інш.
- соне́нько, соне́нько
- ◐ соне́нко
- ⊕ соне́чко, соне́чко
- ⊙ соне́нко, соне́нік, соне́нык

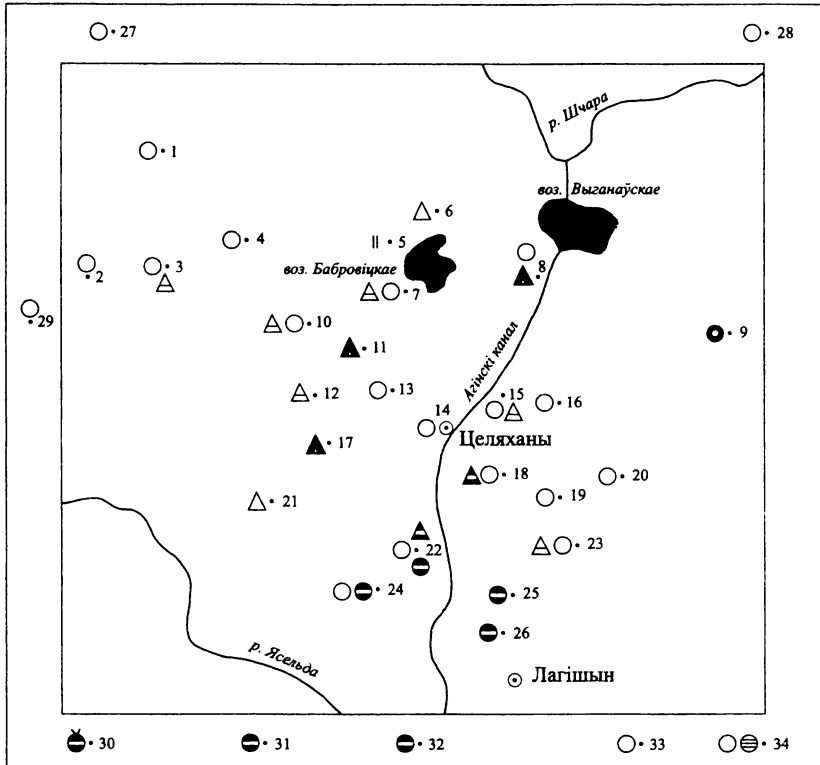
Карта №87. Воблака

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №73

- ☉ пэрэхмарок і інш.
- ⊙ пбхмарок
- ⊕ хмárка
- ▲ оболók, оболók
- ▲ облак, облок
- △ облако, вóблако

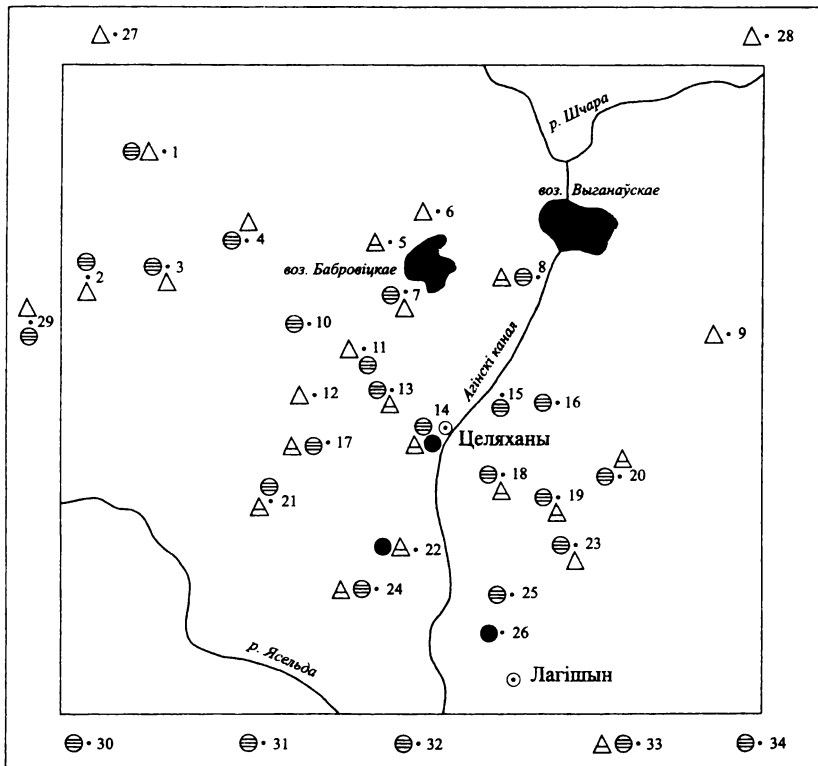
Карта №88. Лівень

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №74

- лівень, лівэнь і інш.
- ⊖ лёс
- ⊖ пролой і інш.
- ⊖ прорій
- полубой
- △ лўны дошч
- △ пролівны дошч
- △ пролўйны дошч
- ▲ облўйны дошч
- || вэлкі дошч

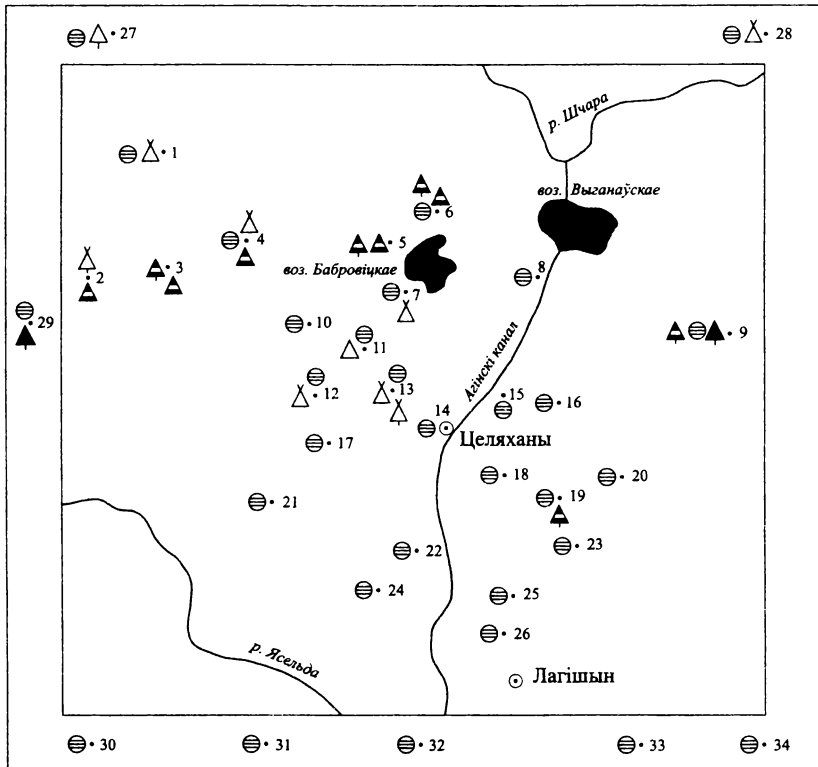
Карта №89. Цёмна

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №75

- ☉ п'юнчы
- п'юнчы, п'юнч'і
- △ цёмна, тёмна
- △ п'ёмна, т'ёмна

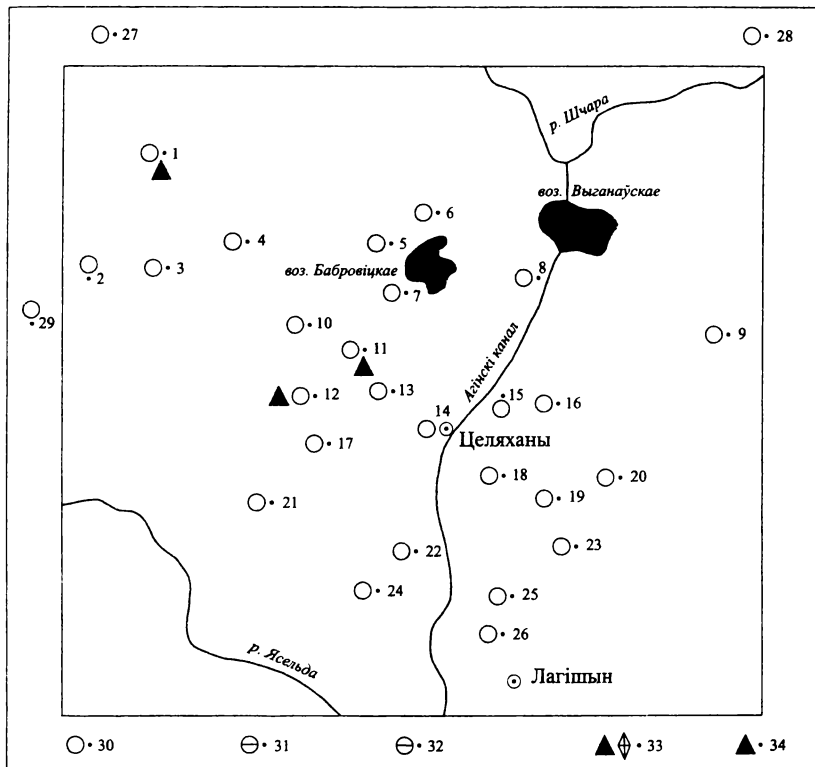
Карта №90. Сѣння

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №76;
гл. таксама пытанне №19

- ☉• цепэр, цепёр, тэпэр і інш.
- △• сѣння
- △• сѣнні
- △• сѣня
- △• сѣні
- ▲• сѣго́ні, сого́ні
- ▲• сего́ні
- ▲• сего́ня

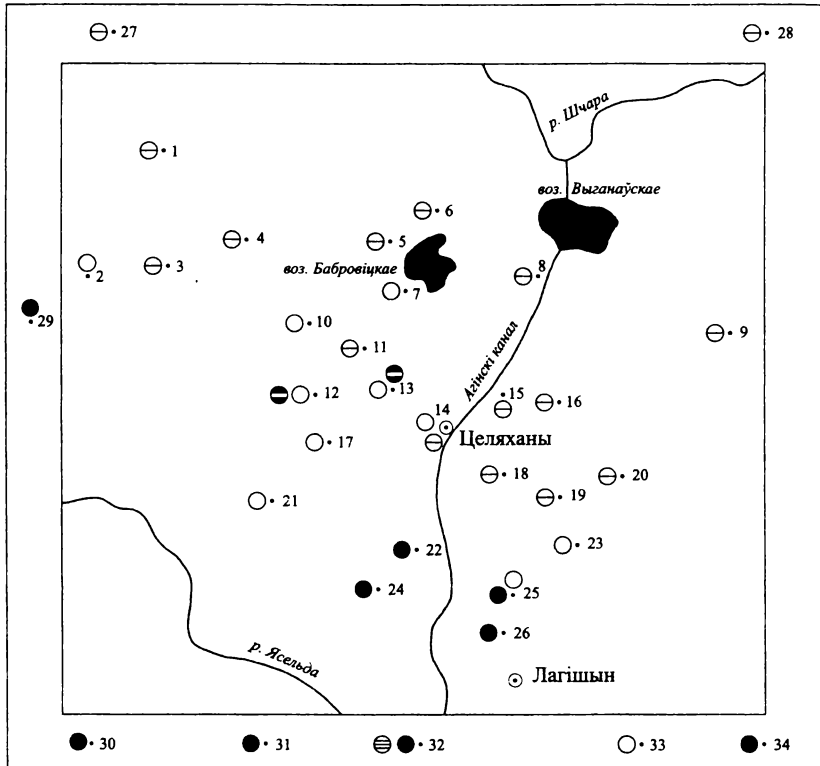
Карта №91. Хвоя

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №77

- хвоя
- ⊖ хвойіна
- ▲ сасна, сасна
- ◆ смолына

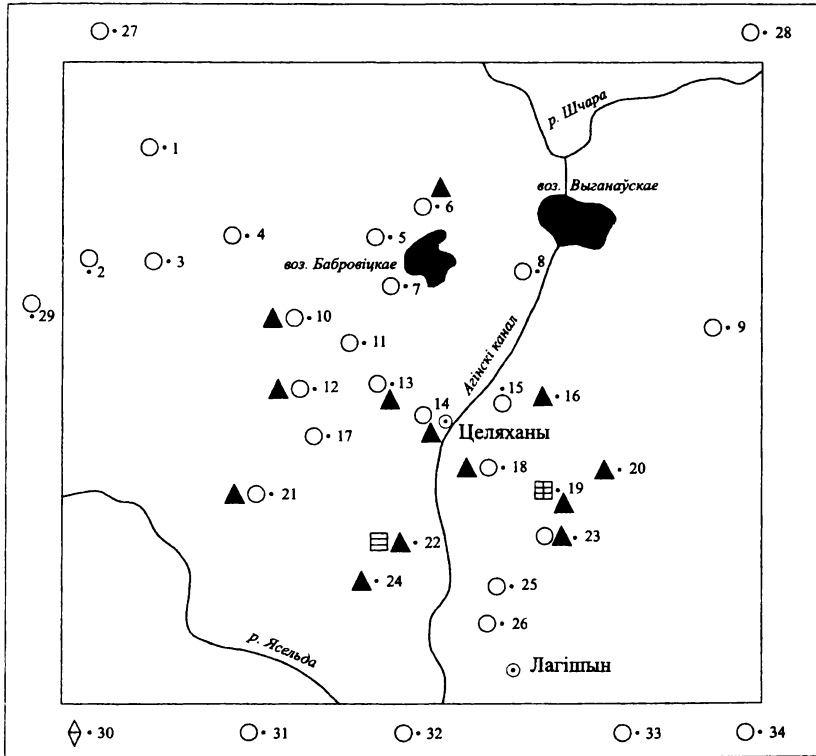
Карта №92. Падасінавік

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №78

- красногловіц, красногловіц
- ⊖ краснолвэць
- ⊕ красногловік, краснагаловік
- ⊖ краснік
- красніюк

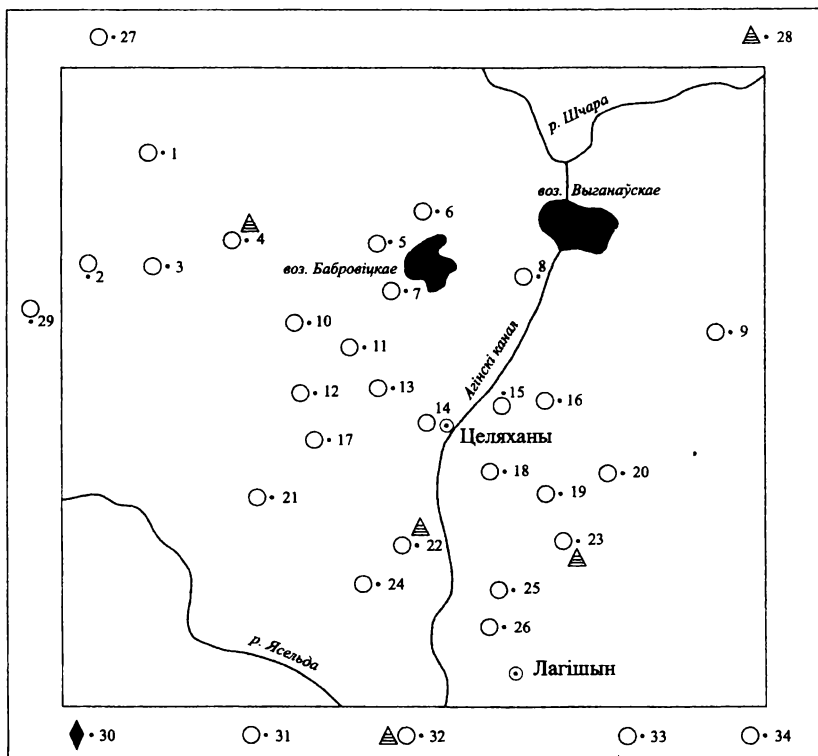
Карта №93. Неядомыя грыбы

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №79

- воўчы, вóвчы, вóвчы
- ▲ овўчы, овўчы, овёчы
- ▢ полевы́е
- ▣ поляны́е
- ◇ жя́бськы

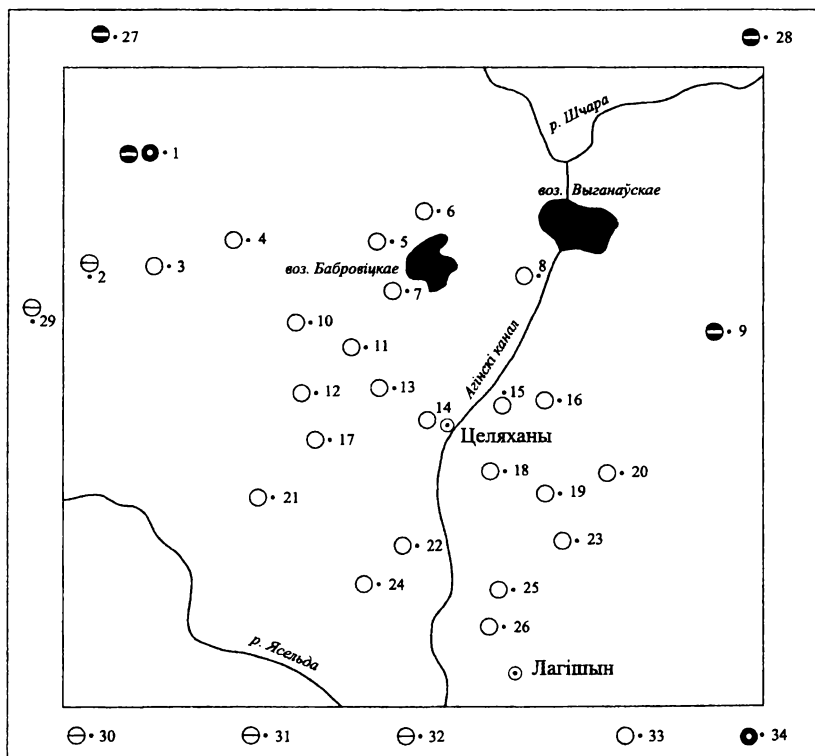
Карта №94. Ядомыя грыбы

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №80

- козлякі, козлячкі і інш.
- ▲ грыбы, правдзівыя грыбы, свойскі грыбы і інш.
- ◆ губы

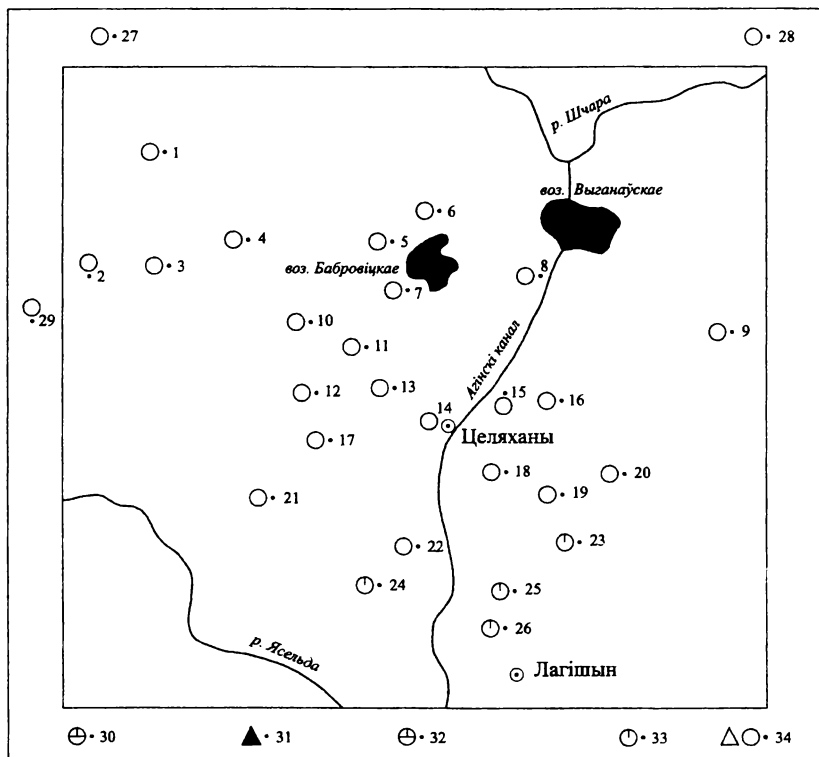
Карта №95. Журавіны

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №81

- журахвіны і інш.
- ⊖ журахліны і інш.
- ⊕ жураўліны
- журавіны

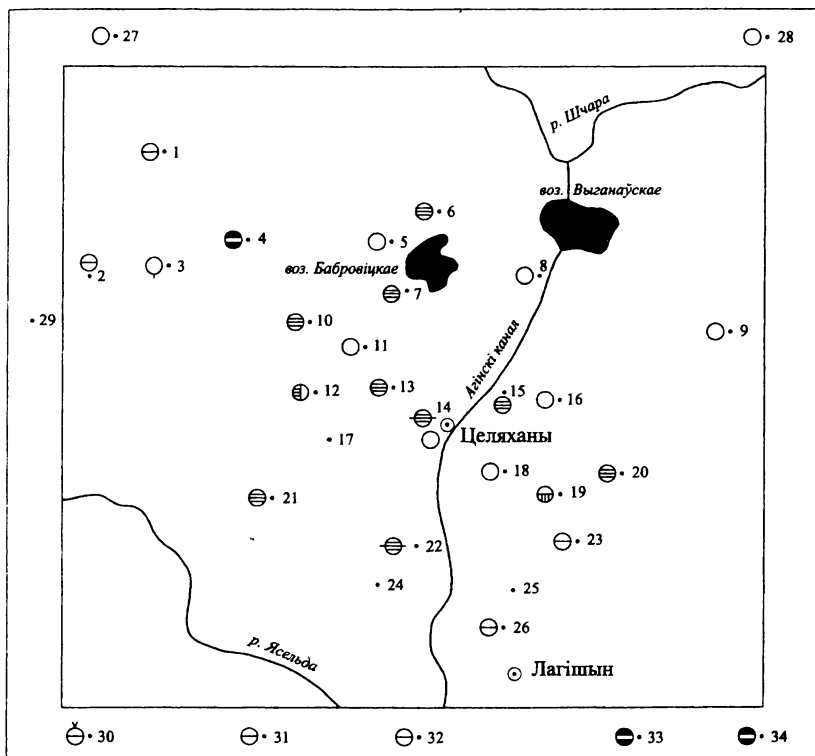
Карта №96. Брусніцы

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №82

- брусніцы
- ⊙ брусніцы, брусніцкі
- ⊕ брусніці
- △ брусленіцы
- ▲ бруслізнэ

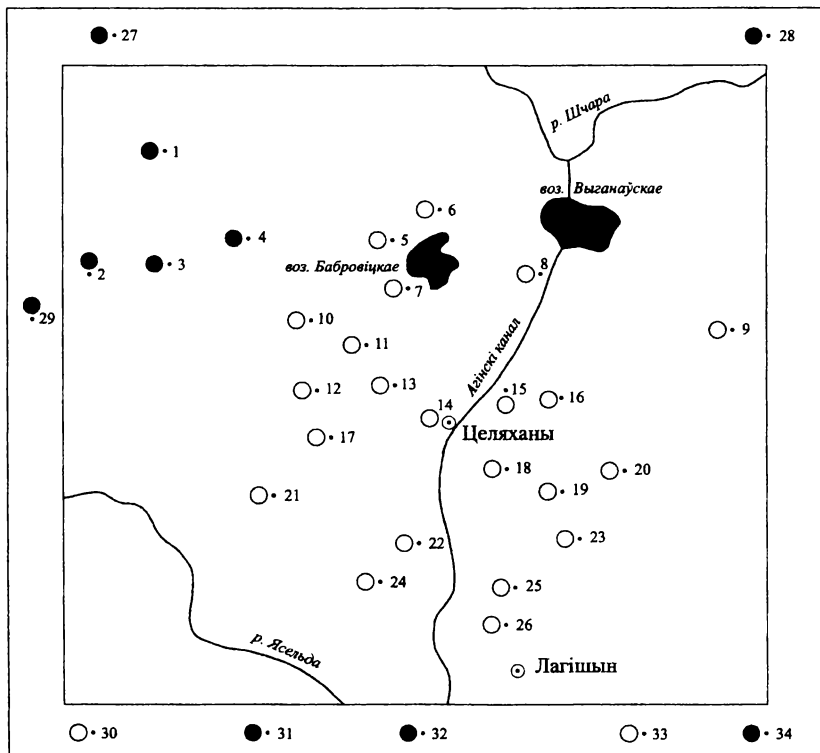
Карта №97. Чабор

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №83

- чабор, чобор і інш.
- чобор
- ⊕ чобыр
- ⊕ чобэр
- ⊕ чобур, чэбур і інш.
- ⊕ чыбур
- чабрэц, чэбрэц
- ⊕ чабарэц, чобор'эц, чэборэц, чыбырэць
- ⊕ шчыбырэць

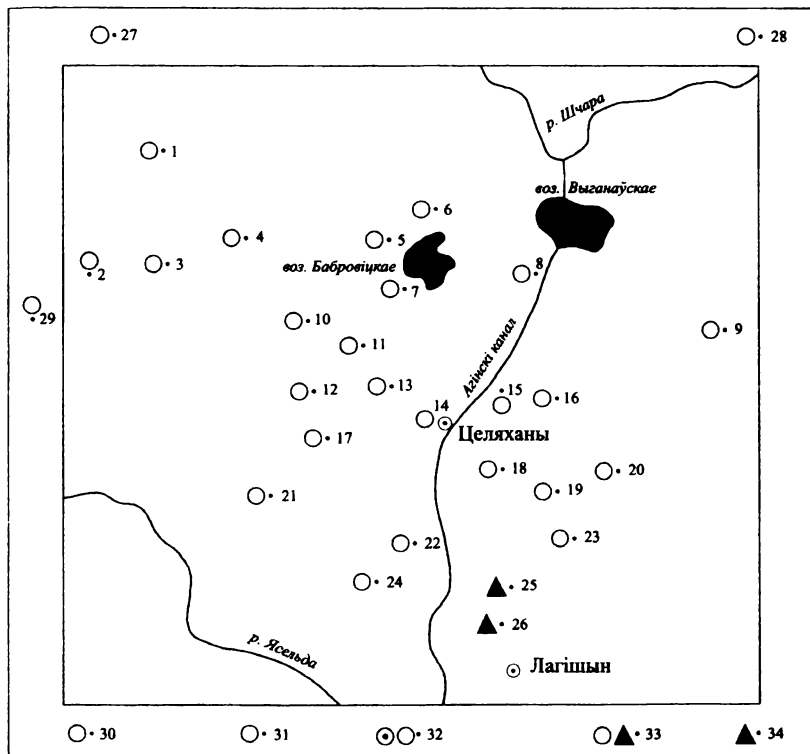
Карта №98. Птушка

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №84

- птушка
- пташка

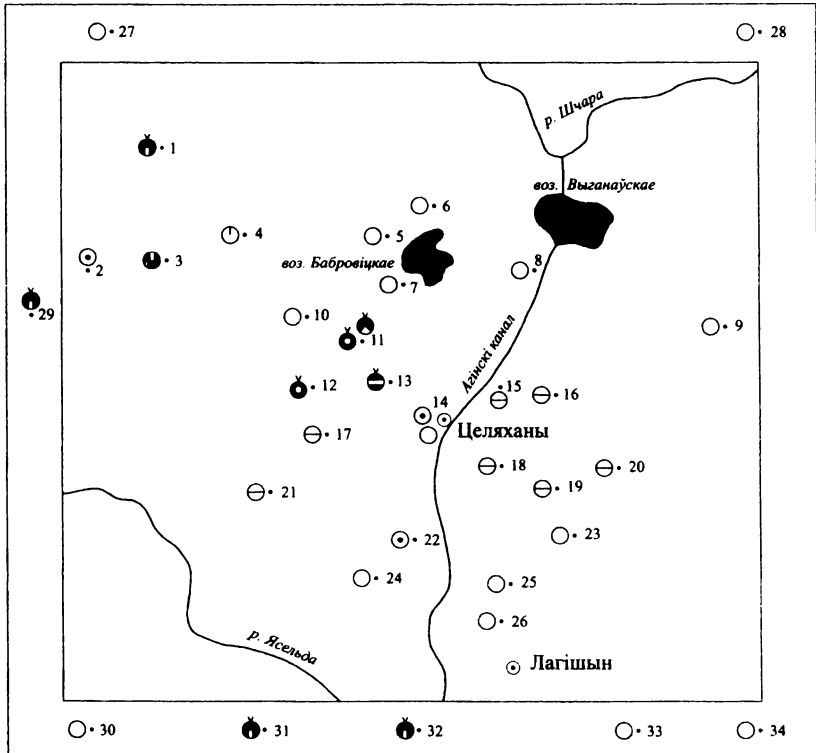
Карта №99. Гняздó

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №85

- гнездó, гняздó і інш.
- ⊙ ныздó
- ▲ кублó

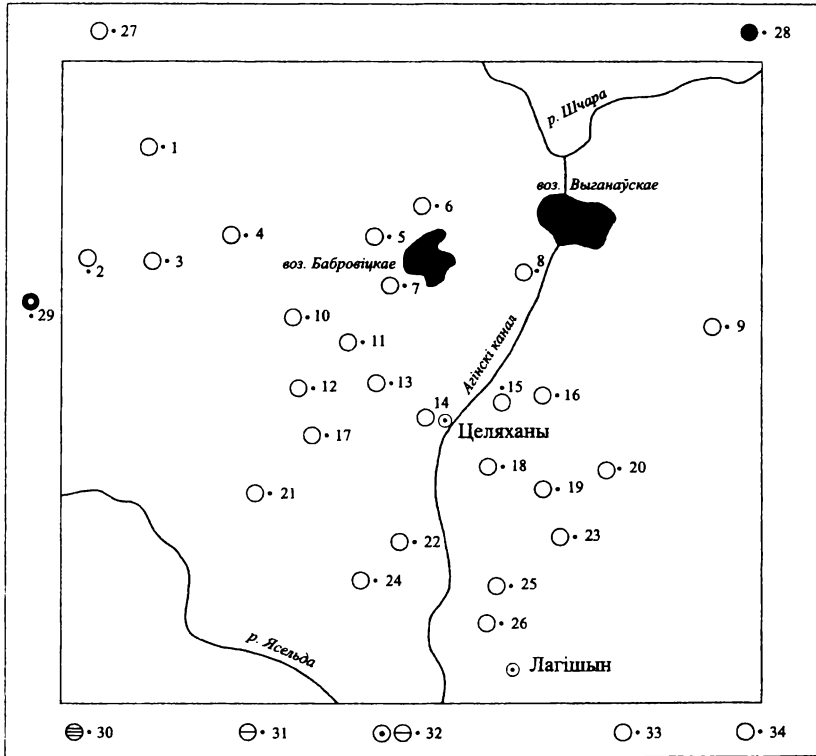
Карта №100. Дзюба ў птушак

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №86

- ⊙ дзюб, дюб
- дзюба, дюба
- дзюбка
- ⊖ дзюбэнь, дзюбень, дзюбэнь
- ⊕ дзёвб
- ⊗ дзёўбак, дзёвбак
- ⊘ дзёвэнь
- ⊙ дзёвбыль
- ⊙ дзювбік

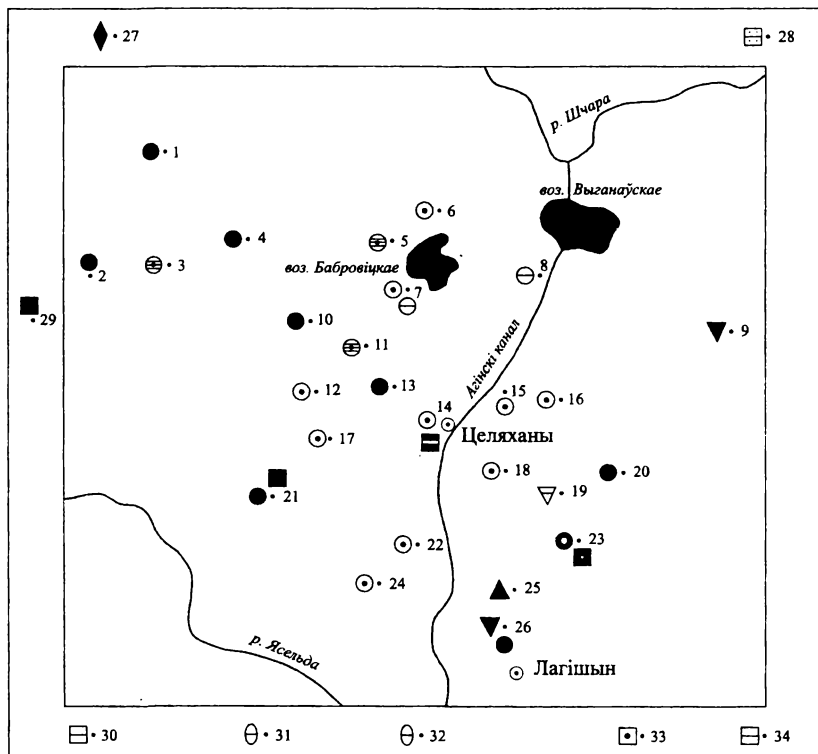
Карта №101. Бўсел

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №87

- бўсел
- бўсёл
- бўсько
- ⊖ бўськó
- ⊙ бўсёк
- ⊕ бўсэнь

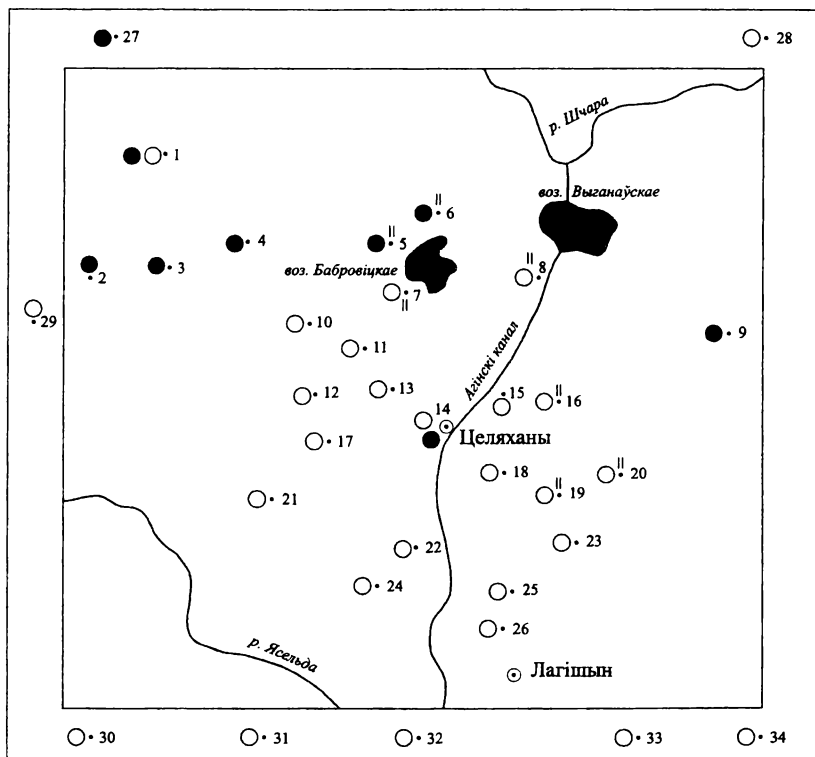
Карта №102. *Верабэй*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №88

▣	вѣрабэй	●	арабўшок
▤	воробэй, воробэй	●	гарабўшок
▥	орабэй	⊕	рабўшок
▦	варабэй	▲	гарабэшок
▧	арабэй	▽	ворабэшык
▨	гарабэй	▼	гарабэшык
○	орабўшок	◆	гарабёк
⊖	воробўшок	⊖	швэраб

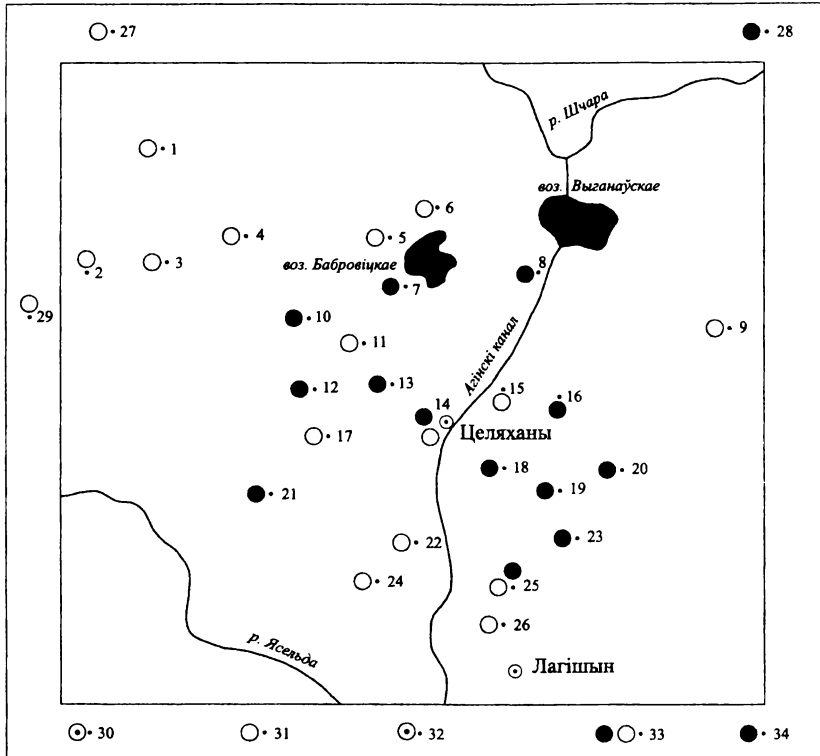
Карта №103. Певень

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №89

- пэвэнь, пэвэнь і інш.
- пэтух, пэтух, пэтух
- || пэвэнь, пэвэнь у значэнні 'журавель'

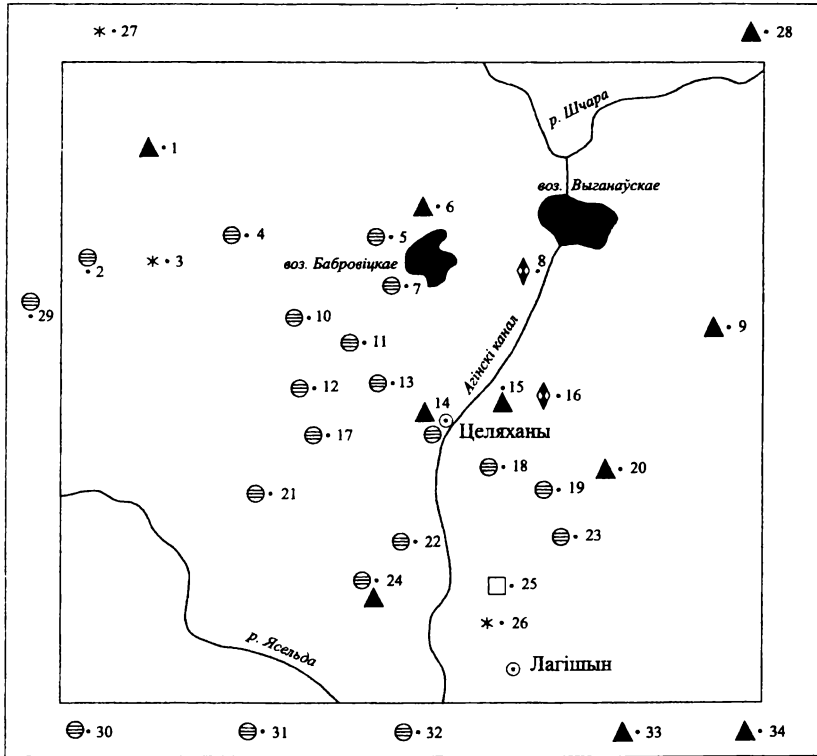
Карта №104. Кўрыца

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №90

- кура
- курыца і інш.
- ⊙ курыца

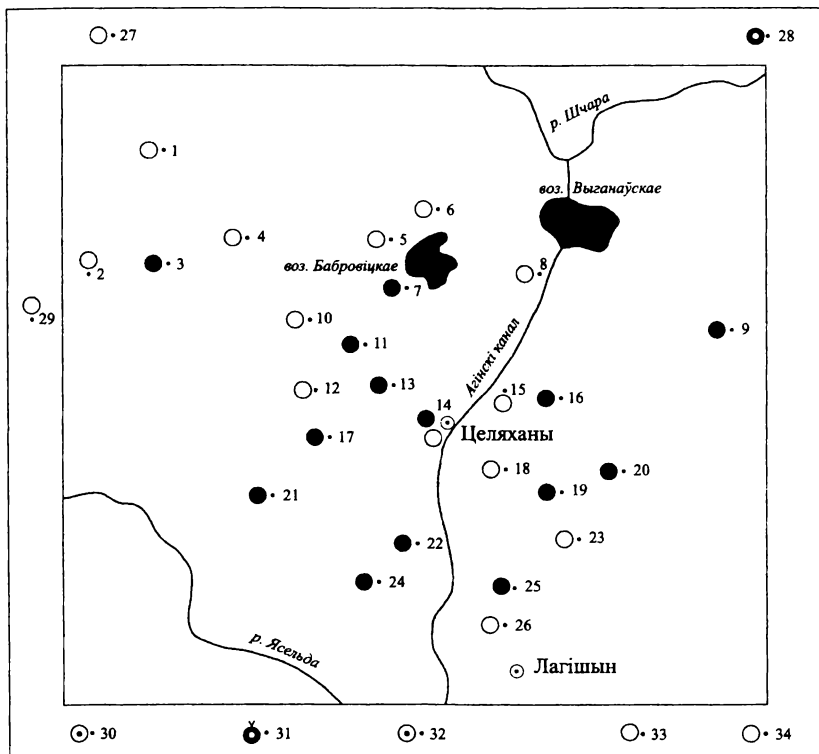
Карта №105. Куры сокóчуць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №91

- ▲ сокóчут, сокóчуць і інш.
- ⊖ сокóра́т, сокóра́ць і інш.
- ◆ кокóчут
- сокóтя́ць
- * і́ншыя назвы

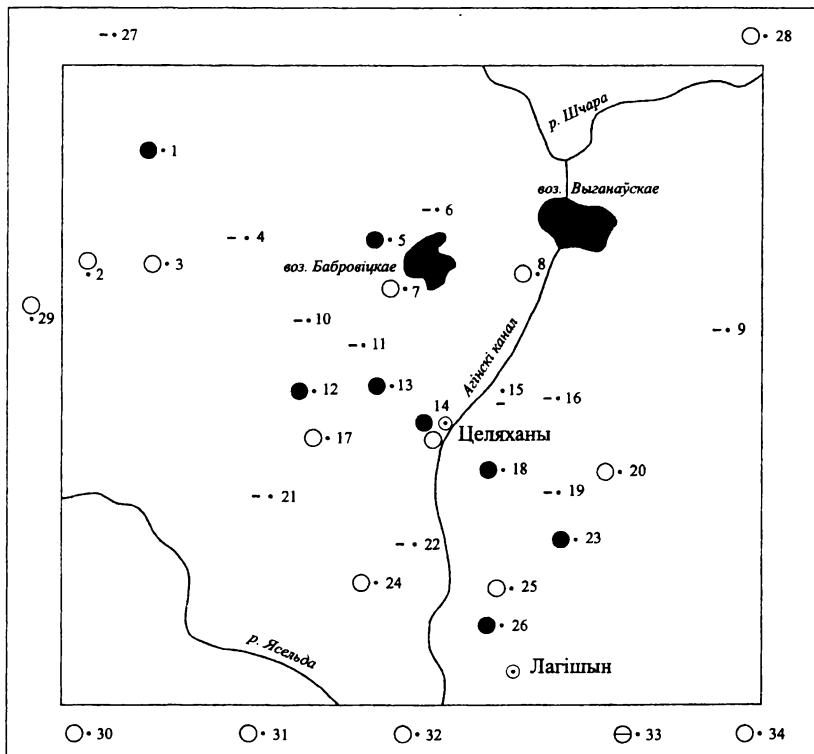
Карта №106. Свінні

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №92

- свінні і інш.
- свіны
- свіняне і інш.
- свіне
- ⊙ свінэ

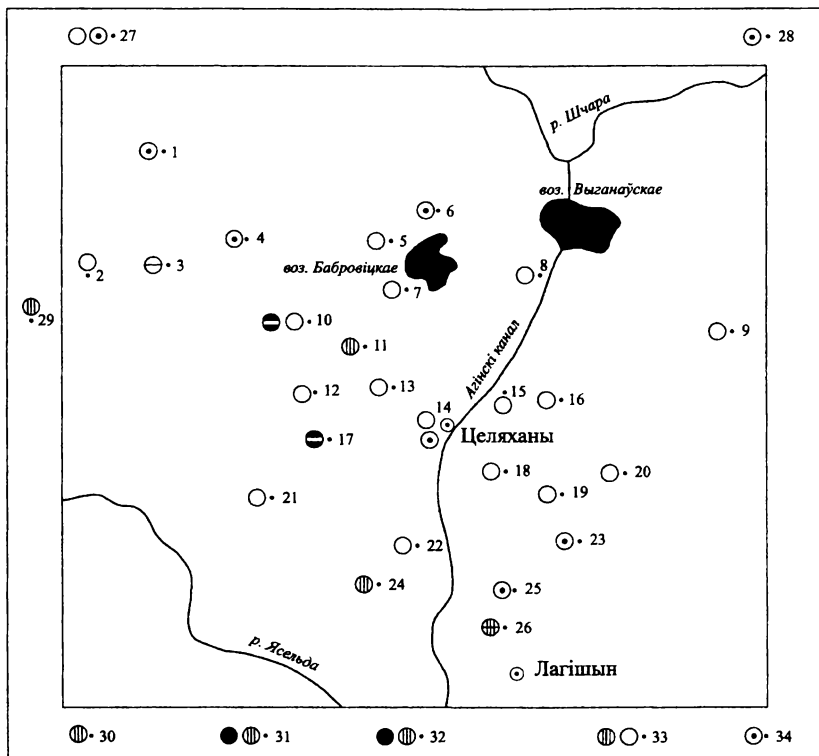
Карта №107. Свінні рѳхаюць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №92

- рѳхают, рѳхаюць, рѳхаюць
- ⊖ рѳхаюць
- рухкают, рухкаюць, рухкаюць
- іншыя словы

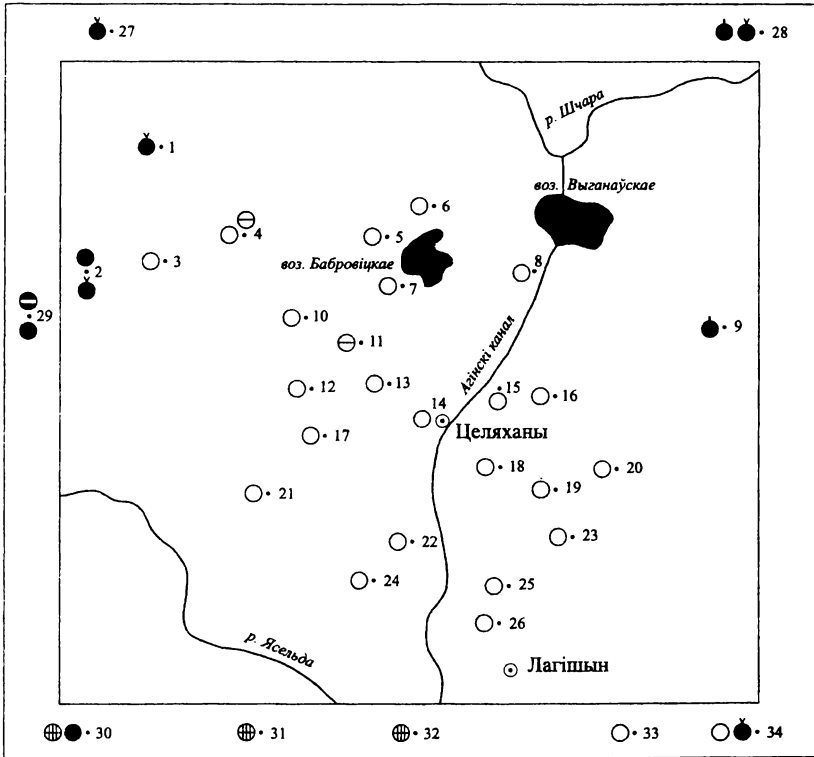
Карта №108. Кот мяўкае

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №93

- ⊙ • мяўкае, м'яўкае
- • м'яўкае, м'яўкае, м'яўчыць
- ⊕ • мняўкае, мняўкае, мняўчыць і інш.
- ⊗ • няўкае
- ⊖ • яўкае
- ◐ • раўкае
- • мравчыць, мряўкае і інш.

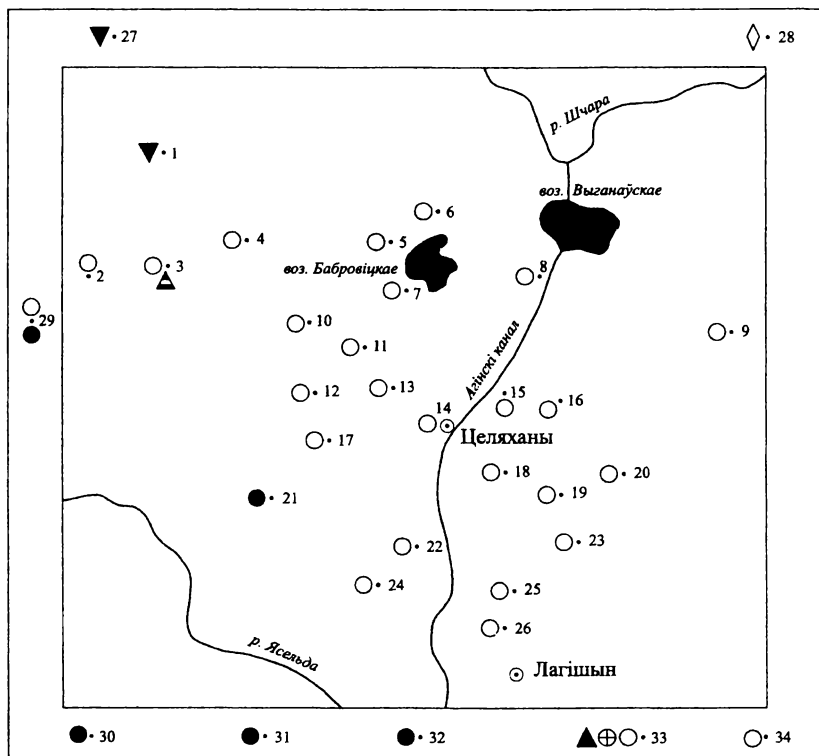
Карта №109. Вожык

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №94

- ёжык
- ⊖ еж
- вожык
- ёжык
- ожык
- ⊖ ёж
- ⊕ йіж

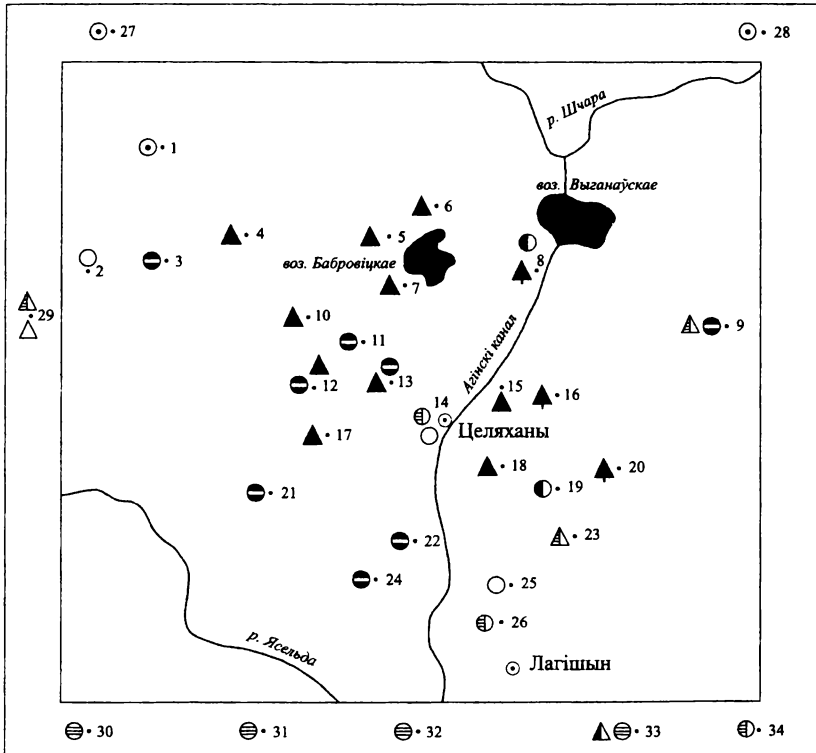
Карта №110. Конь натурьсты

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №95

- натурьсты і інш.
- натурлівы і інш.
- ⊕ зватуранны
- ▲ зацэннівы
- ▲ затінлывы
- ▼ заціллівы, зацільнівы
- ◇ наравісты

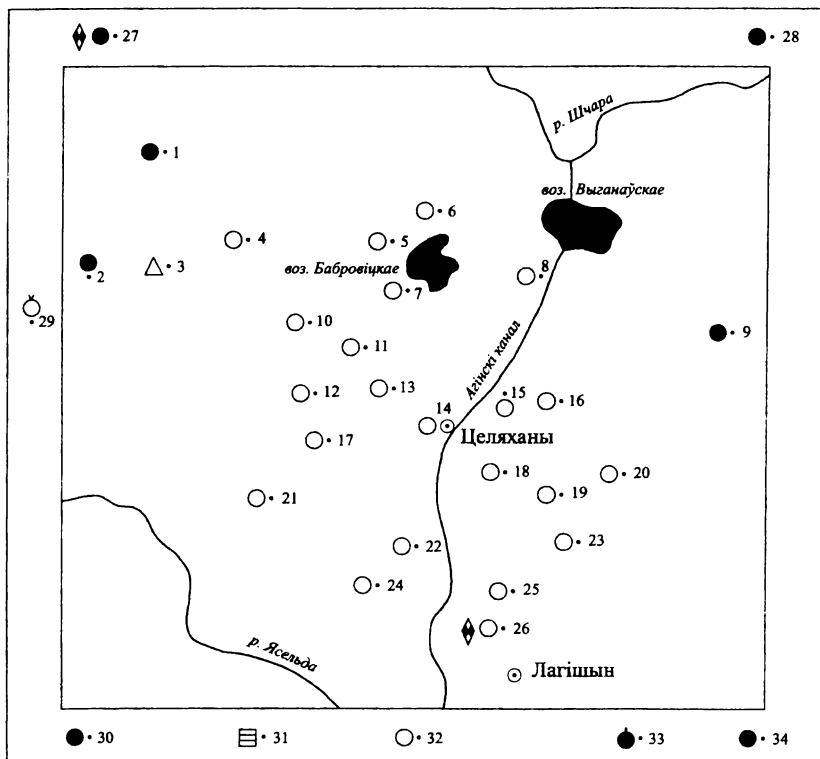
Карта №111. Падл'ога

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №96

- ⊙ • падл'ога
- • подл'ога
- ⊕ • пбдл'ога
- ⊗ • пудл'ога
- ⊖ • пыдл'ога
- • пїдл'ога
- △ • пом'ост
- ▲ • пом'ост, пому'ост
- ▲ • пом'ест
- ▲ • пом'ест
- ▲ • пом'ест

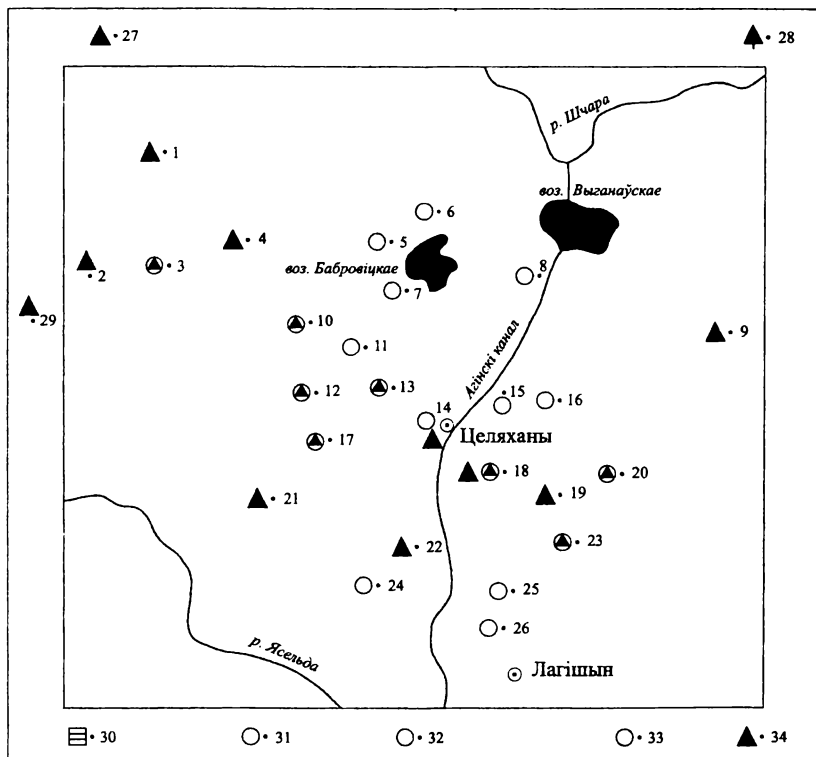
Карта №112. *Вáнна*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытаньне №97

- лáпно
- ◐ лáпна
- вáпна
- вáпно
- ▢ глэнка
- △ побéл
- ◊ мел

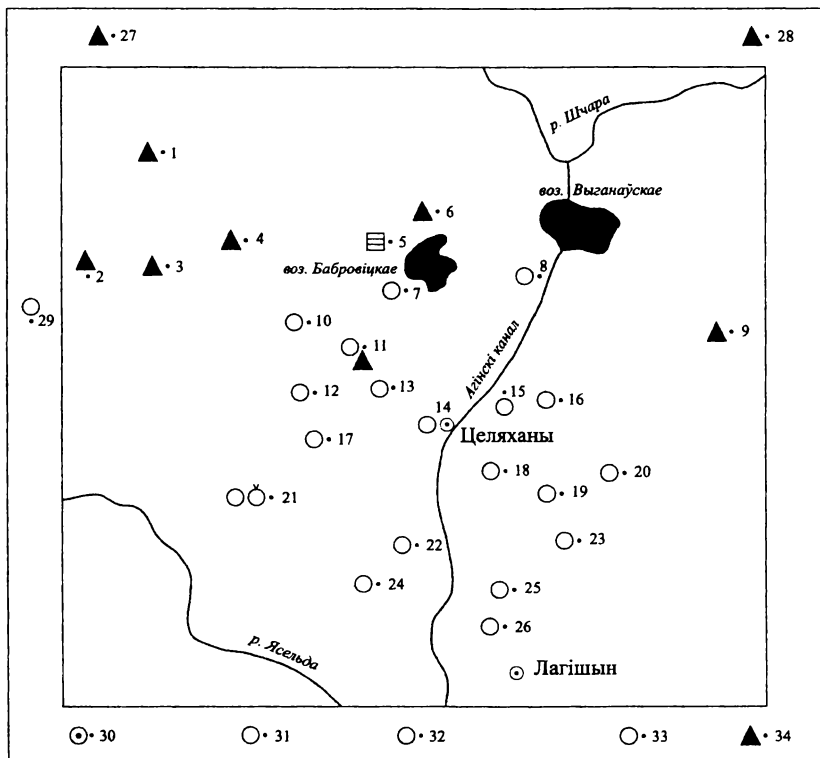
Карта №113. Драбіны (прыстаўная лесвіца)

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №98

- страміна, страміна і інш.
- страбіна і інш.
- ▲ драбіна
- ▲ драбіны
- ▣ рабрына

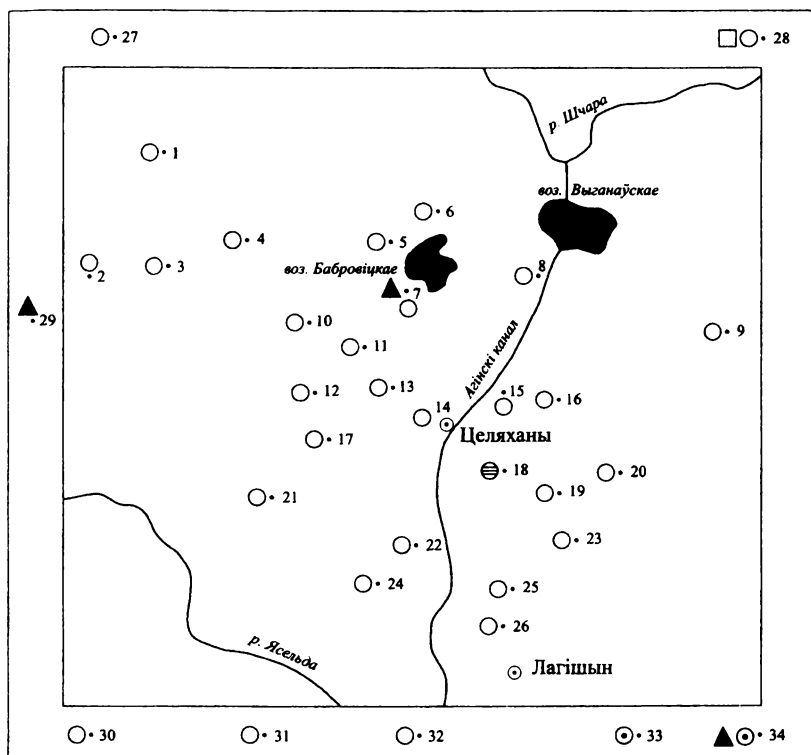
Карта №114. Гумно

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №99

- клуня
- клуняк
- клюня
- ▲ гумно
- ▭ одрына

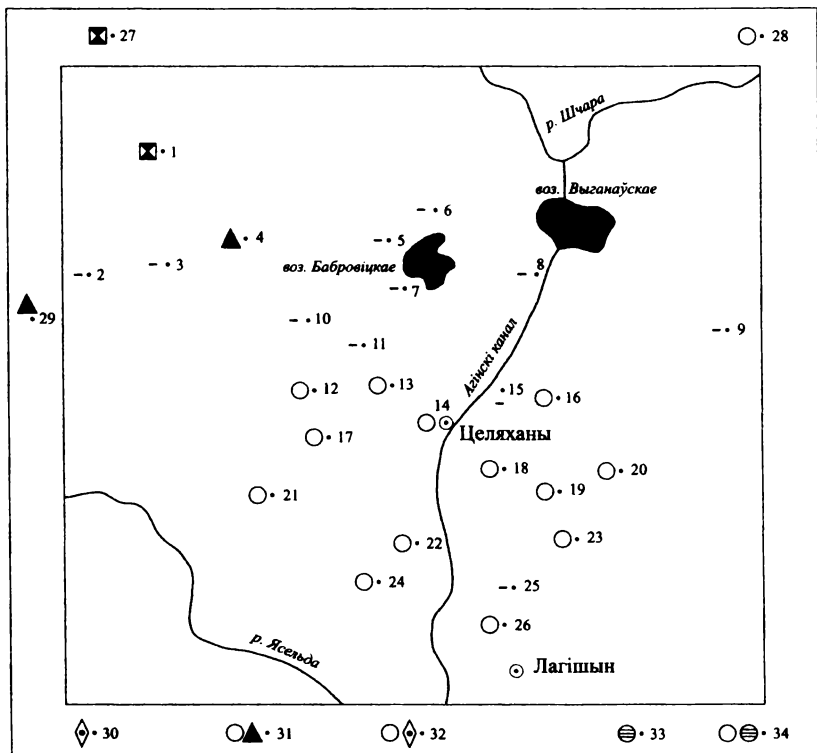
Карта №115. Калодзежны журавель

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №100а

- кóворот, кóварат
- ⊗ кóварэт
- ⊙ колóворот
- ▲ журавэль, журавель
- калодзезь

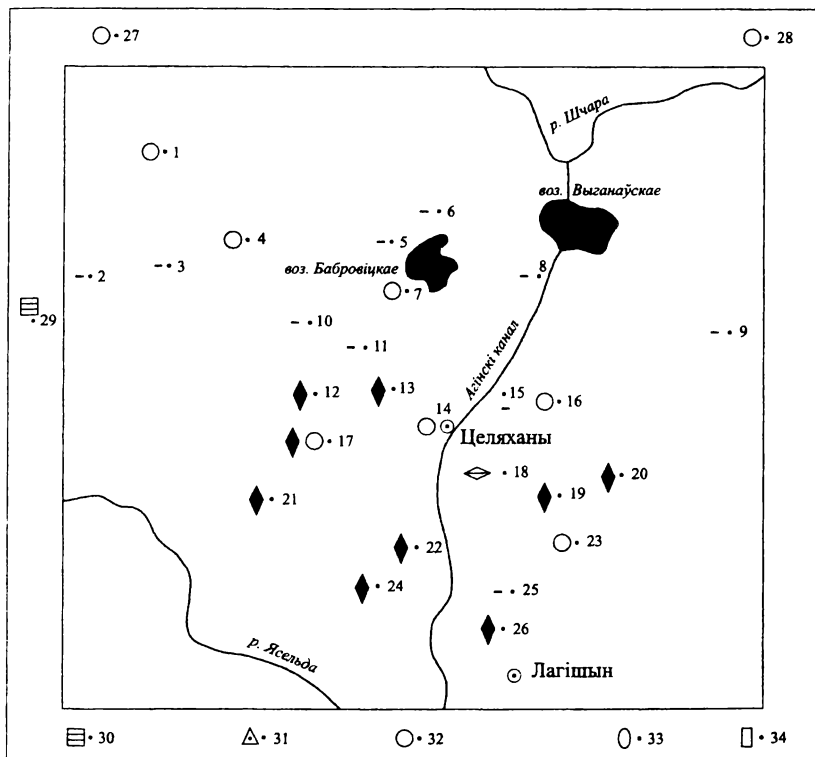
Карта №116. Саха ў калодзежным жураўлі

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №1006

- соха, саха
- ⊕ росха
- ▲ стовп, стоўп
- ☒ баба
- ◊ звід, звыд
- адсутнасць рэаліі

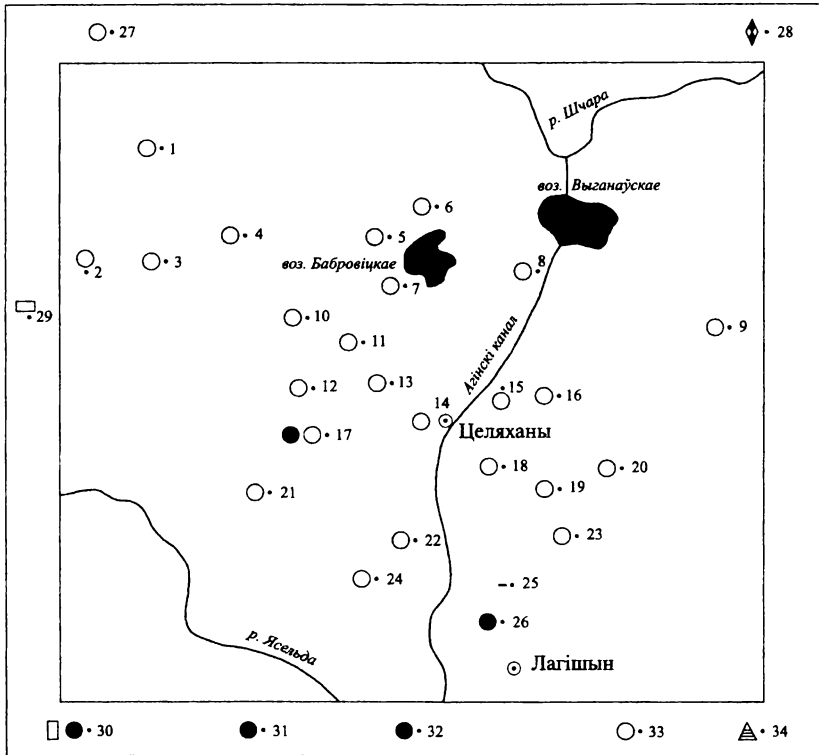
Карта №117. Вага ў калодзежным жураўлі

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №100в

- кўорот, кўарат
- ◆ звод, звѣд, звѣд
- ◊ дзвѣн
- ☰ жураволь
- △ каг'ан
- быг'ун
- смык
- адсутнасць рэаліі

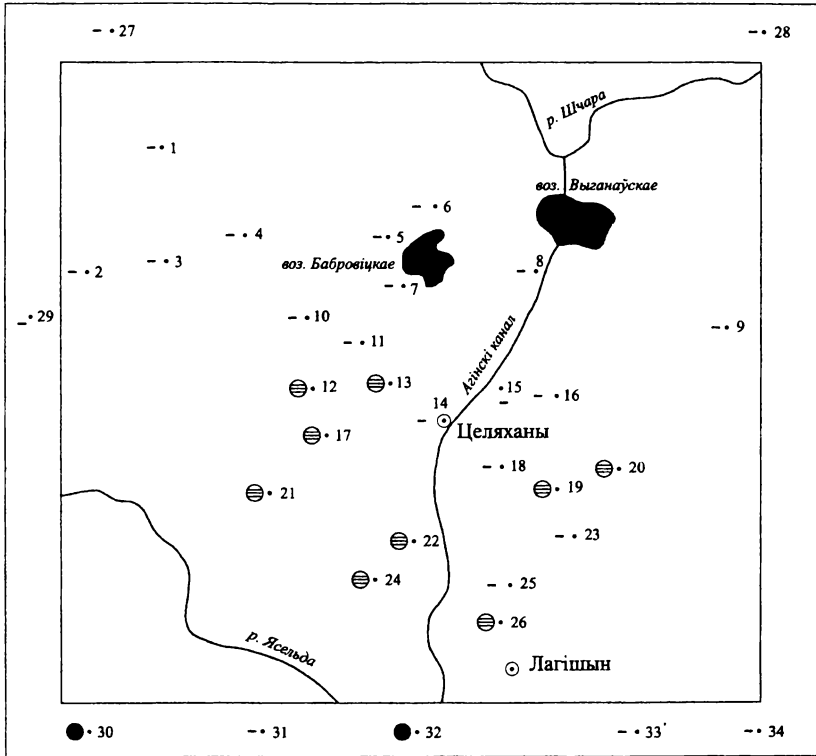
Карта №118. Вочап ў калодзежным жураўлі

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №100г

- клячка
- кляч
- ◊ вочап
- ▲ крук
- ▣ носілка
- тычка
- адсутнасць рэаліі

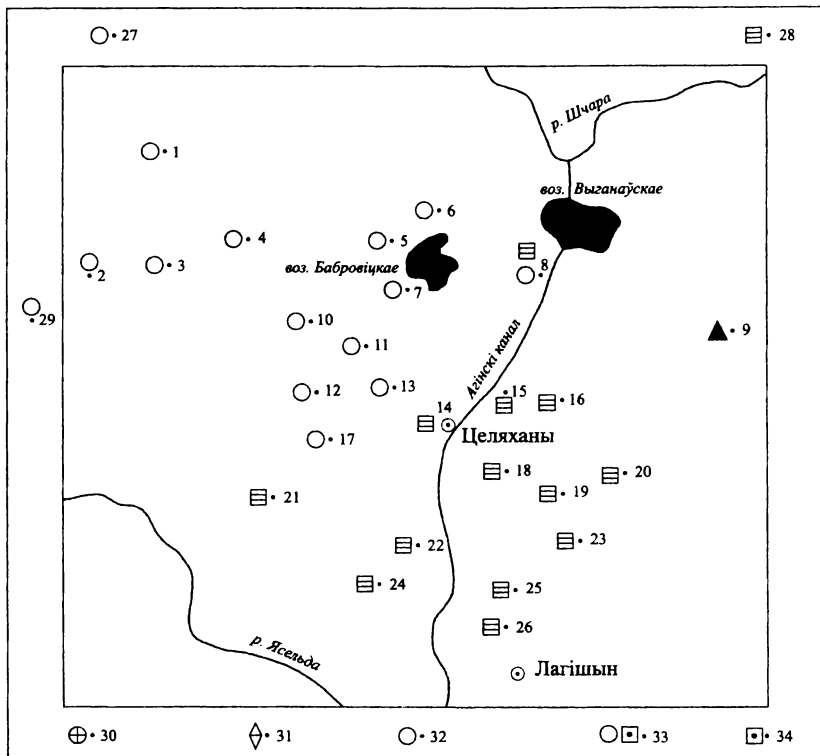
Карта №119. Значэнне слова *звод* (*звод*, *звѣд*, *звыд*, *звiд*)

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №1006,в

- ⊕ вага ў калодзежным жураўлі
- саха ў калодзежным жураўлі
- адсутнасць слова *звод* і яго варыянтаў

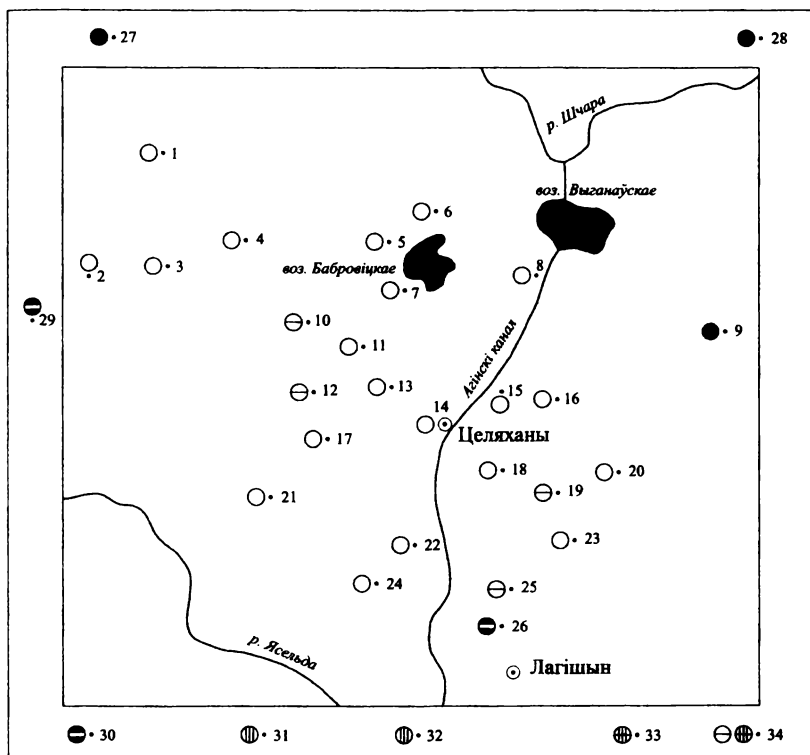
Карта №120. Пластаваны аб'ярэмак сена

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №101

- перэчынок, перэчынок і інш.
- ⊕ шчынок
- ▲ пэрэбірок
- ▤ бэрэмне, бэрэмне і інш.
- ▣ бэрэмок, обэрэмок
- ◇ пасмо

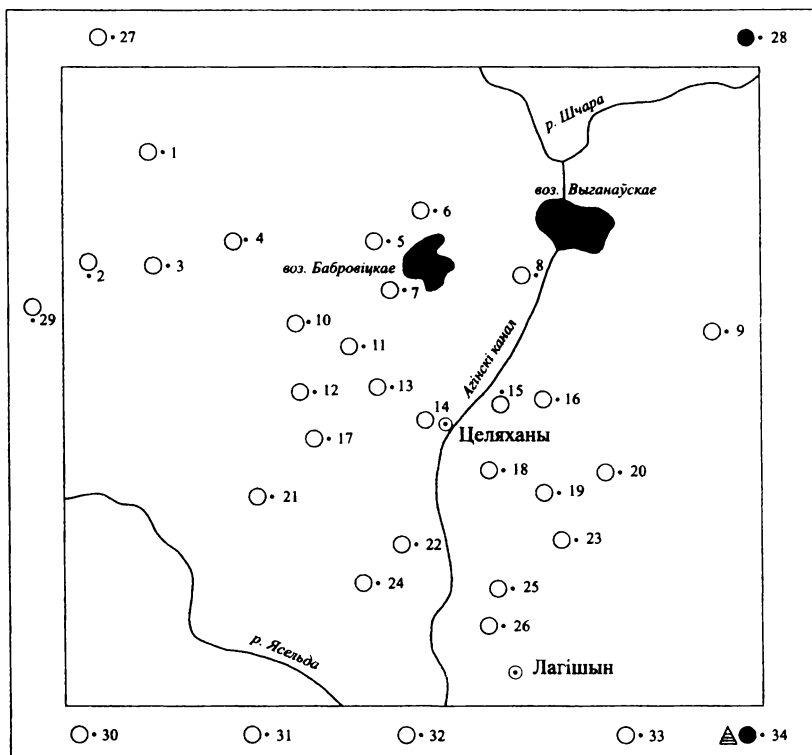
Карта №121. Насілы

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №102

- насілы і інш.
- ⊖ насілы
- насілки
- ⊖ насілки і інш.
- ⊖ насілыці, насілицэ
- ⊖ насільніцы, носылыцы

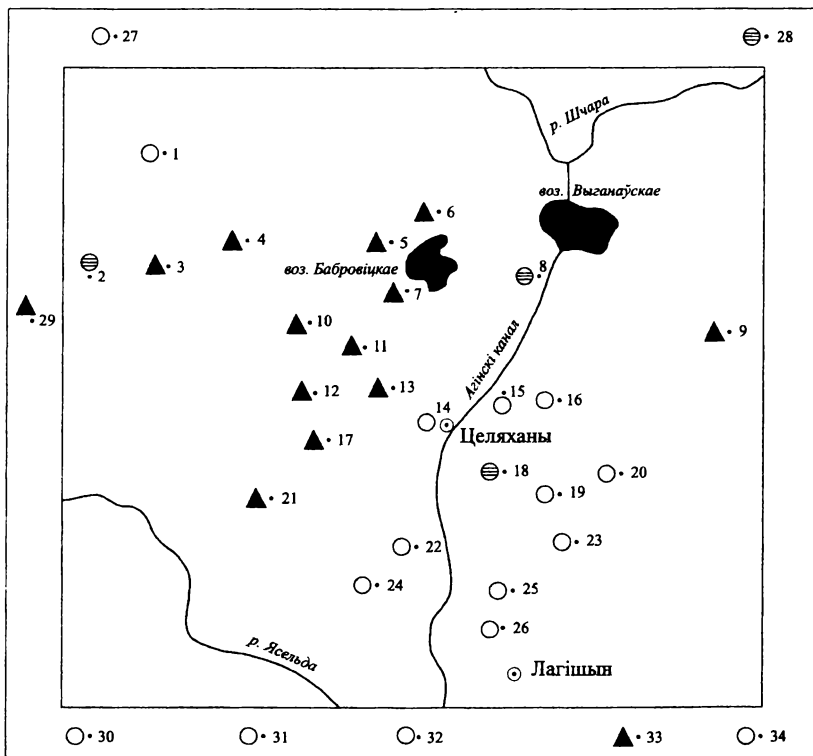
Карта №122. *Капа сена*

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №103

- копіца, копыца і інш.
- копа, капа
- ▲ коп'як

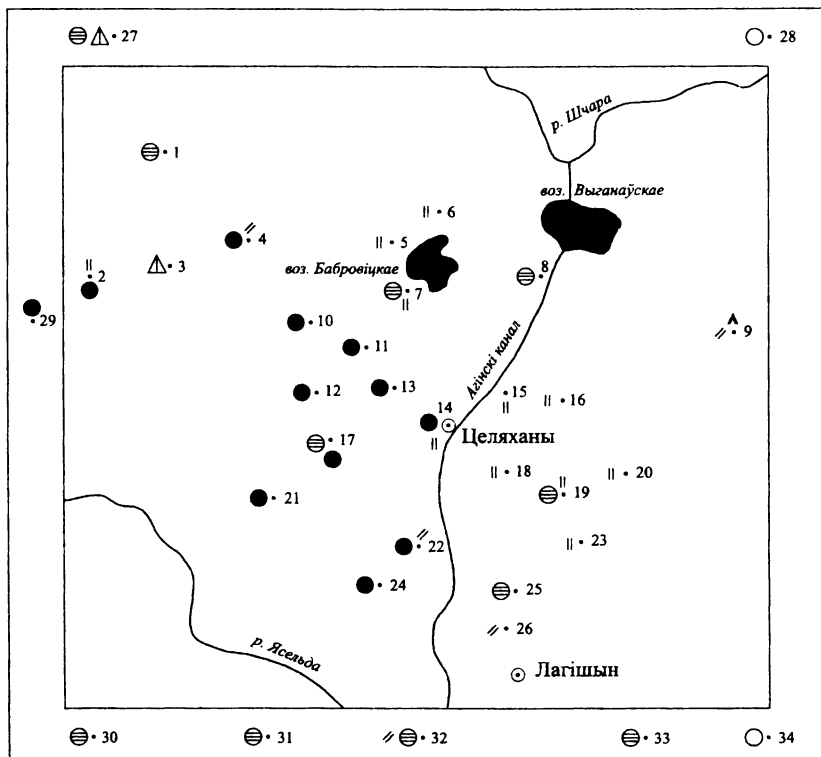
Карта №123. Бўльба

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №104

- ▲ бўльба
- картóплі і інш.
- ⊖ картóплі

Карта №124. *Капéц* бульбы

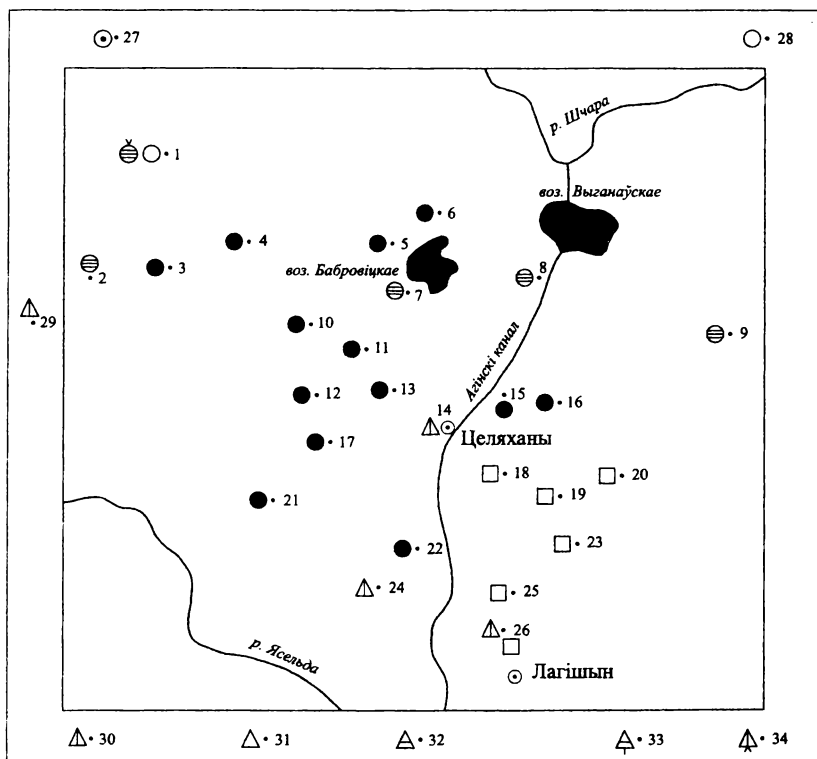
Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №105

- ⊖ • скопéц, скопéц і інш.
- • скопвéц, скоўпéц
- • капéц, копéц
- ▲ рíза, рóжа, рáжа

Адзначаны назвы ямы для захоўвання бульбы

- || ямка
- // яма
- ▲ роў

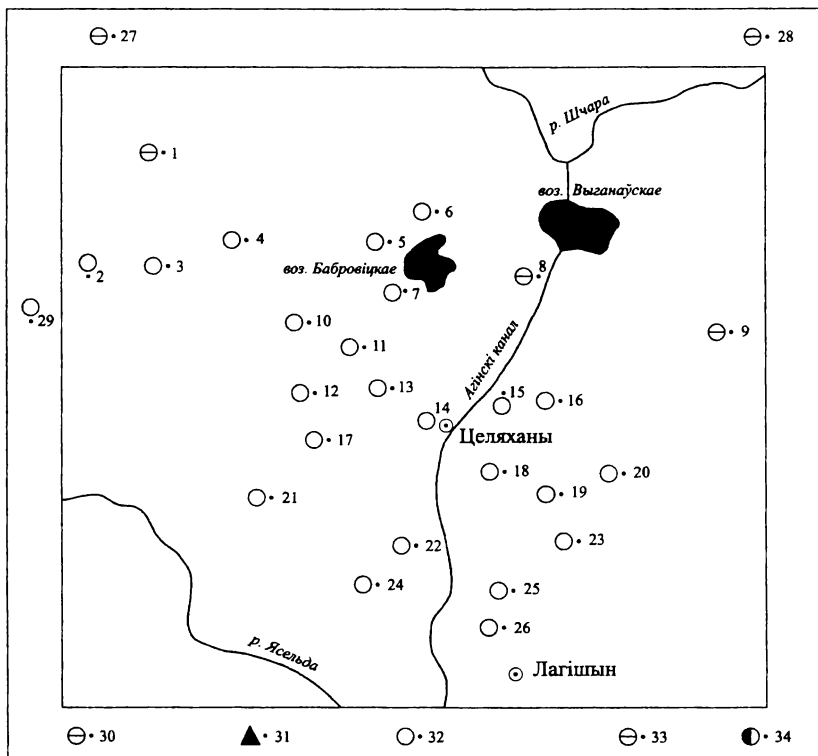
Карта №125. Таўчоная бульба (пюрэ)

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №106

- кам'які
- ⊙ каўмякі
- ⊖ ком'які
- ⊕ кум'які
- комнякі
- картопляная каша, картопляная каша, каша
- △ товканіца, тоўканіца і інш.
- ▲ тўвча
- ⬆ тўвчанка
- ⬆ тувчэня
- ⬆ тувчэнякі

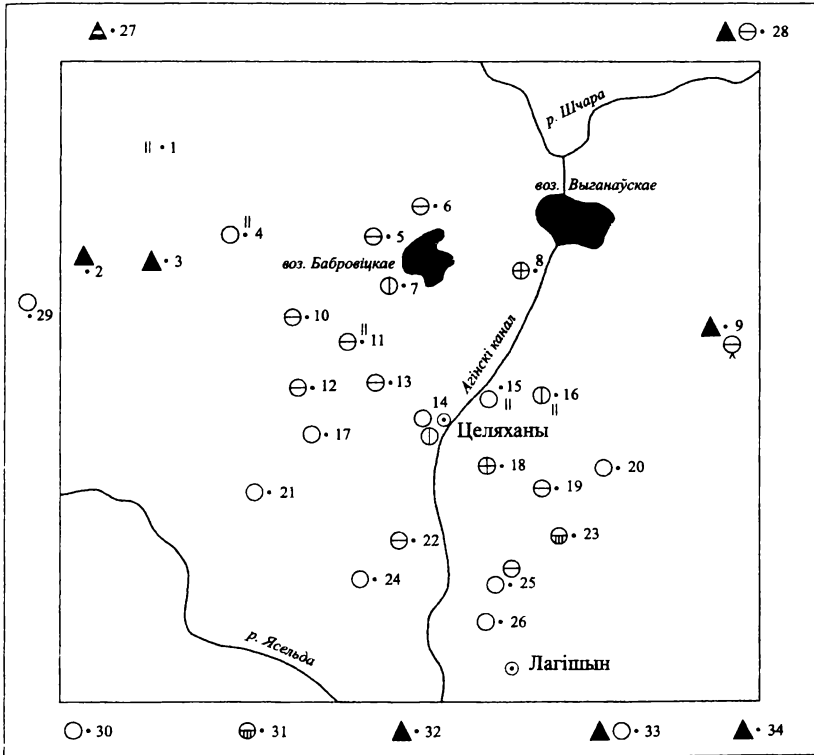
Карта №126. Бярэ́мя

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №107

- ⊖ бярэм'е, бэрэм'е і інш.
- бэрэмне, берэмне і інш.
- бэрэмок
- ▲ нарэччэ

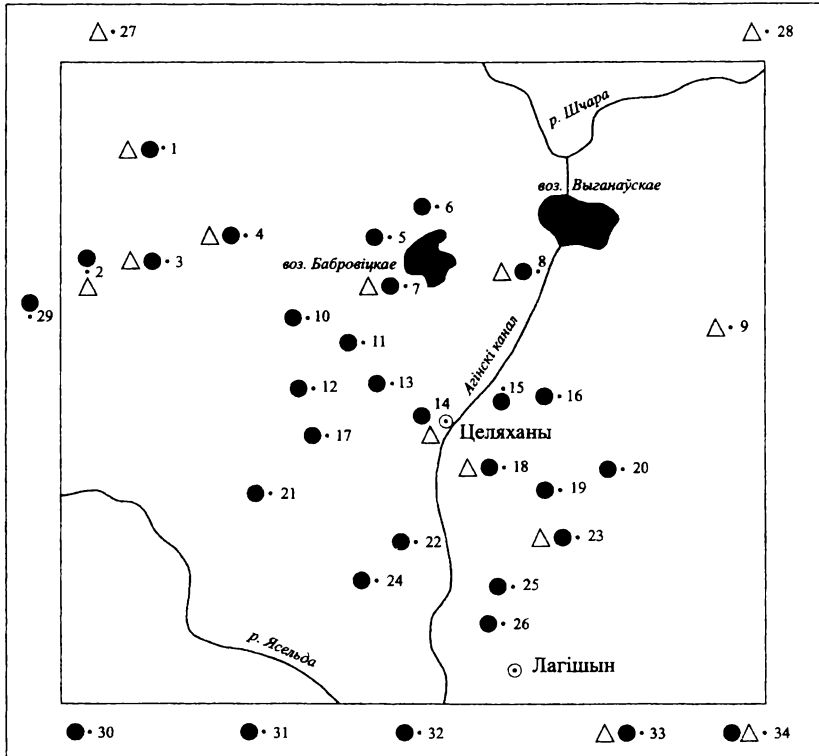
Карта №127. Абрóць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №108

- ⊖ вуздэчка
- уздэчка
- ⊕ вуздэчка
- ⊗ вуздэчка і інш.
- ⊙ вбздэчка, вбздэчка
- ⊖ вуздá
- ▲ абрóць, абрýць і інш.
- ▲ вбруць
- || лэйцы

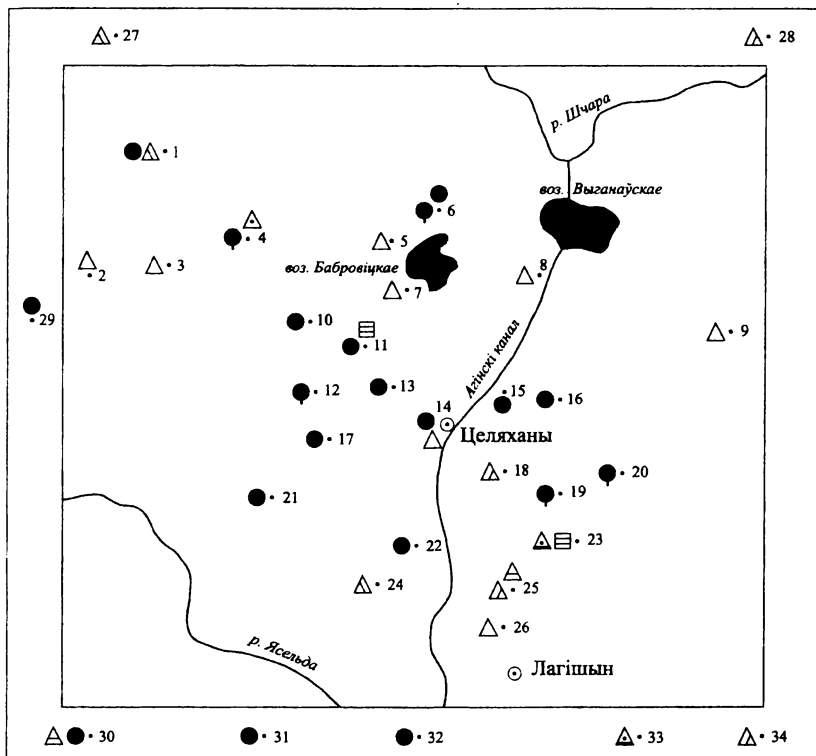
Карта №128. Баранавіць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №109

- волочыці, волочыты і інш.
- △ бороновыці, бороновыць і інш.

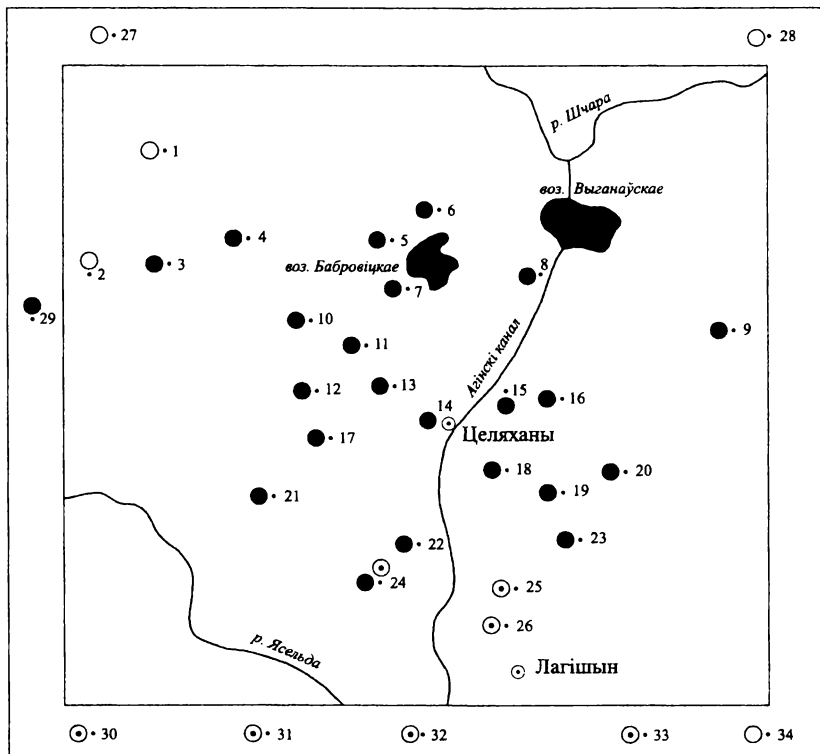
Карта №129. Сустрэцца

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №110

- судасішца
- судобішца
- △ сустрэцца
- △ зустрэцца
- △ устрэцца
- △ стрэцца
- △ стрэнуцца
- △ устрэніцца
- ≡ спаткацца

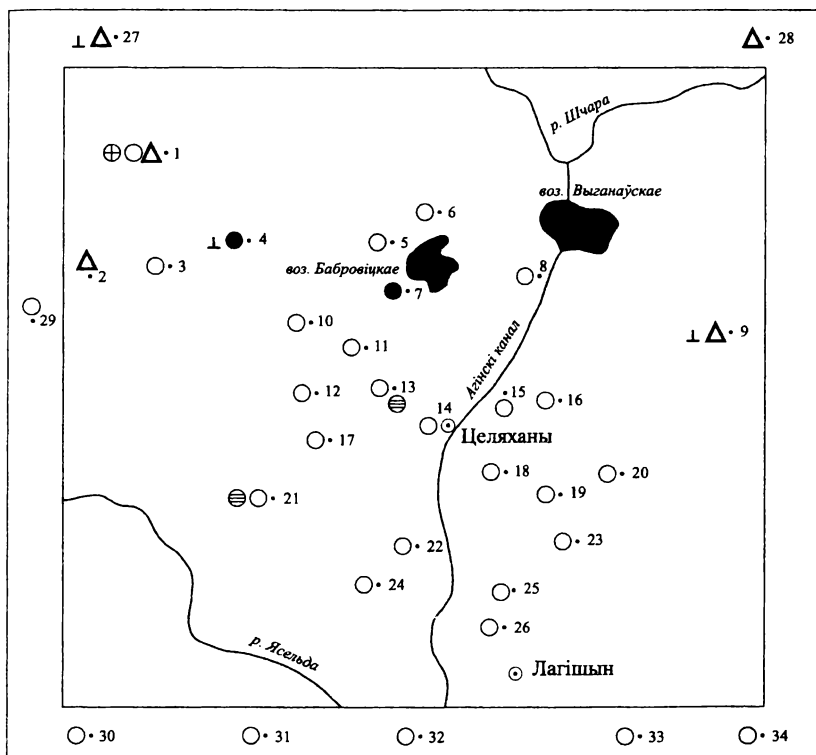
Карта №130. Спявіць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №111

- спявіці, спявіты і інш.
- ⊙ спяваці, спявацы і інш.
- спяваць, спяваць і інш.

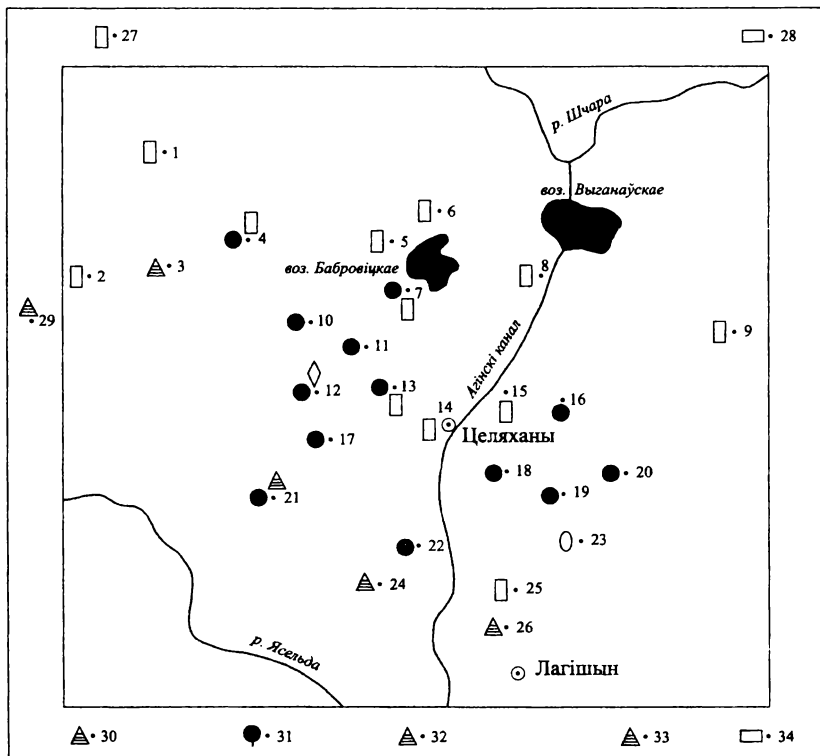
Карта №131. Боты

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №44

- чботы і інш.
- чботы
- ⊖ чбощі, чбощі
- ⊕ чабощце
- △ боты
- ⊥ гумбвікі

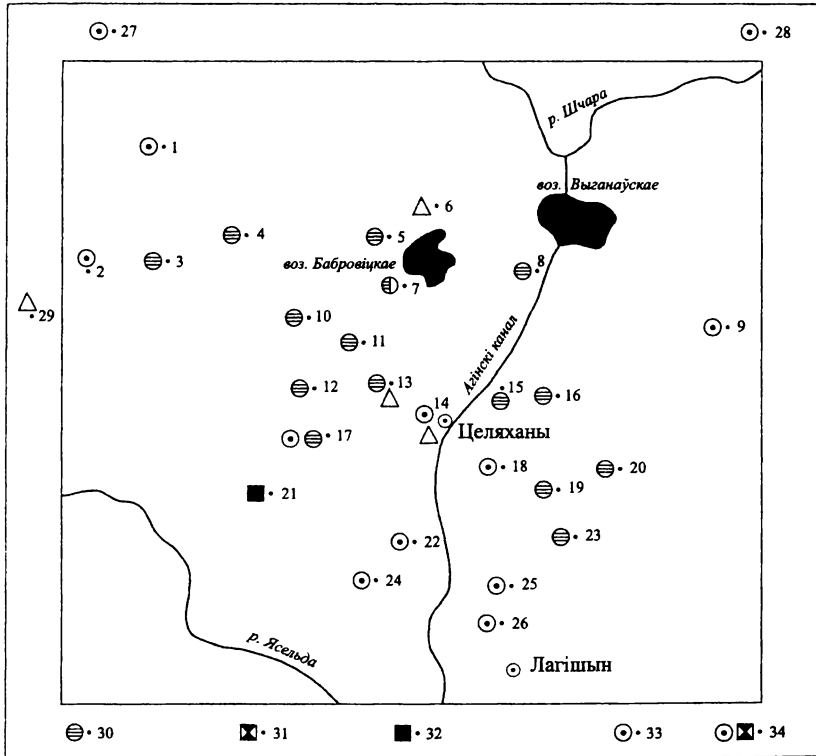
Карта №132. Палатняяная коўдра

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №112

- цэха
- цэха
- ▲ радні і інш.
- ▭ радзюжка, радзюга і інш.
- ▭ дзярушка, дзеруга
- коўдра
- ◇ цэльнік

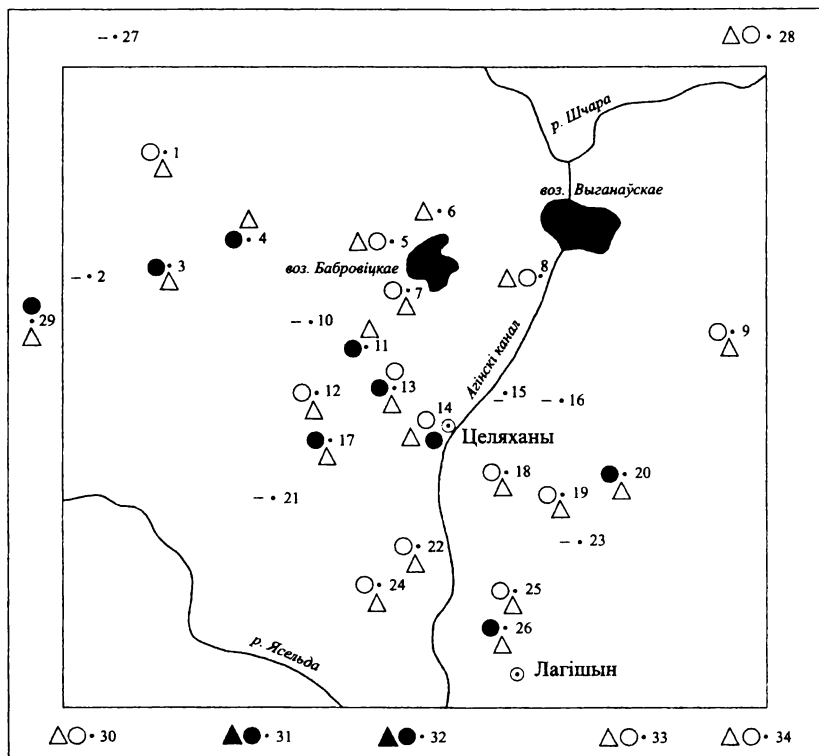
Карта №133. Каўнёр у кажусе

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №113

- коўнёр, коўнёр, каўнёр і інш.
- ⊕ комер
- ⊖ комер і інш.
- ⊠ залёга
- облёга
- △ вортнік

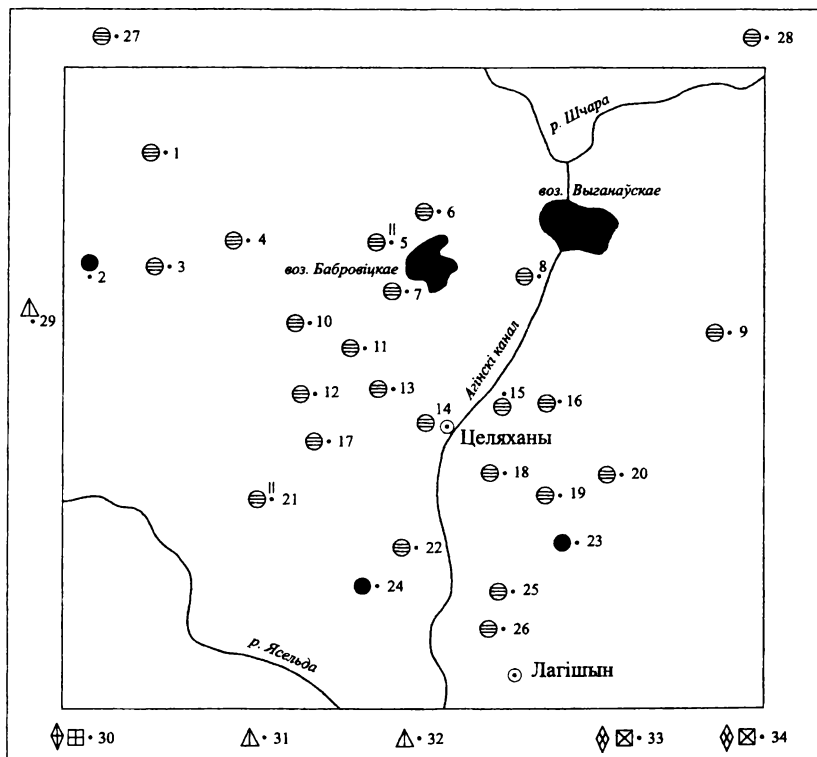
Карта №134. Палічка, рукавічка

Карта складзена на магэрыяле адказаў на пытанне №37

- полічка, палічка, полычка
- пóлочка, пэлочка і інш.
- △ рукавічка, рукавічка і інш.
- ▲ рукавочка
- адпаведныя формы не адзначаны

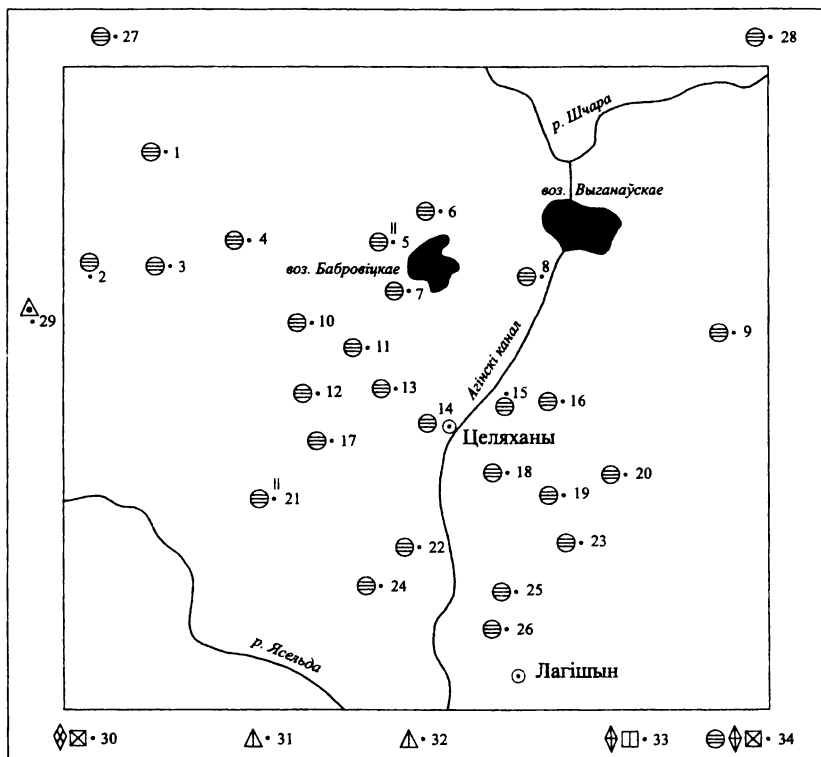
Карта №135. Племяннік

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №114

- ☉ небож, нэбож, нябож і інш.
- небог, нэбог
- △ сынóвэц, сынóвэць, сынóвиц
- ⊠ братаніч, братаныч
- ⊞ братанэц
- ◊ сестрычыч і інш.
- ◊ сыстрэвэць
- || плямяннік

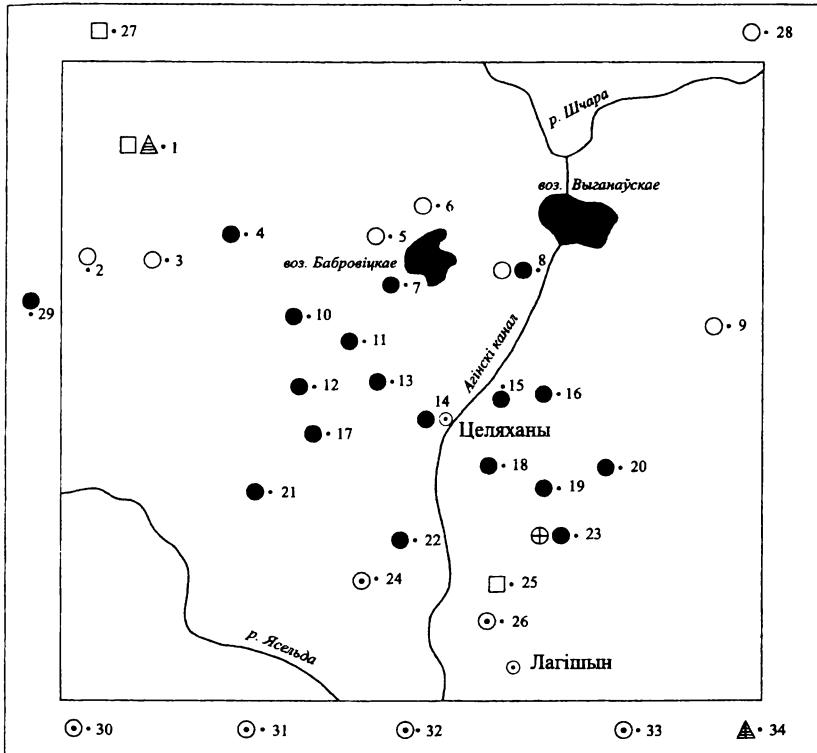
Карта №136. Пля́мніца

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №114

- ☉ • небога, нэбога, нябога і інш.
- △ • дочыньця, дочэніца
- ▲ • дочыня
- ⊠ • братанка
- ▢ • братаньця
- ◊ • сыстранка
- ◊ • сестрычня і інш.
- || • плямянніца

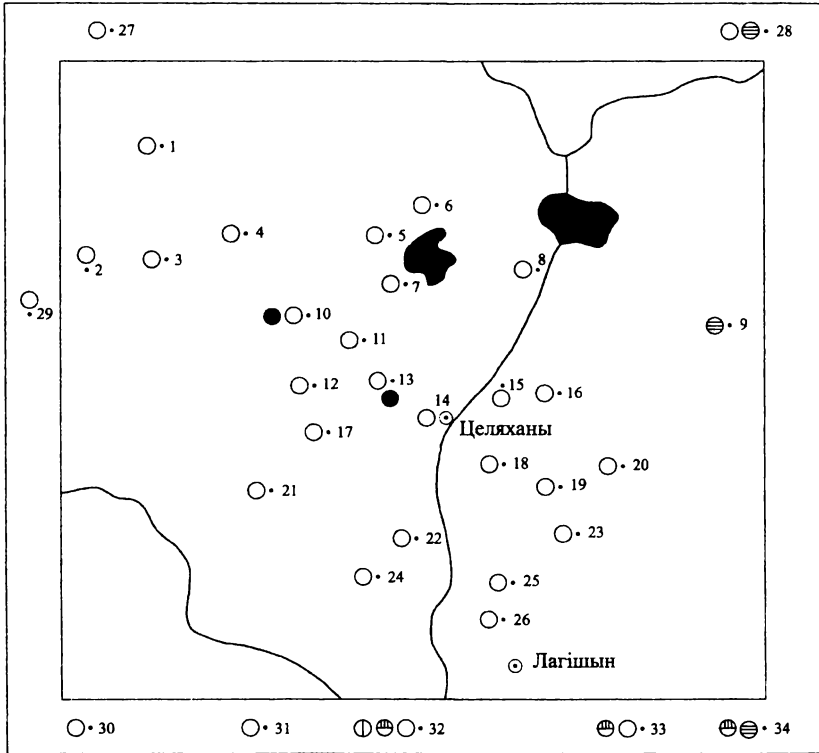
Карта №137. Мабыць

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №116

- мусіт і інш.
- мусіць
- ⊕ мус і
- ⊙ мусыць
- △ мабыць
- ⊠ мабуць
- мбжа, мбжэ

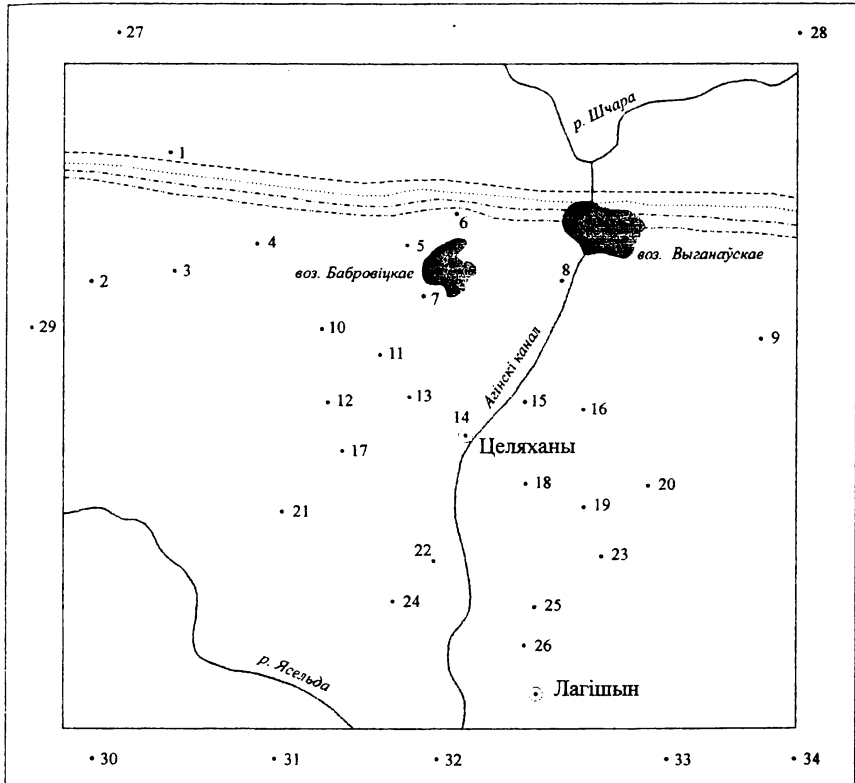
Карта №138. Цѣраз

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пытанне №117

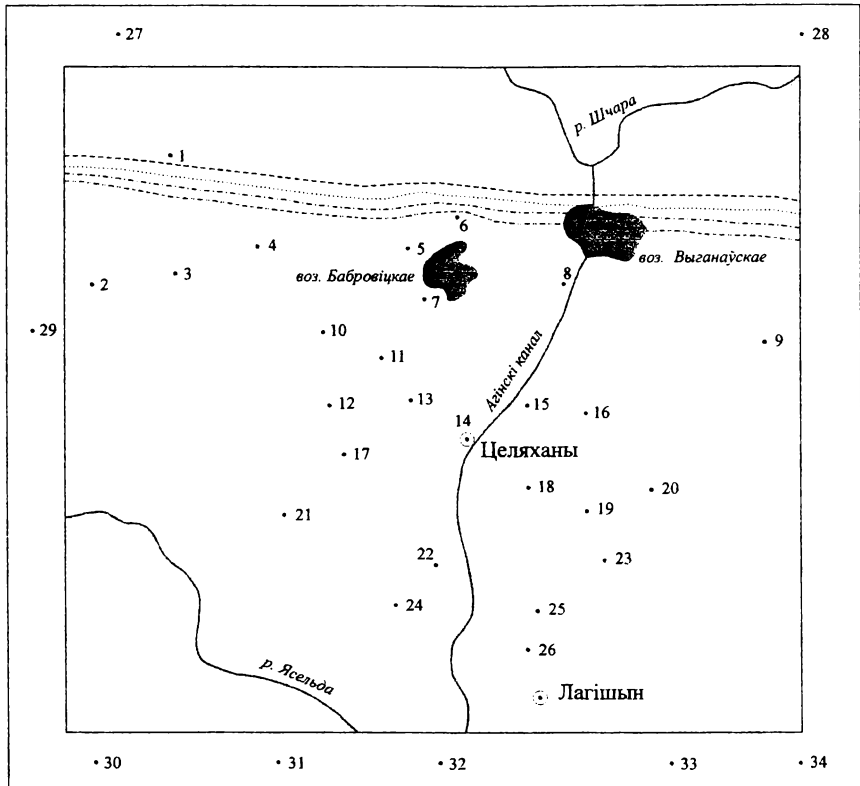
- чѣрээ, чѣрыз і інш.
- ⊖ цѣрас, цѣрэс і інш.
- ⊕ кырыз
- ⊗ круз, крузь
- проз

І. Паўночная група
Карта №139. Гічыцкі пучок

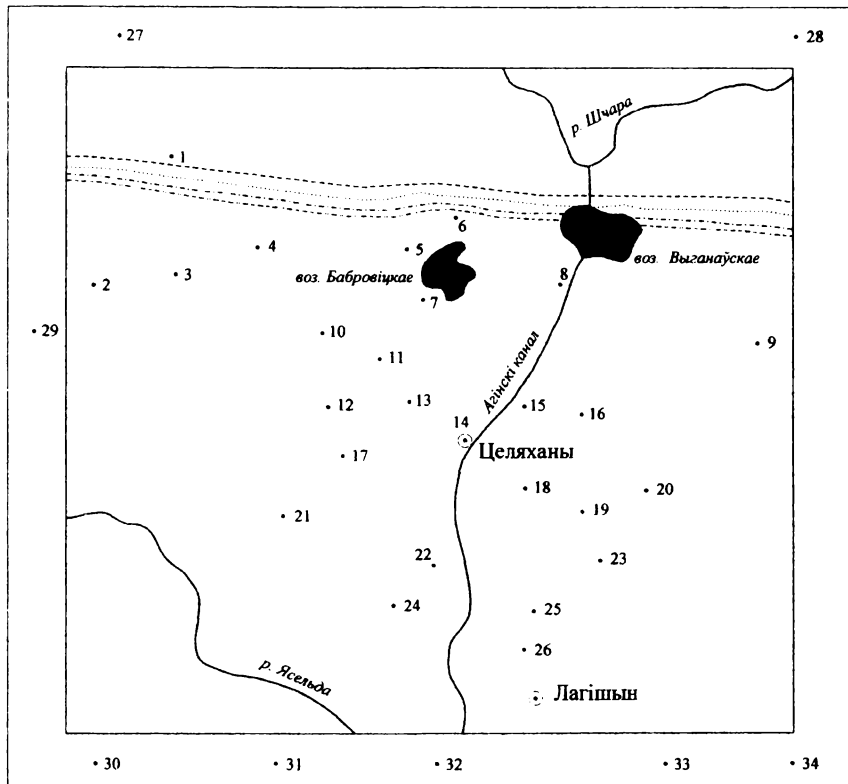
- 1) галосны на месцы *о ў пераднаціскных складах пасля цвёрдых зычных: *галава́, даро́га, малако́*;
- 2) галосны на месцы *о ў прыназоўніку *пад*: *па́д*;
- 3) галосны на месцы *е, *ь ў першым пераднаціскным складзе пасля губных: *вясна́, бяда́, мяшо́к*;
- 4) галосны на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе пасля пярэднеязычных *д, *т, *з, *с, *н: *дзяне́к, зямля́, сядло́*

I. Паўночная група
Карта №140. Гічыцкі пучок

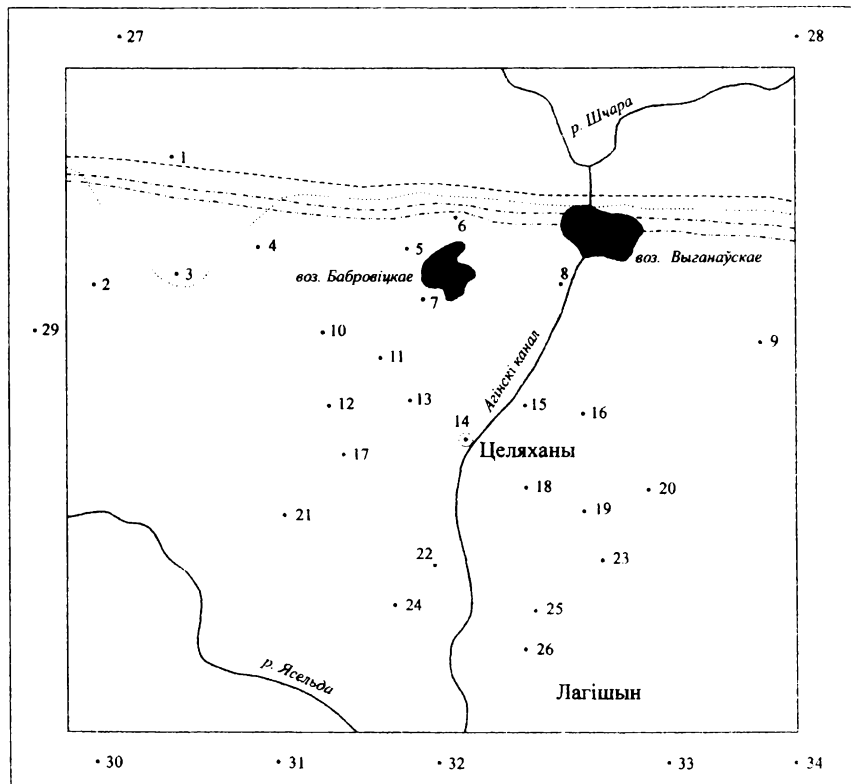
- 5) пераднаціскны галосны ў слове *няма*: *няма́*;
- 6) ужыванне словаформы *мёд* [мёд];
- 7) ужыванне словаформы *вэчар* [вечар];
- 8) паслянаціскны галосны ў слове *бэраг*: *бэраг*

І. Паўночная група
Карта №141. Гічыцкі пучок

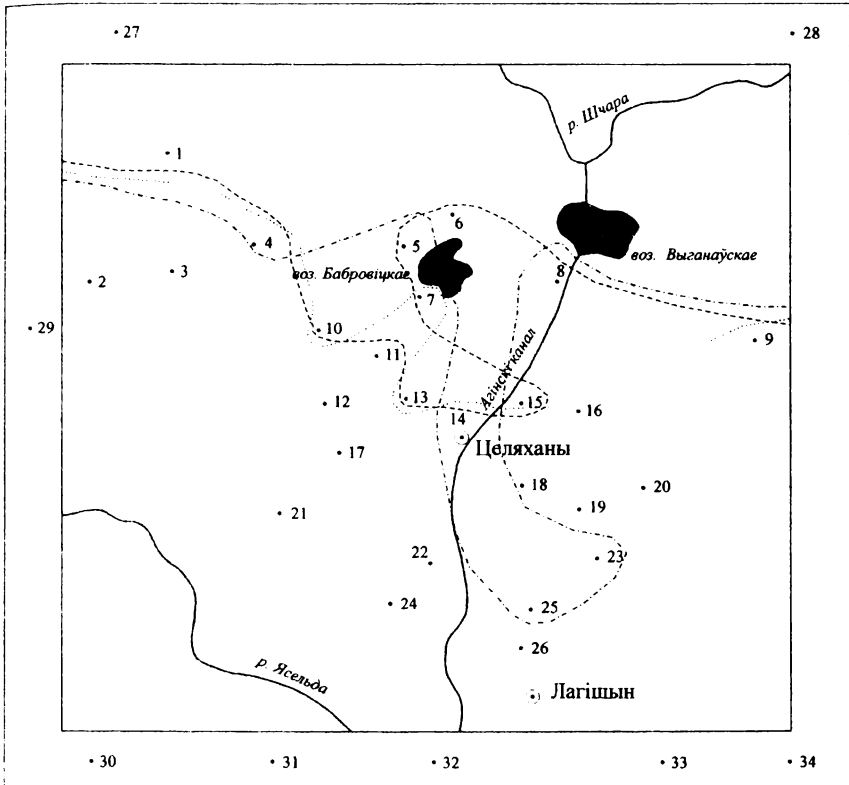
- 9) галосны на месцы *е ў паслянаціскным складзе ў словах *заяц, пámяць*: *зáяц, пáмяць*;
- 10) формы асабова-ўказальных займеннікаў трэцяй асобы мужчынскага, жаночага і ніякага роду адзіночнага і множнага ліку: *ён, яна, яно, яны*;
- 11) спалучэнні [-чн-], [-шн-] у словах *ручнік, смáчны, ячны*: *рушнік, смáшно*;
- 12) канчаткі назоўнікаў жаночага роду множнага ліку першага скланення ў родным склоне: *бабóў, стрáхоў, хатóў*

I. Паўночная група
Карта №142. Гічыцкі пучок

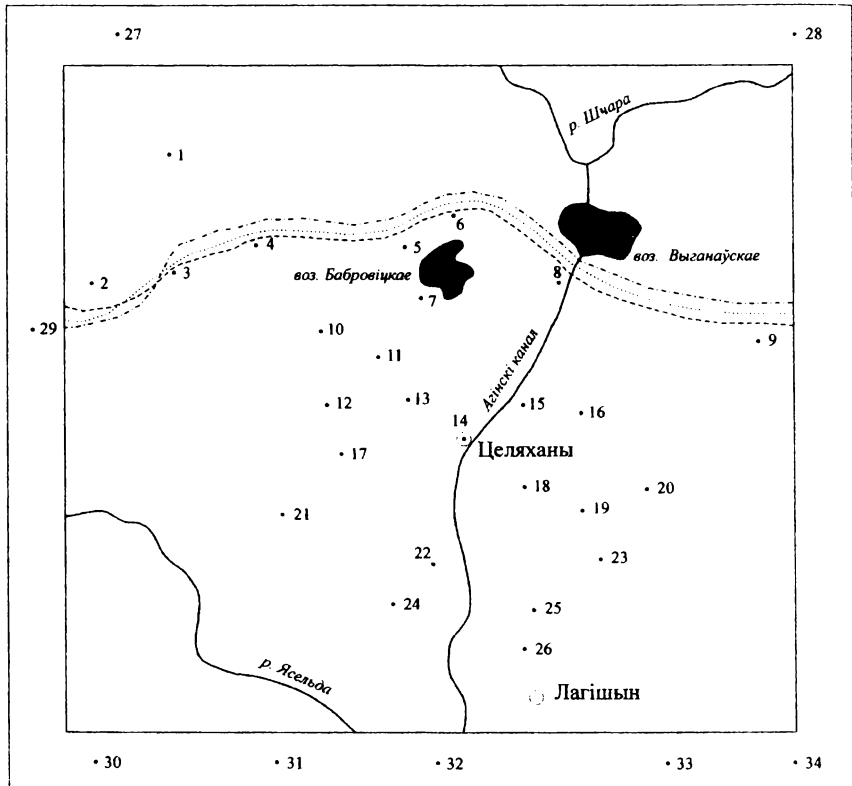
- 13) ненаціскны канчатак прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне: *новае, салодкае, харошае*;
- 14) пашырэнне слоў *зацільнівы, зацённівы* /немно́го бэ́рэ/ [пра каня];
- 15) пашырэнне словаформы *падло́га* [падлога];
- 16) саха ў калодзежным жураўлі: *ба́ба*

І. Паўночная група
Карта №143. Гічыцка-целяханскі пучок

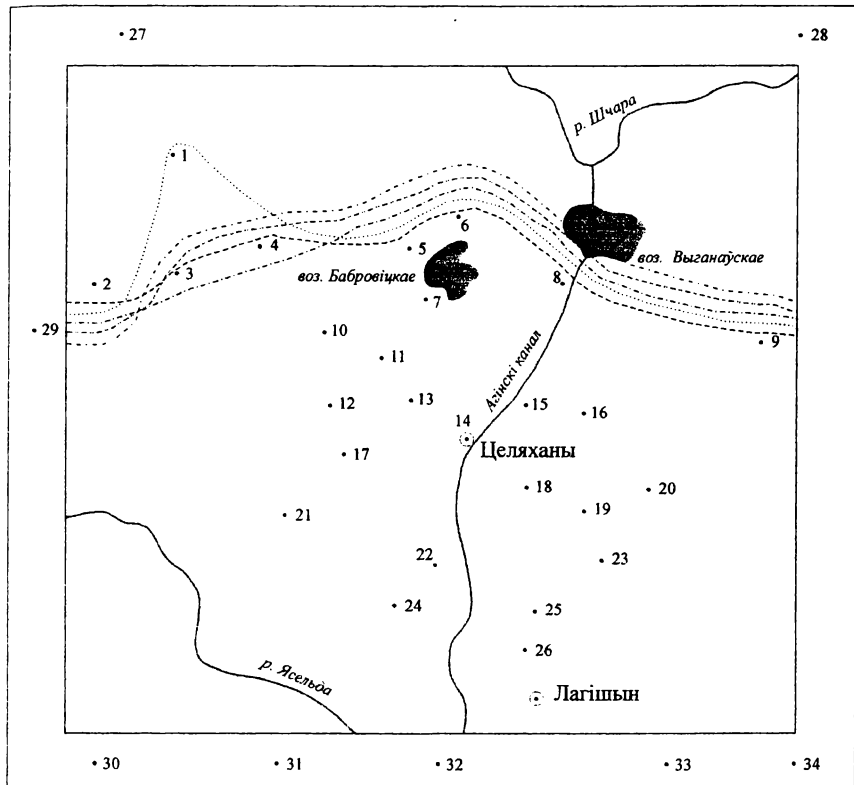
- 1) галосны на месцы *е, *ѣ ў першым пераднаціскным складзе пасля губных: *вясна́, бядо́, мяшо́к, вясна́, бадо́, машо́к*;
- 2) прыстаўны зычны [в] у слове *восень*: *вóсень*;
- 3) пашырэнне слоў *мяўкае, мявкае* [пра ката]

І. Паўночная група
 Карта №144. Жытлінска-гічыцка-выганашчанскі пучок

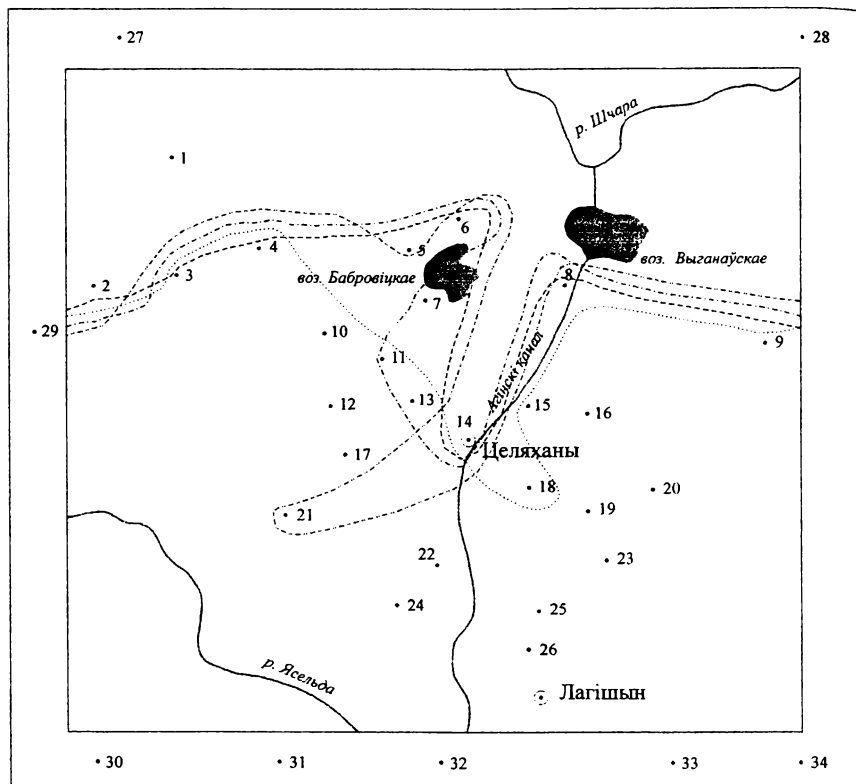
- 1) націскны канчатак прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне: *маладо́е, моладо́е, старо́е*;
- 2) ненаціскны канчатак прыметнікаў ніякага роду адзіночнага ліку ў назоўным склоне: *но́вае, салдо́кае, харо́шае; солдо́кое, хордо́шае*;
- 3) формы інфінітыва з асновай на [к]: *пячы́, печы́, сячы́, сечы́*

І. Паўночная група
Карта №145. Жытлінска-гічыцка-выганашчанскі пучок

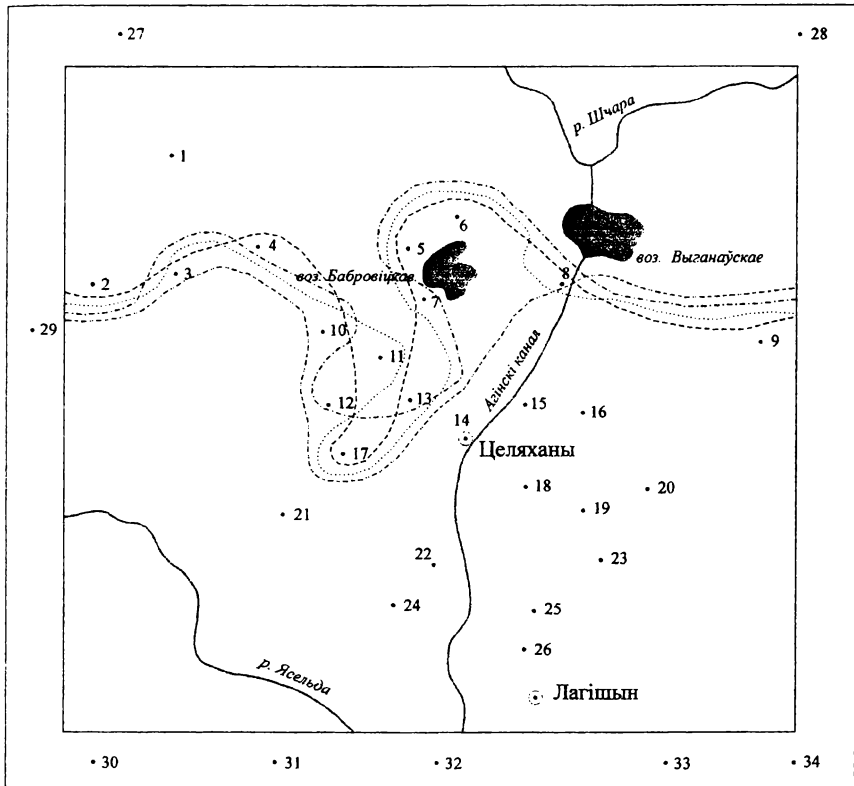
- 4) формы дзеясловаў *хадзіць*, *насіць* у першай асобе адзіночнага ліку: *хажу́*, *хожу́*, *нашу́*, *ношу́*;
- 5) цвёрдасць-мяккасць зычнага [с] у зваротнай форме дзеяслова: *боісь*, *купіюсь*;
- 6) пашырэнне слова *птўшка* [птушка];
- 7) пашырэнне слова *во́жык* [вожык];
- 8) пашырэнне слоў *спяваць*, *спеваць* [спяваць]

I. Паўночная група
 Карта №146. Жытлінска-гічышка-целяханскі пучок

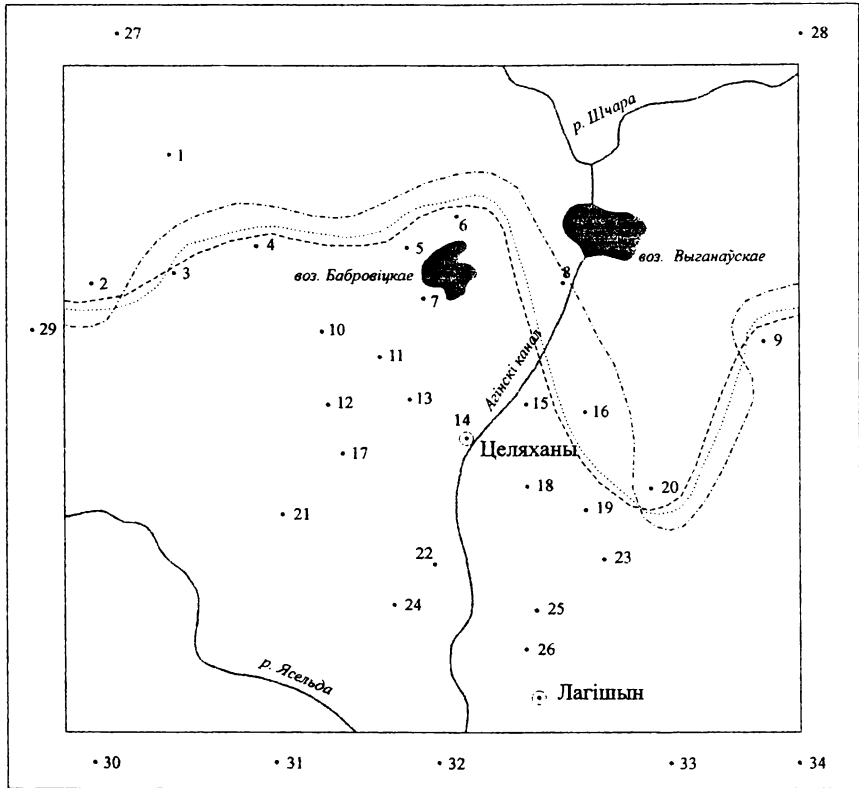
- 1) галосны на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам:
воз, стол;
- 2) галосны на месцы націскага *ѣ: *лес, сѣно*;
- 3) паслянаціскны галосны ў слове *вѣцер*: *вѣцер* і інш.;
- 4) аглушэнне звонкіх зычных на канцы слова: *вос, вѣс, дуп*

І. Паўночная група
Карта №147. Жытлінска-гічыцка-целяханскі пучок

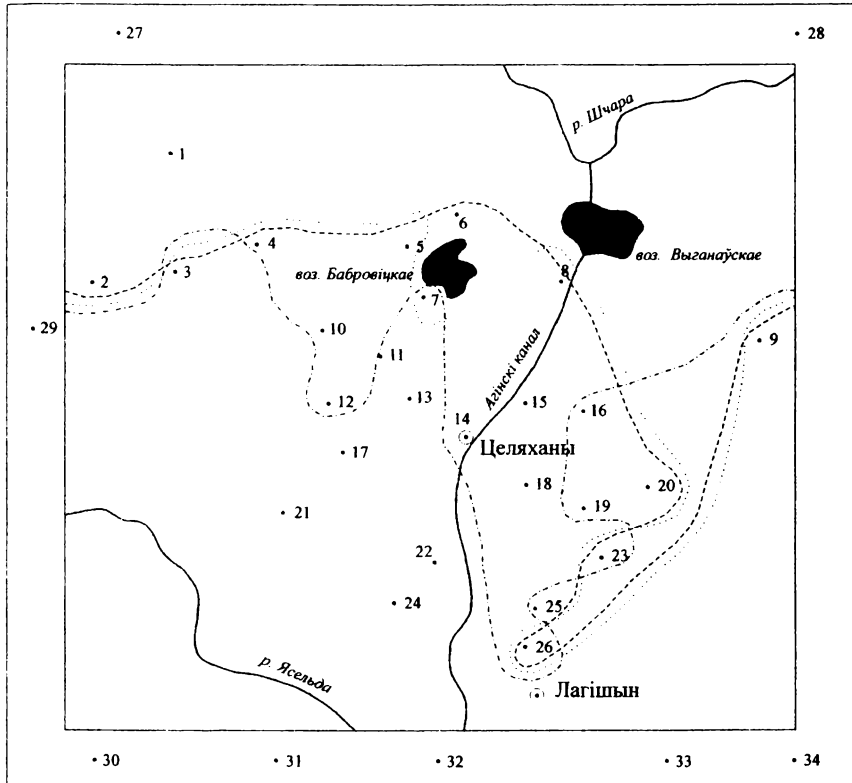
- 5) канчаткі назоўнікаў жаночага роду множнага ліку першага скланення ў родным склоне: *баб, голэв, дорэг, дарох, стрэх, хат*;
- 6) пашырэнне слоў *облако, воблако* [воблака];
- 7) пашырэнне слоў *сёння, сённі, сёня* [сёння];
- 8) пластаваны абярэмак сена: *пэрэчынок, пярэчынок, перэчынок, пэрэчынка* і інш.

І. Паўночная група
 Карта №148. Жытлінска-гічыцка-крайскі пучок

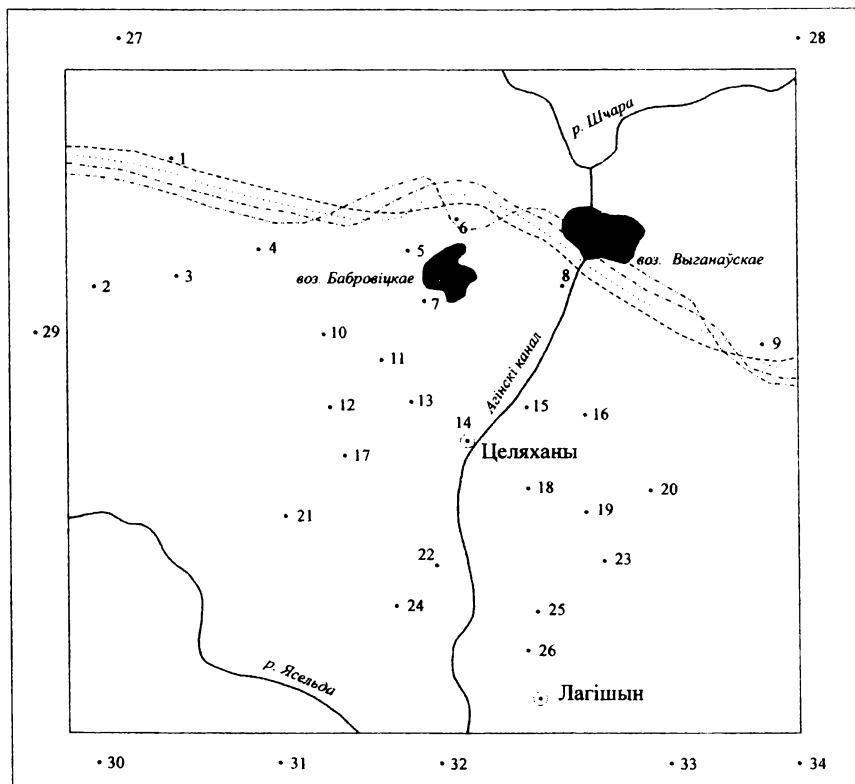
- 1) мяккія губныя перад рэфлексамі *е, *ѣ: *весна́, вясна́, бэрог, вэ́чор, до менé, пёршы, бедá, мешóк, бяда́, мяшо́к* і інш.;
- 2) ужыванне словаформ *мед, мёд* [мёд];
- 3) формы зваротных дзеясловаў у інфінітыве: *бра́цца, зва́цца*

I. Паўночная група
 Карта №149. Жытлінска-гічыцка-крайскі пучок

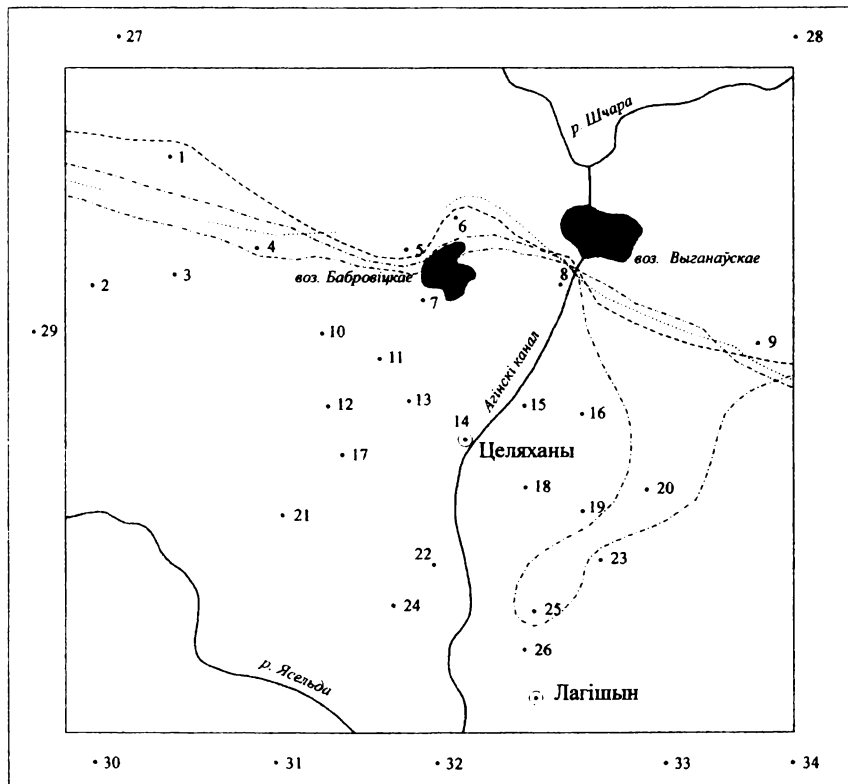
- 4) дзеяслоўныя формы лятаць, летáюць: летáць, летáт'и, летáют, летáюць;
- 5) формы дзеяслова вісець у трэцяй асобе множнага ліку: вісяць, вісят, вісять, веся́т;
- 6) пашырэнне словаформ свінні, св'інні, св'інн'и [свінні]

I. Паўночная група
Карта №150. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

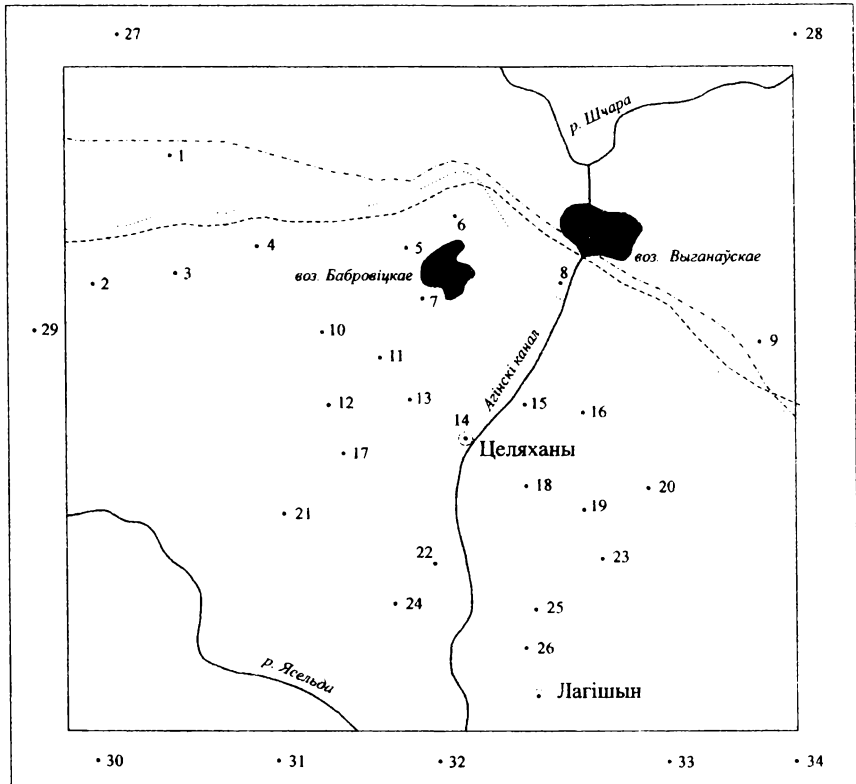
- 1) ужыванне словаформ *м'ёд, м'ёд* [м'ёд];
- 2) галосны на месцы **ѣ* ў пераднаціскным складзе ў словах *глядз'еў, зляк'аўся, зляк'аўца*: *глядз'еў, зляк'аўся*;
- 3) палатальныя [дз'], [ц']: *дз'ен', ц'ан'ёр, хадз'іц', ц'іхо, дз'ед, ц'ен', ходз'іц', ходз'ац'* і інш.;
- 4) рэфлексы зычнага **в* (< **в, *л*) пасля галосных (паўгалосны [ў]): *праўда, доўгі, кутіў*

I. Паўночная група
Карта №151. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

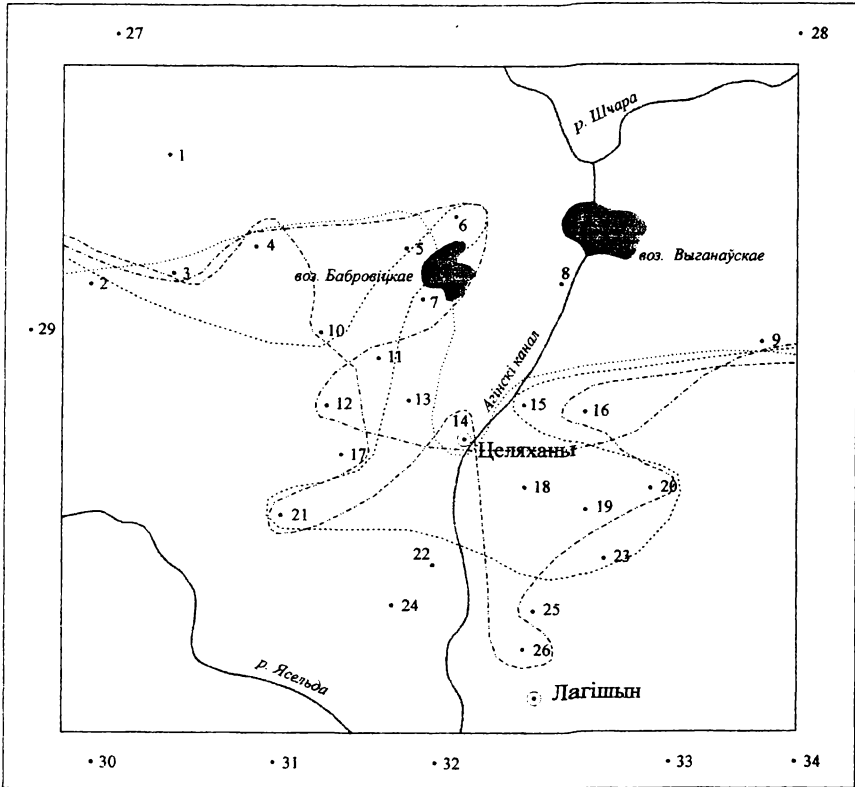
- 5) рэалізацыя губнога *м перад *е: *м'ясо, м'ята, пом'яв, пом'яў, цём'е*;
- 6) формы займеннікаў трэцяй асобы мужчынскага, жаночага і ніякага роду адзіночнага і множнага ліку: *ён, яна, яно, яны, ёна, ёно, ёны*;
- 7) формы азначальнага займенніка *ўсе ў* выразе *жалá жыта з усімі: з усімі, з усімі, зo всімі*;
- 8) пашырэнне часціцы і злучніка *ці* [ці];

I. Паўночная група
Карта №152. Гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

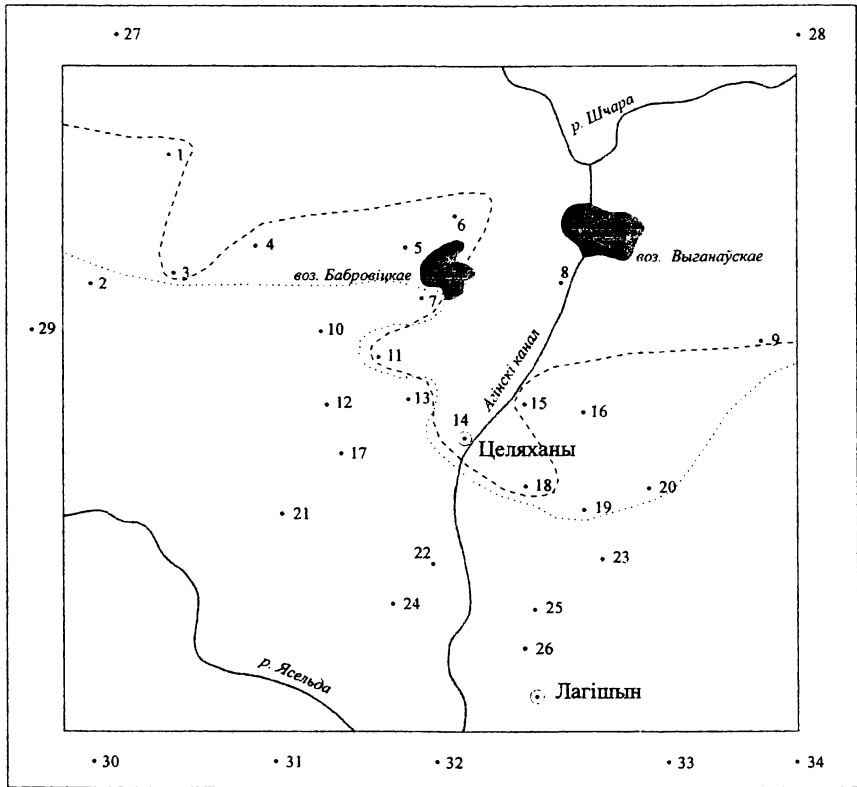
- 9) пашырэнне слоў жураўліны, журавіны [журавіны];
- 10) пашырэнне слоў бярэ́м'е, бер'эм'е, бэрэ́м'е [бярэмя];
- 11) пашырэнне слова цэра́з [цераз]

I. Паўночная група
 Карта №153. Гічышка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

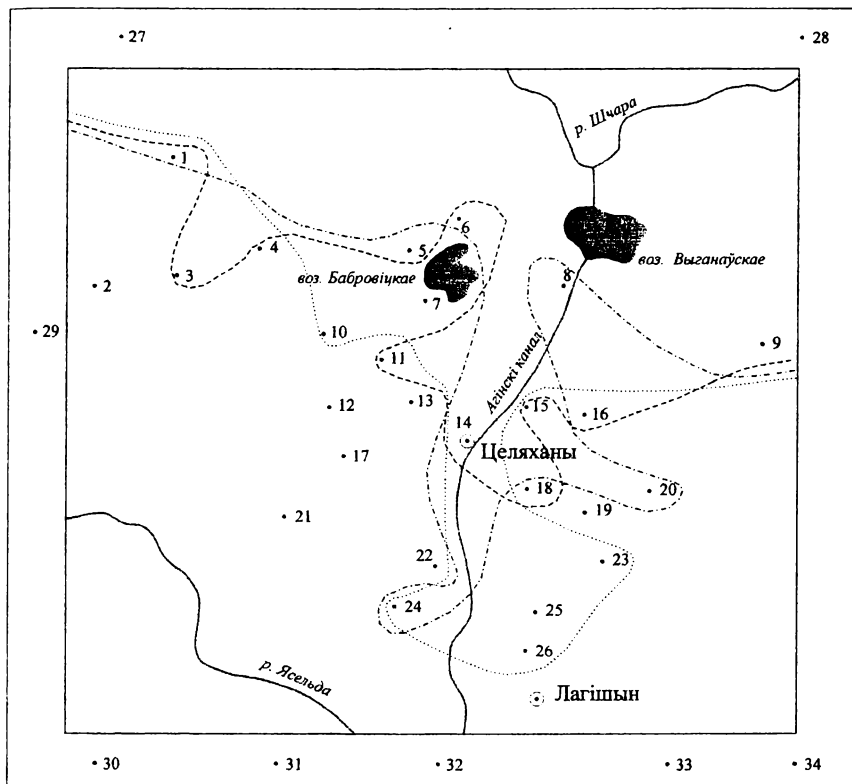
- 1) ужыванне словаформ *оўёс, аўёс* [авёс];
- 2) ужыванне словаформ *хлеў, хлѐў, хлѐў* [хлеў];
- 3) прыстаўны зычны [в] у слове *вóчы*: *вóчы*;
- 4) прыстаўны зычны [в] у слове *вўліца*: *вўліца, вўл'ица*

І. Паўночная група
 Карта №154. Гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

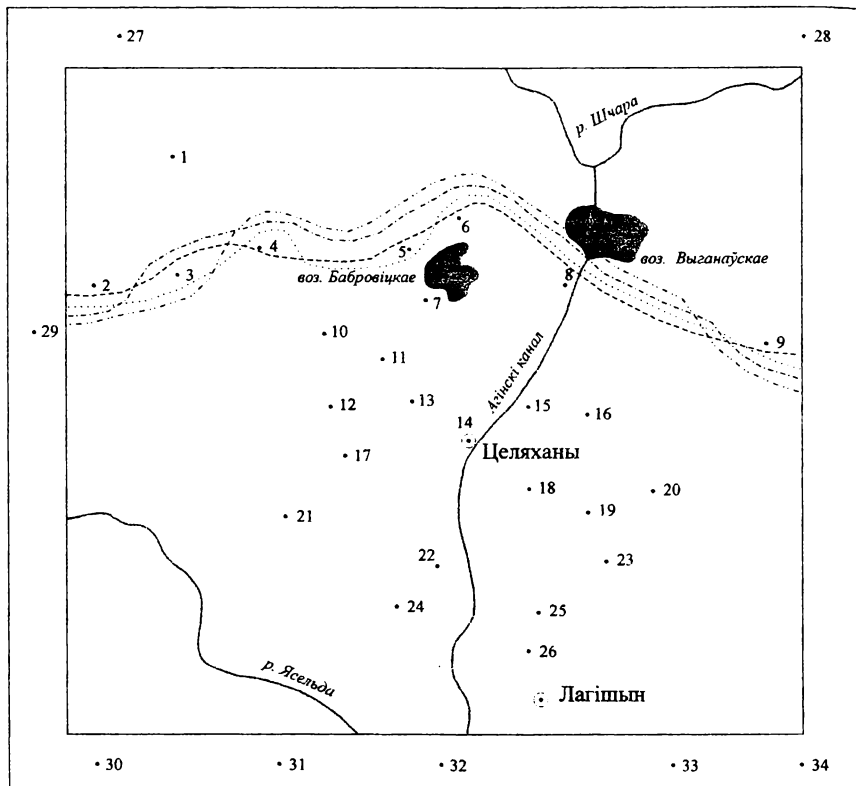
- 5) згчнныя на месцы спалучэнняў *-лј-, *-нј- паміж галоснымі:
зэлье, насэнье;
 6) пашырэнне слоў *красногало́вік, краснагало́вік* [падасінавік]

I. Паўночная група
 Карта №155. Гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

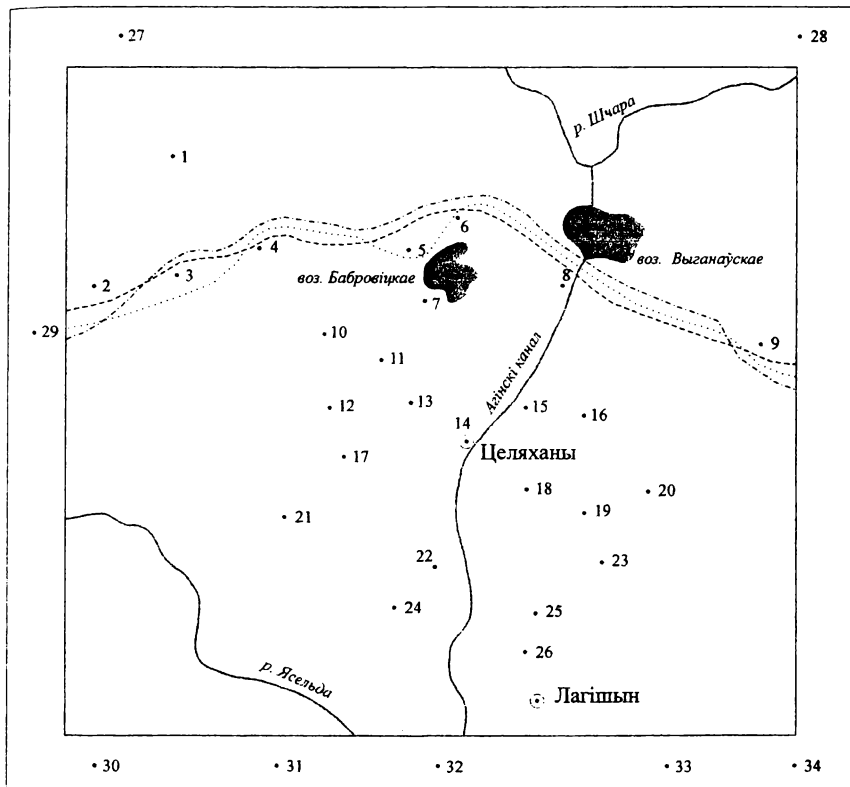
- 7) пашырэнне слоў *чабо́р, чобо́р, чо́бор* і інш. [чабор];
- 8) дзюба ў птушак: *дзіо́ба, дю́ба*;
- 9) пашырэнне словаформ *соко́чут, сокóчуць, сакóчуць, сокóчуть* [пра курэй]

I. Паўночная група
 Карта №156. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

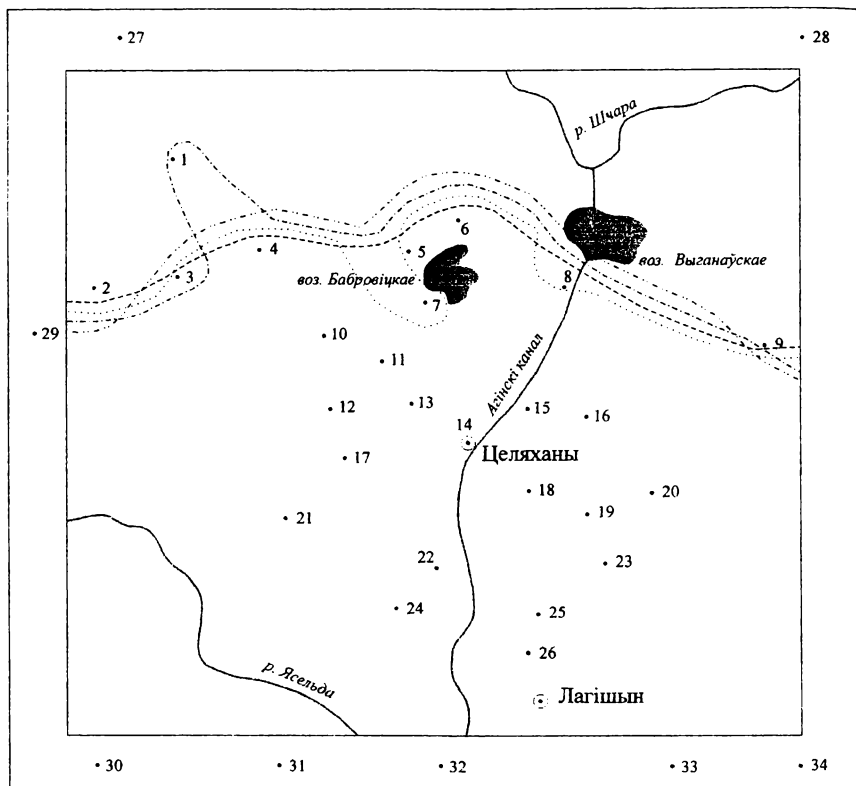
- 1) галосны пасля зычнага [б] у словаформах *быў, была, было, былі*: *быў, быв, была, было, былі*;
- 2) рэалізацыя зычнага *т на канцы дзеясловаў у форме трэцяй асобы адзіночнага і множнага ліку (*ц*, *ц'*): *ходз'іц*", *ходз'ац*", *ходз'іц'*", *ходз'ац'*";
- 3) формы назоўніка *бóты* ў месным склоне множнага ліку: *у бóтах*;
- 4) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ходзіць, робіць, спаць* і інш.

І. Паўночная група
Карта №157. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

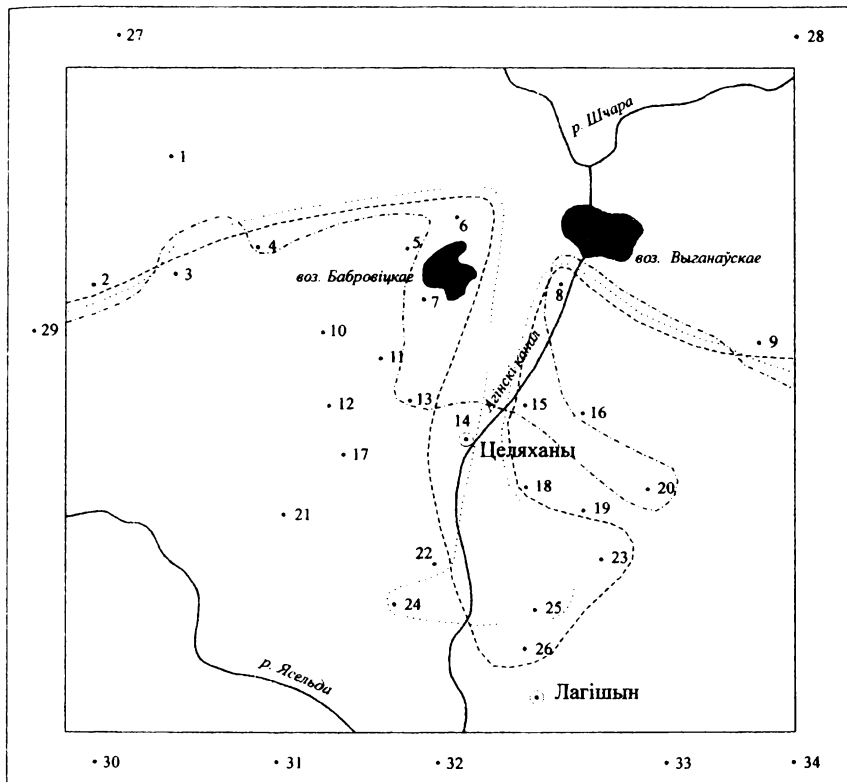
- 5) формы дзеясловаў *ходзіць*, *насіць* у першай асобе адзіночнага ліку: *хажу́*, *хожу́*, *ходжу́*, *нашу́*, *ношу́*;
- 6) формы дзеясловаў другога спражэння ў трэцяй асобе адзіночнага і множнага ліку з націскам на аснове: *ходз'іц'*, *ходз'ац'*, *ходз'іц'*, *ходз'ац'*;
- 7) пашырэнне слоў *во́жык*, *о́жык* [вожык]

I. Паўночная група
 Карта №158. Жытлінска-гічыцка-вядска-раздзялавіцкі пучок

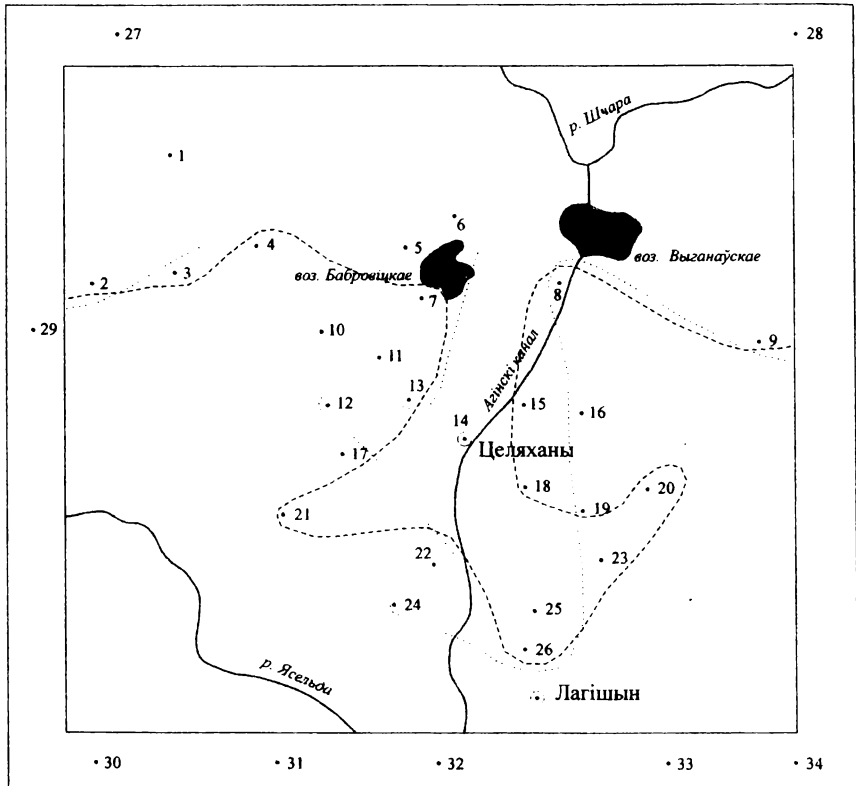
- 8) пашырэнне слова *ва́пна* [вапна];
- 9) таўчоная бульба (порэ): *камякі, ком'які, кум'які*;
- 10) пашырэнне слоў *аброць, абрыць* [аброць];
- 11) пашырэнне слова *бо́ты* [боты]

I. Паўночная група
 Карта №159. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

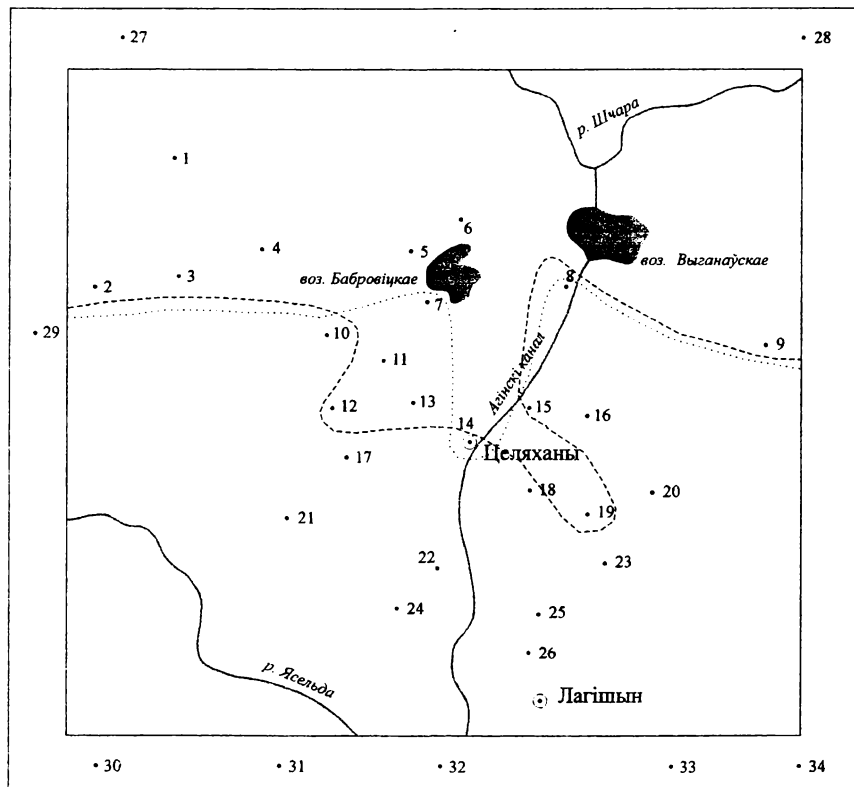
- 1) галосны на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам:
вoз, стoл, вoз, стoл, вyoз, стyoл;
- 2) пераднаціскны галосны ў словаформе *яйцoм*: *яйцoм, яйцэм*;
- 3) пашырэнне слова *жaло* [джала (у пчалы)]

І. Паўночная група
 Карта №160. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

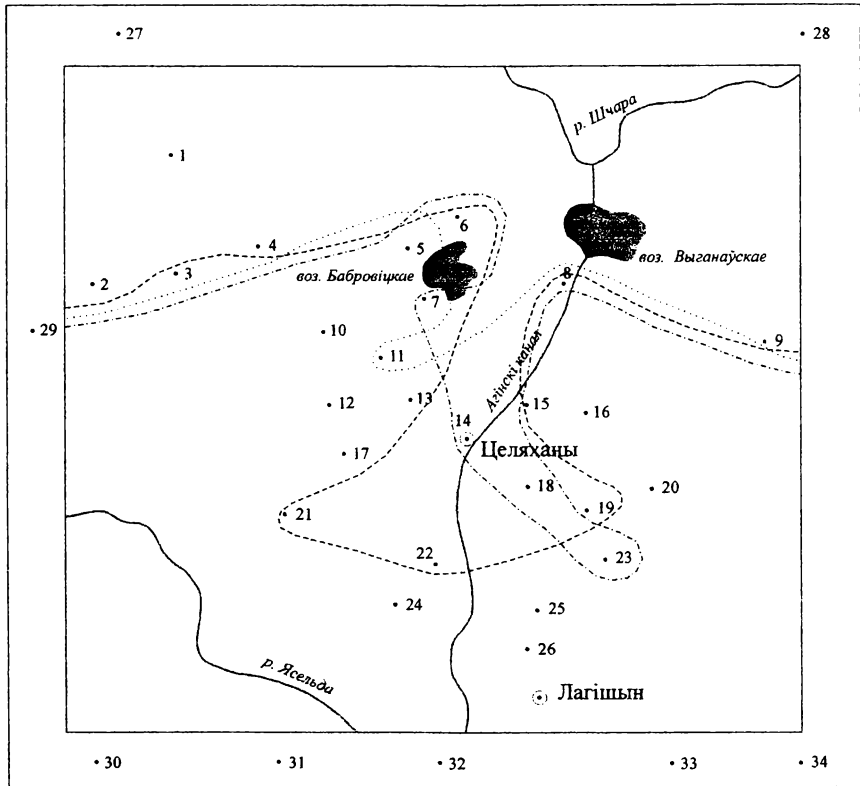
- 4) аглушэнне звонкіх зычных перад глухімі ў сярэдзіне слова:
к^аска, ск^аска, заг^атка;
- 5) канчаткі назоўнікаў мужчынскага і ніякага роду адзіночнага ліку другога скланення з мяккай і зацвярдзелай асновай у творным склоне: *кон^ем, кан^ем, рубл^ем, нож^ом, наж^ом, яйц^ом*

I. Паўночная група
 Карта №161. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

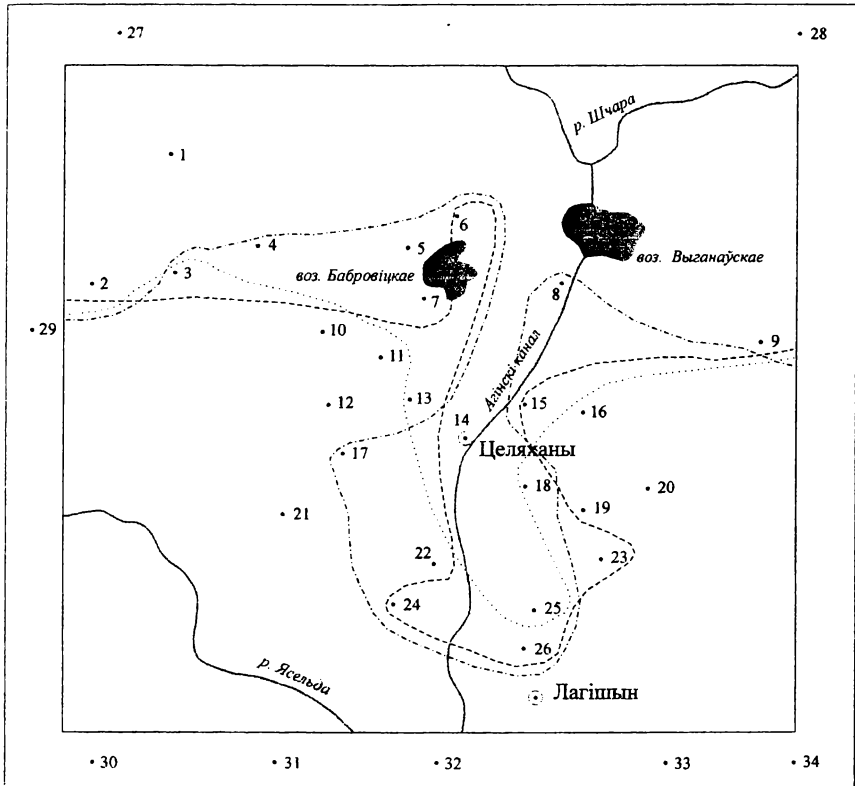
- 6) пашырэнне слоў *сёння*, *сённі*, *сёня*, *сего́ня*, *сего́ні* і інш. [сёння];
 7) пашырэнне слоў *пэтух*, *петух*, *пятух* [певень]

I. Паўночная група
 Карта №162. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

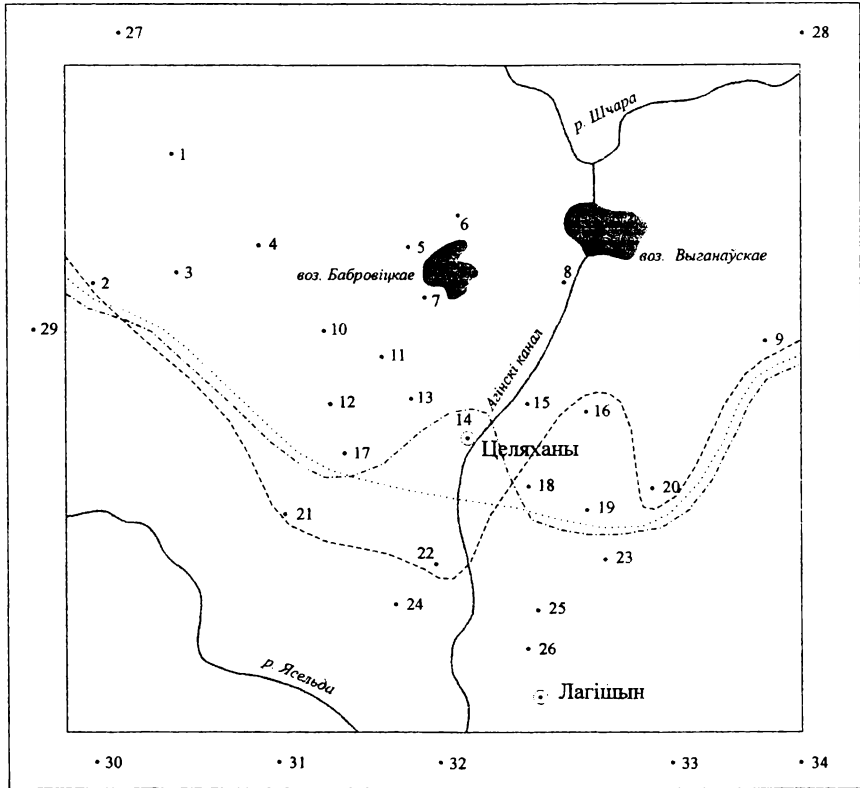
- 8) пашырэнне слова *драбіна* [драбіны (прыстаўная лесвіца)];
- 9) пашырэнне слова *гумно́* [гумно];
- 10) пашырэнне слоў *бороновáці*, *бороновáць* і інш. [баранаваць]

І. Паўночная група
Карта №163. Жытлінска-гічыцка-целяханска-раздзялавіцкі пучок

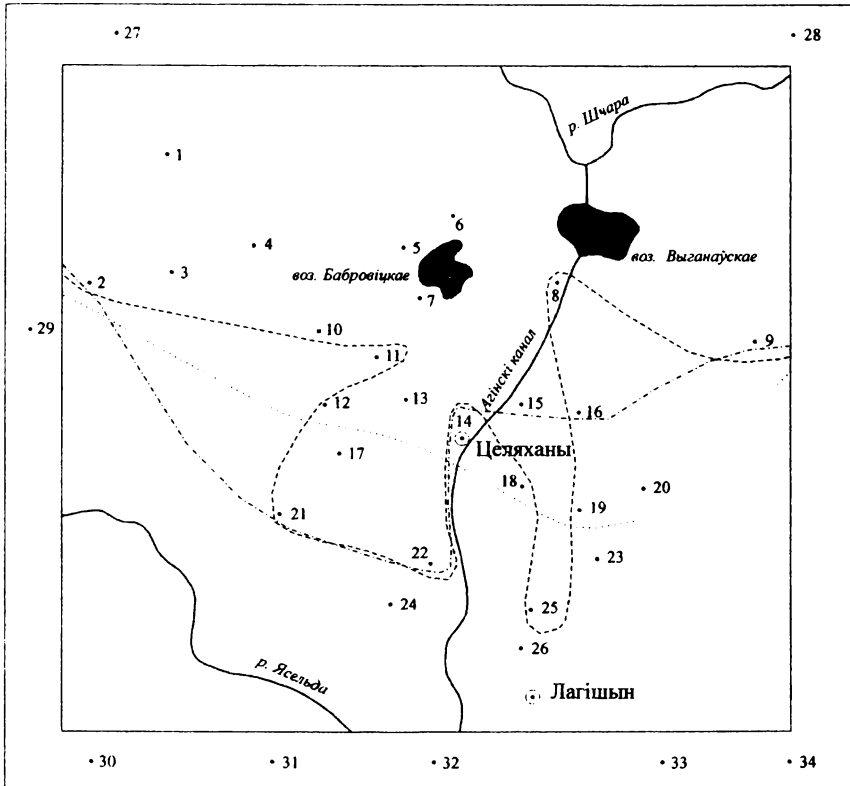
- 11) пашырэнне слоў з каранем *-стрэ-*: *устрэціцца, устрэцца, стрэцца, стрэнуцца, сустрэцца, зустрэцца* [сустрэцца];
- 12) палатняяная коўдра: *радзюжска, радзюшка* і інш.;
- 13) каўнер у кажусе: *ковнёр* і інш.

І. Паўночная група
 Карта №164. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

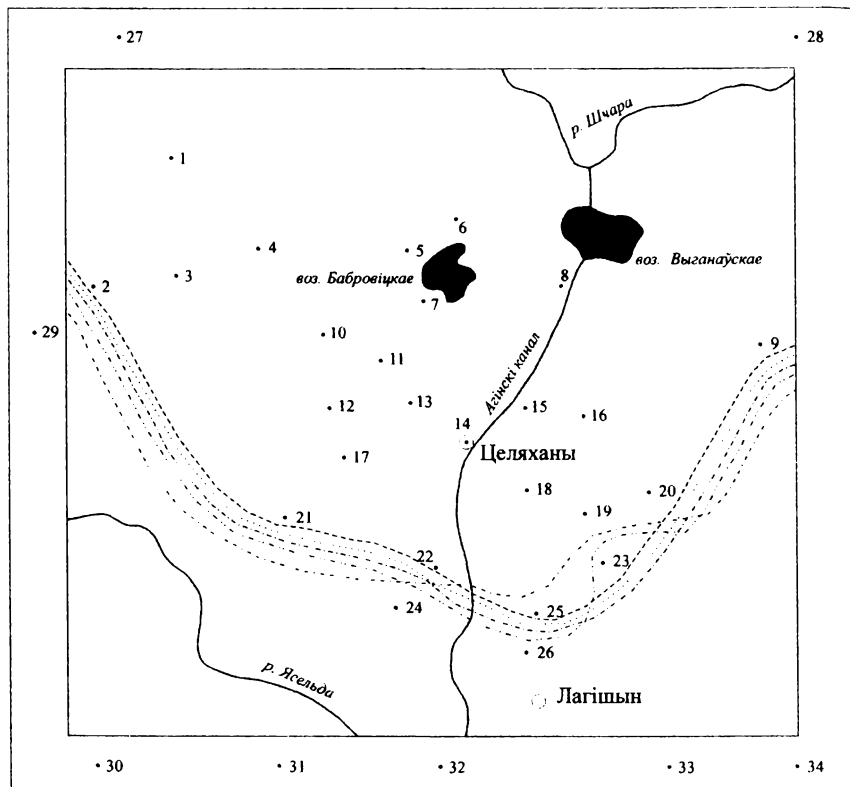
- 1) вымаўленне націскага *ы ў словах тыпу *сын, валы, рыба*,
 дым: *сын, воды, рыба*;
- 2) мяккія пярэдняязычныя перад рэфлексамі *е: *дзене́к, зямля, селó* і інш.;
- 3) палатальныя [дз''], [ц''] або палаталізаваныя [дз], [ц] перад
 рэфлексамі *е, *і, *ъ: *дз''ен', ц''ан'ёр, ходз''іц'', ц''іхо, дз''ед, ц''ен', дз'ен', ц'енэр, ходз'іц'і, ц'іхо, дз'ед, ц'ен' і інш.*

І. Паўночная група
 Карта №165. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (І)

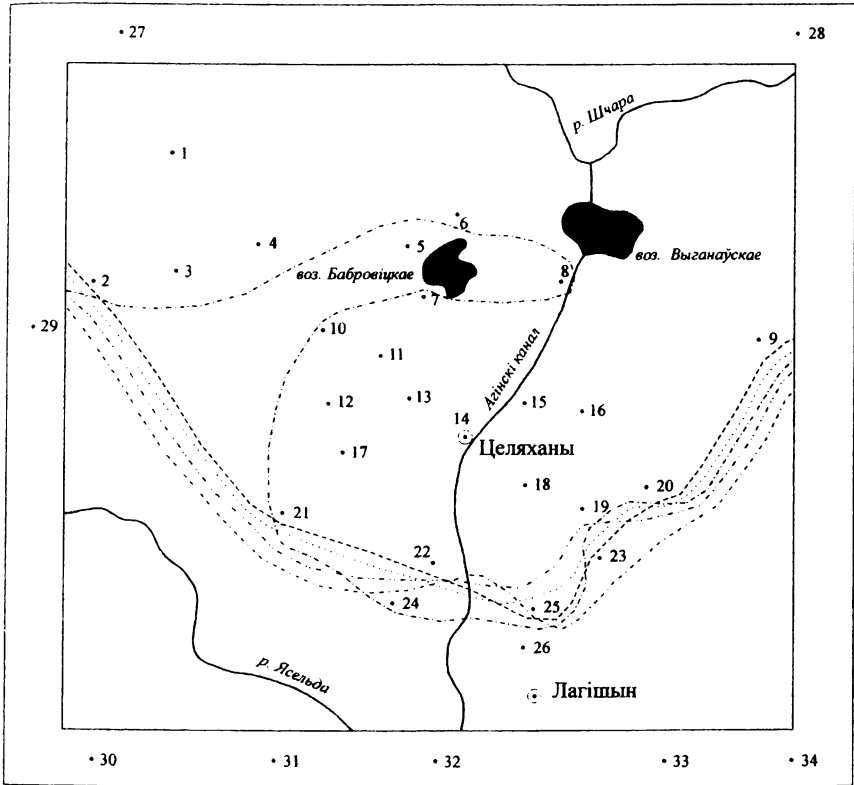
- 4) зычны *р толькі цвёрды: *град, грэх, порáдок, порэ́зав, рэ́чка* і інш.;
- 5) формы дзеясловаў *ісці, несці* ў трэцяй асобе адзіночнага ліку: *ідэ́, іде́, ідэ́э, несэ́* і інш.;
- 6) таўчоная бульба (порэ): *комнякі, камякі, ком'які, кум'які*

І. Паўночная група
Карта №166. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

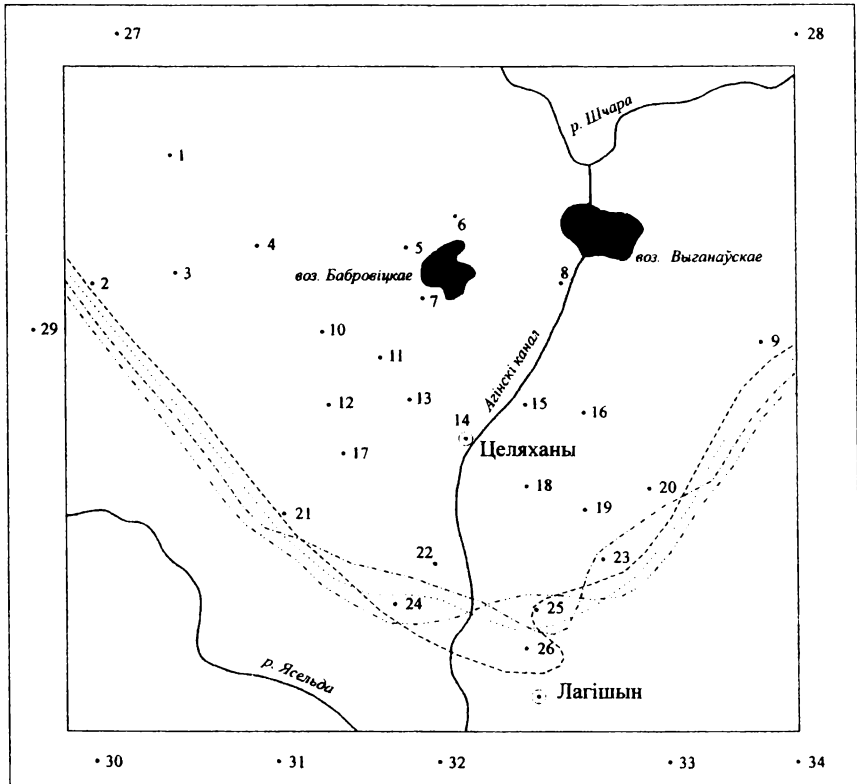
- 1) галосны на месцы націскага *ѣ: *лѣс, сѣно, лѣс, сѣно, лѣс, сѣно*;
- 2) ужыванне словаформ *хлеу, хлѣу, хлѣу, хлѣу, хлѣу* [хлѣу];
- 3) мяккі зычны *л перад *е, *і: *пѣде, дѣпа*;
- 4) мяккія губныя перад рэфлексамі *і: *міска, робіці* і інш.;
- 5) мяккія пярэдняязычныя перад рэфлексамі *і: *зіма, ходзіці* і інш.

I. Паўночная група
 Карта №167. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

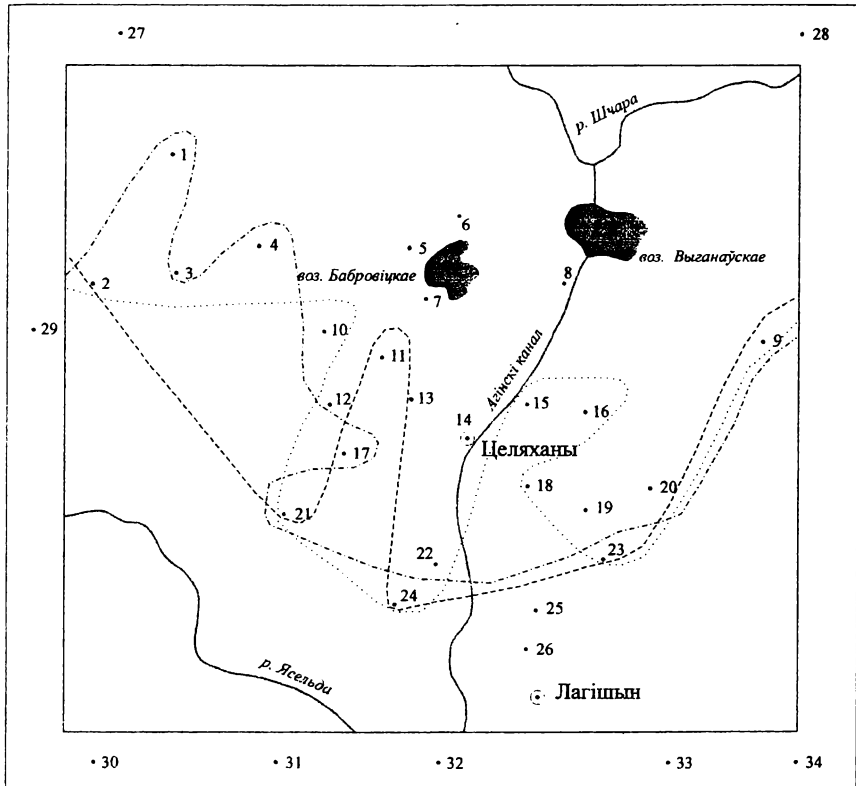
- 6) мяккія заднеязычныя ў гістарычных спалучэннях ***гы, *кы, *хы**: *дóвгі, корóткі, ціхі* і інш.;
- 7) рэалізацыя зычных ***д, *т** перад рэфлексамі ***і** (*дз'', ц'', дз', ц', д', т'*): *хадз''іц'', ц''іхо, ходз'іц'і, ц'іхо, ход'іт'і, т'іхо* і інш.;
- 8) шыпячыя толькі цвёрдыя: *жар, жыто, на мэжэ, шапка* і інш.;
- 9) гістарычны ***ц** толькі цвёрды: *молодзіца, хлопцы, цацка, цэвка, цэп* і інш.;
- 10) рэфлексы зычнага ***в** (< ***в, *л**) пасля галосных (губна-губны [w], паўгалосны [y]): *пра́вда, дóвгі, ку́тв, праў́да, доў́гі, ку́тў* і інш.

I. Паўночная група
 Карта №168. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

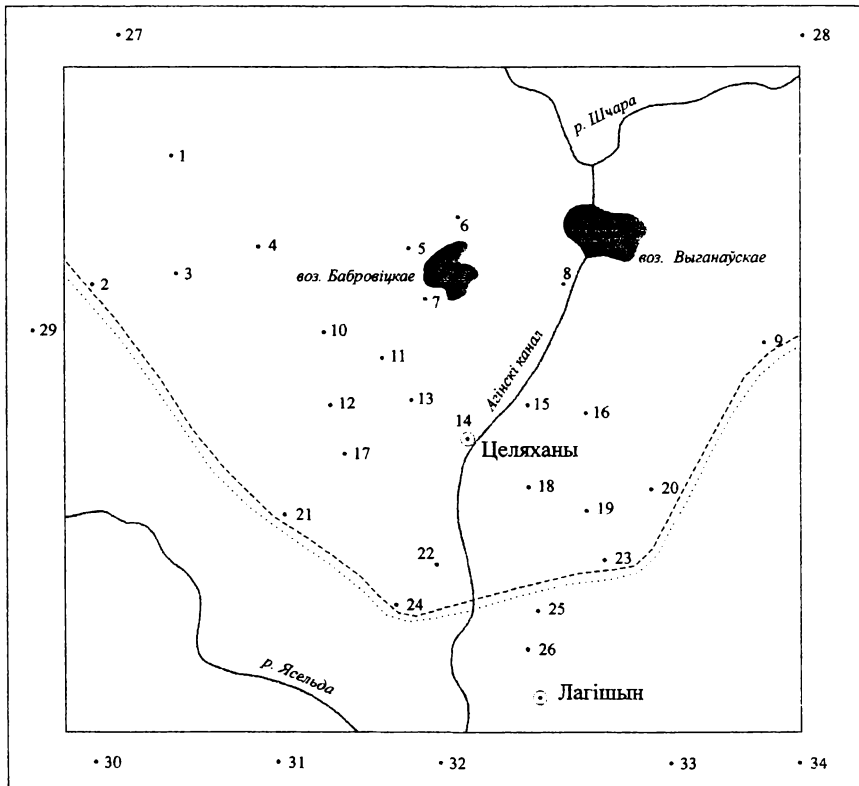
- 11) канчаткі назоўнікаў мужчынскага роду адзіночнага ліку другога скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў месным склоне: *на дворэ́, на концэ́* і інш.;
- 12) канчаткі назоўнікаў жаночага, мужчынскага і ніякага роду адзіночнага ліку першага і другога скланення з цвёрдай і мяккай асновай у месным склоне: *у (в) хáці, у (в) лэ́ці, у (в) нóсі, у (в) пóлі* і інш.;
- 13) азначальны займеннік *усэ́: усé, все́*;
- 14) формы дзеясловаў першага спражэння з асновай на [z], [k] у трэцяй асобе множнага ліку: *пэ́кут, пэ́куць, стры́кут, стры́куць* і інш.

І. Паўночная група
 Карта №169. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

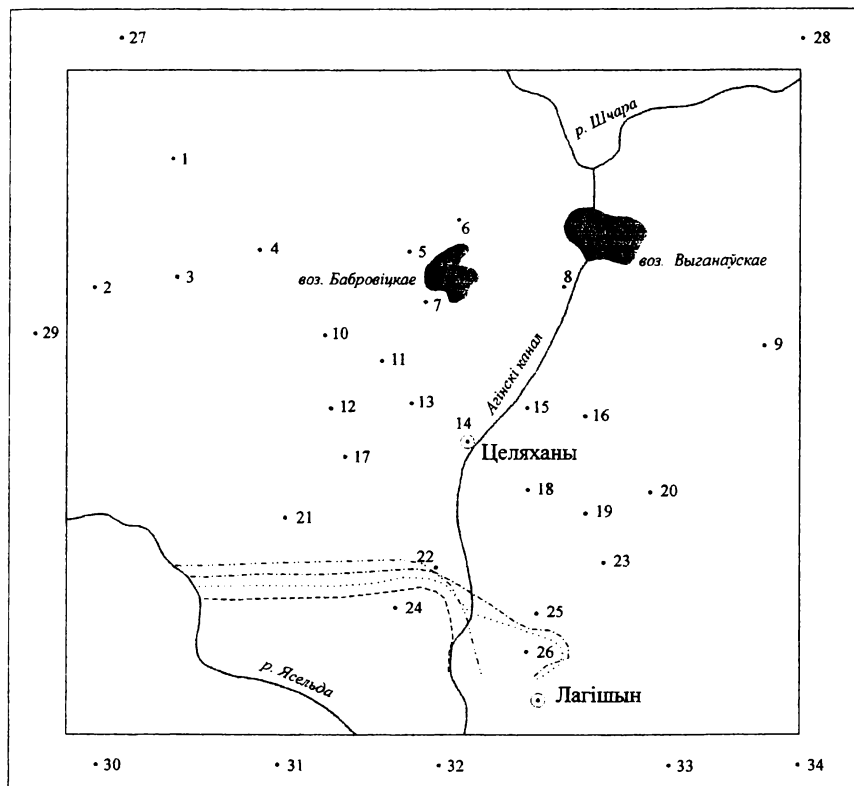
- 15) пашырэнне слоў і словазлучэнняў *лівэнь, лівень, пролівны́ дошч, прол'івн'и дошч, ліўны дошч, лівны дошч* і інш. [лівень];
- 16) пашырэнне слоў *цёмно, цёмно, тэмно* і інш. [цёмна];
- 17) пашырэнне слоў *чабóр, чобóр, чобор, чобур, чэбур, чыбур* і інш. [чабор]

І. Паўночная група
 Карта №170. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок (ІІ)

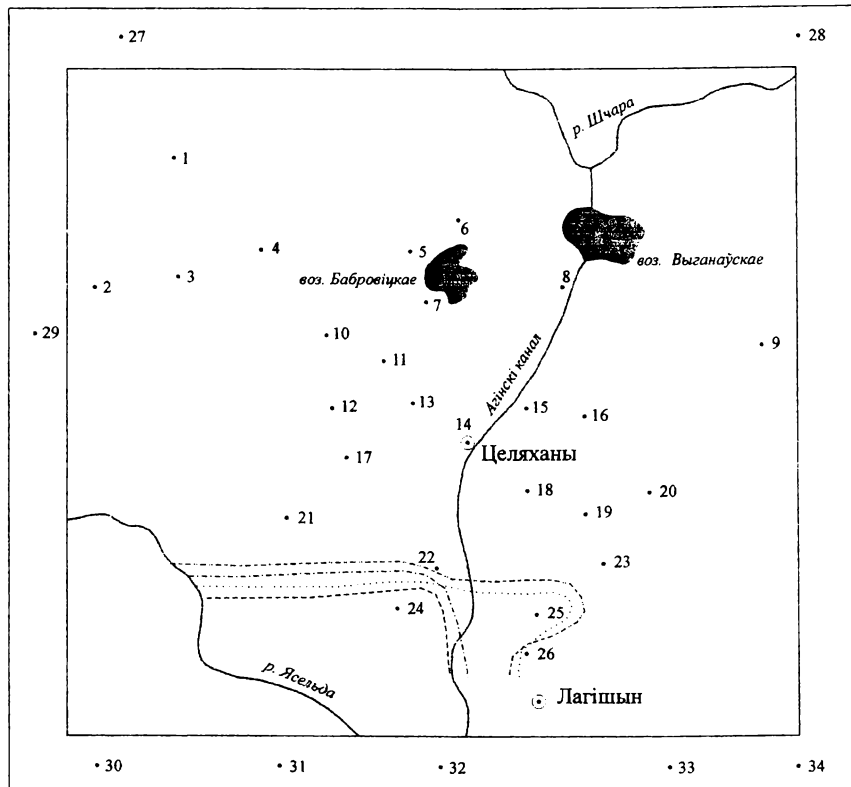
----- 18) пашырэнне слоў *гнездó*, *гнэздó* і інш. [гняздо];
 19) вочап у калодзежным жураўлі: *кляўчка*

II. Паўднёвая група
Карта №171. Загародскі (сакалоўскі) пучок

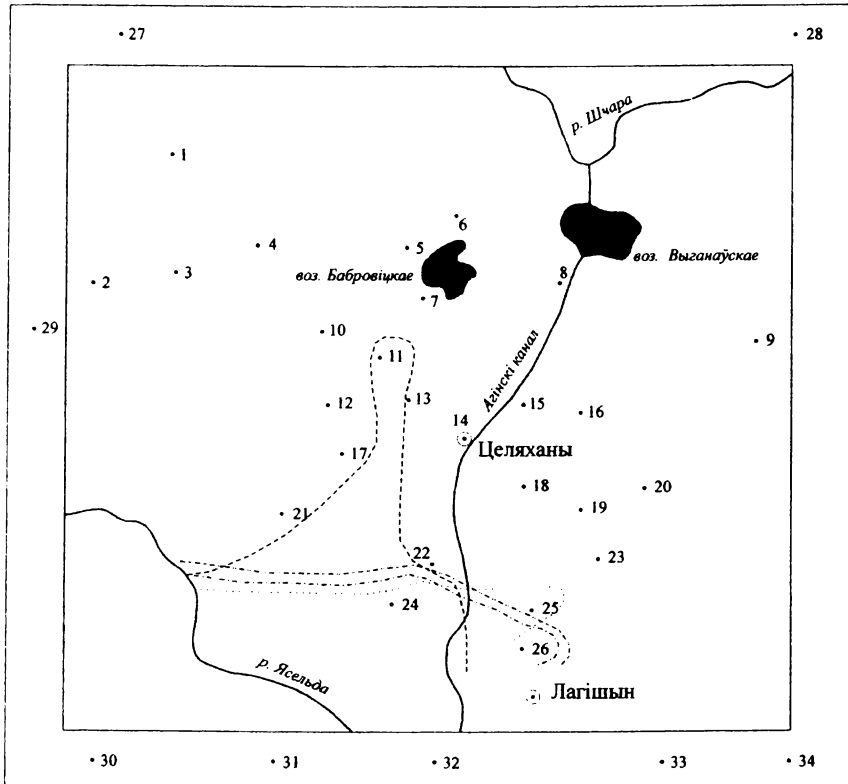
- 1) галосны на месцы *о ў новых закрытых складах пад націскам:
выз, стыл;
- 2) галосны на месцы націскага *ѣ: *ліс, сіно, л'ѣс, с'ѣно*;
- 3) ужыванне словаформ *хлів, хл'ѣв* [хлеў];
- 4) цвёрды зычны *л перад *е, *і: *пѣлэ, дѣта*

II. Паўднёвая група
Карта №172. Загародскі (сакалоўскі) пучок

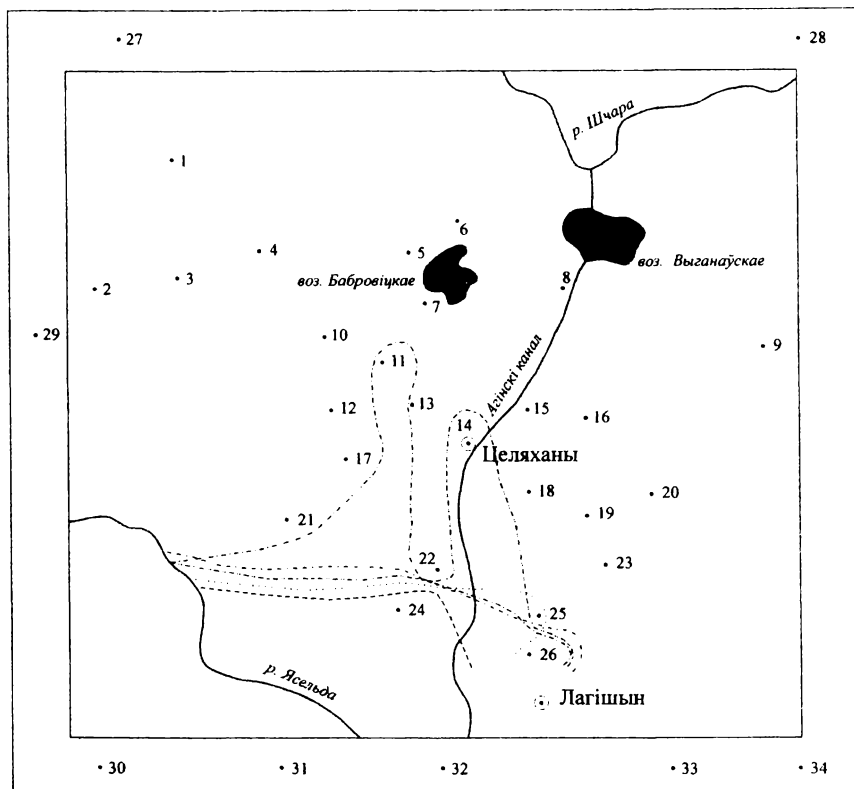
- 5) цвёрдыя губныя перад рэфлексамі *i: *мыска, робыты*;
- 6) цвёрдыя пярэдняязычныя перад рэфлексамі *i: *зыма, ходыты*;
- 7) цвёрдыя заднеязычныя ў гістарычных спалучэннях *гы, *кы, *хы: *дóвгы, корóткы, тыхы*;
- 8) цвёрдыя [d], [t] перад рэфлексамі *i: *ходыты, тыхо*

II. Паўднёвая група
Карта №173. Загародскі (сакалоўскі) пучок

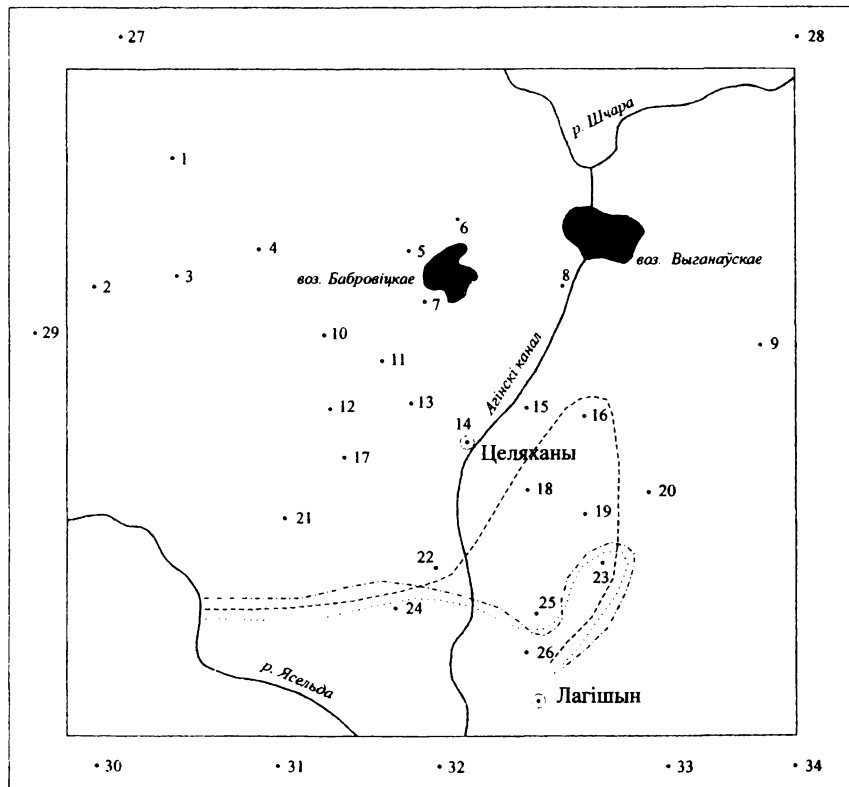
- 9) наяўнасць мяккага *р: *грех, гріх, парядок, порэзав, порізав, рэчка, річка*;
- 10) наяўнасць пазіцыйна абмежаванага мяккага гістарычнага *ц: *цівка*;
- 11) рэфлексы зычнага *в (< *в, *л) пасля галосных (губна-зубны [v]): *праўда, доўг і, доўгы, куп іу, купіу*;
- 12) канчаткі назоўнікаў мужчынскага роду адзіночнага ліку другога скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў месным склоне: *на двор і, на коні і, на коніы*

II. Паўднёвая група
Карта №174. Загародскі (сакалоўскі) пучок

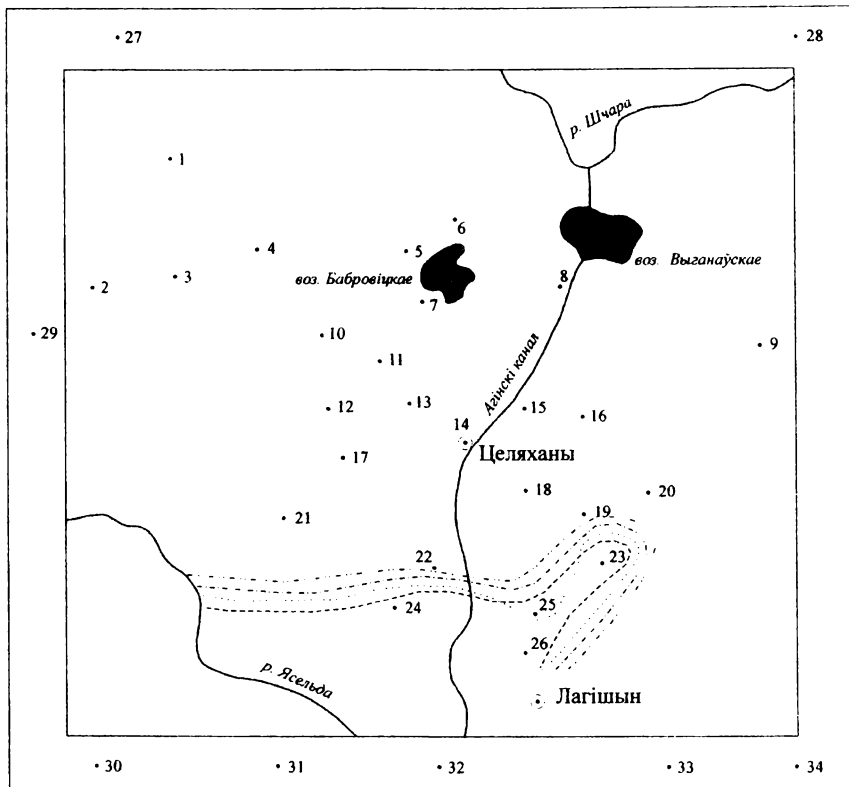
- 13) азначальны займеннік *усé: всі, усі*;
- 14) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ходыты, робыты, спаты* і інш.;
- 15) пашырэнне слоў *няўкае, няўкае* [пра ката];
- 16) таўчоная бульба (порэ): *товканіца, товкан'іца, товканыца*;
- 17) пашырэнне словаформ *мус'ить, мусыть* [мабыць]

II. Паўднёвая група
 Карта №175. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок

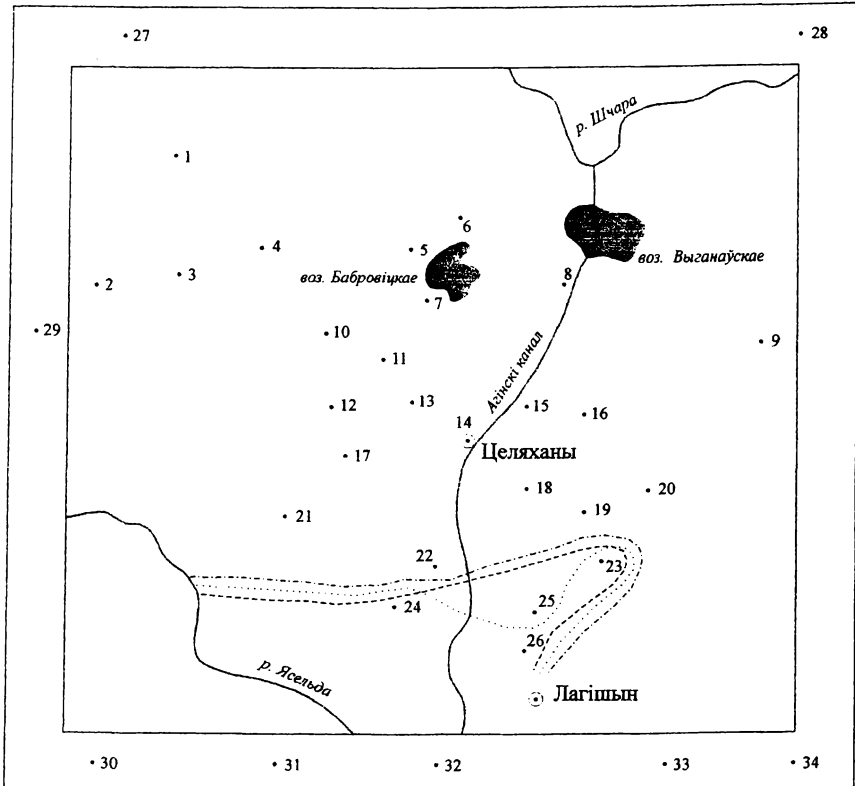
- 1) вымаўленне націскага *ы ў словах тыпу сын, валы́, ры́ба, дым: сы́н, волы́, ры́ба, с'ин, вол'и́, р'и́ба;
- 2) цвёрды і паўмяккі зычны *л перад *е, *і: по́дэ, ды́па, по́л'э, д'и́па;
- 3) цвёрдыя і паўмяккія губныя перад рэфлексамі *і: мы́ска, робы́ты, м'и́ска, роб'и́т'и

II. Паўднёвая група
 Карта №176. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок

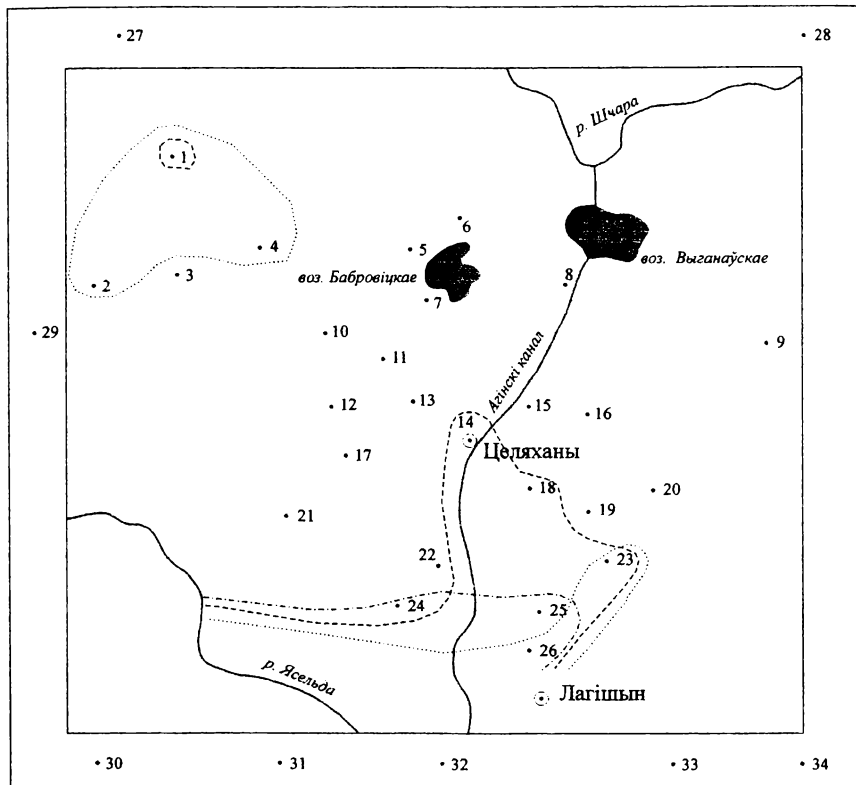
- 4) цвёрдыя і паўмяккія пярэдняязычныя перад рэфлексамі *i:
зыма́, ходы́ты, з́има́, ход́ит́и;
- 5) цвёрдыя і паўмяккія задняязычныя ў гістарычных спалучэннях
 *гы, *кы, *хы: *дoвгы, корoткы, тыхы, довг_и, корoтк_и, т_их_и*;
- 6) цвёрдыя [d], [t] або паўмяккія [dʲ] [tʲ] перад рэфлексамі *i:
ходы́ты, ты́хо, ход́ит́и, т_ихo;
- 7) наяўнасць мяккага і паўмяккага гістарычнага *ц: *цíвка, хлoпц_и*

II. Паўднёвая група
Карта №177. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок

- 8) канчаткі назоўнікаў жаночага, мужчынскага і ніякага роду адзіночнага ліку першага і другога скланення з цвёрдай і мяккай асновай у месным склоне: у (в) *хат* ц, у (в) *лэс* ц, у (в) *нос* ц, у (в) *пól* ц, у (в) *хаты*, у (в) *лісы*, у (в) *носы*, в (у) *пóлы* і інш.;
- 9) азначальны займеннік *усé*: *вс* ц, *всі*, *усі*;
- 10) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ход* ыты, *роб* ыты, *спáты*, *ход* ыт ц, *роб* ыт ц, *спáт* ц і інш.

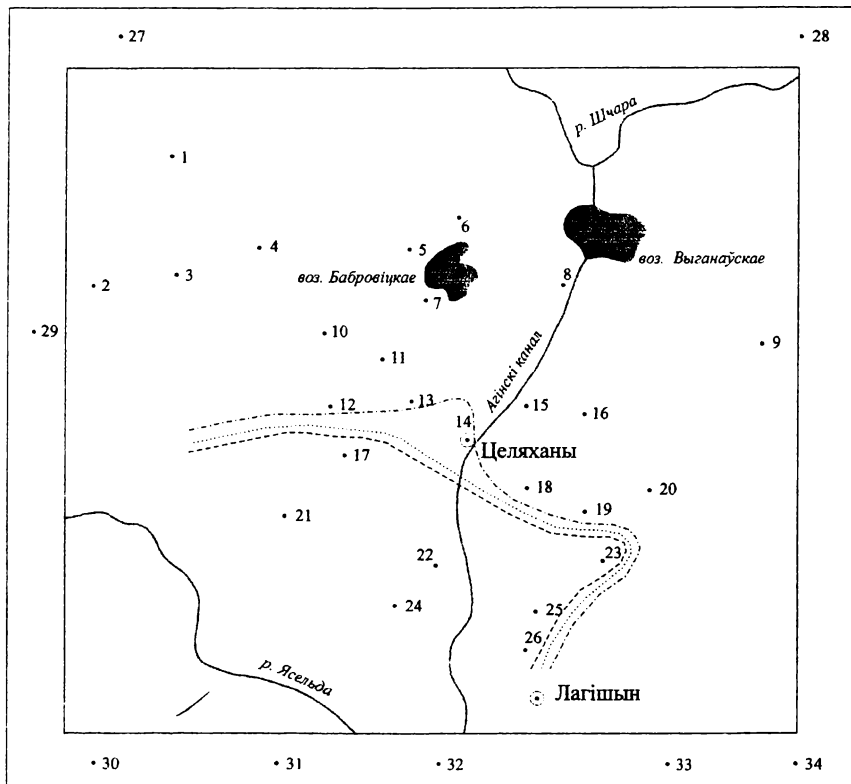
II. Паўднёвая група
Карта №178. Валішчанска-аброўска – загародскі пучок

- 11) формы дзеясловаў першага спражэння з асновай на [з], [к]
у трэцяй асобе множнага ліку: пэч^ут, пэч^уць, стрыж^уць,
стр^иж^уць, стрыж^уць;
- 12) пашырэнне слоў чабарэц, чэборэц, чабрэц і інш. [чабор];
- 13) пашырэнне слоў спыва́ты, спэва́ты [спяваць] і інш.

II. Паўднёвая група

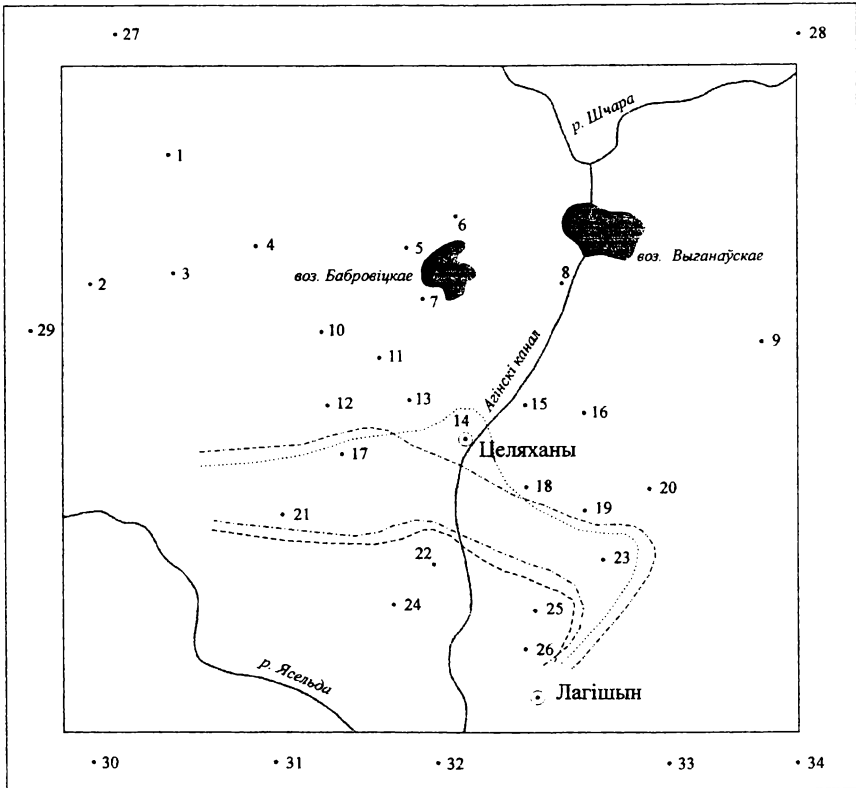
Карта №179. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок

- 1) цвёрдыя або паўмяккія пярэдняязычныя перад рэфлексамі *е:
дэне́к, зэ́мля, сэ́ло, дэ́нек, зэ́мля, сэ́ло і інш.;
- 2) цвёрдыя [d], [t] або паўмяккія [dʲ] [tʲ] перад рэфлексамі *е:
дэ́н, дэ́н'ок, тэ́пэр, дэ́н'ок, тэ́пэр і інш.;
- 3) мяккія [dʲ], [tʲ] або цвёрдыя [d], [t] перад рэфлексамі
націскага *ѣ: д'ед, т'ен', д'ід, т'ін', ды³д, ты²н'

II. Паўднёвая група

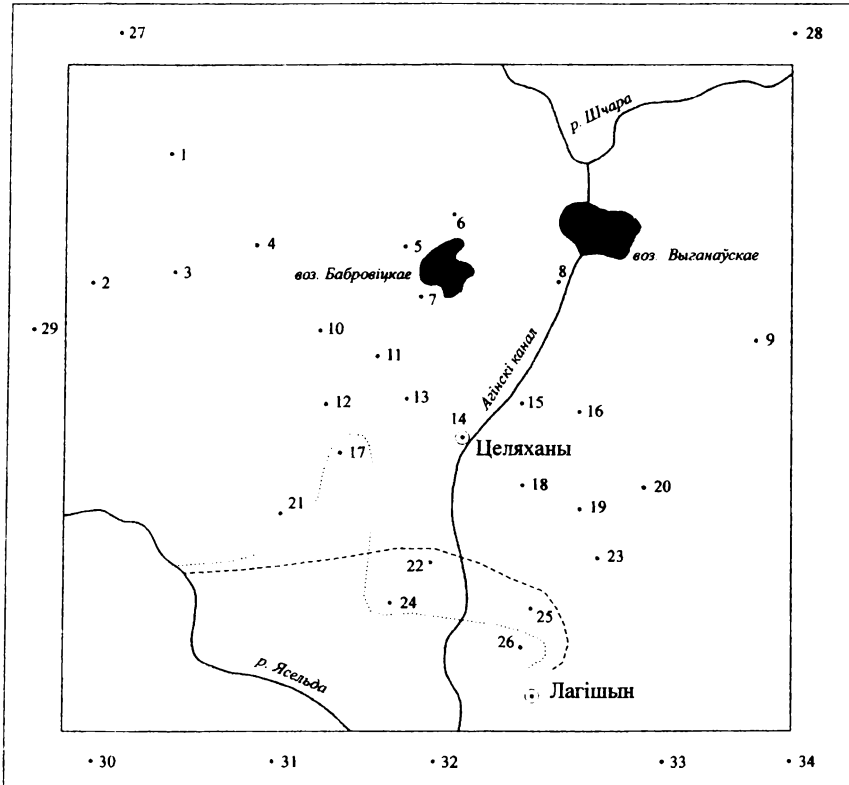
Карта №180. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок

- 4) рэалізацыя зычнага *т на канцы дзеясловаў у форме трэцяй асобы адзіночнага і множнага ліку (*m*): *ход'ім'*, *ход'ит'*, *ходыт'*, *ход'ам'*;
- 5) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ході́ці*, *робі́ці*, *спя́ці*, *ход'ім'и*, *роб'ім'и*, *спя́т'и*, *ходы́ты*, *робы́ты*, *спя́ты* і інш.;
- 6) формы дзеясловаў другога спражэння ў трэцяй асобе адзіночнага і множнага ліку з націскам на аснове: *ход'ім'*, *ход'ит'*, *ходыт'*, *ход'ам'*;
- 7) формы дзеясловаў *ісці*, *несці* ў трэцяй асобе адзіночнага ліку: *ідэ́*, *несэ́*

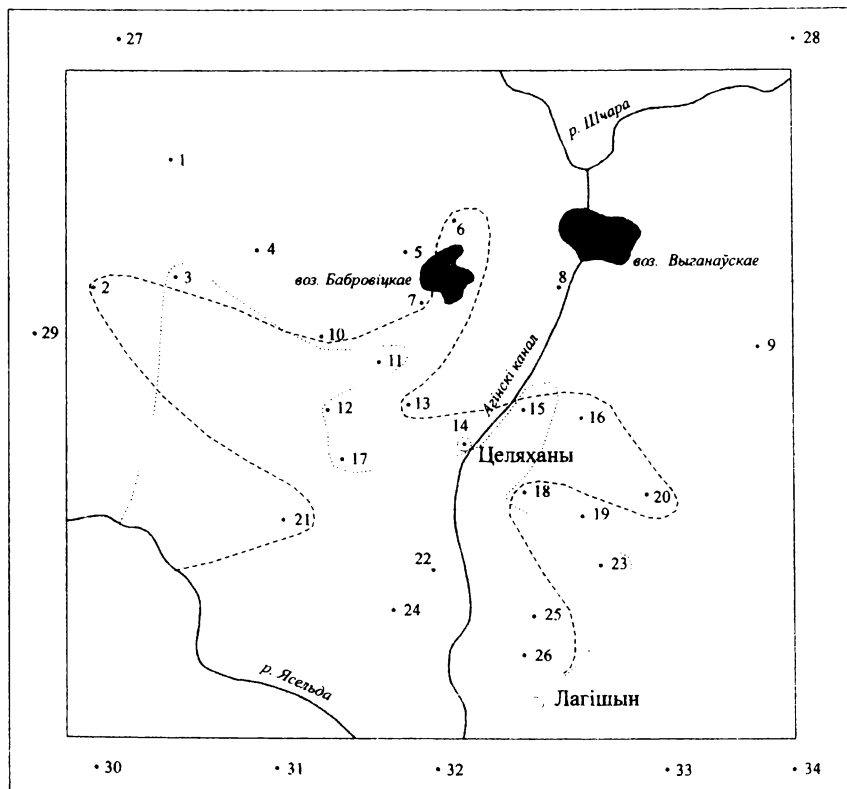
II. Паўднёвая група

Карта №181. Паўднёвацеляханска – валішчанска-аброўска – загародскі пучок

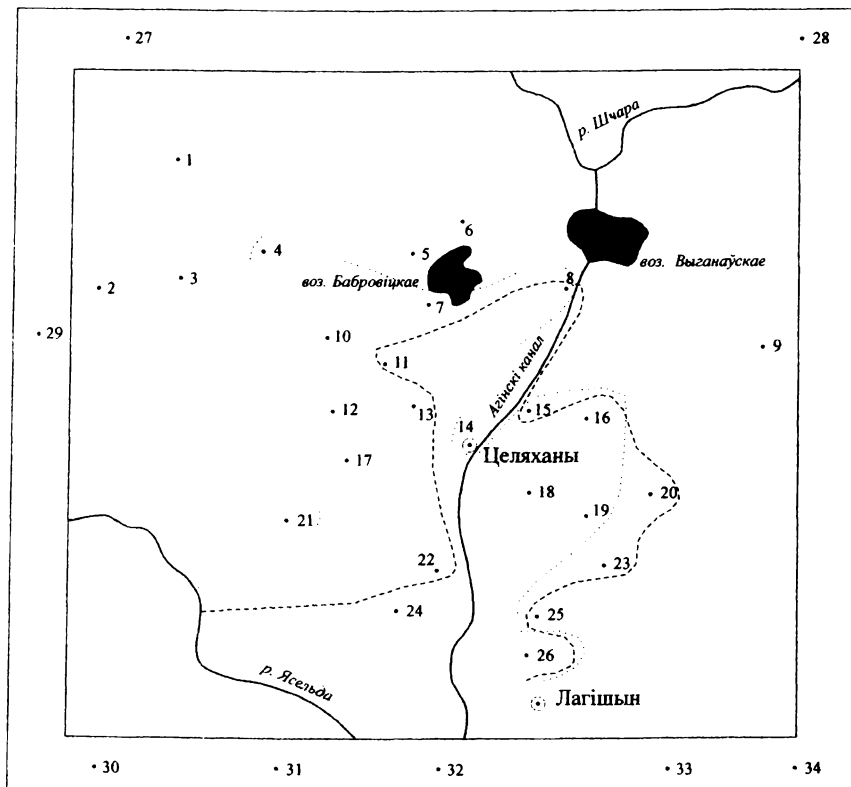
- 8) пашырэнне слова *красніюк* [падасінавік];
9) вочап у калодзежным жураўлі: *ключ*

II. Паўднёвая група
 Карта №182. Загородска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

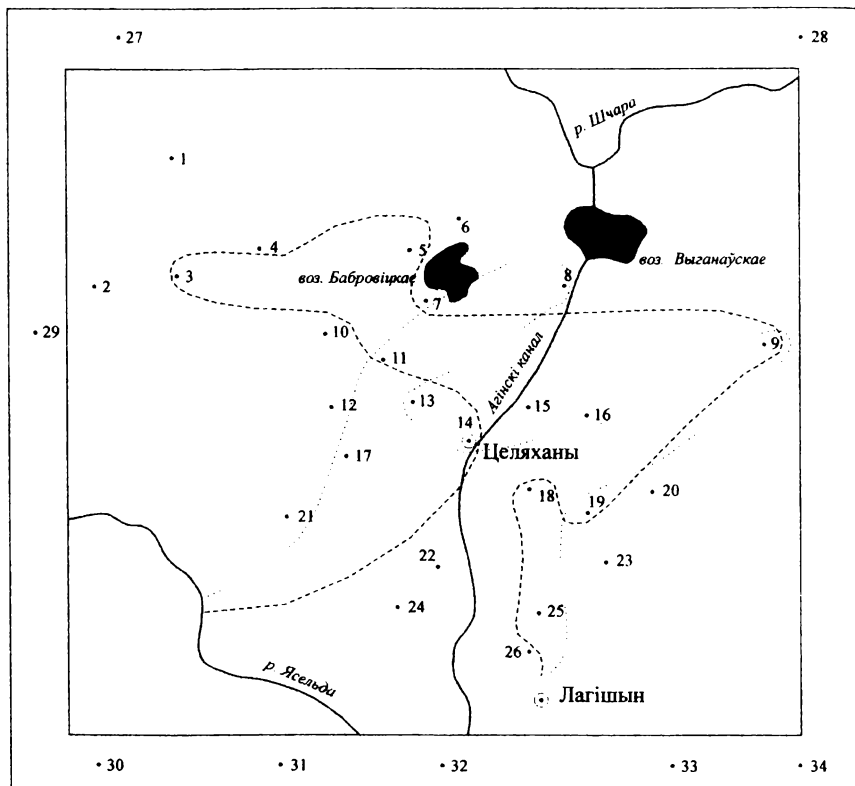
- 1) ужыванне словаформы *ав'ёс* [авёс];
 2) пашырэнне слоў *жэрло*, *жэрло*, *жорло*, *ж'црло* [джала (у пчалы)]

II. Паўднёвая група
 Карта №183. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

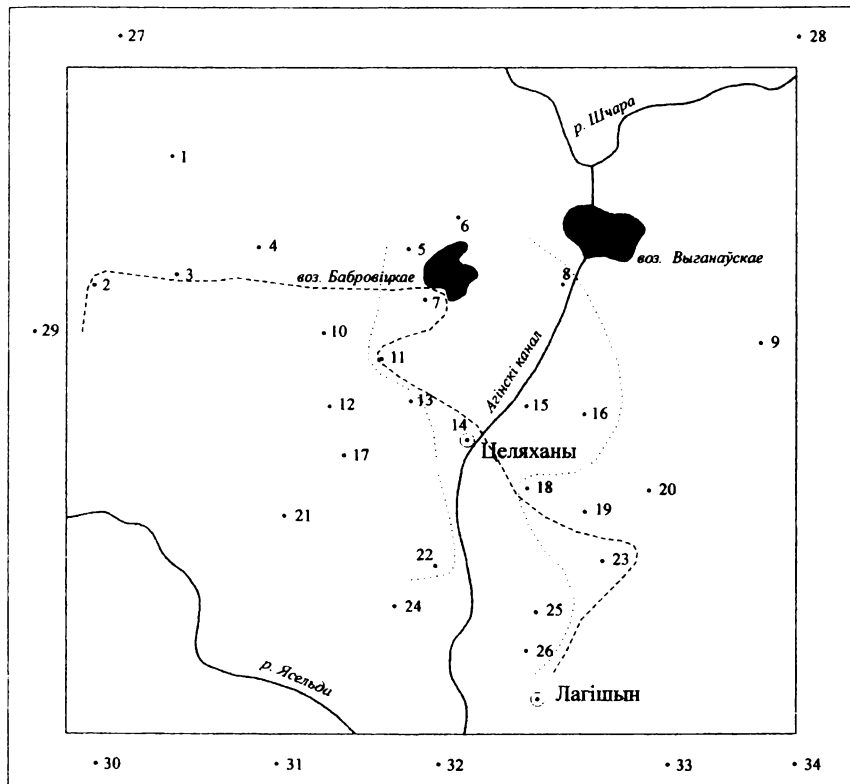
- 3) наяўнасць мяккага і паўмяккага *р: *грех, гріх, парядок, порэзав, порізав, рэчка, річка, гр'ад, гр'эх, пор'адок, пор'эзав, р'эчка* і інш.;
- 4) захаванне звонкасці або частковае аглушэнне звонкіх зычных у сярэдзіне слова: *ка́зка, ска́зка, зага́дка, ка́зка ска́зка, зага́дка*

II. Паўднёвая група
 Карта №184. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

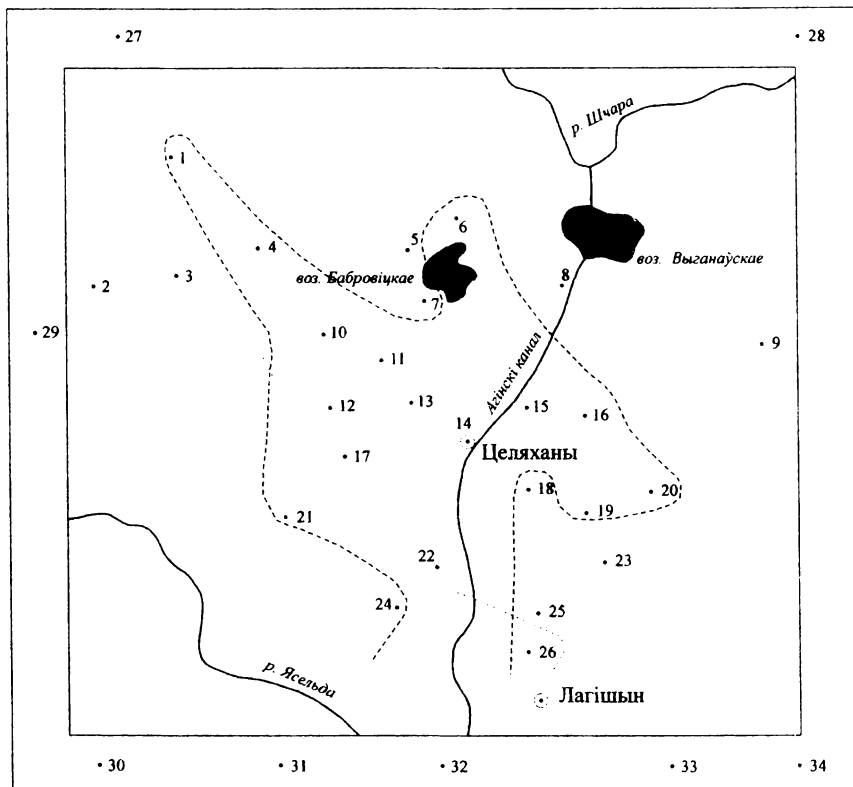
- 5) пашырэнне слоў *оболок, оболók, óблок* [воблака];
 6) пашырэнне слоў і словазлучэнняў *проло́й, проло́й, пролэ́й, пролэ́й, полудэ́й /спусціўся да ліэцца/, облэ́йны дошч, пролэ́йны дошч* [лівень]

II. Паўднёвая група
 Карта №185. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

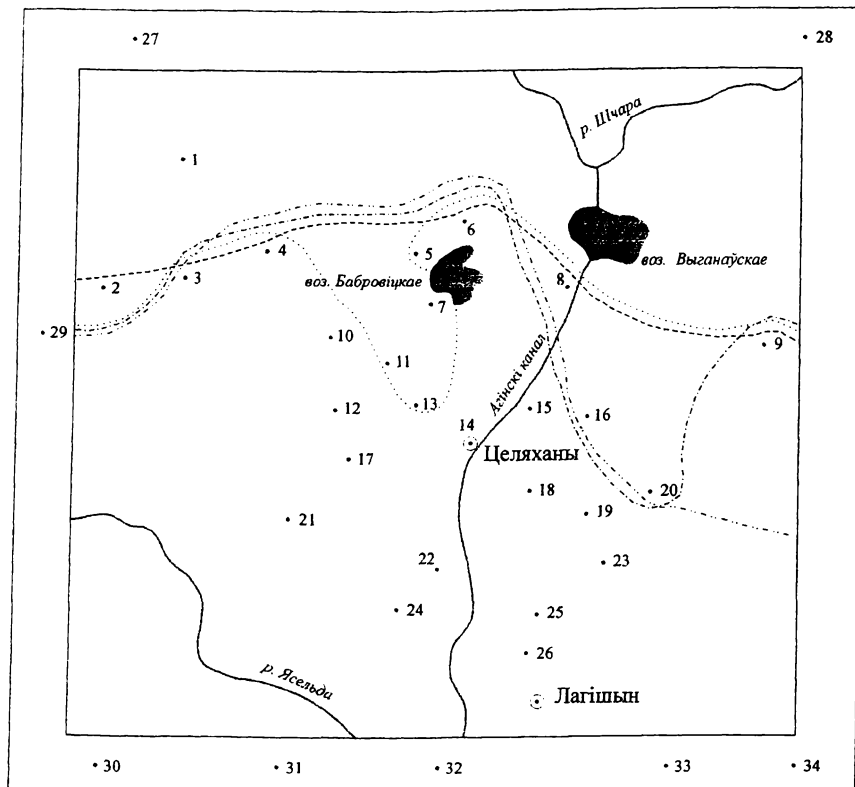
- 7) пашырэнне слоў *красногловізці, красногловівец, красніюк* [падасінавік];
- - - - - 8) пашырэнне слоў *страміна, страм'іна, страміна* [драбіны (прыстаўная лесвіца)]

II. Паўднёвая група
 Карта №186. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (I)

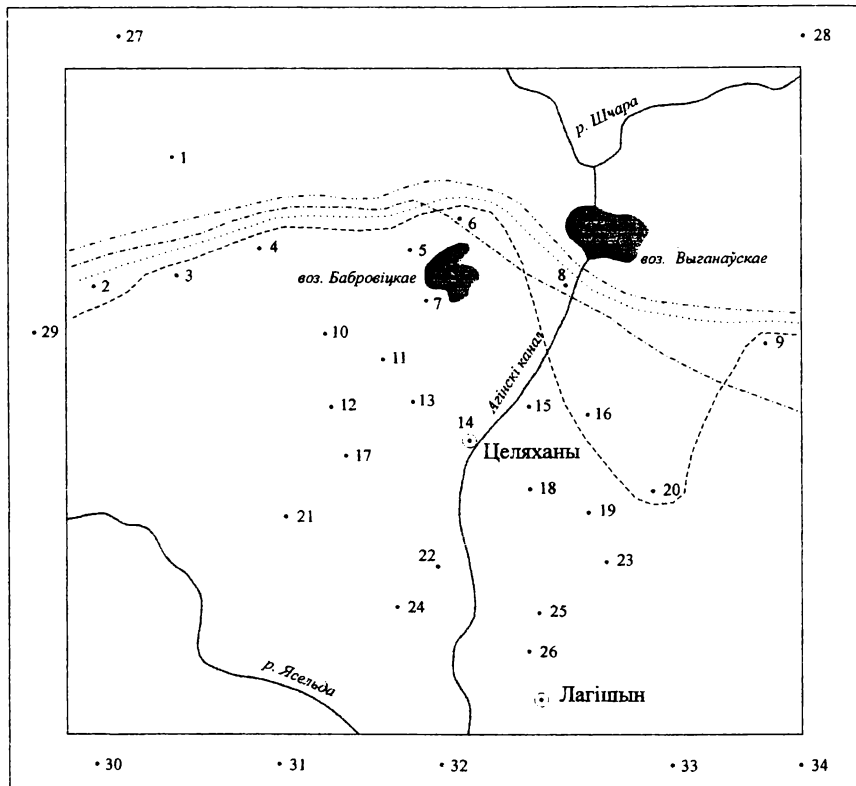
- 9) пашырэнне слоў *судасіца*, *судосіца* [сустрэца];
- 10) палатняяная коўдра: *радно*

II. Паўднёвая група
Карта №187. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

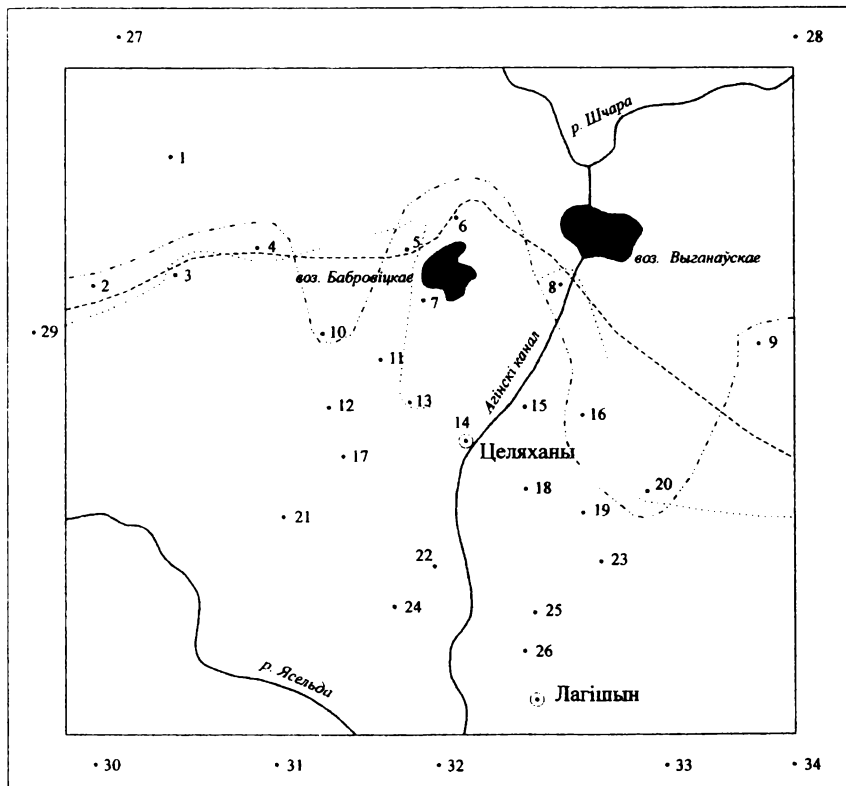
- 1) галосны на месцы *o ў пераднаціскных складах пасля цвёрдых зычных: *голова́, дорóга, мoлoкó*;
- 2) паслянаціскны галосны ў слове *вёцэр*: *вё́цэр, вё́цэр, вётёр* і інш.;
- 3) цвёрдыя губныя перад рэфлексамі *e /ва ўсіх пазіцыях/, *ɤ /у ненаціскных складах/: *вэсна́, васна́, бэ́рог, вэ́чор, до мэ́не, пэ́ршы, бэ́да, мэшо́к, бада́, машо́к* і інш.;
- 4) пашырэнне словаформы *мэд* [мёд]

II. Паўднёвая група
Карта №188. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

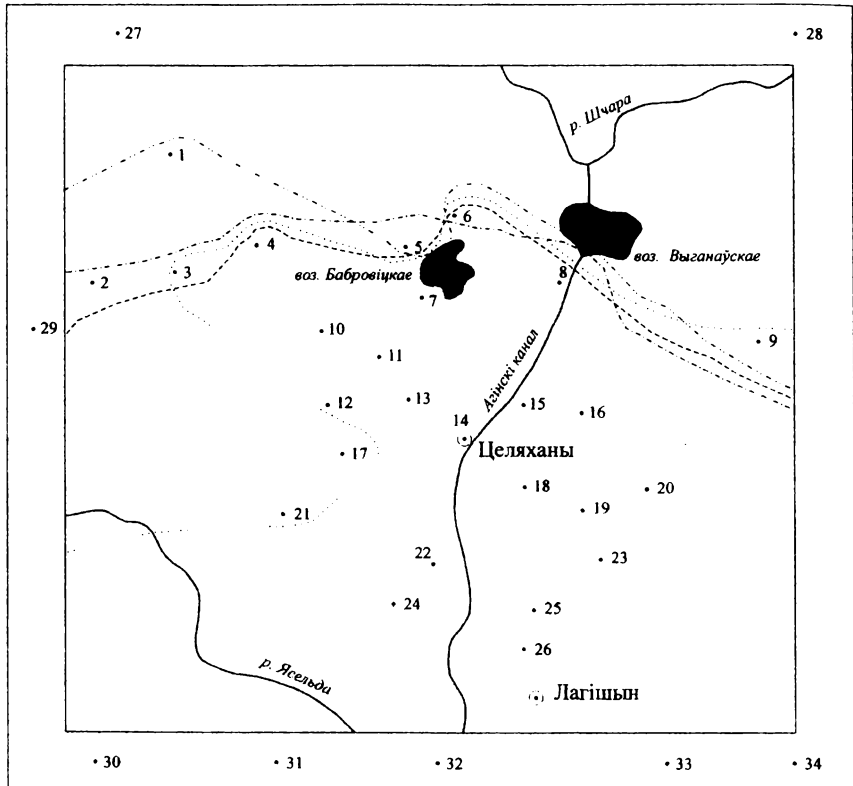
- 5) пашырэнне словаформы *вэчор* [вечар];
- 6) паслянаціскны галосны ў слове *бэраг*: *бэ́рог, бэрог, берэ́г*;
- 7) ужыванне словаформ *хлеу, хлѐу, хліу, хл'ы'у* [хлеў];
- 8) галосны на месцы **ѣ* ў паслянаціскным складзе ў словах *заяц, пам'яць: зя́ец, памэ́ць, памэ́ть* і інш.

II. Паўднёвая група
Карта №189. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

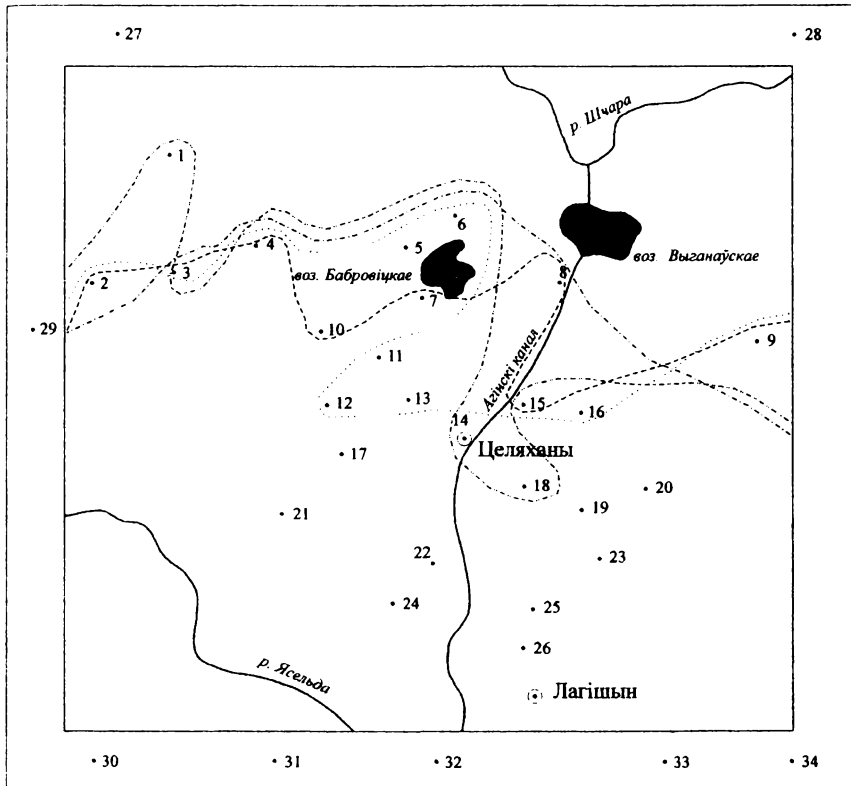
- 9) галосны пасля зычнага [б] у словаформах *быў, была, было, былі*: *був, буй, була, було, булі, бул'і, бульі*;
- 10) пашырэнне слоў *жалó, жэлó, жарлó, жэрлó, жорлó, ж'црлó* [джала (у пчалы)];
- - - - - 11) цвёрдыя заднеязычныя перад [э]: *дóвгэе, дóвгэ, корóткэе, корóткэ, ціхэе, ціхэ* і інш.

II. Паўднёвая група
Карта №190. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

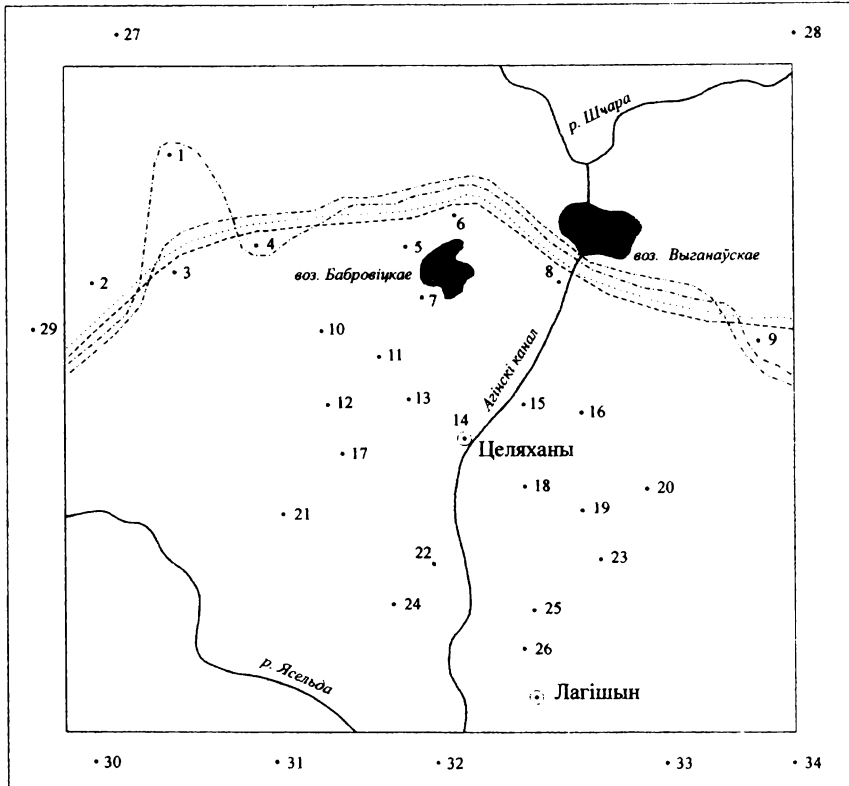
- 12) рэалізацыя зычнага *т на канцы дзеясловаў у форме трэцяй асобы адзіночнага і множнага ліку (*т, т'*): *ходз'ит, ходз'ат, хód'it, хód'at, хód'it', хód'it', хóдыт', хód'ат'* і інш.;
- 13) захаванне звонкіх зычных на канцы слова: *вэз, вéз, вóз, дуб* і інш.;
- 14) рэфлексы зычнага *в (< *в, *л) пасля галосных (губна-губны [w], губна-зубны [v]): *праўда, дóўгi, купіў, праўда, дóўг'и, дóўгы, куп'іу, купыў* і інш.;
- 15) рэалізацыя губнога *м перад *ѣ: *мнѣсо, мнѣта, помнѣв, цѣмне, тѣмне* і інш.

II. Паўднёвая група
Карта №191. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

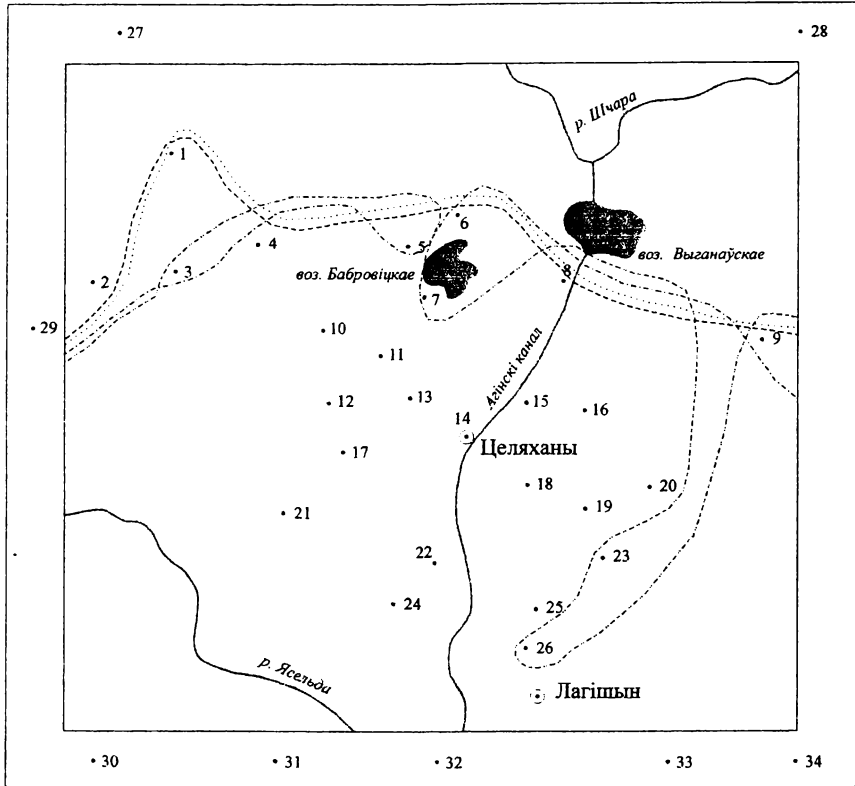
- 16) адсутнасць прыстаўных зычных у слове *восьень*: *осень*, *осэнь* і інш.;
- 17) адсутнасць прыстаўных зычных або прыстаўны зычны [z] у слове *вобчы*: *обчы*, *обч* и, *зобчы*;
- 18) формы займеннікаў трэцяй асобы мужчынскага, жаночага і ніякага роду адзіночнага і множнага ліку: *вэн*, *вён*, *вон*, *вона*, *вонó*, *вонь* і інш.;
- 19) зычныя на месцы спалучэнняў *-лј-, *-нј- паміж галоснымі: *зэ́лде*, *насэ́нне* і інш.

II. Паўднёвая група
Карта №192. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

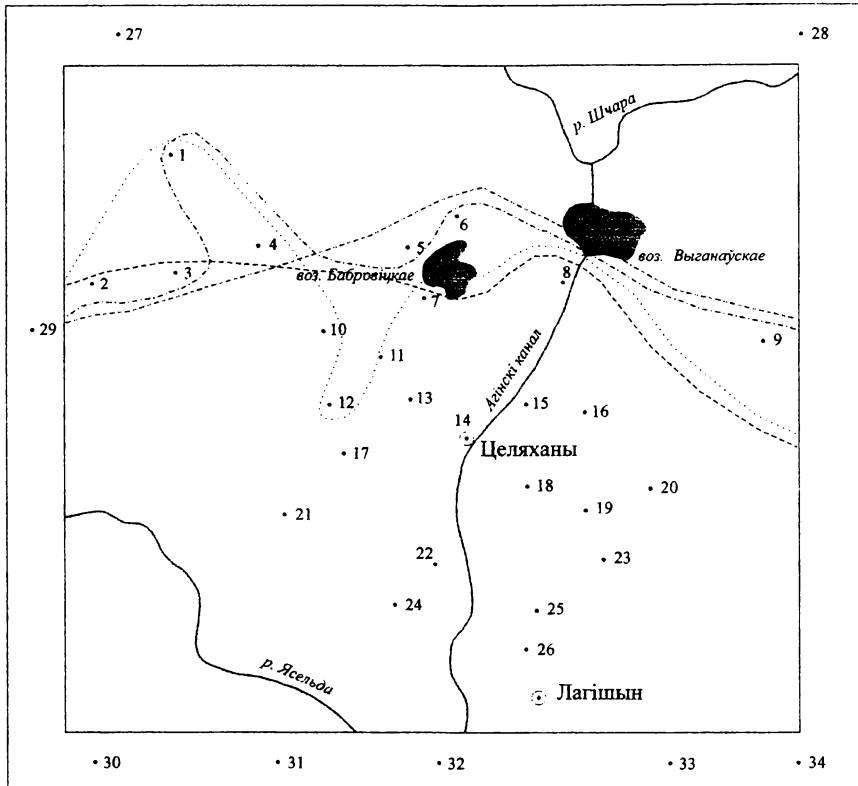
- 20) канчаткі назоўнікаў мужчынскага і ніякага роду адзіночнага ліку другога скланення з мяккай і зацвярдзелай асновай у творным склоне: *конэ́м, рублё́м, ножэ́м, ейцэ́м, яйцэ́м*;
- 21) канчаткі назоўнікаў жаночага роду множнага ліку першага скланення ў родным склоне: *бабэ́ў, бабэ́ў, дорогэ́ў, дорогэ́ў, хатэ́ў* і інш.;
- 22) формы назоўніка *чо́баты* [боты] у месным склоне множнага ліку: у *чо́боцях, у чо́ботах, у чо́боцях, у чо́боцях, у чо́ботэх, у чо́ботах, у чо́ботах*;
- 23) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ходзі́ці, робі́ці, спя́ці, ході́ці, робі́ці, спя́ці, ход і́т'и, роб і́т'и, спя́т'и, ходы́ты, робы́ты, спя́ты* і інш.

II. Паўднёвая група
Карта №193. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

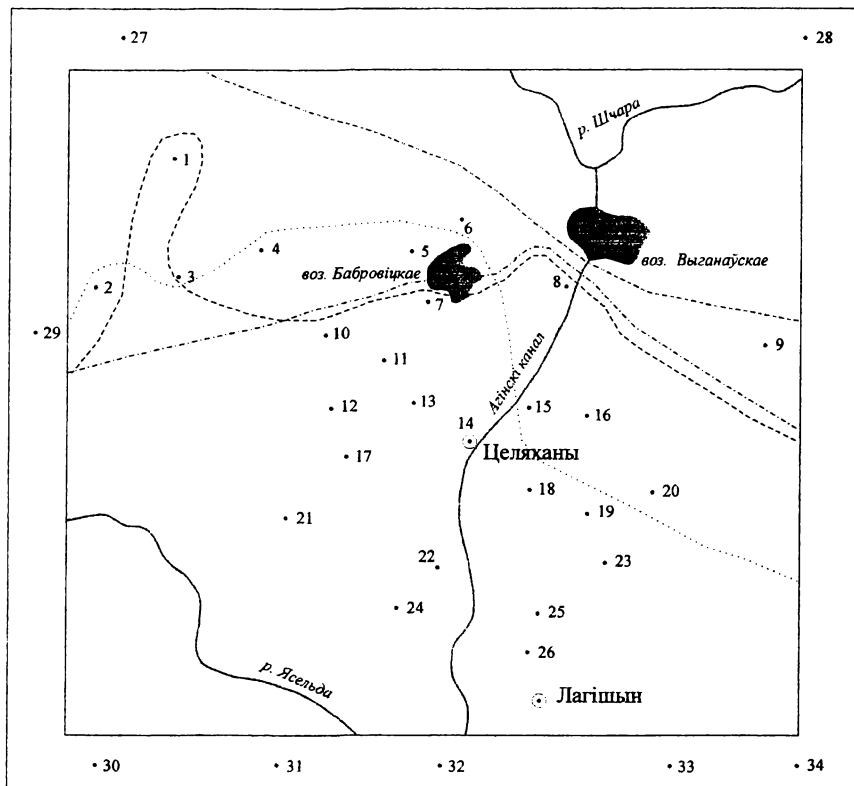
- 24) формы зваротных дзеясловаў у інфінітыве: *бра́ціса, бра́тіса, бра́тыса, бра́ціс, зва́ціса, зва́тыса, зва́ціс* і інш.;
- 25) дзеяслоўныя формы *лята́ць, лята́юць*: *лётаці, лётаць, лётаті, лётают, лётаюць, лётаюць* і інш.;
- 26) формы дзеясловаў другога спражэння ў трэцяй асобе адзіночнага і множнага ліку з націскам на аснове: *ходз'ім, ходз'ат, ход'ім, ход'ат, ход'ім, ход'ат, ходыт, ход'ат'* і інш.;
- 27) формы дзеяслова *вісе́ць* у трэцяй асобе множнага ліку: *вёсят, вёсяць, вёсяць, вісяць, вісяць, вісят*

II. Паўднёвая група
 Карта №194. Загородска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

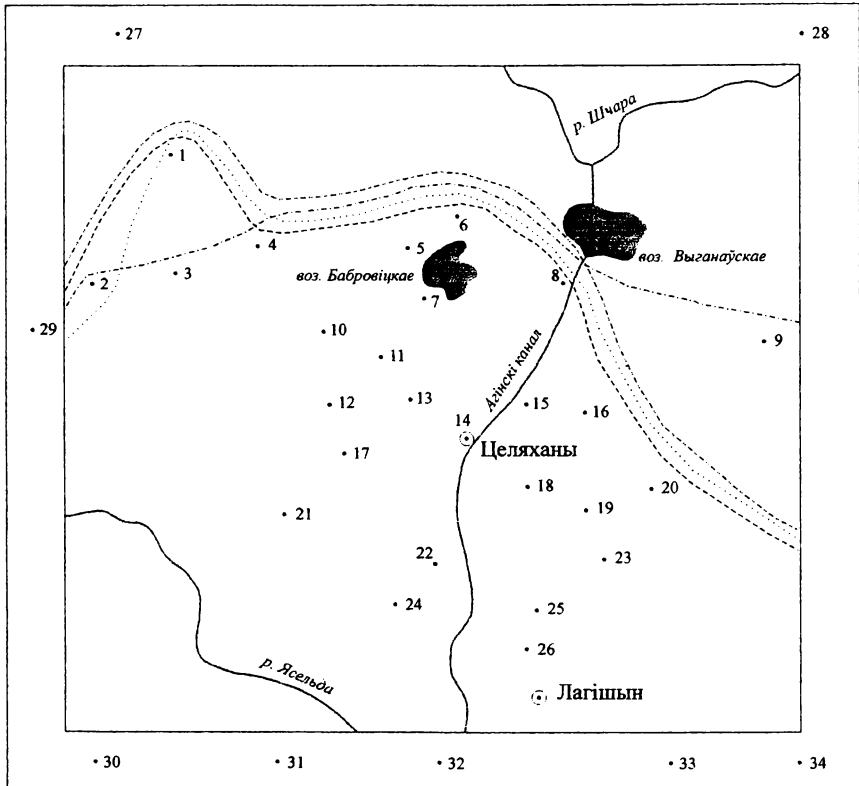
- 28) пашырэнне часціцы і злучніка *чы, ч'і* [ці];
- 29) пашырэнне слоў *пóночы, пóвночы, пóвноч'і* [цёмна];
- 30) пашырэнне слоў *цэпóр, цэпéр, тэпóр* і інш. [сёння];
- 31) пашырэнне слова *птáшка* [птушка]

II. Паўднёвая група
 Карта №195. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

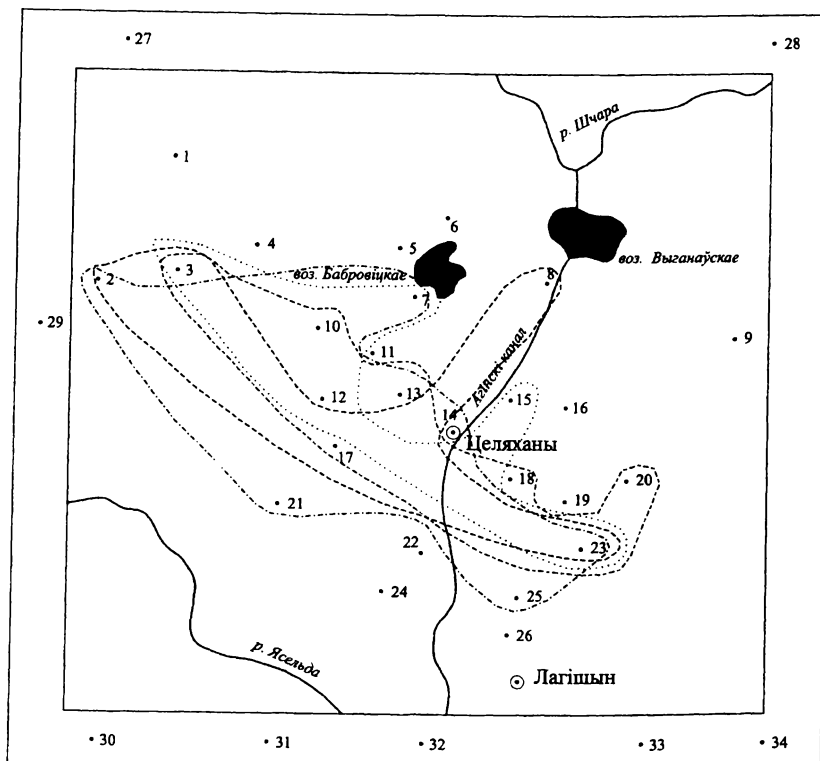
- 32) пашырэнне слоў *пéвэнь, пéвень, півэнь, пэ́вэнь* [певень];
- 33) пашырэнне словаформ *сокорáт, сокорáць, сокорáтъ* [пра курэй];
- 34) пашырэнне слоў *клу́ня, клуня́к* [гумно];
- 35) капа сена: *копíца, капíца, коп'íца, копы́ца*

II. Паўднёвая група
 Карта №196. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок (II)

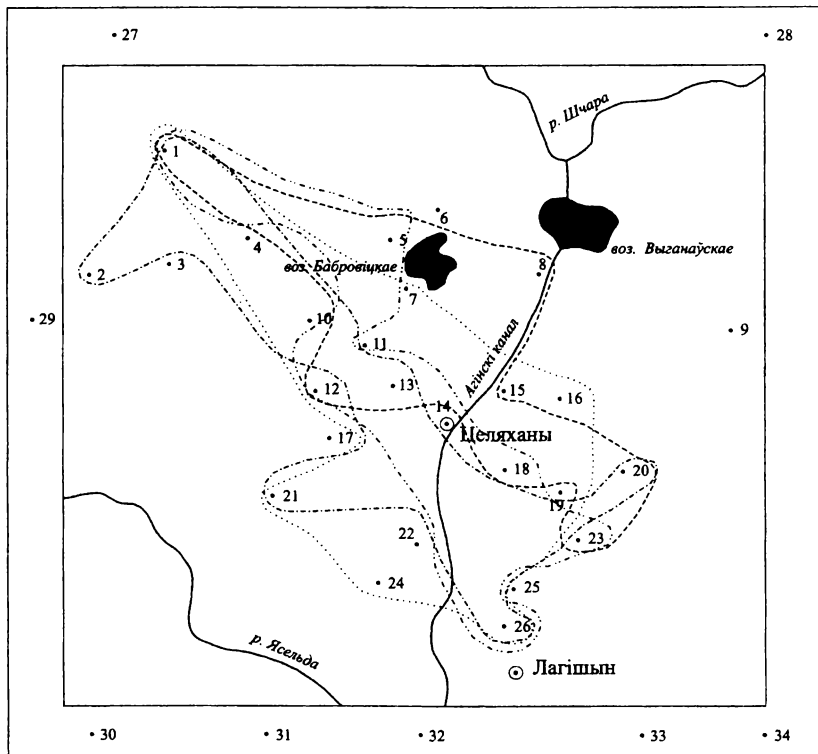
- 36) пашырэнне слоў *волочыці, волочыці, волочыты* і інш. [баранаваць];
- 37) пашырэнне слоў *чоботы, чоботы, чоботці, чоботі* і інш.;
- 38) пашырэнне словаформ *мусіт, мусіць, мус іть, мусыть* і інш. [мабыць];
- 39) пашырэнне слоў *чэрэз, чэр'эз* [цераз]

III. Цэнтральная група
Карта №197. Жыглінска-целяханска-рэчкаўскі пучок

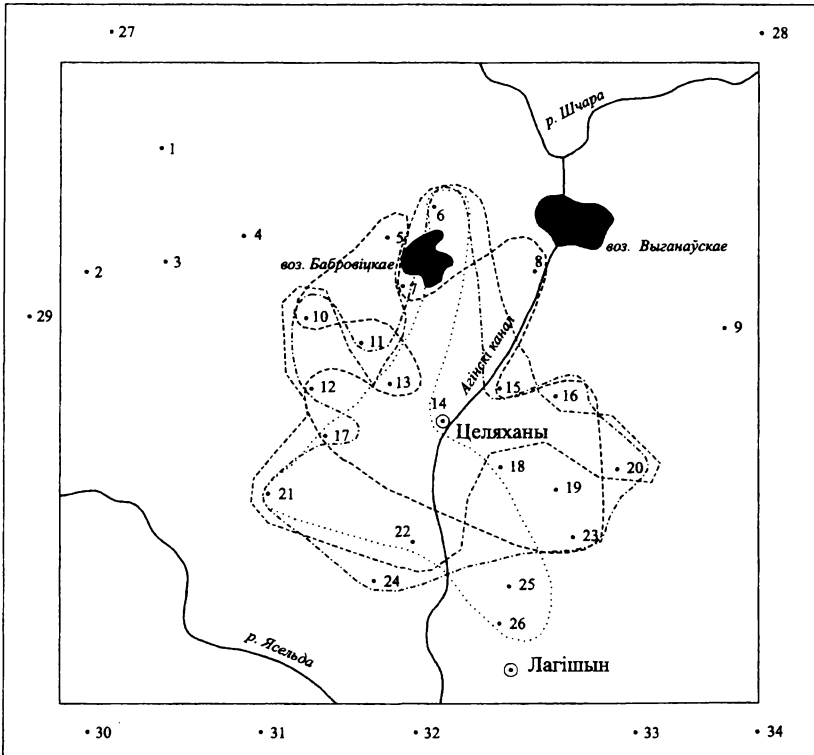
- 1) формы азначальнага займенніка ўсе ў выразе *жа́ла жы́та з усімі*: *з усімі*, *з всімі*, *з усём и*, *зо всімі*;
- 2) пашырэнне словазлучэнняў *пролі́вны дошч*, *прол'і́вн'и дошч* [лівень];
- 3) пашырэнне слоў *красногolóвэц*, *красногolóвец* [падасінавік];
- 4) пашырэнне слоў *страбі́на*, *страб'і́на* [драбіны (прыстаўная лесвіца)]

III. Цэнтральная група
Карта №198. Гічыцка-целяханска-валішчанскі пучок

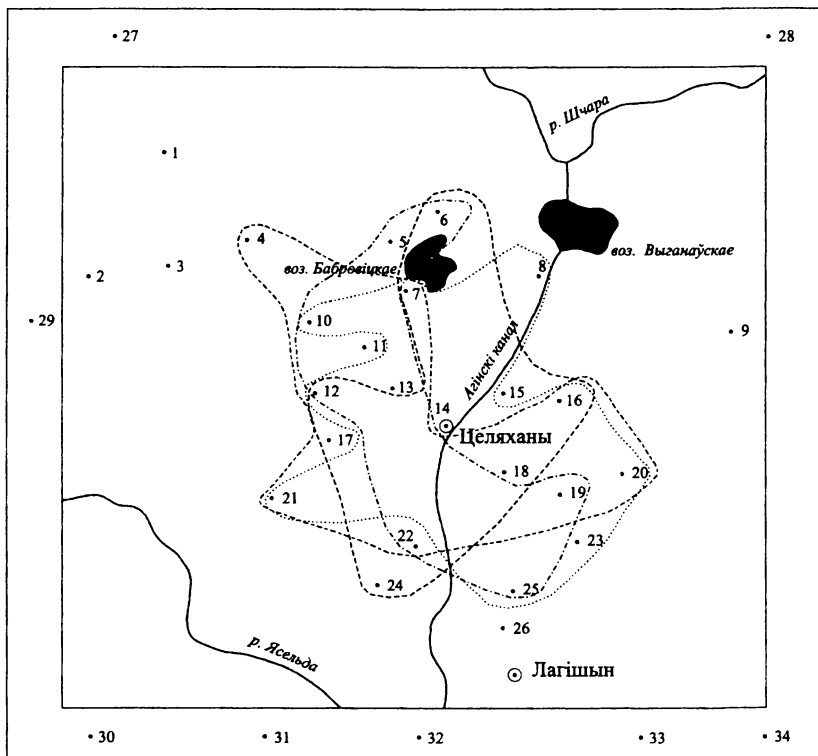
- 1) формы назоўніка *чобаты* [боты] у месным склоне множнага ліку: у *чобатах*, у *чобѡтах*, у *чоботáх*;
- 2) формы азначальнага займенніка *ўсе* ў выразе *жалá жы́та з усімі*: з *усі́ма*, з ус *імá*, зo *всі́ма*;
- 3) пашырэнне слова *гарабушо́к* [варабей];
- 4) пашырэнне слоў *ру́хкают*, *ру́хкаюць*, *ру́хкаюць* [пра свіней]

III. Цэнтральная група
Карта №199. Бабровіцка-сомінска-азарыцкі пучок

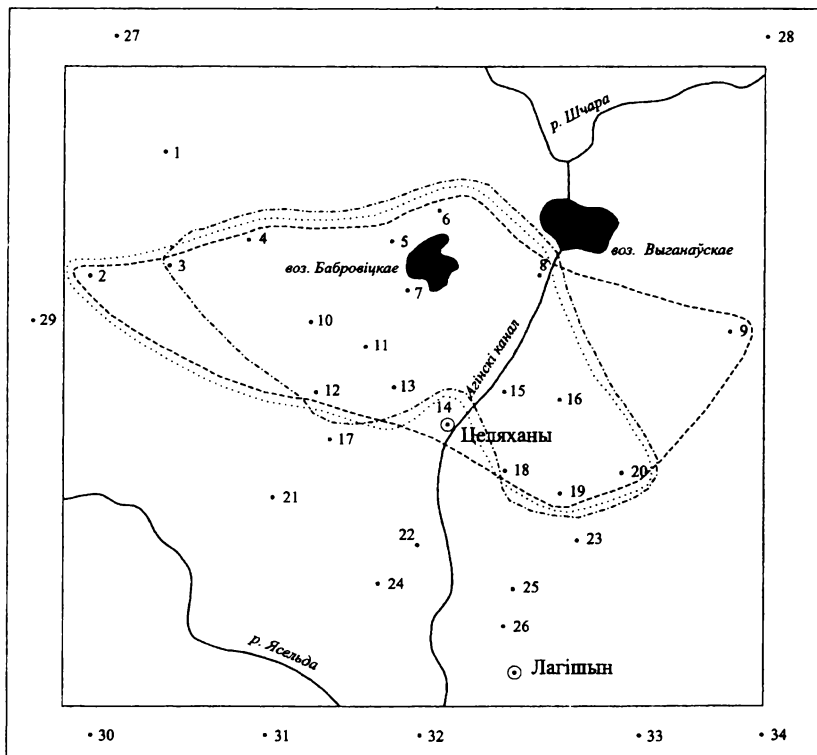
- 1) пашырэнне слоў *жалó, жэлó* [джала (у пчалы)];
- 2) пашырэнне словаформ *солонéчнiк, солонэ́чнiк, солонэ́чнiк*;
- 3) неядомыя грыбы: *овэ́чы, овэ́чы, овéчы, овэ́ч'и*;
- 4) пашырэнне слоў *чобу́р, чэбу́р, чыбу́р* і інш. [чабор]

III. Цэнтральная група
Карта №200. Бабровіцка-сомінска-азарыцкі пучок

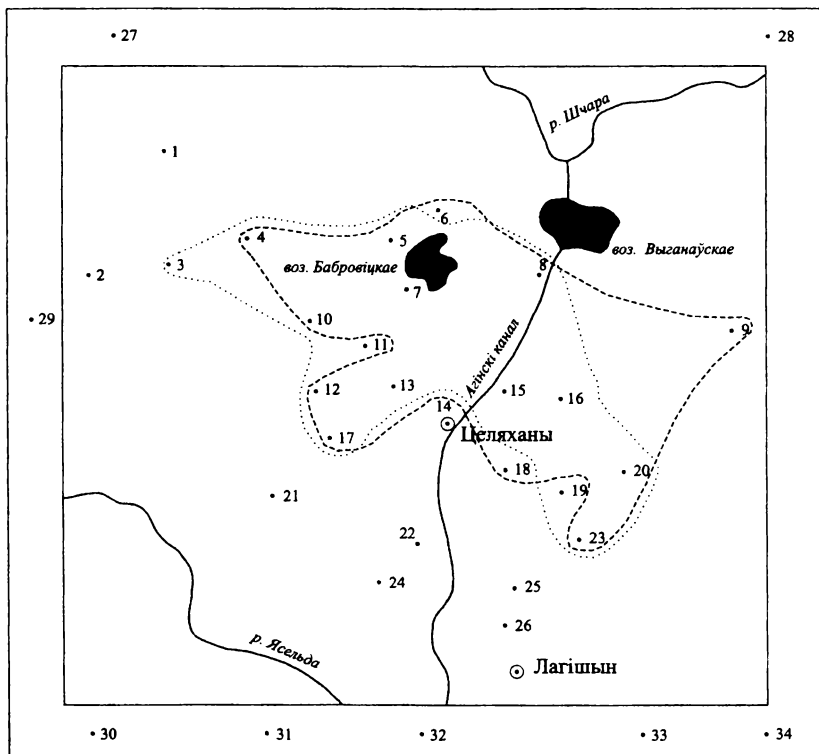
- 5) пашырэнне слова *орабушок* [верабей];
- 6) пашырэнне слова *кура* [курыца];
- 7) пашырэнне слова *вуздэчка* [аброць];
- 8) палатняяная коўдра: *цэха*

III. Цэнтральная група
Карта №201. Жытлінска-вядска-крайскі пучок

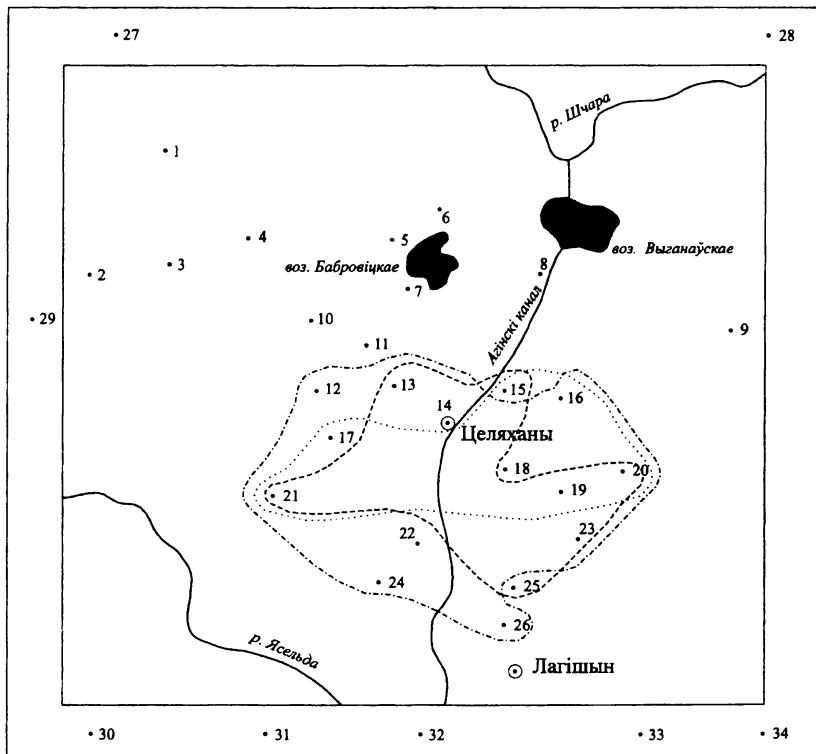
- 1) галосны на месцы *е ў першым пераднаціскным складзе пасля пярэднеязычных *д, *т, *з, *с, *н [еканне]: *дзёнёк, зямля, селó* і інш.;
- 2) палаталізаваныя [дзʲ], [цʲ]: *дз'ен', ц'епэр, ходз'іц'і, ц'іхо, дз'ед, ц'ен'і* і інш.;
- 3) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ходзіці, робіці, спяці, ходз'іц'і, робіц'і, спяц'і*

III. Цэнтральная група
 Карта №202. Жытлінска-вядска-крайскі пучок

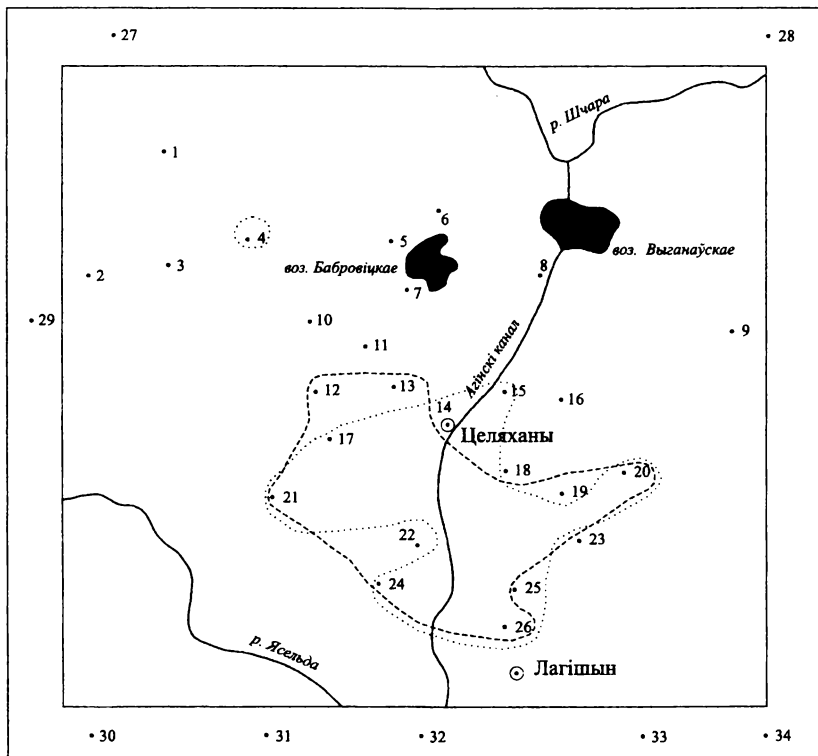
- 4) пашырэнне словаформ *помѣст, помѣст, помѣст, помудст*
 [падлога];
 5) каўнер у кажусе: *комнѣр, камн'ѣр, комѣр*

III. Цэнтральная група
Карта №203. Гошчаўска-целяханска-крайскі пучок

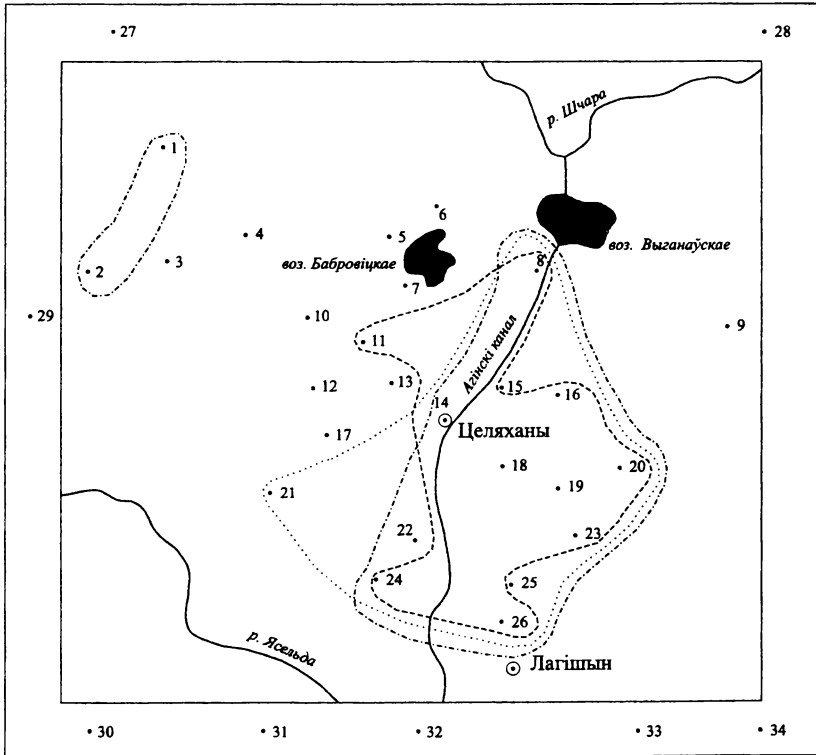
- 1) пашырэнне слоў *сónенько, сónэнько, сónэнко* [сонейка];
 ----- 2) дзюба ў птушак: *дзюбэнь, дзюбень, дюбэнь*;
 ----- 3) саха ў калодзежным жураўлі: *сахá*

III. Цэнтральная група
 Карта №204. Гошчаўска-целяханска-крайскі пучок

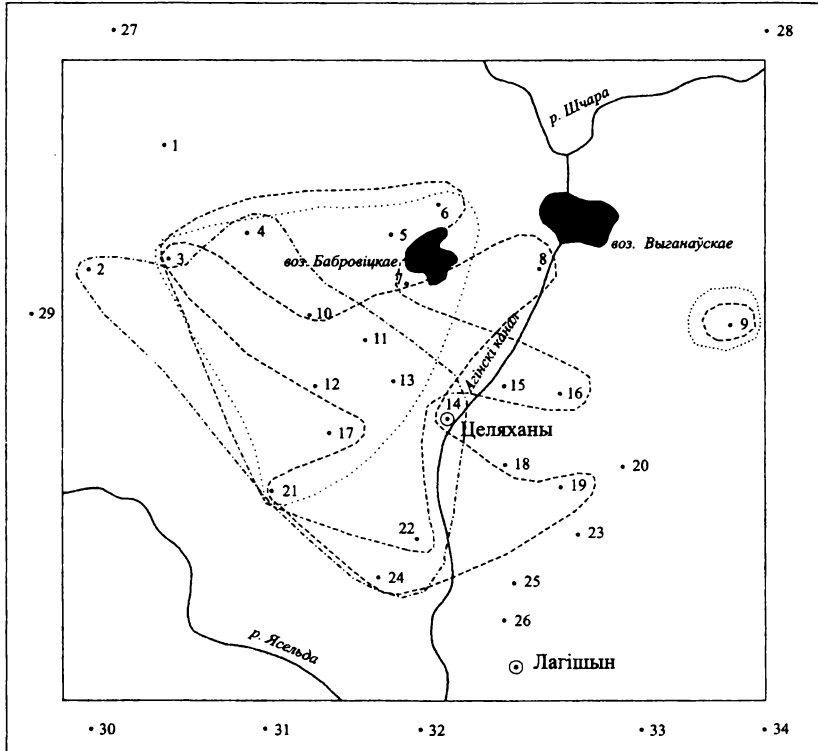
- 4) вага ў калодзежным жураўлі: *звод, звэд, звыд*;
 5) пашырэнне слова *уздэчка* [аброць]

III. Цэнтральная група
Карта №205. Выганашчанска-целяханска-сакалоўскі пучок

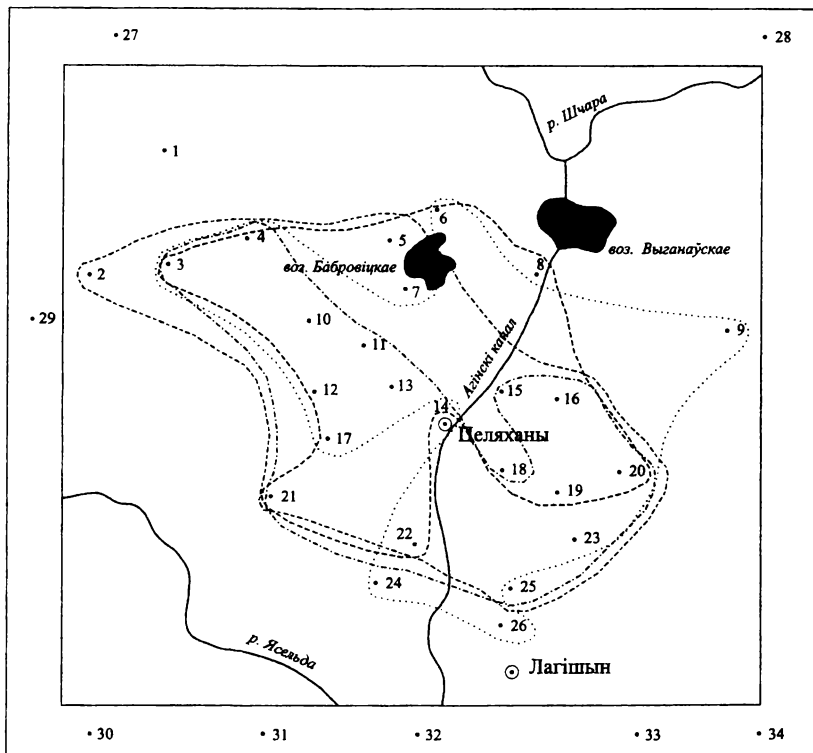
- 1) наяўнасць паўмяккага *р: *гр'ад, гр'эх, пор'адок, пор'эзав, р'эчка* і інш.;
- 2) пластаваны абярэмак сена: *бэрэмне, берэмне*;
- 3) пашырэнне слоў *карт'оплі, карт'опля*

III. Цэнтральная група
Карта №206. Вядска-целяханска-гошчаўскі пучок

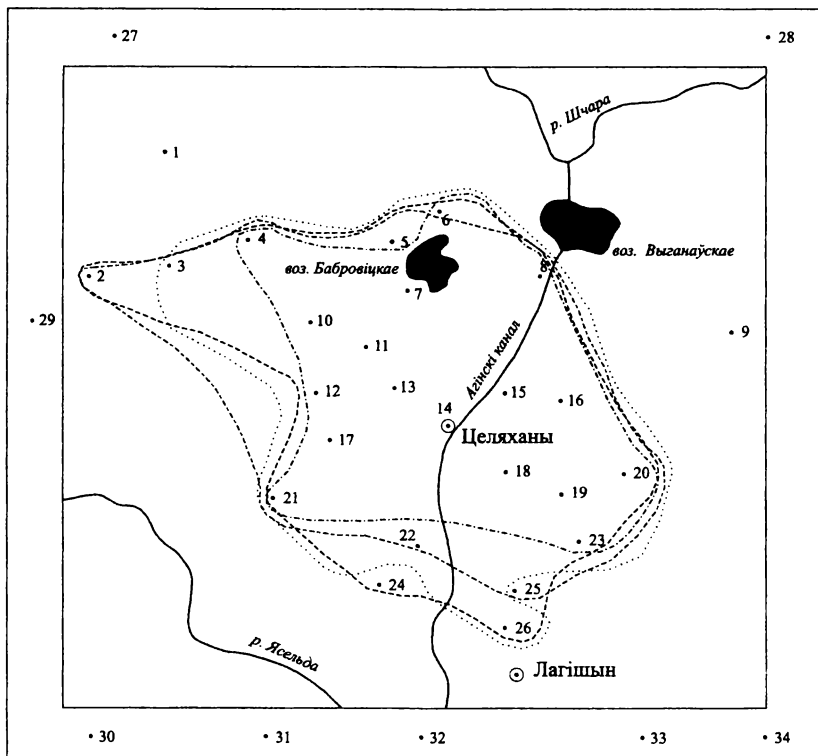
- 1) пашырэнне словаформ *пыдлòга, пiдлòга* [падлога];
- 2) пашырэнне слова *бульба* [бульба];
- 3) капец бульбы: *сковпэц*;
- 4) таўчоная бульба (шорэ): *камнякі*

III. Цэнтральная група
Карта №207. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок

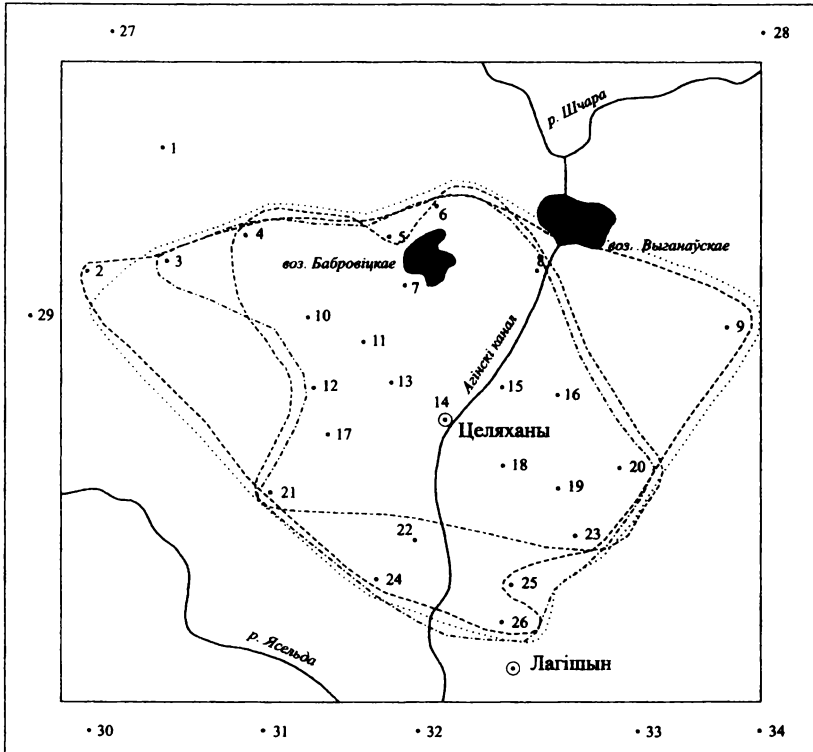
- 1) галосны на месцы ***o** ў новых закрытых складах пад націскам:
вѣз, вѣз, стѣл;
- 2) галосны на месцы ***o** ў прыназоўніку пад: *тыд, нід*;
- 3) галосны на месцы націскага ***ѡ**: *лѣс, сѣно*;
- 4) ужыванне словаформ *хлеи, хлѣи* [хлеў]

III. Цэнтральная група
Карта №208. Жыглінска-целяханска-гортальскі пучок

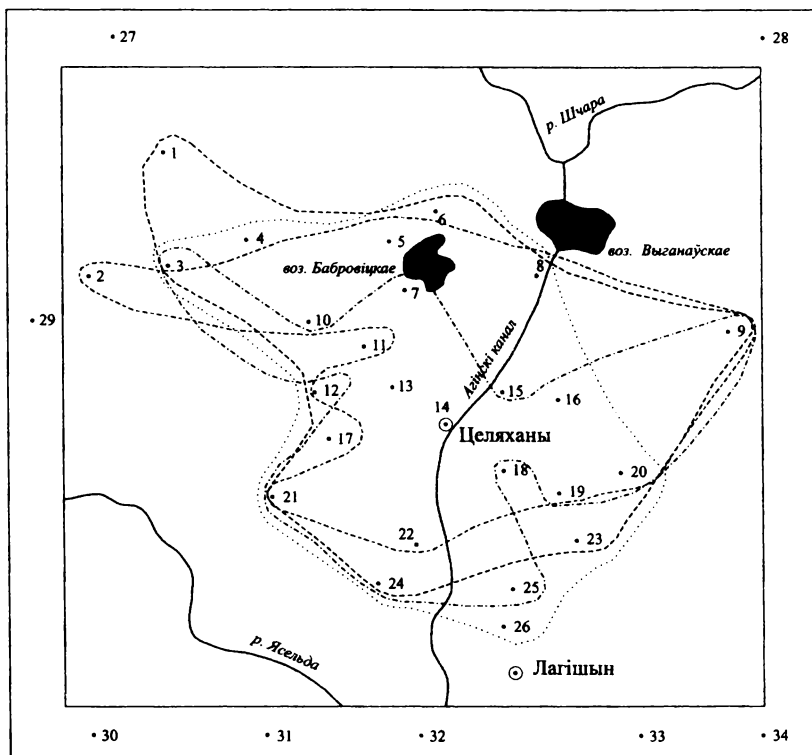
- 5) галосны на месцы **ę* ў пераднаціскным складзе ў словах *глядзеў*, *злякаўся*, *злякаўца*: *гледзэв*, *гледэв*, *злекавса*, *злекаўца*, *злекаўца*, *злекатіса*, *злекатіса*, *злекатыса* і інш.;
- 6) пераднаціскны галосны ў словаформе *яйцём*: *ейцэм*;
- 7) рэалізацыя зычнага **т* на канцы дзеясловаў у форме трэцяй асобы адзіночнага і множнага ліку (*т*): *ходз'іт*, *ходз'ат*, *ход'іт*, *ход'ат* і інш.;
- 8) рэфлексы зычнага **в* (< **в*, **л*) пасля галосных (губна-губны [w]): *праўда*, *дбўгі*, *купіў* і інш.

III. Цэнтральная група
Карта №209. Жытлінска-целяханска-горгальскі пучок

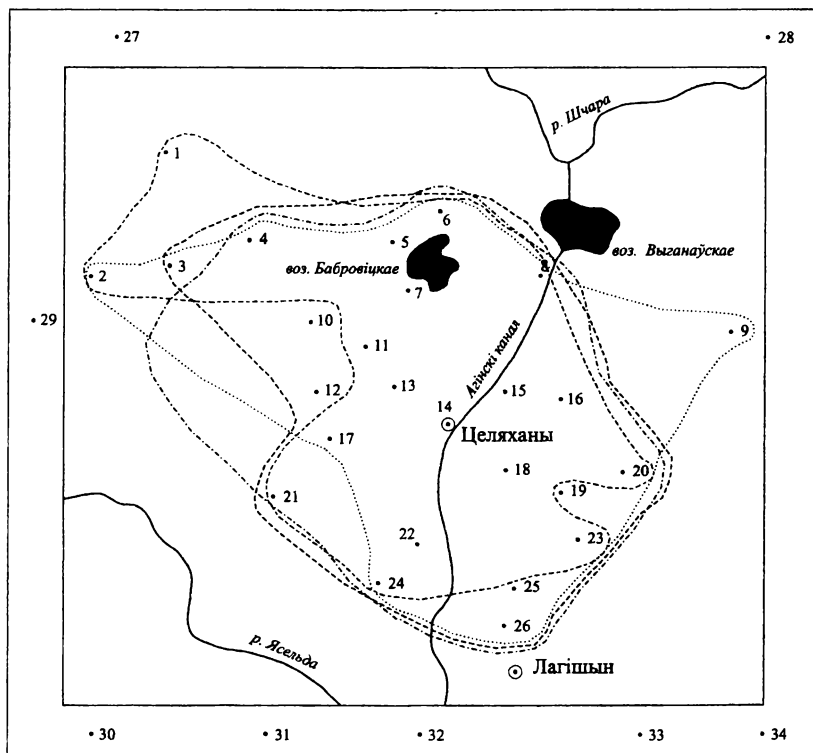
- 9) канчаткі назоўнікаў жаночага роду адзіночнага ліку першага скланення з асновай на зацвярдзелы зычны ў месным склоне: *на мэжэ́, на межэ́, на мажэ́;*
- 10) формы інфінітыва з асновай на [к]: *пэ́кці, пэ́кці, пэ́кт'і, пэ́кты, пэ́кце́, пэ́кте́, сэ́кці, сэ́кті, сэ́кт'і, сэ́кты, сэ́кте́* і інш.;
- 11) формы дзеясловаў *ходзіць, насіць* у першай асобе адзіночнага ліку: *ходзю́, ходю́, ходз'ю́, носю́;*
- 12) формы дзеясловаў другога спражэння ў трэцяй асобе адзіночнага і множнага ліку з націскам на аснове: *ходз'іт, ходз'ат, хód'іт, хód'ат* і інш.

III. Цэнтральная група
Карта №210. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок

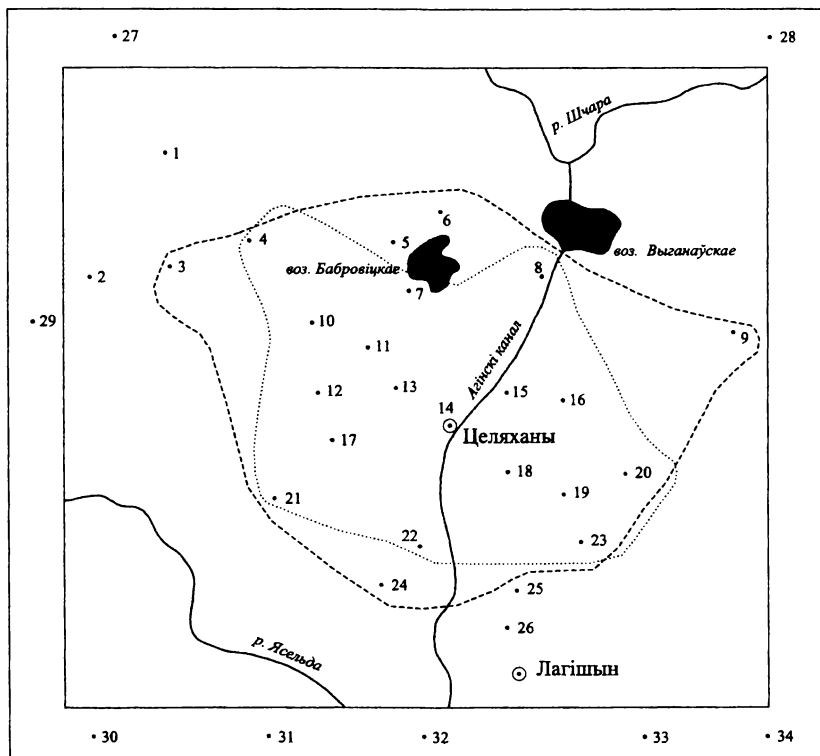
- 13) пашырэнне слоў *пэрэхмарок, пярэхмарок, пэр`эхмарок, пер`эхмарок* [воблака];
- 14) пашырэнне слоў *журахвіны, журахв`ін`и, журахввыны* [журавіны];
- 15) пашырэнне словаформ *свінне, свынне* [свінні];
- 16) пашырэнне слоў *м`яўкае, м`яўкае* [пра ката]

III. Цэнтральная група
Карта №211. Жыглінска-целяханска-гортальскі пучок

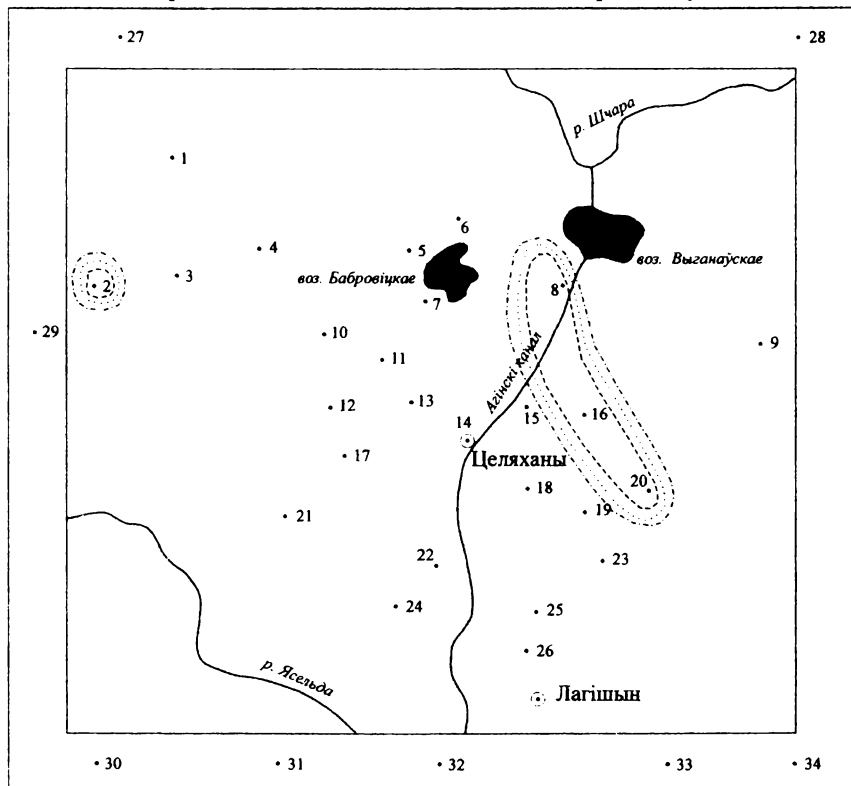
- 17) пашырэнне слоў *эжык*, *эж'ік* [вожык];
- 18) пашырэнне слоў *натурысты*, *натур'іст'і* [пра кая];
- 19) пашырэнне слова *лапно* [вапна];
- 20) пашырэнне слоў *насілы*, *нас'іл'і*, *насілы* [насілы]

III. Цэнтральная група
 Карта №212. Жытлінска-целяханска-гортальскі пучок

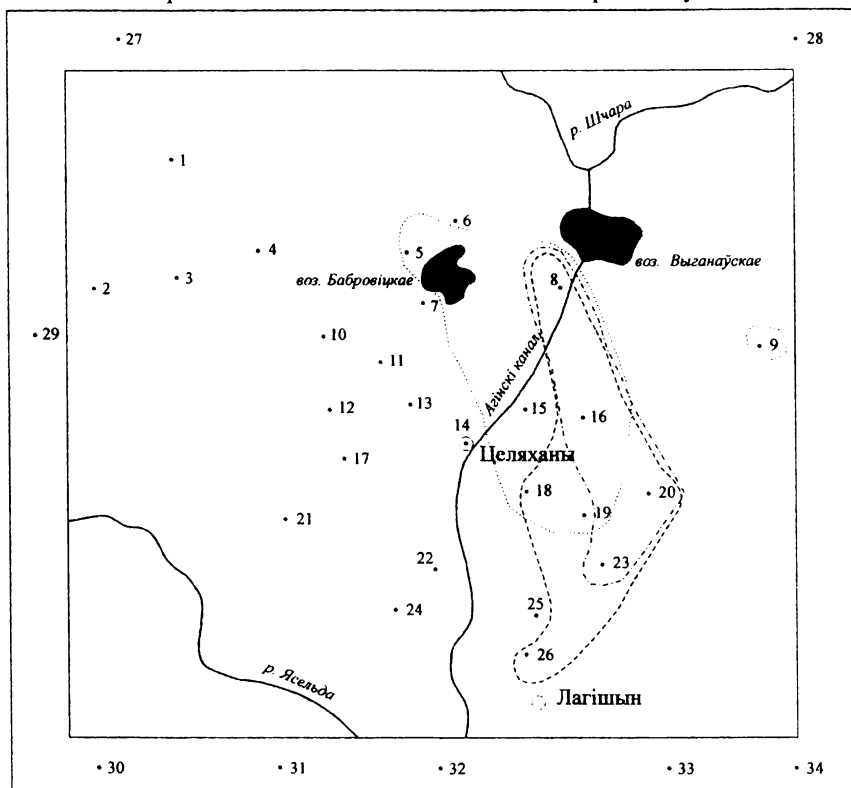
- 21) пашырэнне слоў *споваці*, *споваці* і інш. [спяваць];
 22) пашырэнне словаформ *мусіт*, *мус'ит* [мабыць]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №213. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок

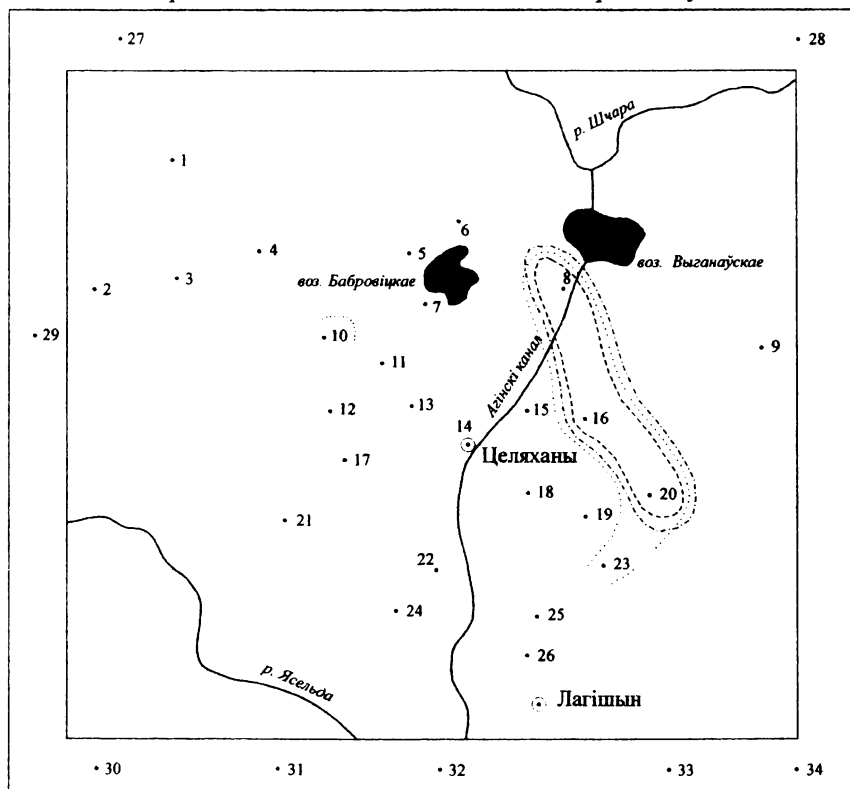
- 1) мяккія губныя перад рэфлексамі *е, *ѣ: *весна́, бэрог, вэчор, до менэ, пёршы, бедá, мешóк;*
- 2) ужыванне словаформы *мед* [мёд];
- 3) ужыванне словаформы *вэчор* [вечар]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №214. Выганаўчанска-сомінска-крайскай пучок

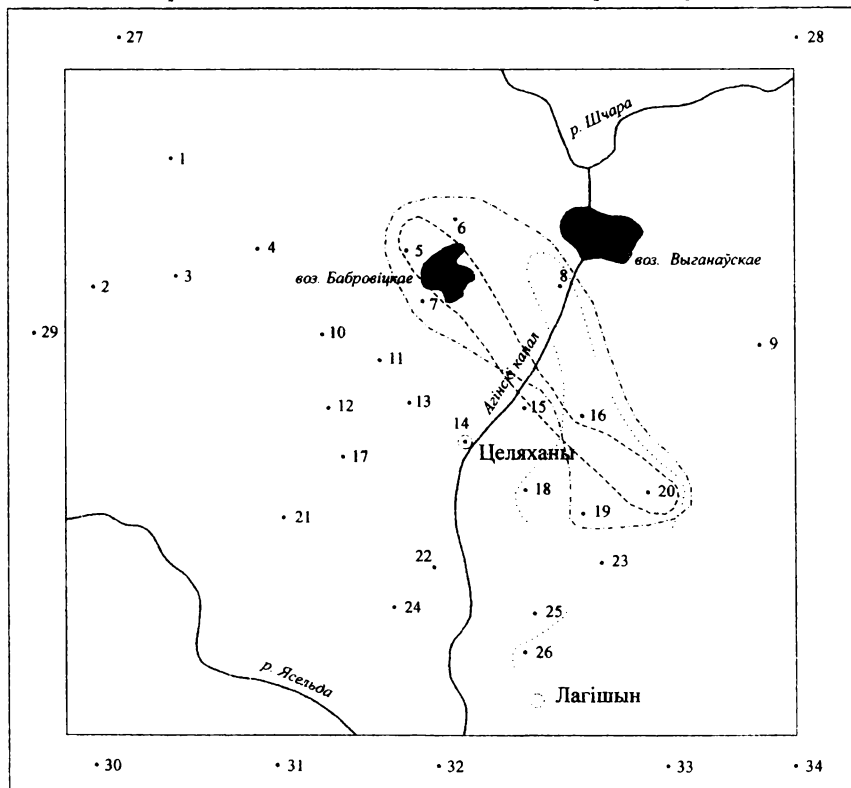
- 4) галосны на месцы *ы ў націскным і першым пераднаціскным складзе пасля губных зычных: *бік, вь, віні, вісоко, вісытав, вісыпаў, грыбі, мі, міш, памію, піл*;
- 5) пашырэнне словаформы *часно́к* [часнок];
- 6) мяккі зычны [в'] у прыметнікавай форме *но́вае: но́ве, но́вее*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №215. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок

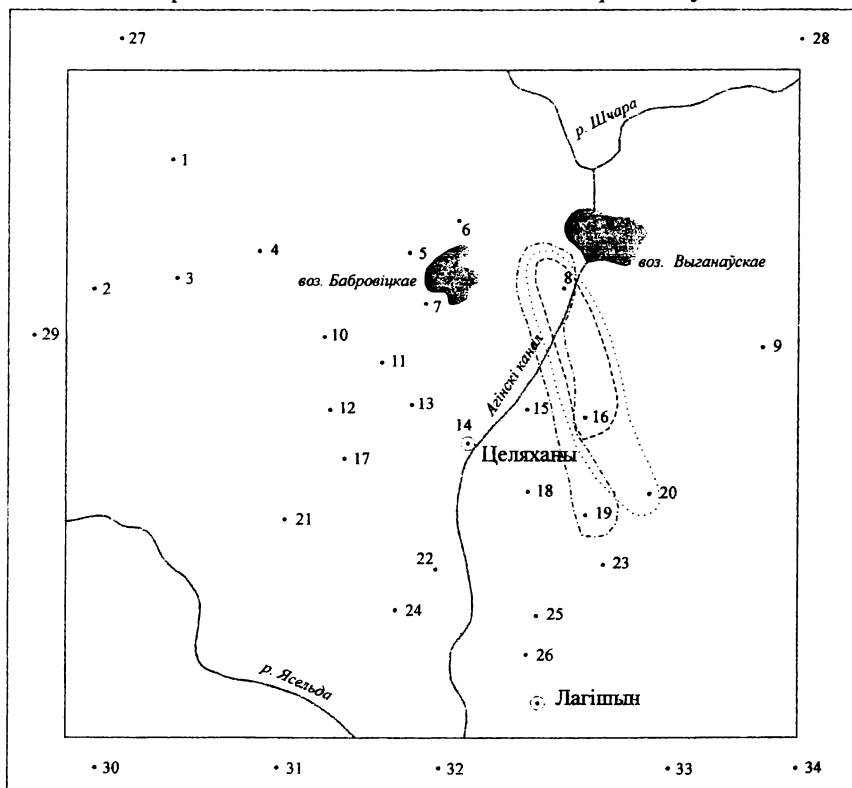
- 7) мяккія губныя і заднеязычныя перад канчаткам *-ей*
 у назоўніках жаночага роду множнага ліку роднага склону:
бабѣй, галовѣй, ямѣй, дорогѣй, стрехѣй;
- 8) мяккія заднеязычныя перад [e]: *дóвзее, дóвзе, корóткее,*
корóтке, ці́хее, ці́хе, т́іхее, т́іхе;
- 9) мяккія губныя і заднеязычныя перад рэфлексамі *o ў новых
 закрытых складах пад націскам: *вѣз, кѣнь*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №216. Выганаўчанска-сомінска-крайскі пучок

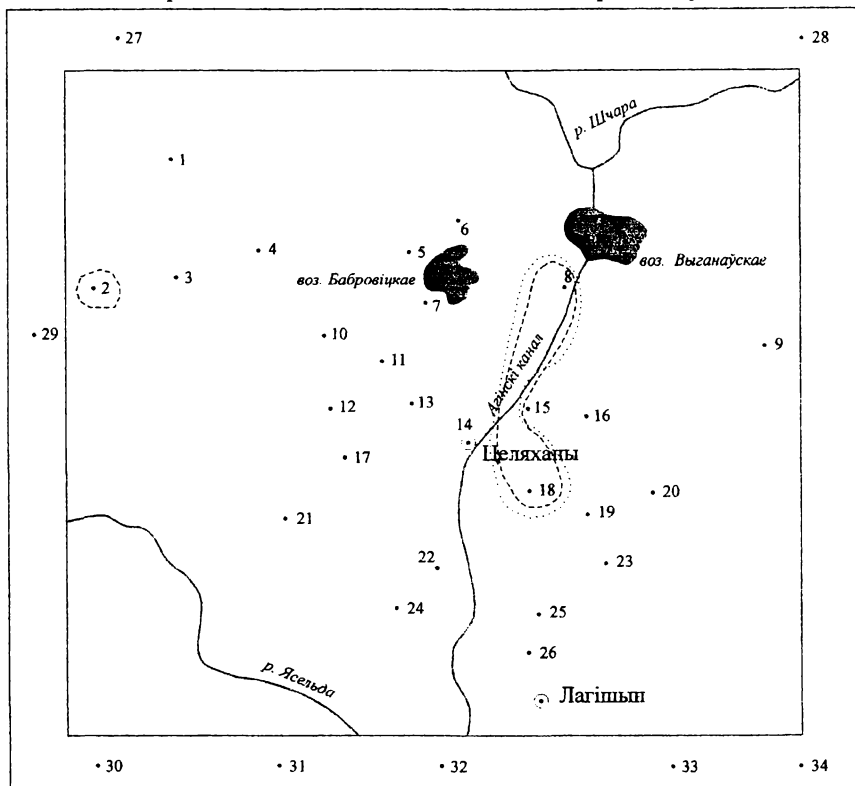
- 10) пашырэнне словаформы *нігónнаго* [ніводнага];
- 11) уласна-асабовы займеннік другой асобы множнага ліку *вы: вi, в i;*
- 12) пашырэнне слоў *пéвень, пéвэнь* у значэнні 'журавель' [певень]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №217. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок

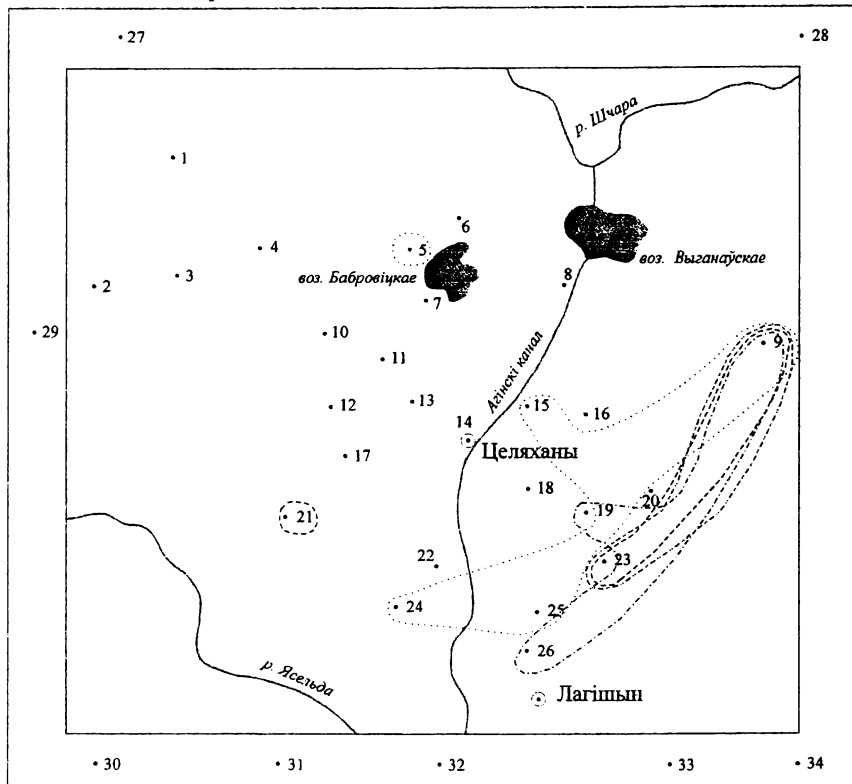
- 13) пашырэнне словаформы *кoкoчyт* [пра курэй];
- 14) пашырэнне словаформы *пaмeст* [падлога];
- 15) пашырэнне словаформы *пiдлoгa* [падлога]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №218. Выганашчанска-сомінска-крайскі пучок

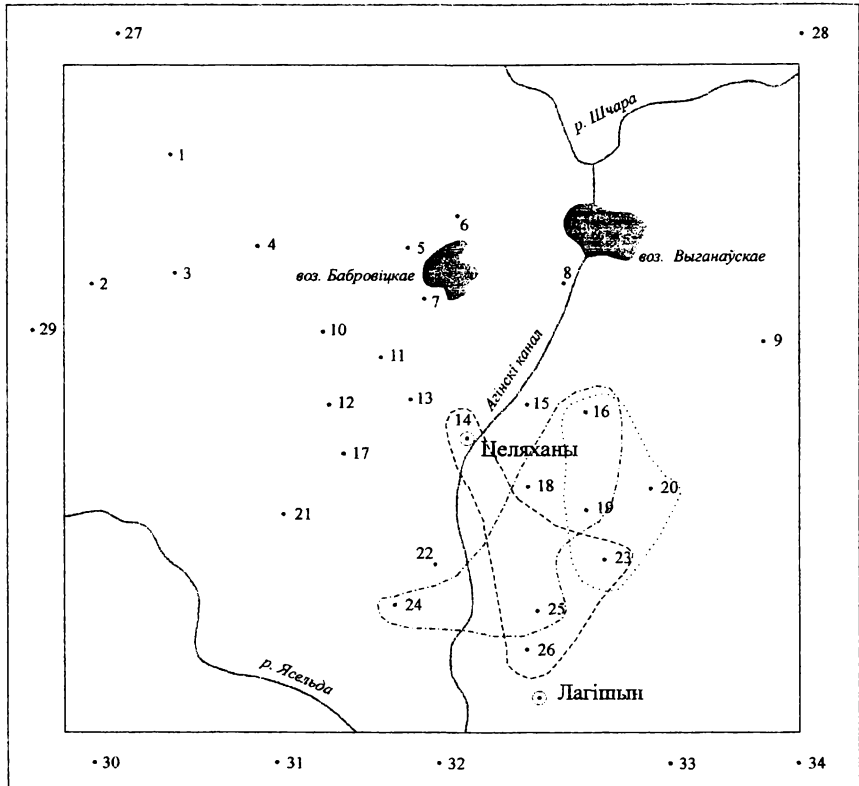
- 16) пашырэнне слова *картопля* [бульба];
 17) пашырэнне слова *вездэчка* [аброць]

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №219. Раздзялавіцка-валішчанскі пучок

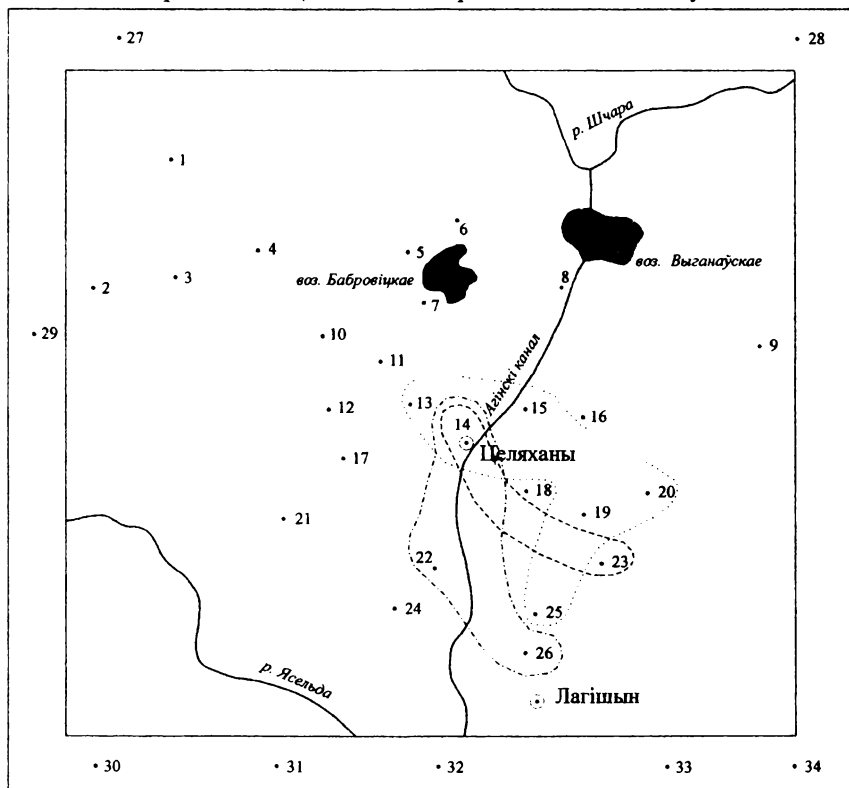
- 1) ужыванне словаформ *слонэчнік, слонэчн ік*;
- 2) формы дзеяслова *вісець* у трэцяй асобе множнага ліку: *вісяць, вісяць, вісят*;
- 3) ужыванне слоў *гарабэшык, ворабэшык* [варабей];
- 4) ужыванне словаформ *помбст, помудст* [падлога]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №220. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок

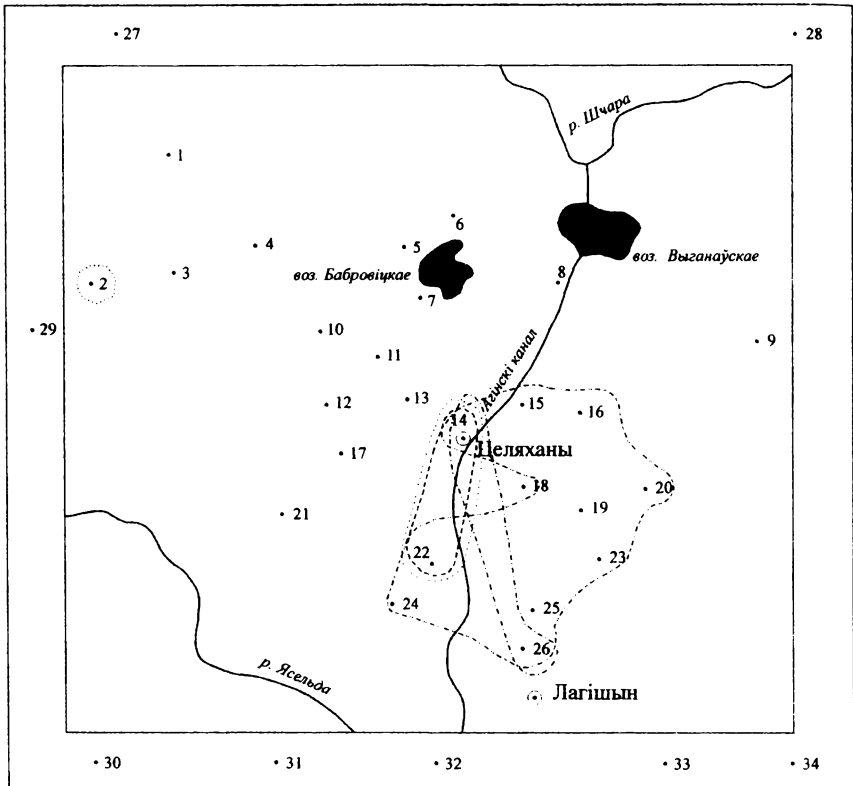
- 1) галосны на месцы ***о** ў новых закрытых складах пад націскам:
вѐз, стѐл;
- 2) галосны на месцы ***о** ў прыназоўніку *пад*: *під*;
- 3) вымаўленне націскага ***ы** ў словах тыпу *сын, валы, рыба*,
дым: *сы́н, во́лы, ры́ба*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №221. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок

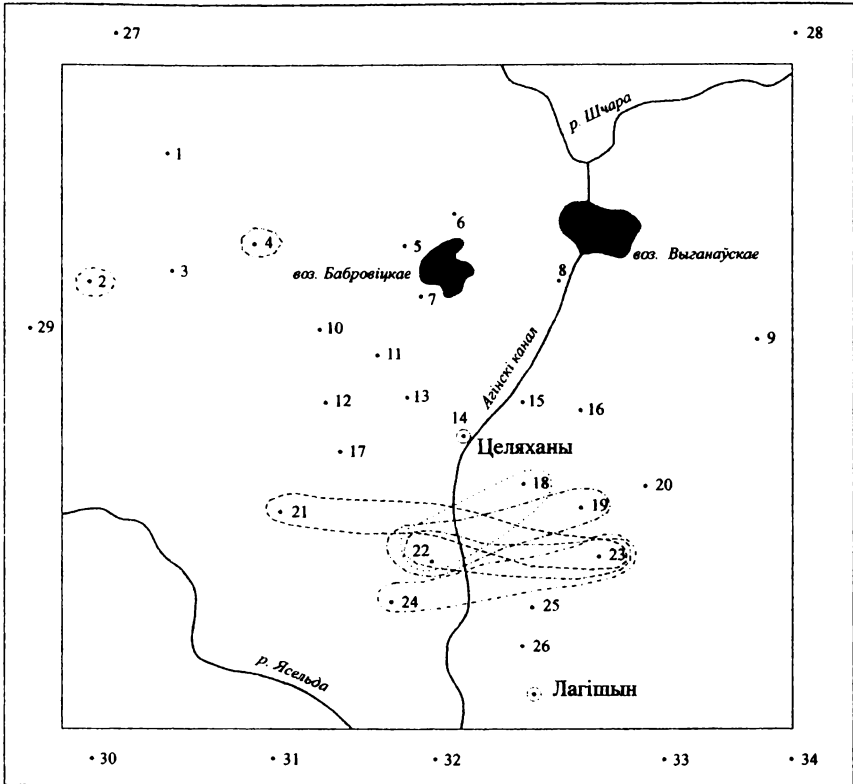
- 4) пашырэнне слова *жэло* [джала (у пчалы)];
- 5) пашырэнне слоў *соненько*, *сонэнько* [сонейка];
- 6) пашырэнне слоў *півночы*, *півноч* і [цёмна]

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №222. Целяханска-азарыцка-валішчанскі пучок

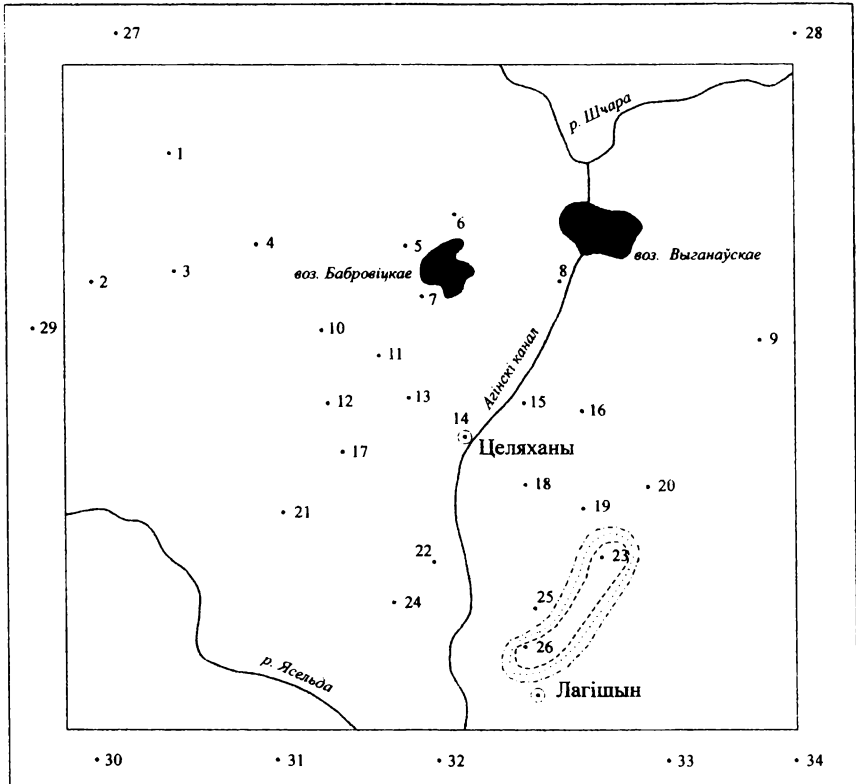
- 7) пашырэнне слова *чыбу́р* [чабор];
- 8) дзюба ў птушак: *дзюб*, *дюб* [дзюба];
- 9) пашырэнне словаформы *па́дло́га* [падлога];
- 10) пашырэнне слова *карто́плі* [бульба]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №223. Азарыцка-рэчкаўскі пучок

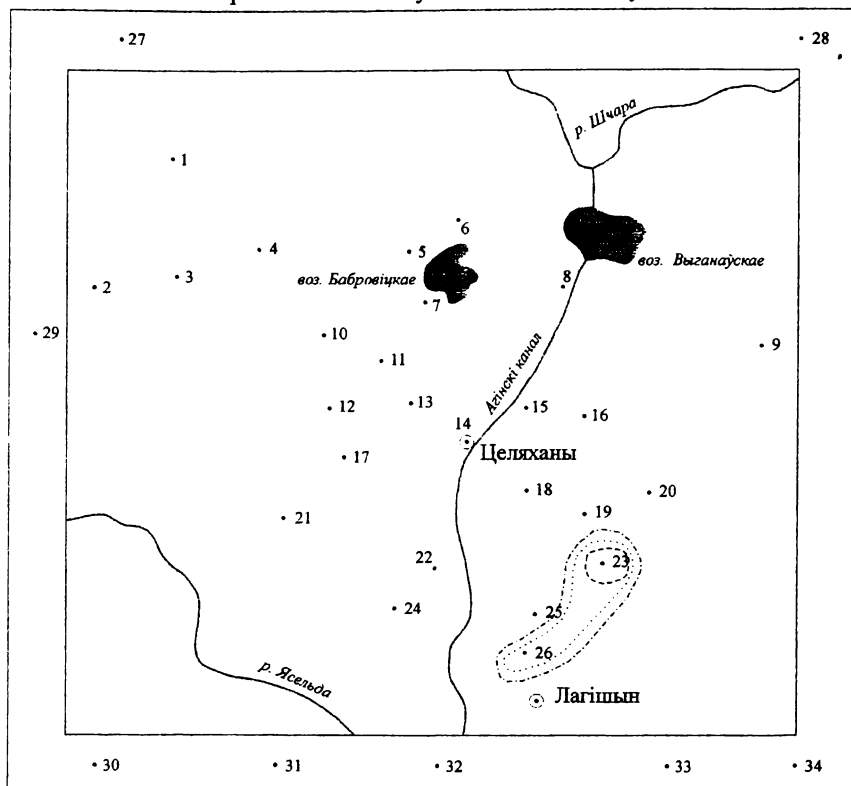
- 1) пашырэнне слова *сónэнко* [сонейка];
- 2) пашырэнне словазлучэння *пролэйны дошч* [лівень];
- 3) назвы з каранем *пол-* [неядомыя грыбы]: *полянтые*, *полевые*;
- 4) ядомыя грыбы: *правдзівыіе грыбы*, *обычы грыбы*, *гр'іб'і*;
- 5) пашырэнне слоў *нэбóg*, *небóg* [пляменнік]

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №224. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

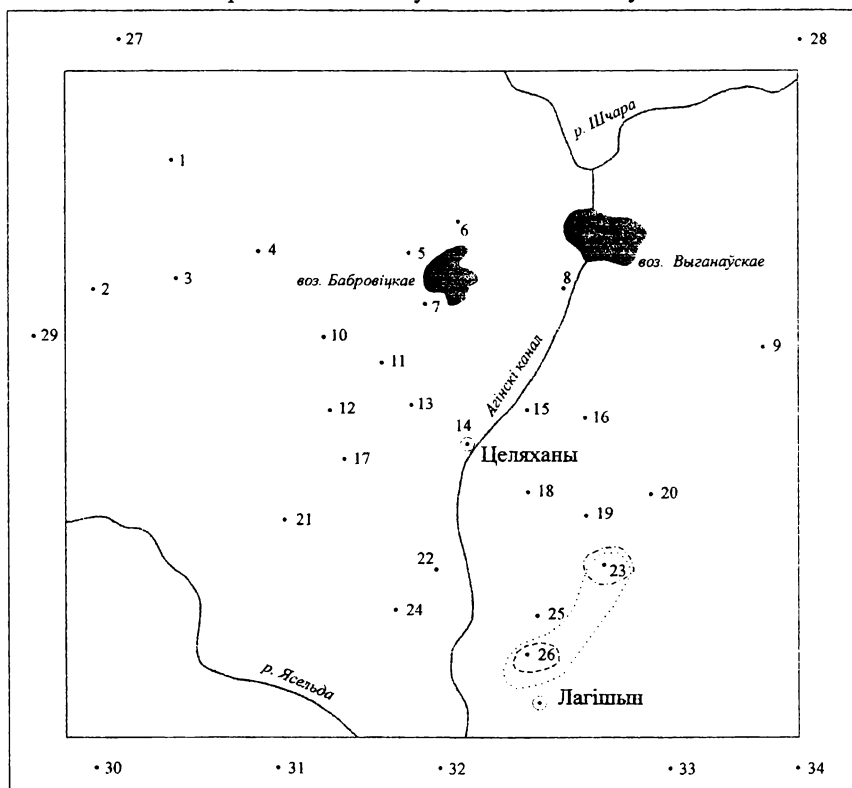
- 1) вымаўленне націскага ***ы** ў словах тыпу *сын, валы, рыба*,
 дым: *с ин, вол ѓ, р ѓба*;
- 2) паўмяккія праяўлены перад рэфлексамі ***е**: *д`энёк,*
э`эмя, с`эло і інш.;
- 3) паўмяккі зычны ***л** перад ***е, *і**: *пóл`э, д`іпа*

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №225. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

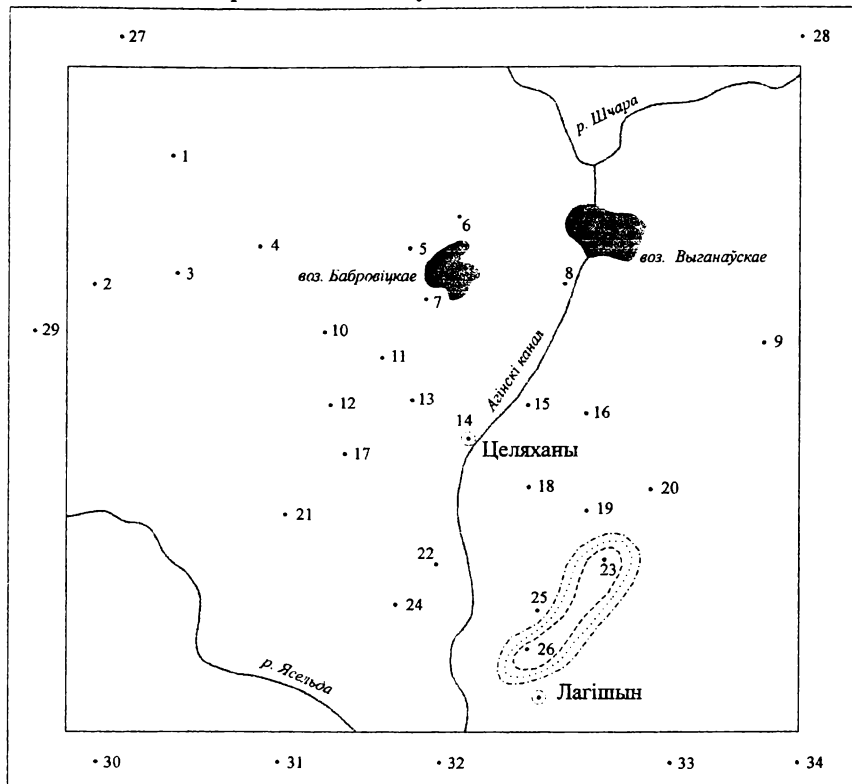
- 4) паўмяккія заднеязычныя перад [э]: *д^бв^зэ, д^бв^зэ, кор^бтк^зэ, кор^бтк^зэ, т^біх^зэ, т^біх^зэ;*
 5) паўмяккія губныя перад рэфлексамі *і: *м^біска, роб^біт^бі;*
 ----- 6) паўмяккія пярэднеязычныя перад рэфлексамі *і: *з^бім^ба, ход^біт^бі*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №226. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

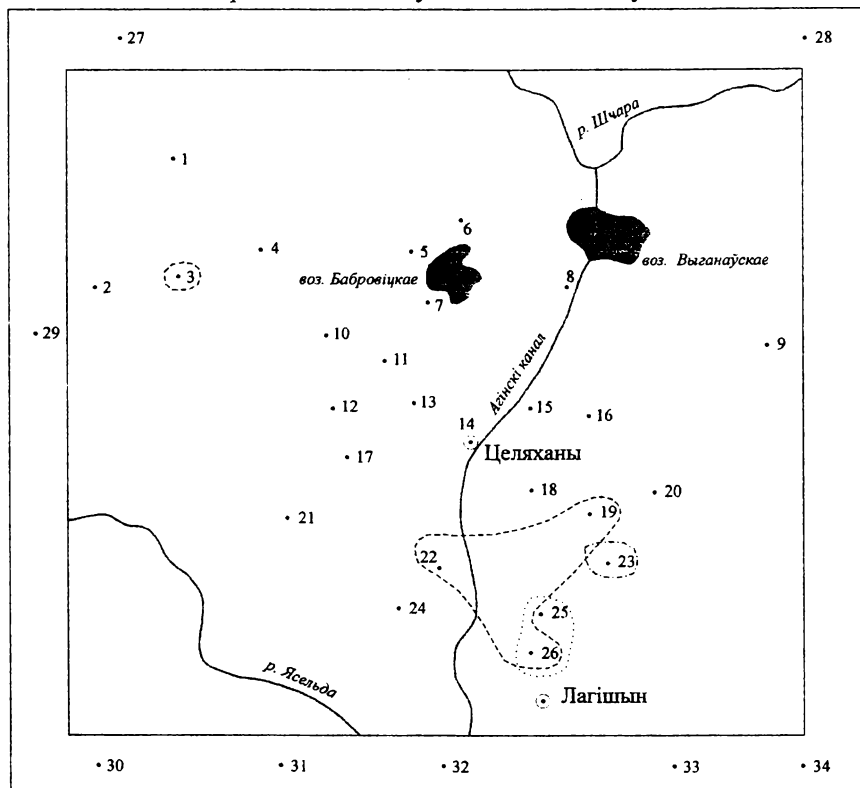
- 7) цвёрдыя і паўмяккія зычныя перад рэфлексамі націскаго *Ъ:
вѣтѣр, снѣг, дѣс, сѣно;
 8) паўмяккія заднеязычныя ў гістарычных спалучэннях
 *гы, *кы, *хы: дѡвги, корѡтки, тѣхи;
 ----- 9) рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *е (ѡ, т):
ѡэн'ѡк, тѣпѡр

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №227. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

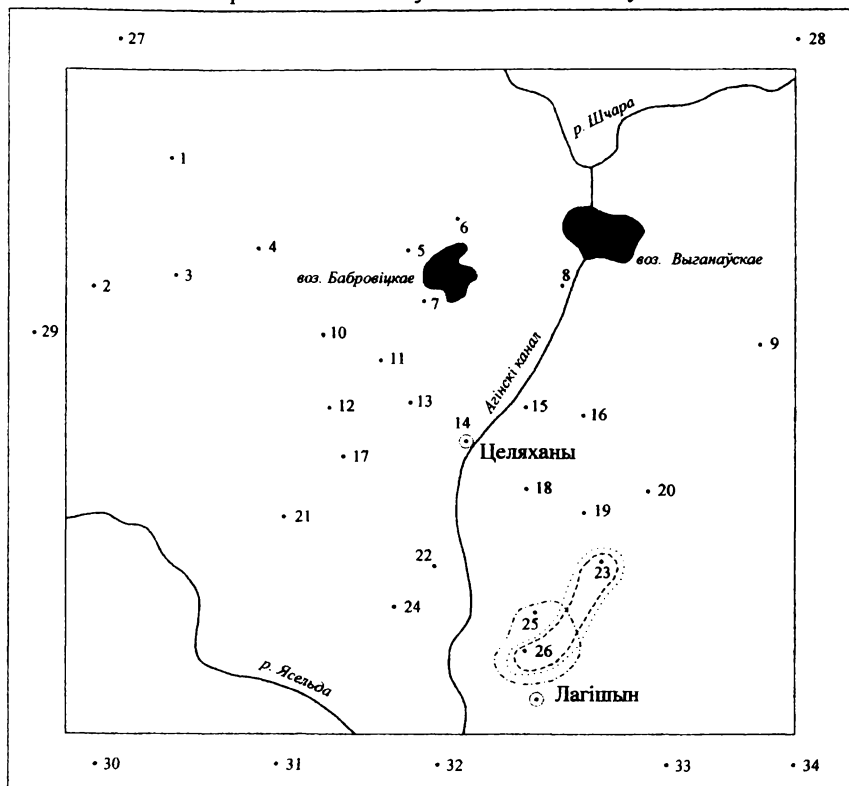
- 10) рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *і (д', т'):
 ход іт і, т іхо;
- 11) наяўнасць паўмяккіх шыпячых: ж іто, на мы'ж і';
- 12) наяўнасць паўмяккага гістарычнага *ц: хлоц і

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №228. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

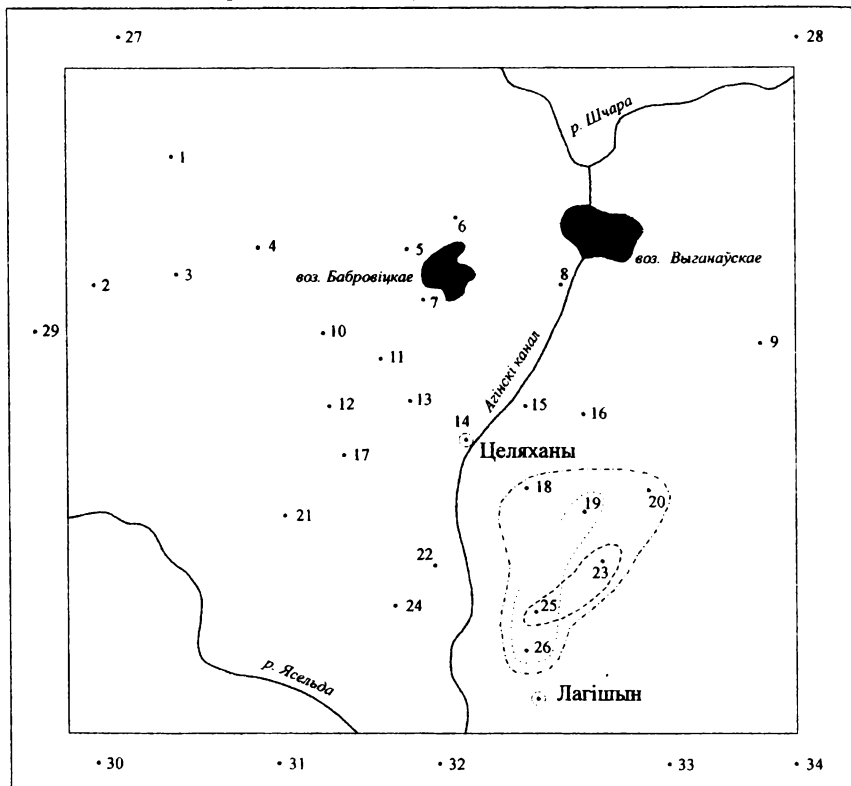
- 13) адсутнасць прыстаўных зычных у слове *ніводнага*:
ніодного, н іодного;
- 14) прыстаўны зычны [z] у слове *ану́ча*: *гану́ча, гону́ча*;
- 15) уласна-асабовы займеннік другой асобы множнага ліку
вы: в`и

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №229. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

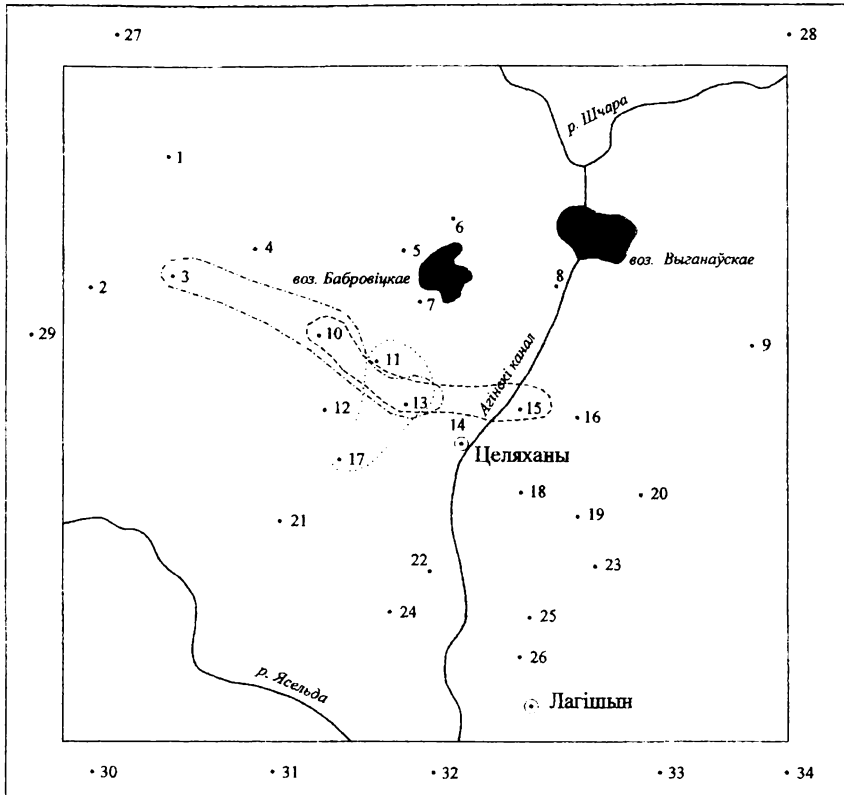
- 16) азначальны займеннік *усé: вс'и*;
- 17) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ход'ит'и, роб'ит'и, спáт'и*;
- 18) пашырэнне слова *кублó* [гняздо]

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 1. Усходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №230. Рэчкаўска-валішчанскі пучок

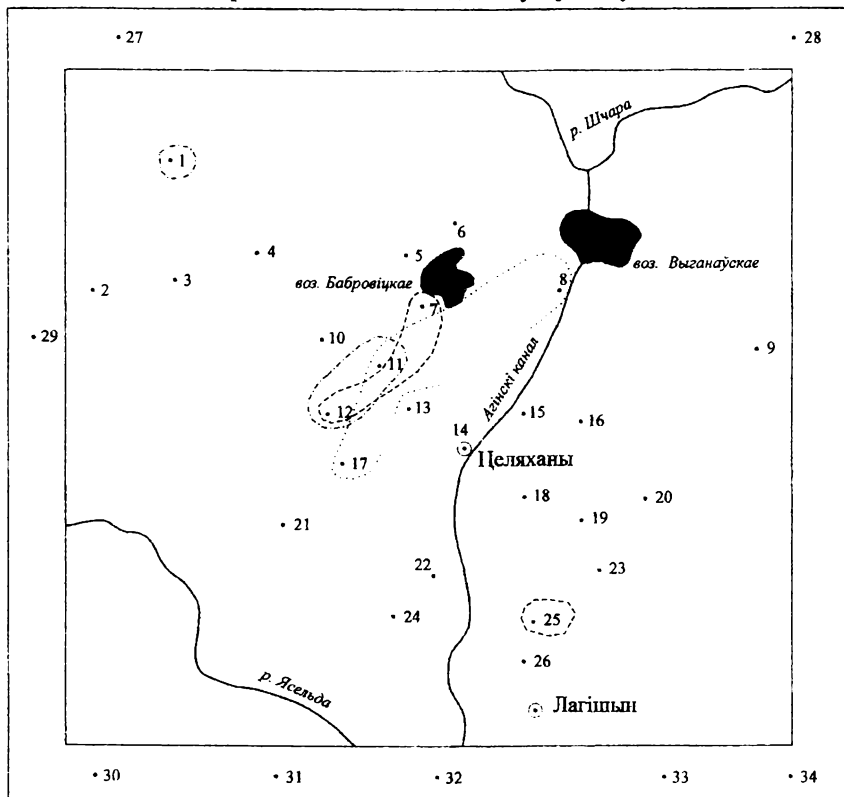
- 19) ужыванне слоў *арабушок, гарабэшок* [варабей];
- 20) ужыванне слоў *носілы, нос ілк'и* [насілы];
- - - - - 21) таўчоная бульба (порэ): *картопляная кáша, картопляна кáша*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №231. Вялікагацка-доўгаўскі пучок

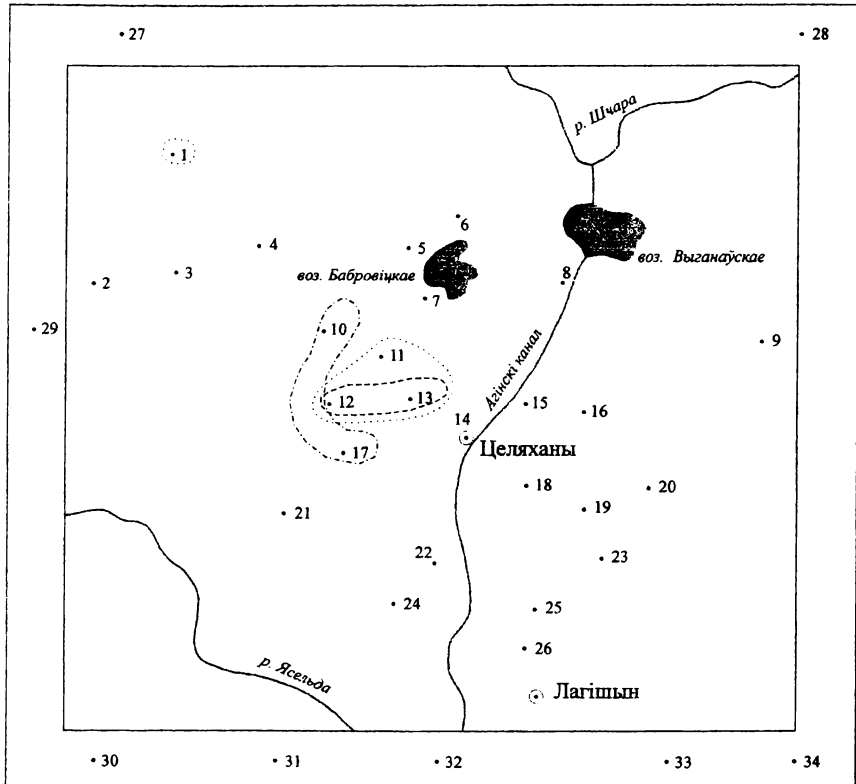
- 1) галосны на месцы *е, *ѣ ў першым пераднаціскным складзе пасля губных: *васна́, бада́, машо́к*;
- 2) частковае аглушэнне звонкіх зычных перад глухімі ў сярэдзіне слова: *ка́з^кка, скáз^кка, зага́^кка*;
- 3) адпадзенне пачатковага гука ў слове *ану́ча*: *ну́ча*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 2. Заходнцеляханская мікрападгрупа
 Карта №232. Вялікагацка-доўтаўскі пучок

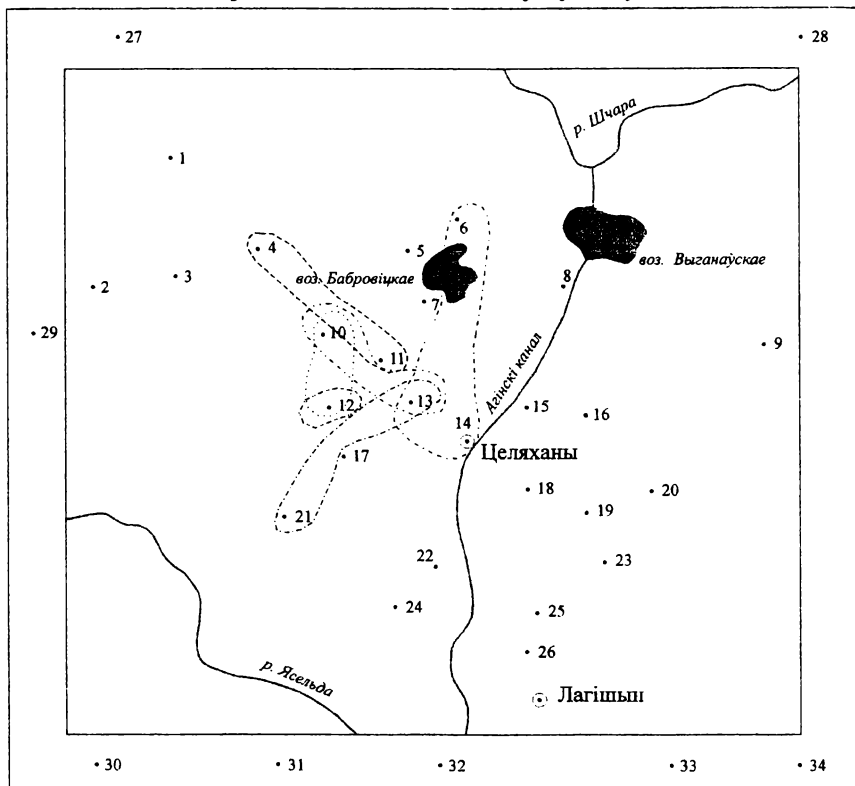
- 4) канчаткі назоўніка *грудзі* ў творным склоне: *грудз^ямі*, *грудз^ямі*, *грудз^ямі*;
- 5) пашырэнне словазлучэння *обл^яны дошч* [лівень];
- 6) пашырэнне слоў *сосна*, *сасна* [хвоя]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №233. Вялікагацка-доўгаўскі пучок

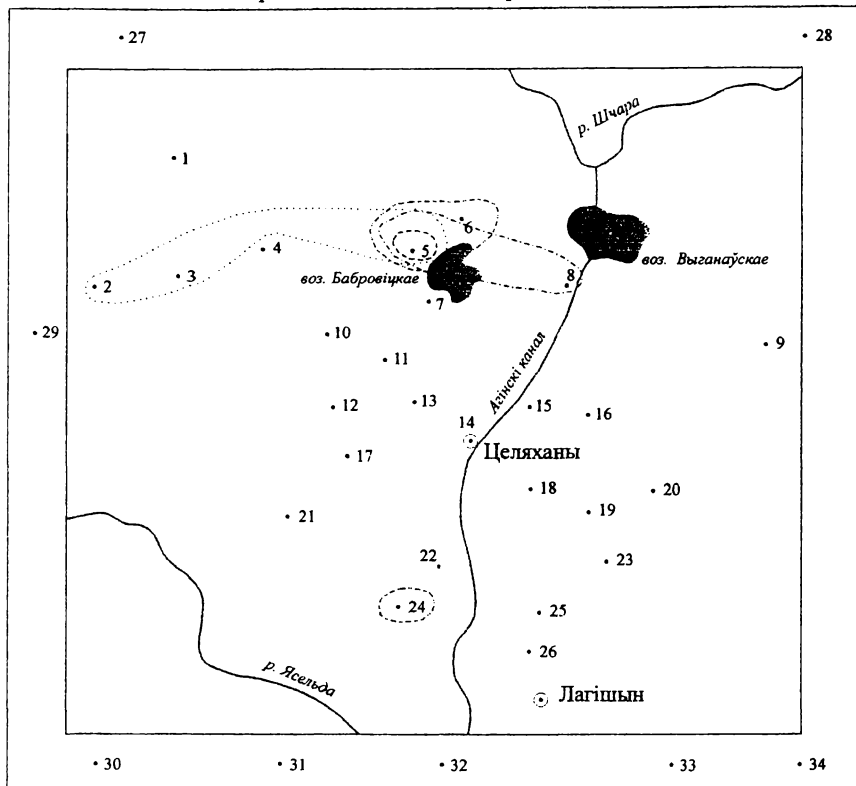
- 7) пашырэнне слова *краснік* [падасінавік];
- 8) назвы з каранем *дзэвб-/дэўб-/* [дзюба ў птушак]: *дзэвб*, *дзэвбыль*, *дзэвбэнь*, *дзэўбак*;
- 9) пашырэнне слова *равкае* [пра ката]

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №234. Вялікагацка-доўгаўскі пучок

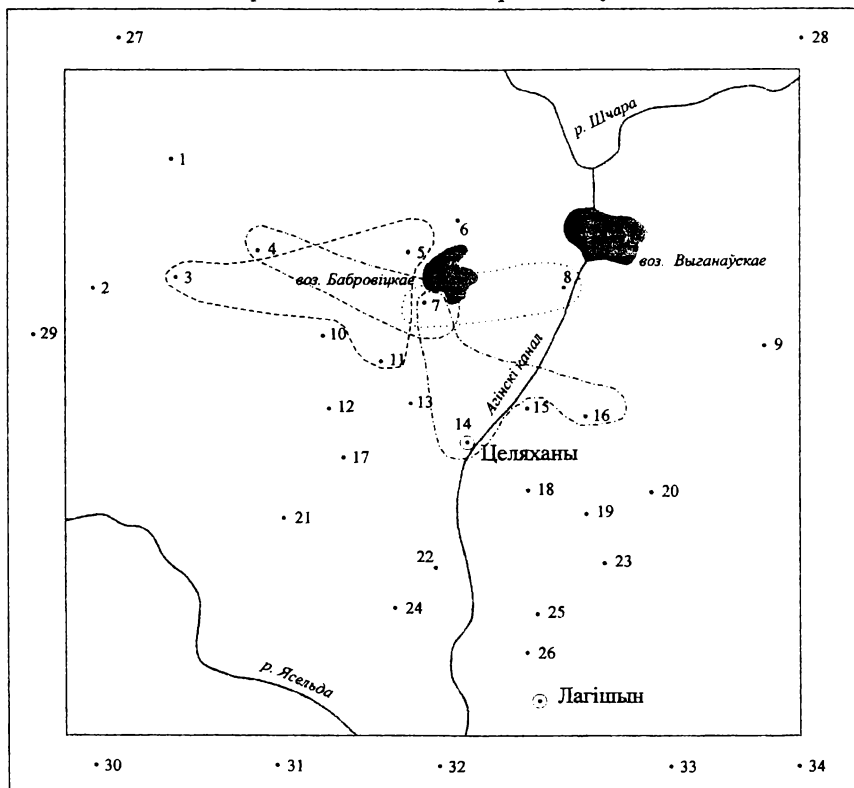
- 10) пашырэнне слова *еж* [вожык];
- 11) пашырэнне слова *носілы* [насілы];
- 12) ужыванне слоў *чобóці, чобóті* [боты];
- 13) палатняяная коўдра: *цэ́льнік*;
- 14) каўнер у кажусе: *воротні́к*;
- 15) пашырэнне слова *проз* [цераз]

IV. Лакальныя пучкі ізэглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №235. Вядска-бабровіцкі пучок

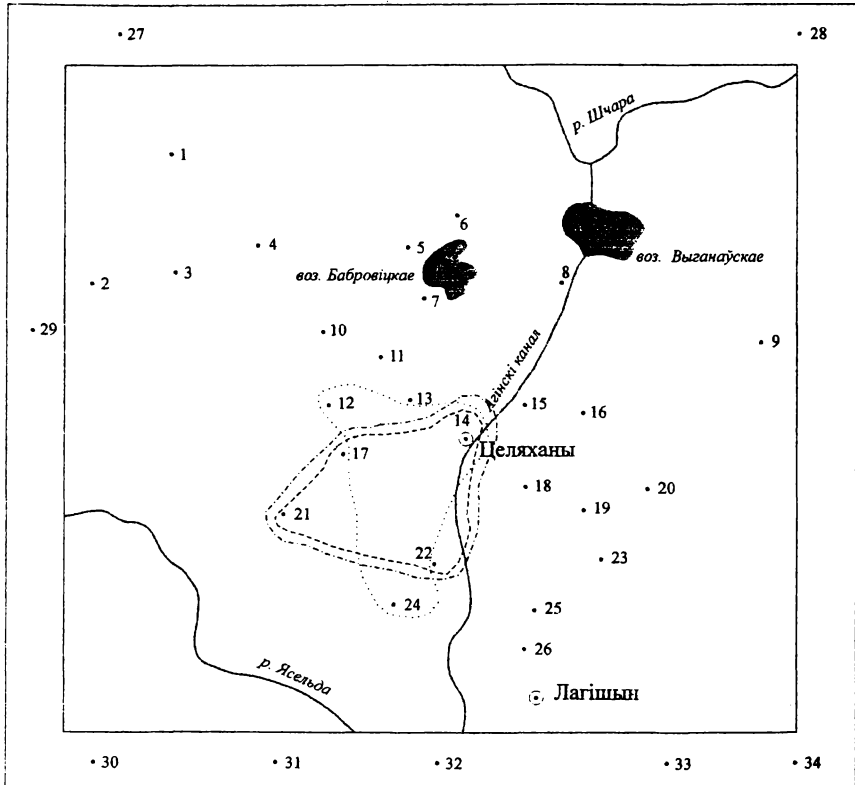
- 1) галосны пасля зычнага [б] у словаформах *быў, была, было, былі*: *бы^лв, бы^лла, бы^лло, бы^ллі*;
- 2) палаталізаваны [ц] на канцы дзеясловаў у форме трэцяй асобы адзіночнага і множнага ліку: *ходз'іц', ходз'ац'*;
- 3) наяўнасць мяккіх і паўмяккіх шыпячых: *жяр, на мэжэ, на межэ, шяпка, ж'іто*;
- 4) адсутнасць прыстаўных зычных у слове *востры*: *остры*

IV. Лакальныя пучкі ізаглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №236. Вядска-бабровіцкі пучок

- 5) пашырэнне слова *рабушок* [верабей];
- 6) пашырэнне слова *воробушок* [верабей];
- 7) пашырэнне словаформ *уздэчка*, *уздз'эчка*, *уздэчка* [аброць];
- 8) пашырэнне слова *чоботы* [боты]

IV. Лакальныя пучкі ізглас
 2. Заходнецеляханская мікрападгрупа
 Карта №237. Целяханска-гошчаўскі пучок

- 1) рэалізацыя зычных *д, *т перад рэфлексамі *і (д', т'): *ход'імі, т'іхо*;
- 2) формы азначальнага займенніка *ўсе ў* выразе *жа́ла жы́та з усі́мі: зо всі́ма*;
- 3) формы інфінітыва з асновай на галосны: *ході́ці, робі́ці, спáці*

СКАРАЧЭННІ

адз. – адзіночны
АН БССР – Акадэмія навук Беларускай
Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі
АН СССР – Акадэмія навук Саюза
Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік
АН ЭССР – Акадэмія навук Эстонскай
Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі
БрДУ – Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт
імя А.С. Пушкіна
в. – вёска (пры назве)
вв. – вёскі (пры назве)
воз. – возера (пры назве)
Д – давальны склон
ДАБМ – Дыялекталагічны атлас
беларускай мовы
ДНУ – Дзяржаўная навуковая ўстанова
г. – год
г. – горад (пры назве)
гг. – гады
гл. (см.) – глядзі (смотри)
г.н. – год нараджэння
г.п. – гарадскі пасёлак (пры назве)
жур. – журнал (часопіс (пры назве))
і г.д. (и т.д.) – і гэтак далей (и так далее)
і інш. (и проч.) – і іншае (и прочее)
к. – карта
кк. – карты
Кл. – клічны склон
км – кіламетр
км² – кіламетр квадратны
кн. – кніга
М. – месны склон
мн. – множны
мясц. – мясцовае
Н. – назоўны склон
НАН – Нацыянальная акадэмія навук
Беларусі

напр. – напрыклад
нов. – новае
н.п. – населены, -я пункт, -ы
н.э. – наша эра
перав. – пераважна
р. – рака (пры назве)
р – род
Р. – родны склон
рэдка. – рэдка
с. – старонка, -і
слаб. веляр. – слабая
велярызацыя
спарад. – спарадычна
с/с – сельскі савет (пры назве)
ст. – стагоддзе, -і
Т. – творны склон
т. – том, -ы
т.е (г.зн.) – то ёсць (гэта
значыць)
ТС – Тураўскі слоўнік
тыс. – тысячагоддзе, -і
фальк. – фальклорнае

ЛІТАРАТУРА

1. Аляхновіч, М.М. 3 лексікі в. Валішча Пінскага раёна / М.М. Аляхновіч // Народная лексіка / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; [рэд.: А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч]. – Мінск, 1977. – С. 101–103.
2. Аляхновіч, М.М. Слоўнік неадназначных дзеясловаў (з лексікі в. Валішча Пінскага раёна Брэсцкай вобласці) / М.М. Аляхновіч // Жывое народнае слова : дыялектал. зб. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; [рэд.: П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін]. – Мінск, 1992. – С. 135–139.
3. Апытальнік лінгвістычнага мікраатласа Тураўшчыны. – Мінск : [б. в.], 1978. – 36 с.
4. Арашонкава, Г.У. 3 дзеяслоўнай лексікі брэсцка-пінскага арэала / Г.У. Арашонкава // 3 народнага слоўніка : [зб. арт.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; [рэд.: А.А. Крывіцкі, Ю.Ф. Мацкевіч]. – Мінск, 1975. – С. 252–257.
5. Атлас украінскай мовы : в 3 т. / редкол.: І.Г. Матвіяс (голова) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1984–2001. – Т. 2 : Волинь, Наддніпряніщина, Закарпаття і суміжні землі / Д.Г. Бандрівський [та ін.]. – 1988. – 520 с.
6. Атлас украінскай мовы : в 3 т. / редкол.: І.Г. Матвіяс (голова) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1984–2001. – Т. 1 : Полісся, Сярэдняя Наддніпряніщина і суміжні землі / І.Г. Матвіяс [та ін.]. – 1984. – 498 с.
7. Барысюк, У.У. Да арэальнага вывучэння фразеалагічных адзінак вядскай гаворкі беларускай мовы / У.У. Барысюк // Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах : материалы V Междунар. науч. конф., Гомель, 5–6 окт. 2005 г. / Гомел. гос. ун-т ; редкол.: В.И. Коваль (отв. ред.) [и др.]. – Гомель, 2005. – С. 2–4.
8. Барысюк, У.У. 3 гаворкі в. Бабровічы Івацэвіцкага раёна / У.У. Барысюк // Жывое народнае слова : дыялектал. зб. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; [рэд.: П.А. Міхайлаў, І.Я. Яшкін]. – Мінск, 1992. – С. 6–9.
9. Барысюк, У.У. Некаторыя асаблівасці слоўніка вядскіх гаворак / У.У. Барысюк // Рэгіянальныя асаблівасці ўсходнеславянскіх моў : тэз. дакл. і паведамл., 26–27 кастр. / Гомел. дзярж. ун-т, Мазыр. пед. ін-т ; рэдкал.: У.В. Анічэнка (гал. рэд.) [і інш.]. – Гомель, 1990. – С. 17–19.
10. Барысюк, У.У. Некаторыя асаблівасці ўжывання назоўнікаў ў вядскіх гаворках / У.У. Барысюк // Шануючы спадчыну Я. Карскага... : другія навук. чытанні / Гродзен. дзярж. ун-т, Гродзен. абл. б-ка ; [рэдкал.: З.П. Данільчык, М.І. Каношкewіч]. – Гродна, 1991. – С. 25–28.
11. Барысюк, У.У. Паланізмы ў вядскай гаворцы беларускай мовы / У.У. Барысюк // Беларуска-польска-ўкраінскае філалагічнае памежжа: гісторыя, сучасны стан, будучыня : матэрыялы міжнар. навук. канф., 27–28 крас. 2004 г. / Брэсц. дзярж. ун-т ; пад рэд. З.М. Мельнікавай [і інш.]. – Брэст, 2004. – С. 20–22.
12. Барысюк, У.У. Прыслоўе ў літаратурнай мове і ў вядскай гаворцы / У.У. Барысюк // Славянские языки: системно-описательный и социокультурный аспекты исследования : материалы V Междунар. науч.-метод. конф., Брест,

24–25 нояб. 2011 г. : в 2 ч. / Брест. гос. ун-т ; редкол.: С.А. Королевич [и др.], под общ. ред. О.Б. Переход. – Брест, 2012. – Ч. 1. – С. 82–86.

13. Беларуская мова : энцыклапедыя / пад рэд. А.Я. Міхневіча ; рэдкал.: Б.І. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 1994. – 654 с.

14. Бірыла, М.В. Вынікі пераходу *e* (< *e*, *ь*) *ў* *о* і з'явы, звязаныя з ім у беларускай мове / М.В. Бірыла // *Prace filologiczne*. – 1964. – Т. 18, cz. 2. – С. 315–335.

15. Бірыла, М.В. Парныя па цвёрдасці-мяккасці *ǫ-ǫ'* (*ǫ'*), *m-ц'* (*m'*) у беларускіх гаворках / М.В. Бірыла // *Працы / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства* ; рэдкал.: К.К. Крапіва [і інш.]. – Мінск, 1960. – Вып. VII. – С. 89–101.

16. Бірыла, М.В. Рэфлексы агульнаславянскіх *o*, *ь*, *ѣ*, *e*, *ь* у беларускіх гаворках / М.В. Бірыла // *Працы / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства* ; рэдкал.: К.К. Крапіва [і інш.]. – Мінск, 1959. – Вып. VI. – С. 67–97.

17. Бірыла, М.В. Этымалагічна мяккія губныя зычныя *ў* беларускіх народных гаворках / М.В. Бірыла // *Працы / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства* ; рэдкал.: К.К. Крапіва [і інш.]. – Мінск, 1957. – Вып. III. – С. 71–93.

18. Блінава, Э.Д. Беларуская дыялекталогія : вучэб. дапам. / Э.Д. Блінава, Е.С. Мяцельская. – 2-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : Выш. шк., 1980. – 303 с.

19. Босак, А. Канфігурацыя арэалаў інавацыйных з'яў Верхняга Над'ясельдзя і праблема іх адноснай храналогіі / А. Босак, Ф. Клімчук // *Діалекталогічны студіі : [зб. ст.] / НАН Украіны, Ін-т українознаўства* ; відп. ред.: П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів, 2006. – Вып. 6 : Лінгвістычны атлас – від стварення до інтэрпретацыі. – С. 107–113.

20. Босак, А.А. Атлас гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Лексіка / А. Босак, В. Босак ; НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : НАН Беларусі, 2006. – 122 с.

21. Босак, А.А. Атлас гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Фанетыка і марфалогія / А.А. Босак, В.М. Босак ; НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : НАН Беларусі, 2005. – 94 с.

22. Босак, А.А. Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак. – Мінск : [б. в.], 2007. – 130 с.

23. Бошкович, Р. Основы сравнительной грамматики славянских языков. Фонетика и словообразование / Р. Бошкович ; сост. и пер. Н.М. Елкина. – М. : Выш. шк., 1984. – 304 с.

24. Брестская область [Карты] : общегеогр. атлас / сост. и подгот. к печати РУП «Белкартография» в 2003 г. ; ред. Н.И. Шлык. – 1 : 200 000, 2 км в 1 см. – Минск : Белкартография, 2003. – 1 атлас (33 с.) : цв.

25. Булыка, А.М. Гістарычная марфалогія беларускай мовы / А.М. Булыка, А.І. Жураўскі, І.І. Крамко. – Мінск : Навука і тэхніка, 1979. – 328 с.

26. Вайтовіч, Н.Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі / Н.Т. Вайтовіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1968. – 220 с.

27. Вопросник Общеславянского лингвистического атласа / Междунар. ком. славистов, Комис. Междунар. ком. славистов ; редкол.: Р.И. Аванесов (гл. ред.) [и др.]. – М. : Наука, 1965. – 270 с.

28. Вярэніч, В.Л. Палескі архіў: лінгвістычныя, этнаграфічныя і гістарычныя матэрыялы / В.Л. Вярэніч ; пад навук. рэд. Ф. Клімчука, Э. Смулковай, А. Энгелькінг. – Мінск : А.Н. Варахін, 2009. – 691 с.

29. Груца, А.П. 3 лексікі в. Святая Воля / А.П. Груца, І.І. Паўлоўскі // Жывое слова / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; рэд.: Ю.Ф. Мацкевіч, І.Я. Яшкін. – Мінск, 1978. – С. 29–33.

30. Диалектологический атлас русского языка : Центр Европ. части СССР / Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз. ; под ред. Р.И. Аванесова, С.В. Бромлей. – Вып. 2 : Морфология. Комментарии к картам. – М. : Наука, 1989. – 166 с.

31. Диалектологический атлас русского языка : Центр Европ. части СССР : в 3 вып. / [Ю.С. Азарх и др.] ; Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз. ; под ред. Р.И. Аванесова, С.В. Бромлей. – М. : Наука, 1986. – Вступительные статьи. Справочные материалы. Фонетика. – 214 с.

32. Диалектологический атлас русского языка : Центр Европ. части СССР : карты / Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз. ; под ред. Р.И. Аванесова. – М. : Гл. упр. геодезии и картографии, 1989. – Морфология. – 1989. – 112 к.

33. Диалектологический атлас русского языка : Центр Европ. части СССР : карты : атлас : в 3 вып. / Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз. – М. : Гл. упр. геодезии и картографии, 1986. – Фонетика. – 1986. – 101 л. к.

34. Дыялекталагічны атлас беларускай мовы / Р.І. Аванесаў [і інш.] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. Р.І. Аванесава. – Мінск : АН БССР, 1963. – [2] с., VIII, 338 к.

35. Дыялекталагічны атлас беларускай мовы : уступ. арт., давед. матэрыялы і камент. да карт / Р.І. Аванесаў [і інш.] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. К.К. Крапівы, Ю.Ф. Мацкевіч. – Мінск : АН БССР, 1963. – 970 с.

36. Дыялектны слоўнік Брэстчыны / [склад.: М.М. Аляхновіч і інш. ; рэд.: Г.М. Малажай, Ф.Д. Клімчук]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1989. – 292 с.

37. Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання абласных слоўнікаў беларускай мовы : [у 3 вып.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : [б. в.], 1959–1966. – Вып. 1 / [А.У. Арашонкава і інш.]. – 1959. – 127 с.

38. Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання абласных слоўнікаў беларускай мовы : [у 3 вып.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : [б. в.], 1959–1966. – Вып. 2 / [А.У. Арашонкава і інш. ; рэд. І.М. Гайдукевіч]. – 1960. – 127 с.

39. Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання абласных слоўнікаў беларускай мовы : [у 3 вып.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : [б. в.], 1959–1966. – Вып. 3 / [М.Р. Суднік і інш. ; рэд.: Б.С. Лапаў, З.Ф. Краўчанка, Л.М. Шакун]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1966. – 171 с.

40. Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання лексічнага атласа беларускай мовы / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; [рэдкал.: Н.Т. Вайтовіч і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1971. – 163 с.

41. Карский, Е.Ф. Белорусы : в 3 т. / Е.Ф. Карский ; [ред. совет: Г.П. Пашков (гл. ред.) и др.]. – Минск : Беларус. Энцыкл., 2006–2007. – Т. 1 : Введение в изучение языка и народной словесности. – 2006. – 652 с. – (Помнікі гістарычнай думкі Беларусі).

42. Карский, Е.Ф. Материалы для изучения северно-малорусских говоров, а также переходных от белорусских к малорусским (Полесье) : в 2 т. / Е.Ф. Карский. – СПб. : Тип. Императ. Акад. наук, 1898. – Т. 1. – 42 с.

43. Карский, Е.Ф. Этнографическая карта белорусского племени / Е.Ф. Карский. – Петроград : Тип. Рос. акад. наук, 1917. – 32 с. – (Труды Комиссии по изучению племенного состава населения России / Российская академия наук ; 2).

44. Клімчук, Ф.Д. Гаворкі Берасцейска-Пінскага Палесся і Падляшша як вынік гістарычнага развіцця / Ф.Д. Клімчук // *Pogranicze*. – 2003. – Т. 4. – С. 245–256. – Прил. карты 1, 2.

45. Клімчук, Ф.Д. Гаворкі Заходняга Палесся: фанетычны нарыс / Ф.Д. Клімчук ; [рэд. М.І. Талстой] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : Навука і тэхніка, 1983. – 126 с.

46. Климчук, Ф.Д. Диалектные типы Полесья на общеславянском фоне / Ф.Д. Климчук // *Славянские этюды* : сб. к юбилею С.М. Толстой / Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения ; [редкол.: Е.Е. Левкиевская (отв. ред.) и др.]. – М., 1999. – С. 214–227.

47. Климчук, Ф.Д. Диалектные типы Полесья / Ф.Д. Климчук // *Слово и культура. Памяти Никиты Ильича Толстого* : сб. ст. : в 2 т. / Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения ; [редкол.: Т.А. Агапкина и др.]. – М., 1998. – Т. 1. – С. 118–135.

48. Клімчук, Ф.Д. Заходнепалескія гаворкі / Ф.Д. Клімчук // *Беларуская мова : энцыклапедыя* / пад рэд. А.Я. Міхневіча ; рэдкал.: Б.І. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 1994. – С. 218–219.

49. Клімчук, Ф.Д. 3 лексікі Выганаўскага Палесся (в. Горталь Івацэвіцкага раёна) / Ф.Д. Клімчук, І.Я. Яшкін // *Народнае слова* : [зб. арт.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. А.Я. Баханькова. – Мінск, 1976. – С. 76–82.

50. Климчук, Ф.Д. Отголоски праславянищины в Столинском районе Брестской области / Ф.Д. Климчук // *Язык культуры: семантика и грамматика* : к 80-летию со дня рождения Н.И. Толстого (1923–1996) : [материалы междунар. науч. конф. «Славянская этнолингвистика и проблемы изучения народной культуры», май 2003 г.] / Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения ; отв. ред. С.М. Толстая. – М., 2004. – С. 454–465.

51. Крывіцкі, А.А. Дыялекталогія беларускай мовы : дапам. для філал. спецыяльнасцей ВНУ / А.А. Крывіцкі. – Мінск : Выш. шк., 2003. – 293 с.

52. Крывіцкі, А.А. Фанетыка беларускай мовы : вучэб. дапам. для філфакаў ВНУ / А.А. Крывіцкі, А.І. Падлужны. – Мінск : Выш. шк., 1984. – 269 с.

53. Леванцэвіч, Л.В. Атлас гаворак Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Лексіка : дапам. для студэнтаў філал. спецыяльнасцей ВНУ / Л.В. Леванцэвіч ; Брэст. дзярж. пед. ін-т. – Брэст : БрДУ, 2001. – 135 с.

54. Леванцэвіч, Л.В. Атлас гаворак Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Марфалогія : вучэб. дапам. / Л.В. Леванцэвіч. – Брэст : Брэсц. дзярж. пед. ін-т, 1994. – 81 с.

55. Леванцэвіч, Л.В. Атлас гаворак Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Фанетыка : вучэб. дапам. : у 2 ч. / Л.В. Леванцэвіч. – Брэст : Брэсц. дзярж. пед. ін-т, 1993. – Ч. 1. – 50 с.

56. Леванцэвіч, Л.В. Атлас гаворак Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Фанетыка : вучэб. дапам. : у 2 ч. / Л.В. Леванцэвіч. – Брэст : Брэсц. дзярж. пед. ін-т, 1993. – Ч. 2 : Карты 1–60. – 65 с.

57. Лексіка гаворак Беларускага Прыпяцкага Палесся : атлас : слоўнік / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. ; [уклад.: Г.Ф. Вештарт і інш. ; рэд.: Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая]. – Мінск : Права і эканоміка, 2008. – 352 с.

58. Лексіка Палесся ў прасторы і часе / Г.В. Вештарт [і інш.] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; рэд. В.У. Мартынаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1971. – 214 с.

59. Лексіка Полесся : материалы для полес. диалект. слов. / Акад. навук СССР, Ін-т славяноведения ; отв. ред. Н.И. Толстой. – М. : Наука, 1968. – 476 с.

60. Лексічны атлас беларускіх народных гаворак : у 5 т. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. М.В. Бірылы, Ю.Ф. Мацкевіч. – Мінск : Фонд фундам. даслед. Рэсп. Беларусь, 1993–1998. – 5 т.

61. Лексічныя ландшафты Беларусі: жывёльны свет / І.Я. Яшкін [і інш.] ; Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; навук. рэд.: Ф.Д. Клімчук, І.Я. Яшкін. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – 255 с.

62. Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак : атлас / Р.І. Аванесаў [і інш.] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. Р.І. Аванесава, К.К. Атраховіча (Крапівы), Ю.Ф. Мацкевіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1969. – 112 с.

63. Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак / Р.І. Аванесаў [і інш.] ; Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. Р.І. Аванесава, К.К. Атраховіча (Крапівы), Ю.Ф. Мацкевіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1968. – 318 с.

64. Мацкевіч, Ю.Ф. Марфалогія дзеяслова ў беларускай мове / Ю.Ф. Мацкевіч ; пад рэд. Р.І. Аванесава. – Мінск : Выд-ва Акад. навук БССР, 1959. – 292 с., [13] л. к.

65. Міхайлаў, П.А. Аб адной фанетычнай асаблівасці паўночналагішынскіх гаворак / П.А. Міхайлаў // Тыпалогія і ўзаемадзеянне славянскіх моў і літаратур : тэз. дакл. і паведамл. II рэсп. канф., Мінск, 17–19 мая 1973 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В.П. Красней [і інш.]. – Мінск, 1973. – С. 153–154.

66. Михальчук, К.П. Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галиччины / К.П. Михальчук // Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским географическим обществом. Юго-Западный отдел : материалы и исслед. : [в 7 т.] / собр. П.П. Чубинским. – СПб., 1872–1878. – Т. 7,

вып. 2 : [Малоруссы Юго-Западного края] / изд. под наблюдением д. чл. П.А. Гильтебрандта, 1877. – С. 338–612.

67. Мяцельская, Е.С. Беларуская дыялекталогія : навуч. дапам. / Е.С. Мяцельская, Я.М. Камароўскі ; навук. рэд. М.В. Бірыла. – Мінск : Выд-ва Беларус. дзярж. ун-та, 1979. – 319 с.

68. Мяцельская, Е.С. Беларуская дыялекталогія : практыкум : вучэб. дапам. / Е.С. Мяцельская, Э.Д. Блінава. – Мінск : Выш. шк., 1991. – 287 с.

69. Нарысы па беларускай дыялекталогіі : вучэб. дапам. / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. Р.І. Аванесавы ; [рэдкал.: М.В. Бірыла, І.М. Гайдукевіч, Ю.Ф. Мацкевіч]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1964. – 415 с.

70. Никончук, Н.В. Правобережнопопелескіе гаворы с лінгвогеаграфічнай і гістарычнай точек зренья / Н.В. Никончук // Попелескі этнолінгвістычны зборнік : матэрыялы і ісслед. / Акад. наук СССР, Ін-т славянаведенья і балканыстыкі ; рэдкал.: Н.И. Толстой (отв. ред.) [и др.]. – М., 1983. – С. 153–173.

71. Общеславянский лінгвістычны атлас = Atlas linguistique slave : вступ. вып. : общ. прынцыпы : справ. матэрыялы / Междунар. ком. славистов, Рос. акад. наук, Ін-т рус. яз. ; вступ. ст.: Р.И. Аванесова [и др.]. – М. : Наука, 1978. – 254 с.

72. Общеславянский лінгвістычны атлас : вступ. вып. : Общ. Прынцыпы : справ. матэрыялы / [Т.И. Вендина и др.] ; Междунар. ком. славистов, Рос. акад. наук, Ін-т рус. яз.. – 2 изд., испр. и доп. – М. : Наука, 1994. – 181 с.

73. Попелескі этнолінгвістычны зборнік : матэрыялы і ісслед. / Акад. наук СССР, Ін-т славянаведенья і балканыстыкі ; рэдкал.: Н.И. Толстой (отв. ред.) [и др.]. – М. : Наука, 1983. – 288 с.

74. Попелесье : Лінгвістыка. Археалягія. Топаніміка / Акад. навук СССР, Ін-т славянаведенья ; отв. ред.: В.В. Мартынов, Н.И. Толстой. – М. : Наука, 1968. – 303 с.

75. Праграма па вывучэнню беларускіх гаворак і збіранню звестак для складання дыялекталагічнага атласа беларускай мовы / Акад. навук БССР, Ін-т мовы, літ. і мастацтва. – Мінск : АН БССР, 1950. – 112 с.

76. Самуйлік, Я. Гаворкі Выганаўскага Попелесья / Я. Самуйлік // *České vědomí Bělarusi = Чэшскае ўсведамленне Беларусі : [zbornik] / Univ. Karlova v Praze ; ed.: V. Lendělová [etal.]. – Praha, 2013. – S. 123–142.*

77. Самуйлік, Я. Загародска-цэнтральнацеляханскі пучок ізаглас у лінгвістычным атласе «Гаворкі Выганаўскага Попелесья» / Я. Самуйлік // Волинь філолягічна: Текст і контекст. Західнопольскі гавірки в прасторі та часі : зб. наук. пр. / Волин. нац. ун-т ; упоряд. Г.Л. Аркушына. – Луцьк, 2010. – Вип. 9. – С. 216–230.

78. Самуйлік, Я. Міждыялектныя сувязі гаворак Выганаўскага Попелесья / Я. Самуйлік // Діалекталягічны студіі : [зб. ст.] / НАН Украіны, Ін-т українознавства ; відп. ред.: П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів, 2006. – Вип. 6 : Лінгвістычны атлас – від створенья до інтэрпретаціі. – С. 115–125.

79. Самуйлік, Я. Панямонскія (гродзенска-баранавіцкія) пучкі ізаглас у «Атласе народных гаворак Выганаўскага Палесся» / Я. Самуйлік // Поліскі зворини : зб. пам'яті проф. М.В. Никончука, 1937–2001 / Житомир. дзярж. ун-т ; відп. ред. В.М. Мойсіенко. – Житомир, 2007. – С. 152–176.

80. Самуйлік, Я. Структура лексічных карт «Атласа народных гаворак Выганаўскага Палесся» / Я. Самуйлік // Мовы ў Вялікім княстве Літоўскім і краінах сучаснай Цэнтральнай і Усходняй Еўропы: традыцыі і пераемнасць : матэрыялы IV міжнар. навук. канф., Брэст, 18–19 мая 2004 г. / Брэст. дзярж. ун-т, Беларус. дзярж. ун-т, Будапешт. ун-т ; рэдкал.: М.М. Аляхновіч [і інш.]. – Брэст, 2005. – С. 212–214.

81. Самуйлік, Я.Р. Гродзенска-баранавіцкія пучкі ізаглас у «Атласе народных гаворак Выганаўскага Палесся» / Я.Р. Самуйлік // Беларуская лінгвістыка : [зб. арт.] / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. ; рэдкал.: А.А. Лукашанец (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2008. – Вып. 61. – С. 53–60.

82. Самуйлік, Я.Р. 3 гісторыі вывучэння гаворак Выганаўскага Палесся / Я.Р. Самуйлік // Жывое народнае слова : дыялектал. зб. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. П.А. Міхайлава, І.Я. Яшкіна. – Мінск, 1992. – С. 219–228.

83. Самуйлік, Я.Р. Лінгвагеаграфія гаворак Выганаўскага Палесся / Я.Р. Самуйлік // Имя и слово: проблемы семантико-прагматического взаимодействия в славянских языках : материалы междунар. науч. конф., Брест, 19–20 апр. 2007 г. : в 2 ч. / Брест. гос. ун-т, Akad. Podlaska w Siedlcach ; редкол.: В.И. Сенкевич [и др.]. – Брест, 2007. – Ч. 2. – С. 299–302.

84. Самуйлік, Я.Р. Некаторыя асаблівасці гаворак Выганаўскага Палесся / Я.Р. Самуйлік // Беларуская лінгвістыка : [зб. арт.] / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; рэдкал.: А.І. Жураўскі (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 1987. – Вып. 32. – С. 49–55.

85. Самуйлік, Я.Р. Панямонска-цэнтральнацеляханскі пучок ізаглас (па матэрыялах «Атласа народных гаворак Выганаўскага Палесся») / Я.Р. Самуйлік // Весн. Брэст. ун-та. Сер. філал. навук. Літаратуразнаўства. Мовазнаўства. – 2008. – № 1. – С. 95–102.

86. Самуйлік, Я.Р. Цэнтральнацеляханская падгрупа паўночнабрэсцкіх гаворак (на матэрыялах лінгвістычнага атласа “Гаворкі Выганаўскага Палесся”) / Я.Р. Самуйлік // Вестн. Брест. гос. техн. ун-та. Сер. Гуманитар. науки. – 2012. – № 6. – С. 112–116.

87. Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча : у 5 т. / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; уклад.: Ю.Ф. Мацкевіч [і інш.] ; рэдкал.: Ю.Ф. Мацкевіч [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1979–1986. – 5 т.

88. Толстой, Н.И. О лингвистическом изучении Полесья / Н.И. Толстой // Полесье : Лингвистика. Археология. Топонимика / Акад. наук СССР, Ін-т славяноведения ; отв. ред.: В.В. Мартынов, Н.И. Толстой. – М. : Наука, 1968. – С. 5–17.

89. Тураўскі слоўнік : у 5 т. / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; склад.: А.А. Крывіцкі, Г.А. Цыхун, І.Я. Яшкін. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982–1987. – 5 т.

90. Хрэстаматыя па беларускай дыялекталогіі : вучэб. дапам. для студэнтаў ВНУ / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; склад.: А.У. Арашонкава [і інш.] ; пад рэд. Р.І. Аванесава, М.В. Бірылы. – Мінск : Выд-ва Акад. навук БССР, 1962. – 351 с.

91. Цітоў, В.С. Этнаграфічная спадчына. Беларусь. Краіна і людзі : вучэб.-метада. дапам. / В.С. Цітоў. – Мінск : Беларусь, 1996. – 208 с.: іл.

92. Цыхун, Г. Арэальныя аспекты фарміравання славянскіх літаратурных моў / Г. Цыхун ; Акад. навук Беларусі, Беларус. кам. славістаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 24 с. – (Даклады / XI з’езд славістаў).

93. Цыхун, Г. Пытанне інавацыйных цэнтраў у славянскім мовазнаўстве / Г. Цыхун // *Prace slawistyczne* / Pol. akad. Inst. slowianoznawstwa. – Т. 114 : *Procesy innowacyjne w językach słowiańskich* / red. Z. Rudnik-Karwatowa. – Warszawa, 2003. – С. 25–33.

94. Цыхун, Г.А. Арэальная тыпалогія славянскіх моў: прынцыпы і напрамкі даследавання / Г.А. Цыхун ; Акад. навук БССР, Беларус. кам. славістаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1988. – 40 с. – (Даклады / X Міжнародны з’езд славістаў).

95. Цыхун, Г.А. Паўднёvasлавянска-ўсходнеславянскія моўныя сувязі: да праблемы славянскага ўкладу ў балканскі моўны саюз / Г.А. Цыхун ; Акад. навук БССР, Беларус. кам. славістаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1983. – 40 с. – (Даклады / IX Міжнародны з’езд славістаў).

96. Чарнякевіч, Ю.В. Атлас гаворак паўночна-ўсходняй Брэстчыны / Ю.В. Чарнякевіч ; навук. рэд. П.А. Міхайлаў. – Мінск : Тэхналогія, 2009. – 255 с.

97. Чубинский, П.П. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским Географическим Обществом: Юго-Западный отдел : материалы и исслед. : [в 7 т.] / П.П. Чубинский. – СПб. : [б. и.], 1872–1878. – Т. 3 : Народный дневник / изд. под наблюдением Н.И. Костомарова. – 1872. – II, 486, VIII, II с.

98. Чэкман, В.М. Нататкі аб проціпастаўленнях па цвёрдасці – мяккасці ў некаторых паўднёвабеларускіх гаворках / В.М. Чэкман // *Лінгвістычныя даследаванні* : зб. арт. / Акад. навук БССР, Ін-т мовазнаўства ; рэдкал.: М.В. Бірыла, В.У. Мартынаў. – Мінск, 1968. – С. 6–19.

99. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя / рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. сав. энцыкл, 1989. – 575 с.

100. Araszonkova, A. Uwagi o refleksach sawogłoski o w południowo-zachodnich gwarach białoruskich / A. Araszonkova // *Slavia Orientalis* / Pol. Akad. Nauk, Kom. Słowianoznawstwa. – Warszawa, 1972. – R. XXI, № 1. – S. 69–71.

101. Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny / Pol. Akad. Nauk, Inst. Słowianoznawstwa ; pod red. S. Glinki. – Wrocław [etc.] : Zakł. Nar. im. Ossolińskich : Wyd-wo Pol. Akad. Nauk, 1980. – Т. 1. – 230 s. – (Prace Slawistyczne ; № 14).

102. Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny / Pol. Akad. Nauk, Inst. Słowianoznawstwa ; pod red. S. Glinki. – Wrocław [etc.] : Zakł. Nar. im. Ossolińskich : Wyd-wo Pol. Akad. Nauk, 1989. – T. 2. – 217 s. – (Prace Sławistyczne ; № 17).

103. Bartoli, M. Introduzione alla neolinguistica: principi, scopi, metodi / M. Bartoli. – Genève : L.S. Oltski, 1925. – VII, 108 p.

104. Kuraszkiewicz, W. Najważniejsze zjawiska językowe ruskie w gwarach między Bugiem i Narwią / W. Kuraszkiewicz // Ruthenica : studia z hist. i współczesnej dialektologii wschodniosłowiańskiej / W. Kuraszkiewicz. – Warszawa, 1985. – S. 21–37.

105. Ossowski, L. Jak powstaje małoruska twarda wymowa prasłowiańskich połączeń: spółgłoska + i, e / L. Ossowski // Studia sławistyczne / L. Ossowski ; Pol. Akad. Nauk, Kom. Słowianoznawstwa ; [red. nauk. S. Glinka]. – Wrocław [etc.], 1992. – S. 94–96.

106. Ossowski, L. O chronologii «ciekania» i «dziekania» / L. Ossowski // Studia sławistyczne / L. Ossowski ; Pol. Akad. Nauk, Kom. Słowianoznawstwa ; [red. nauk. S. Glinka]. – Wrocław [etc.], 1992. – S. 120–123.

107. Ossowski, L. Zagadnienie językowe Polesia / L. Ossowski // Studia sławistyczne / L. Ossowski ; Pol. Akad. Nauk, Kom. Słowianoznawstwa ; [red. nauk. S. Glinka]. – Wrocław [etc.], 1992. – S. 77–89.

108. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej: opracowany na podstawie wyników pierwszego powszechnego spisu ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych / Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa : GUS, 1924. – T. 8 : Województwo Poleskie. – XI, 84 s.

109. Tarnacki, J. Podział językowy Polesia na podstawie faktów leksykalnych : streszcz. ref. zgłoszonego na 1-szy Zjazd Sprawozdawczo-Nauk., poświęcony Ziemiom Wschodnim / J. Tarnacki ; Komis. Nauk. Badań Ziem Wschodnich. – Warszawa : [s. n.], 1936. – 10 s. : 1 m.

110. Tarnacki, J. Studia porównawcze nad geografią wyrazów (Polesie – Mazowsze) / J. Tarnacki. – Warszawa : [s. n.], 1939. – 101 s., 94 l. m. – (Biblioteka Prac Filologicznych ; t. 2).

СПІС СКАРАЧЭННЯЎ

- АБ – Археалогія Беларусі : у 4 т. / НАН Беларусі, Ін-т гісторыі ; рэдкал.: М.В. Біч (старш.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 1997–2001. – 4 т.
- АБЭ – Археалогія Беларусі : энцыклапедыя : у 2 т. / склад. Ю.У. Каласоўскі ; рэдкал.: Т.У. Бялова (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2009–2011. – 2 т.
- АКБ – Штыхаў – Археологическая карта Белоруссии / Белорус. добровольн. о-во охраны памятников истории и культуры, Сектор археологии Ин-та истории Акад. наук Белорус. ССР. – Минск : Польша, 1971. – Вып. 2 : Штыхов, Г.В. Памятники железного века и эпохи феодализма / Г.В. Штыхов ; под ред. Ф.В. Борисевича. – 276 с.
- Александровіч – Alexandrowicz, S. Geneza i rozwój sieci miasteczek Białorusi i Litwy do połowy XVII w. / S. Alexandrowicz // Acta Baltico-Slavica / Białostockie Tow-wo Nauk. – Białystok, 1970. – Т. 7 : Archaeologia, Historia, Etnographia et Linguarum Scientia / red. J. Antoniewicz. – S. 47–108.
- АНБЭ – Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыклапедыя / рэдкал.: В.В. Гетаў [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 1993. – 702 с.
- АТПБ – Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі : [энцыкл. арт. / рэд.-склад. М.І. Камінскі]. – Мінск : Беларус. Сав. Энцыкл., 1985. – 99 с.
- БЛВ – Брест-Литовское воеводство с конца XVI в. до 1772 г. [Карта-схема]. – 1 : 10 000 000 // Брестский областной краеведческий музей. – Науч.-вспом. фонд. – Оп. 2037.
- БЭ – Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл, 1996–2004. – 18 т.
- ВГАБ – Вялікі гістарычны атлас Беларусі [Карты] : у 3 т. / Дзярж. кам. па маёмасці Рэсп. Беларусь ; рэдкал.: В.Л. Насевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – [Маштабы розныя]. – Мінск : Белкартаграфія, 2009. – Т. 1. – 2009. – 1 атлас (244, [3] с.).
- Вяргей – Вяргей, В.С. Ляпная кераміка канца I тысячагоддзя н.э. з паселішча Гарадзішча ў Пінскім раёне / В.С. Вяргей // Гістарычна-археалагічны зборнік / НАН Беларусі, Ін-т гісторыі ; навук. рэд. Г. Штыхаў. – Мінск, 2002. – № 17. – С. 144–151.
- Галаўко – Головки, А.Б. Земли Западной Руси и объединительная политика русского государства в X – первой трети

- XII в. / А.Б. Головки // Киев и западные земли Руси в IX–XIII вв. : сб. ст. / Ин-т истории Акад. наук БССР ; редкол.: Л.Д. Поболь [и др.]. – Минск, 1982. – С. 25–44.
- ЗПКББВ – Свод памятников истории и культуры Белоруссии. Брестская область / Акад. наук БССР, Ин-т искусствоведения, этнографии и фольклора, Белорус. совет. энцикл. ; редкол.: С.В. Марцелев (гл. ред.) [и др.]. – Минск : БелСЭ, 1990. – 417 с.
- Іоў – Вяргей, 1993 – Іоў, А. Нататкі пра старажытную Піншчыну, або Чаго не ведаў летапісец / А. Іоў, В. Вяргей // Берасцейскія карані : гіст.-краязн. і літ. зб. / рэдкал.: А. Каско (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 1993. – С. 55–60.
- Іоў – Вяргей, 2012 – Іоў, А.В. Старажытнае паселішча на Ясельдзе / А.В. Іоў, В.С. Вяргей. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 175 с.
- Ісаенка, 1968 – Ісаенко, В.Ф. Археологическая карта Белоруссии / В.Ф. Исаенко ; под ред. В.Д. Будько, Ф.В. Борисевича – Минск : Полымя, 1968. – Вып. 1 : Памятники каменного века. – 126 с.
- Ісаенка, 1976 – Ісаенко, В.Ф. Археологическая карта Белоруссии / В.Ф. Исаенко ; под ред. Ф.В. Борисевича. – Минск : Полымя, 1976. – Вып. 3 : Памятники бронзового века. – 151 с.
- Ісаенка, 1976а – Ісаенко, В.Ф. Неолит Припятского Полесья / В.Ф. Исаенко ; Акад. наук БССР, Ин-т истории ; ред. Д.Я. Телегин. – Минск : Наука и техника, 1976. – 128 с.
- Клімчук, 2004 – Климчук, Ф.Д. Некоторые дискуссионные вопросы средневековой истории Надьясельдья и Погорынья / Ф.Д. Климчук // Palaeoslavica. – 2004. – Vol. XII, № 1. – P. 5–28.
- Клімчук, 2005 – Климчук, Ф.Д. Некоторые дискуссионные вопросы средневековой истории Надьясельдья и Погорынья (окончание) / Ф.Д. Климчук // Palaeoslavica. – 2005. – Vol. XIII, № 1. – P. 5–20.
- Клімчук, 2009 – Климчук, Ф. Очерк древней и средневековой истории Пинщины / Ф. Климчук // Гіст. брама. – 2009. – № 1. – С. 3–23.
- Кухарэнка, 1961 – Кухаренко, Ю.В. Памятники железного века на территории Полесья / Ю.В. Кухаренко ; Акад. наук СССР, Ин-т археологии. – М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1961. – 70 с., 46 отд. л. табл. – (Археология СССР. Свод археологических источников / Акад. наук СССР, Ин-т археологии ; под общ. ред. Б.А. Рыбакова ; вып. Д 1-29).
- Кухарэнка, 1961а – Кухаренко, Ю.В. Средневековые памятники Полесья / Ю.В. Кухаренко ; Акад. наук СССР, Ин-т археологии. –

- М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1961. – 39 с., 14 табл. – (Археология СССР. Свод археологических источников / Акад. наук СССР, Ин-т археологии ; под общ. ред. Б.А. Рыбакова ; вып. Е 1-57).
- Кухарэнка, 1962 – Кухаренко, Ю.В. Первобытныя помнікі Полесья / Ю.В. Кухаренко ; Акад. наук СССР, Ин-т археологии. – М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1962. – 24 с., 10 отд. табл. – (Археология СССР. Свод археологических источников / Акад. наук СССР, Ин-т археологии ; под общ. ред. Б.А. Рыбакова ; вып. Б 1-18).
- Лазіцкі – Лозицкий, А.И. Пинск XVI столетия / А.И. Лозицкий ; науч. ред.: П.О. Лойко, Л.И. Петров. – Минск : Навука і тэхніка, 1994. – 53 с.
- ПГРГДХ – Памяць : Ганц. р-н : гіст.-дак. хронікі гарадоў і р-наў Беларусі / уклад.: К.К. Мохар ; рэдкал.: Г.К. Кісялёў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелТА, 1999. – 477 с.
- ПРГДХ – Памяць : Ивац. р-н : гіст.-дак. хронікі гарадоў і р-наў Беларусі / уклад.: М.В. Банасевіч [і інш.] ; рэдкал.: В.П. Касько [і інш.]. – Мінск : БелТА, 1997. – 496 с.
- Побаль – Поболь, Л.Д. Археологические памятники Белоруссии: железный век / Л.Д. Поболь ; Акад. наук БССР, Ин-т истории ; науч. ред. М.А. Ткачев. – Минск : Наука и техника, 1983. – 456 с.
- ППРГДХ – Памяць : Пін. р-н : гіст.-дак. хронікі гарадоў і р-наў Беларусі / рэдкал.: Г.К. Кісялёў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелТА, 2003. – 621 с.
- Самуйлік – Самуйлік, Я.Р. Гаворкі Выганаўскага Палесся : лінгвіст. атлас для студэнтаў філал. фак. ун-та / Я.Р. Самуйлік ; Брэсц. дзярж. ун-т. – Брэст : БрДУ, 2009. – 199 с.
- Сядоў, 1982 – Седов, В.В. Восточные славяне в VI–XIII вв. / В.В. Седов ; Акад. наук СССР, Ин-т археологии ; отв. ред. Б.А. Рыбаков. – М. : Наука, 1982. – 327 с.
- ЭГБ – Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. энцыкл, 1993–2003. – 6 т.

Навуковае выданне

Самуйлік Яраслаў Рыгоравіч

АТЛАС ГАВОРАК ВЫГНАЎСКАГА ПАЛЕССЯ

Адказы за выпуск: Я.Р. Самуйлік

Рэдактар: А.А. Баравікова

Камп'ютарная вёрстка: А.А. Баравікова

Камп'ютарны набор уступных, лінгвістычных і ізагласных карт: У.А. Кошчанка

Карэктар: Я.Р. Самуйлік

Издательство БрГТУ.

Свидетельство о государственной регистрации
издателя, изготовителя, распространителя печатных
изданий № 1/235 от 24.03.2014 г.

Подписано в печать 10.02.2014 г. Формат 60x84 ¹/₁₆.

Бумага «Снегурочка». Гарнитура Times New Roman.

Усл. печ. л. 18,8. Уч. изд. л. 20,25. Заказ № 1248.

Тираж 100 экз. Отпечатано на ризографе учреждения
образования «Брестский государственный
технический университет».

224017, г. Брест, ул. Московская, 267.

ISBN 978-985-493-312-2

9 789854 933122